

Επίσημη Εφημερίδα

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 182

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

52ο έτος

4 Αυγούστου 2009

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις		
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ		
450η σύνοδος ολομέλειας της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009		
2009/C 182/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η κοινωνική και η περιβαλλοντική διάσταση της εσωτερικής αγοράς»	1
2009/C 182/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ»	8
2009/C 182/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ)»	13
2009/C 182/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»	19
III Προπαρασκευαστικές πράξεις		
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ		
450η σύνοδος ολομέλειας της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009		
2009/C 182/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις όσον αφορά την έγκριση τύπου για τη γενική ασφάλεια των μηχανοκίνητων οχημάτων»	24

EL

2009/C 182/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις — Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη	30
2009/C 182/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/116/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων»	36
2009/C 182/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό νομικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ερευνητικών Υποδομών (EEY)»	40
2009/C 182/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μηχανήματα για την εφαρμογή φυτοφαρμάκων και την τροποποίηση της οδηγίας 2006/42/EK, της 17ης Μαΐου 2006, σχετικά με τα μηχανήματα»	44
2009/C 182/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (Αναδιατύπωση)»	46
2009/C 182/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 549/2004, (ΕΚ) αριθ. 550/2004, (ΕΚ) αριθ. 551/2004 και (ΕΚ) αριθ. 552/2004 για να βελτιωθούν οι επιδόσεις και η βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού συστήματος πολιτικής αεροπορίας	50
2009/C 182/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 717/2007 για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητής τηλεφωνίας εντός της Κοινότητας και της οδηγίας 2002/21/EK σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών»	56
2009/C 182/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αντιμετώπιση των προκλήσεων του πετρελαίου»	60
2009/C 182/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα»	65
2009/C 182/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Ένα ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας»	71
2009/C 182/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 98/8/EK για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά όσον αφορά την παράταση ορισμένων προθεσμιών»	75
2009/C 182/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά των γεωργικών και δασικών τροχοφόρων ελκυστήρων» (κωδικοποιημένη έκδοση)	76
2009/C 182/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών (κωδικοποιημένη έκδοση)»	77

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

450Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 14ΗΣ ΚΑΙ 15ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Η κοινωνική και η περιβαλλοντική διάσταση της εσωτερικής αγοράς»

(2009/C 182/01)

Γενικός Εισηγητής: κ. **Andrzej ADAMCZYK**

Στις 17 Ιανουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η κοινωνική και η περιβαλλοντική διάσταση της εσωτερικής αγοράς»,

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιανουαρίου 2009 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Andrzej ADAMCZYK.

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 94 ψήφους υπέρ, 29 κατά και 15 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Μολονότι δεν αποτελεί αυτοσκοπό, η εσωτερική αγορά συνιστά ένα μέσο που συμβάλλει στην ολοένα και μεγαλύτερη ευμάρεια των πολιτών της ΕΕ, έτσι ώστε να αυξάνεται η ευημερία τους και η πρόσβασή τους σε αγαθά και υπηρεσίες, να βελτιώνεται η ποιότητα και η ασφάλεια των θέσεων εργασίας τους και να τους παρέχεται η δυνατότητα να ταξιδεύουν, να ζουν, να εργάζονται και να σπουδάζουν οπουδήποτε εντός των συνόρων της ΕΕ.

1.2 Η πρόοδος αυτή συνδέεται με τις μεγαλύτερες ευκαιρίες που παρέχει η εσωτερική αγορά τόσο στις επιχειρήσεις –χάρη στη διεύρυνση της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών και στην ελευθερία επενδύσεων– όσο και στους εργαζομένους, παρέχοντάς τους την πρωτόγνωρη δυνατότητα να αναζητούν εργασία σε όποια χώρα της ΕΕ επιλέξουν.

1.3 Εάν η Ευρώπη επιθυμεί να παραμείνει ανταγωνιστική μακροπρόθεσμα, η εσωτερική αγορά πρέπει να διασφαλίσει τη βιώσιμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να

συνυπολογίζεται δεόντως η περιβαλλοντική διάσταση. Στη διαμόρφωση νέων προτύπων, κανόνων, προϊόντων και ιδεών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αυτή η σημαντική πρόκληση, έστω και με αντίτιμο τη δημιουργία αναπόφευκτων εντάσεων σε ορισμένους κλάδους, υπό τον όρο βεβαίως ότι το ζητούμενο είναι η επιβίωση της ευρωπαϊκής οικονομίας, ότι δηλαδή δεν υποθηκεύεται η βραχυπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα.

1.4 Ο τελικός στόχος είναι να βελτιωθεί αισθητά η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στο πλαίσιο μιας κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, δηλαδή να διασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού για όλους τους ενδιαφερόμενους μέσα σε ενιαίο νομικό περιβάλλον. Αυτό έχει καίρια σημασία για τη διαμόρφωση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού και τη δημιουργία περισσότερων και ποιοτικώς καλύτερων θέσεων απασχόλησης με τη συμπερίληψη της κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης στην εσωτερική αγορά, έτσι ώστε να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα.

1.5 Στην προσέγγισή τους για την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα νόμιμα συμφέροντα των επιχειρήσεων και την αναγκαιότητα

σεβασμού των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από το κοινοτικό δίκαιο, τα διεθνή εργασιακά πρότυπα και τη νομοθεσία των επιμέρους κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συλλογικών διαπραγματεύσεων.

1.6 Η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς απαιτεί τη διευκρίνιση ορισμένων ασαφειών που σχετίζονται με την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη και εμπέδυνση της εσωτερικής αγοράς είναι ένα σαφές και προβλέψιμο νομικό πλαίσιο.

1.7 Πιο συγκεκριμένα, οι διαφωνίες που ανέκυψαν βάσει των πρόσφατων αποφάσεων του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με τη νομική ερμηνεία της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων φαίνεται να νομιμοποιούν το αίτημα αναθεώρησης της οδηγίας ή σύναψης πρόσθετης συμφωνίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

1.8 Επ' αυτού, το δίκτυο SOLVIT, ως μεσολαβητής μεταξύ των οργάνων και του κοινού, θα μπορούσε βεβαίως να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Μολαταύτα, το δίκτυο υποχρηματοδοτείται φρικτά, δεν διαθέτει το ανάλογο προσωπικό, ο δε ρόλος και η λειτουργία του θα πρέπει να επανεκτιμηθούν.

2. Εισαγωγή

2.1 Μολονότι ακόμη τελεί υπό εξέλιξη, η εσωτερική αγορά έχει ήδη ωφελήσει τους πολίτες πολλαπλώς κατά τρόπο απτό και συνιστά το βασικότερο επίτευγμα της διαδικασίας ολοκλήρωσης της ΕΕ (1). Το σταδιακό άνοιγμα των αγορών και η άρση των φραγμών, εντούτοις, συνοδεύτηκαν από δυσκολίες και προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, προκειμένου να υπάρξει υποστήριξη για την περαιτέρω εμπέδυνση της εσωτερικής αγοράς.

2.2 Ας μην ξεχνούμε ότι η ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά περισσότερο μέσο βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μέσο αύξησης της ευημερίας τους και της πρόσβασής τους σε αγαθά και υπηρεσίες και βελτίωσης της ποιότητας και της ασφάλειας των θέσεων εργασίας τους, παρέχοντάς τους την ευκαιρία να ταξιδέψουν, να ζήσουν και να εργαστούν ελεύθερα οπουδήποτε εντός των συνόρων της ΕΕ (2). Τα οφέλη αυτά είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την αυξημένη ελευθερία που διαθέτουν οι επιχειρήσεις κατά τις συναλλαγές τους, επί παραδείγματι χάρη στη διεύρυνση της αγοράς αγαθών και υπηρεσιών και στην ελευθερία επενδύσεων.

2.3 Η σταδιακή άρση των φραγμών σε τομείς που σχετίζονται άμεσα με τις τέσσερις ελευθερίες μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα και εντάσεις σε πεδία όπου εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων χωρών· τούτο ισχύει ιδιαίτερα σε ζητήματα αμοιβών, κοινωνικής ασφάλισης, εργατικού δικαίου και δικαιωμάτων των κοινωνικών εταίρων. Τέτοιου είδους εντάσεις ενδέχεται να εξαλειφθούν, και ενίοτε όντως συμβαίνει αυτό, μέσω επιπλέον κανόνων που θα αποσκοπούν:

- στη διασαφήνιση της νομικής σύγχυσης που έχει προκύψει λόγω εφαρμογής των κανόνων διαφόρων χωρών·
- στην καταπολέμηση του κοινωνικού ντάμπινγκ και του αθέμιτου ανταγωνισμού·

- στην προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών (3)·
- στο να διασφαλιστεί ότι οι παραγωγοί και οι προμηθευτές αγαθών καθώς και οι πάροχοι υπηρεσιών έχουν όντως πρόσβαση στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά·
- στη διασφάλιση προσβασιμότητας σε όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες και, ιδιαίτερα, στις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, μέσω πολιτικών που θα απευθύνονται σε όλους (4)·
- στην προώθηση ενεργών πολιτικών που θα διασφαλίσουν την ισότητα των φύλων και την καταπολέμηση όλων των διακρίσεων.

2.4 Προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, απαραίτητη είναι η επίλυση των διαφόρων αμφιλεγόμενων ζητημάτων σχετικά με την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Είναι εντελώς απαράδεκτο οι κοινωνικοί εταίροι, σε ζητήματα καίριας σημασίας για τους ίδιους, να αναγκάζονται να προσφεύγουν στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι αποφάσεις του οποίου ενίοτε είτε δεν γίνονται κατανοητές είτε προκαλούν διαφωνίες.

2.5 Στα πλαίσια αυτά επιδοκιμάζεται η απόφαση της Επιτροπής να καλέσει τους κοινωνικούς εταίρους και τα κράτη μέλη να συζητήσουν τα θέματα που ανέκυψαν μετά τις πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου και να οργανώσει ένα φόρουμ για να εξεταστεί πώς θα διασφαλίζεται ο σεβασμός των κοινωνικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της αυξανόμενης κινητικότητας των εργαζομένων (5).

3. Εσωτερική αγορά: οφέλη και προκλήσεις

3.1 Η εσωτερική αγορά έχει επιφέρει πολλαπλά οφέλη, μεταξύ των οποίων οφέλη για τις επιχειρήσεις, τους απασχολούμενους, αλλά και το ευρύτερο κοινό, το οποίο ωφελείται από την επιτυχή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε διάφορους τομείς. Στα αδιαμφισβήτητα επιτεύγματα της εσωτερικής αγοράς περιλαμβάνεται η αυξημένη ευημερία που σχετίζεται με την αύξηση του ΑΕγχΠ, η ελεύθερη μετακίνηση, διαμονή, εργασία ή πραγματοποίηση σπουδών σε οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ, η κατά πολύ ευρύτερη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, συχνά σε χαμηλότερες τιμές, η οποία συνδέεται με την αυξημένη πρόσβαση των παραγωγών, των εμπορικών παραγόντων και των παρόχων υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά, χωρίς να λησμονείται η διεύρυνση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, τα οποία πλέον καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας της ΕΕ, ανεξάρτητα από τη χώρα αγοράς του αγαθού ή της υπηρεσίας.

3.2 Οι περιορισμοί στην ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων, που επιβάλλουν ορισμένα κράτη μέλη με τη μορφή «μεταβατικών περιόδων», εξακολουθούν να προκαλούν διαμάχες παρά το περιορισμένο χρονικό τους πλαίσιο. Θα πρέπει, εντούτοις, να επισημανθεί ότι η προστασία της αγοράς εργασίας αποδείχθηκε δυσκολότερη από το αναμενόμενο στις χώρες που εφάρμοσαν το σύστημα των μεταβατικών περιόδων· παρομοίως, η μαζική φυγή ειδικευμένου εργατικού δυναμικού προς αναζήτηση απασχόλησης συνιστά πραγματικό πρόβλημα για τις χώρες προέλευσής τους.

(1) COM(2007) 724 τελικό.

(2) ΕΕ C 93 της 27.4.2007, σ. 25.

(3) ΕΕ C 175 της 27.7.2007, σ. 14.

(4) ΕΕ C 175 της 27.7.2007, σ. 14.

(5) COM(2008) 412.

3.3 Η ΕΟΚΕ είναι, ωστόσο, της άποψης ⁽⁶⁾ ότι η ολοκλήρωση της αγοράς εργασίας είναι η καλύτερη εγγύηση κατά του κοινωνικού αποκλεισμού. Η Επιτροπή θα πρέπει να συνεργαστεί με τους κοινωνικούς εταίρους, ώστε να αξιοποιηθούν καλύτερα οι δυνατότητες του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού στις ταχύτατα μεταβαλλόμενες κοινωνίες μας. Ένα πρόβλημα που απομένει να επιλυθεί είναι αυτό της αμοιβαίας αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων ⁽⁷⁾.

3.4 Για τις επιχειρήσεις, μεταξύ των οφελών είναι και η πρόσβαση σε μια μεγαλύτερη αγορά περίπου 500 εκατομμυρίων ατόμων, οι ευκολότερες διασυνοριακές συναλλαγές και οι απλούστερες διαδικασίες ίδρυσης επιχειρήσεων, η ευρύτερη εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων και της ευρωπαϊκής σήμανσης, καθώς και η βελτιωμένη διασυνοριακή συνεργασία και μεταφορά τεχνολογίας. Ένα επιπλέον πλεονέκτημα είναι η άνετη πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων, πλην όμως πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω η λειτουργία των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Όλα αυτά τα επιτεύγματα της εσωτερικής αγοράς, ανεξάρτητα από το εάν αφορούν τις επιχειρήσεις ή άμεσα το κοινό, συνεπάγονται καθένα τον δικό του κοινωνικό αντίκτυπο και τις δικές του προκλήσεις.

3.5 Μολονότι μπορεί να φαίνεται προφανές ότι η καθιέρωση της εσωτερικής αγοράς επέφερε πρωτοφανή οικονομική μεγέθυνση, γεγονός που επέδρασε θετικά στην κοινωνική ευμάρεια του πληθυσμού, ακόμη είναι υπό συζήτηση το εάν ο βαθμός ανοίγματος της αγοράς και το εύρος της ρύθμισής της σε επιμέρους τομείς είναι κοινωνικά ευκαία ή αποδεκτά φαινόμενα. Οι διαφορές σχετικά με τις πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Viking ⁽⁸⁾, Laval ⁽⁹⁾, Ruffert ⁽¹⁰⁾, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου ⁽¹¹⁾), η προγενέστερη συζήτηση επί της οδηγίας για τις υπηρεσίες, καθώς και τα προβλήματα σχετικά με το άνοιγμα των αγορών εργασίας, το κοινωνικό ντάμπινγκ, τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τον αντίκτυπο της εσωτερικής αγοράς στη λειτουργία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου οπωσδήποτε χρήζουν ανάλυσης και, ενδεχομένως, αποφάσεων σχετικά με νέα νομοθεσία ή συρρύθμιση.

3.6 Η εσωτερική αγορά επέφερε χαμηλότερες τιμές για πολλά αγαθά, γεγονός που ωφελεί τόσο τον καταναλωτή όσο και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Εντούτοις, αυτή η πτώση των τιμών συχνά αποβαίνει εις βάρος των απασχολούμενων, που απολύονται λόγω ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων ή μεταφοράς θέσεων εργασίας αλλού. Από κοινωνική άποψη καθίσταται συνεπώς απαραίτητος ο συνδυασμός των συμφερόντων των καταναλωτών (χαμηλές τιμές) με τα συμφέροντα των απασχολούμενων, δηλαδή εργασιακή ασφάλεια, εργασιακά πρότυπα και συνθήκες εργασίας και αμοιβής.

3.7 Η οικονομική μεγέθυνση που σημειώθηκε χάρη στην εσωτερική αγορά συνέβαλε επίσης στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Αυτό θα ήταν πολύ θετικό, εάν δεν επρόκειτο συχνά για θέσεις εργασίας με πενιχρή αμοιβή, επειδή πρέπει να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα.

3.8 Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι η Ευρώπη επέτυχε την υψηλή της ανταγωνιστικότητα κυρίως μέσω επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες, με την εκπαίδευση και επιμόρφωση των εργαζομένων, την βελτίωση της οργάνωσης της εργασίας, τις καλύτερες συνθήκες υγείας και ασφάλειας στον τόπο εργασίας και την ενεργό προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και των εταιρικών σχέσεων. Εντούτοις, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι είναι και καταναλωτές, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μιας οικονομίας με μείωση του κόστους εργασίας μπορεί, πράγματι, να επιφέρει μείωση της αγοραστικής δύναμης ή, με άλλα λόγια, χαμηλότερη κατανάλωση και μειωμένη ανάπτυξη.

3.9 Το μερικό άνοιγμα της αγοράς εργασίας προς οικονομικούς μετανάστες συνεπάγεται τα δικά του συγκεκριμένα προβλήματα. Ορισμένα κράτη μέλη δεν κατάφεραν να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τους οικονομικούς μετανάστες στις συλλογικές εργασιακές διατάξεις ή πρακτικές, υπονομεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα εγχώρια εργασιακά πρότυπα και επεκτείνοντας την άτυπη οικονομία. Αυτό επιφέρει επιδείνωση των εργασιακών συνθηκών και διάβρωση του κοινωνικού διαλόγου, προκαλώντας κοινωνικό ντάμπινγκ και αθέμιτο ανταγωνισμό· τέτοιου είδους εξελίξεις θα πρέπει να αντικρούονται σθεναρά τόσο από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις όσο και από τις οργανώσεις των εργοδοτών.

3.10 Οι πρακτικές ορισμένων επιχειρήσεων που απασχολούν απασπασμένους εργαζόμενους χαρακτηρίστηκαν από μερικούς ενδιαφερόμενους κοινωνικό ντάμπινγκ και αθέμιτος ανταγωνισμός. Επιπλέον, στις αποφάσεις του στις υποθέσεις Viking, Laval, Ruffert και Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απεφάνθη ότι τέτοιου είδους πρακτικές είναι σύννομες και συνάδουν με την οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων, γεγονός που οδήγησε σε σημαντικές διενέξεις, ιδίως καθώς οι αποφάσεις αντέβαιναν σαφώς στον δεδηλωμένο στόχο της οδηγίας. Η προαγωγή της διασυνοριακής παροχής υπηρεσιών προϋποθέτει υγιή ανταγωνισμό και διασφάλιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Συνεπώς, για να διασφαλισθούν οι ίσες ευκαιρίες, ο υγιής ανταγωνισμός και ο σεβασμός των δικαιωμάτων των εργαζομένων απαιτούνται πρόσθετες διαπραγματεύσεις μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, ιδίως επί του ζητήματος των απασπασμένων εργαζομένων.

3.11 Εντούτοις, πριν από την εκπόνηση νέων κανόνων, η ΕΟΚΕ ⁽¹²⁾ πιστεύει ότι πρέπει επειγόντως να ληφθούν μέτρα για τη διασφάλιση της εφαρμογής της οδηγίας 96/71/ΕΚ, ιδιαίτερα δεδομένου ότι οι στόχοι της δεν έχουν επιτευχθεί πλήρως μια δεκαετία αφότου τέθηκε σε ισχύ.

3.12 Το ζήτημα του ανοίγματος της αγοράς υπηρεσιών και τα προβλήματα που αφορούν τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, που μεταξύ άλλων καλύπτονται από την προσφάτως υιοθετηθείσα οδηγία για τις υπηρεσίες, συνιστούν ξεχωριστό θέμα. Η εν λόγω οδηγία τίθεται επί του παρόντος σε εφαρμογή και, ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν ακόμη να αξιολογηθεί ο αντίκτυπός της. Είναι, εντούτοις, σαφές ότι η κοινωνική διάσταση των βασικών υπηρεσιών υπερβαίνει κατά πολύ τα ζητήματα των απασχολούμενων και του κοινωνικού διαλόγου και ότι αφορά εξίσου τη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε αυτές τις υπηρεσίες ⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ EE C 77 της 31.3.2009, σ. 15.

⁽⁷⁾ EE C 224 της 30.8.2008, σ. 100.

⁽⁸⁾ EE C 51 της 23.2.2008, υπόθεση C-438/05.

⁽⁹⁾ EE C 51 της 23.2.2008, υπόθεση C-341/05.

⁽¹⁰⁾ EE C 128 της 24.5.2008, υπόθεση C-346/06.

⁽¹¹⁾ EE C 209 της 15.8.2008, υπόθεση C-319/06.

⁽¹²⁾ EE C 151 της 17.6.2008, σ. 45.

⁽¹³⁾ EE C 161 της 13.7.2007, σ. 80.

3.13 Στο πλαίσιο των πρόσφατων αυξήσεων των τιμών στην Ευρώπη, η πρόσβαση στις κοινωφελείς υπηρεσίες συνδέεται στενά με το κατά πόσον είναι προσιτές από οικονομική άποψη, ιδιαίτερα όσον αφορά το κόστος της ενέργειας. Ωστόσο, το πρόβλημα της προμήθειας ενέργειας δεν πρέπει να εξετάζεται μόνο σε σχέση με τις πρόσφατες και κατά πάσα πιθανότητα και μελλοντικές αυξήσεις των τιμών, αλλά πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη και οι περιβαλλοντικές πιυχές της κατανάλωσης ενέργειας.

4. Ο αντίκτυπος πρόσφατων αποφάσεων σχετικά με την εσωτερική αγορά

4.1 Η εσωτερική αγορά απαιτεί ένα σαφές σύνολο κανόνων για την ορθή της λειτουργία. Η περαιτέρω ολοκλήρωσή της θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσο μπορεί να εξευρεθεί αποδεκτή ισορροπία μεταξύ της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής διάστασης εντός ενός σαφούς και προβλέψιμου νομικού πλαισίου.

4.2 Ορισμένες πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προκάλεσαν διενέξεις στους βιομηχανικούς κύκλους σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η εξεύρεση σαφών λύσεων σε ζητήματα που εξακολουθούν να είναι αμφιλεγόμενα έχει ζωτική σημασία για την ανάκτηση της τόσο απαραίτητης κοινής βάσης εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης.

4.2.1 Στην υπόθεση Viking, η Διεθνής Ομοσπονδία Εργαζομένων στις Μεταφορές (International Transport workers' Federation — ITF) και η Φινλανδική Ένωση Ναυτεργατών (Finnish Seamen's Union) απείλησαν με απεργία την εταιρεία Viking, που σκόπευε να μεταηολογήσει ένα από τα φινλανδικά σκάφη στην Εσθονία και να αντικαταστήσει το πλήρωμα με φθηνότερο εργατικό δυναμικό από την Εσθονία. Το Δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση ότι η απειλή απεργίας προς εξαναγκασμόν του εργοδότη να συνάψει συλλογική σύμβαση περιορίζει στη συγκεκριμένη περίπτωση την ελευθερία εγκατάστασης της εταιρείας.

4.2.2 Η υπόθεση Laval αφορούσε μία λετονική επιχείρηση που απασχολούσε εργαζομένους με απόσπαση στη Σουηδία υπό τους όρους και τις συνθήκες εργασίας που ισχύουν στη Λετονία, κατά πολύ υποδεέστερους των όρων και των συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί κατόπιν συλλογικών διαπραγματεύσεων στη Σουηδία. Οι συνδικαλιστικές ενώσεις της Σουηδίας προέβρισαν σε απεργιακές κινητοποιήσεις και σε παρεμπόδιση του εφοδιασμού των εγκαταστάσεων Vaxholm. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, στα πλαίσια της οδηγίας περί αποσπάσεως εργαζομένων, είναι παράνομη η απεργιακή κινητοποίηση των συνδικαλιστικών οργανώσεων για καλύτερους όρους και συνθήκες εργασίας από ό,τι προβλέπουν οι δεσμευτικοί κανόνες ελάχιστης προστασίας της οδηγίας.

4.2.3 Στην υπόθεση Rüffert, μία γερμανική εταιρεία ανέλαβε κατόπιν διαγωνισμού που προκήρυξε το κρατίδιο Niedersachsen να εκτελέσει εργασίες σε μία φυλακή. Η γερμανική εταιρεία εμπιστεύθηκε την υπεργολαβία σε μία πολωνική επιχείρηση, η οποία πλήρωσε τους εργαζόμενους κατά 47 % και μόνο του ελάχιστου ορίου που προβλέπει η περιφερειακή κλαδική συλλογική σύμβαση. Κατά συνέπεια, το κρατίδιο Niedersachsen ακύρωσε το συμβόλαιο, σύμφωνα όμως με την άποψη του Δικαστηρίου, η τοπική νομοθεσία που υποχρεώνει τους εργολήπτες του δημοσίου να τηρούν τις συλλογικές συμβάσεις είναι ασύμβατη με την οδηγία περί αποσπάσεως εργαζομένων, εκτός και αν η σύμβαση κηρυχθεί καθολικός δεσμευτική.

4.2.4 Στην υπόθεση Λουξεμβούργου, το Δικαστήριο δικαίωσε τη μήνυση της Επιτροπής, με την απόφαση ότι το Λουξεμβούργο είχε εφαρμόσει κατά τρόπον υπερβολικό την οδηγία περί αποσπάσεως εργαζομένων σε σχέση με τις απαιτήσεις που ισχύουν στην εν λόγω χώρα για τις εγχώριες εταιρείες όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τις μέγιστες και ελάχιστες περιόδους ανάπαυσης, την αυτόματη μισθολογική προσαρμογή και την τήρηση των συλλογικών συμβάσεων.

4.3 Οι αποφάσεις όσον αφορά τις ανωτέρω υποθέσεις Laval και Rüffert επίσης προκάλεσαν προβληματισμούς σχετικά με την ερμηνεία εκ μέρους του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της οδηγίας της ΕΕ για την απόσπαση εργαζομένων. Και οι δύο υποθέσεις προκάλεσαν έντονο διχασμό και από πολλούς θεωρήθηκε ότι προωθούν το μισθολογικό ντάμπινγκ. Σε αμφότερες τις υποθέσεις, αλλοδαπές εταιρείες παρέκαμψαν συλλογικές συμβάσεις, νομικές διατάξεις, πρακτικές και κανόνες που ίσχυαν στη χώρα όπου δραστηριοποιούνταν, εις βάρος εντόπιων εταιρειών και των εργαζομένων.

4.4 Η εσωτερική αγορά πρέπει να αποτελεί πηγή νομικής βεβαιότητας και όχι ασάφειας. Έχει καιρία σημασία, συνεπώς, να υπάρξει συμφωνία επί των αρχών που πρέπει να επανεξεταστούν, σύμφωνα τόσο προς το γράμμα όσο και προς το πνεύμα της νομοθεσίας, και να εξευρεθεί σαφής κοινή βάση.

5. Μηχανισμοί και μέσα για τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς

5.1 Η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς συμπληρώθηκε σταδιακά με διάφορους μηχανισμούς που επέφεραν βελτιώσεις. Οι εν λόγω μηχανισμοί μπορεί να αποβούν χρήσιμοι προκειμένου να αξιολογηθούν οι τρόποι βελτίωσης της ενσωμάτωσης τόσο της κοινωνικής όσο και της περιβαλλοντικής διάστασης στην εσωτερική αγορά.

5.2 Τα τελευταία χρόνια έχουν αναβιώσει οι συζητήσεις περί εναρμόνισης και αμοιβαίας αναγνώρισης στο πλαίσιο των πρόσφατων διαδικασιών διευρύνσης. Υφίσταται ευρεία συμφωνία ως προς το ότι η εναρμόνιση θα πρέπει να εστιάζει στα πραγματικά απαραίτητα και ότι δεν είναι ρεαλιστικό να επιδιώκεται υπερβολικά μεγάλη εναρμόνιση σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση 27 κρατών μελών. Η αμοιβαία αναγνώριση, αφετέρου, μολονότι συνιστά έναν από τους πυλώνες της εσωτερικής αγοράς, σε μεγάλο βαθμό αγνοείται. Η εναρμόνιση θα μπορούσε να αποβεί χρήσιμη για τη διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, αλλά η κοινωνική διάσταση εξακολουθεί να αποτελεί σε μεγάλο βαθμό αποκλειστική αρμοδιότητα των 27 κρατών μελών, στις περισσότερες περιπτώσεις δε με την πλήρη υποστήριξη των κοινωνικών εταίρων και σύμφωνα προς την αρχή της επικουρικότητας. Θα μπορούσε, ωστόσο, να φανεί χρήσιμη στον τομέα του περιβάλλοντος, θεσπίζοντας κανόνες για προϊόντα και διαδικασίες, σύμφωνα προς τους φιλόδοξους στόχους που η Ένωση έχει θέσει στον εαυτό της.

5.3 Ως μεσολαβητής μεταξύ των θεσμικών οργάνων και του κοινού, το δίκτυο SOLVIT μπορεί να αποβεί εξαιρετικά σημαντικό εν προκειμένω. Είναι αρμόδιο για την ενημέρωση, την παροχή συμβουλών και την εξέταση ζητημάτων περί εσωτερικής αγοράς που αφορούν τις εταιρείες, τους καταναλωτές, τους εργαζόμενους κλπ. στα κράτη

μέλη. Έχει δε συγκεντρώσει τεράστιο όγκο δεδομένων και τεχνολογίας. Εντούτοις, σε γενικές γραμμές, το δίκτυο πάσχει από τεράστια ανεπάρκεια οικονομικών και ανθρώπινων πόρων, ενώ ο ρόλος του και οι δραστηριότητές του χρήζουν επαναξιολόγησης.

5.4 Η «νέα προσέγγιση» ανάγκασε τους νομοθέτες της ΕΕ να διατηρούν χαμηλούς τόνους κατά τη θέσπιση των βασικών προϋποθέσεων και την ανάθεση των τεχνικών πτυχών σε φορείς τυποποίησης. Μολονότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί ουσιαστικά να επαναληφθεί όσον αφορά την κοινωνική διάσταση, θα μπορούσε — όπως έχει ήδη γίνει — να αποβεί εξαιρετικά σημαντικό στον τομέα του περιβάλλοντος (προδιαγραφές ποιότητας κλπ. — θα ήταν χρήσιμο για την Επιτροπή να προβεί σε επικαιροποίηση των συναφών τομέων).

5.5 Η αρχή της χώρας προέλευσης εξακολουθεί να αποτελεί επίμαχο ζήτημα, όπως διαφαίνεται και από τη δυσαρέσκεια των οργανώσεων των καταναλωτών. Η αρχή αυτή ορίζει ότι όταν μια ενέργεια ή υπηρεσία εκτελείται σε μία χώρα αλλά παρέχεται σε μια άλλη, εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο της χώρας όπου εκτελείται η ενέργεια ή η υπηρεσία. Στόχος της εν λόγω αρχής είναι η προαγωγή της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών και υπηρεσιών και η ενθάρρυνση του διασυνοριακού ανταγωνισμού. Εντούτοις, απορρίφθηκε κατά τη συζήτηση σχετικά με την οδηγία για τις υπηρεσίες, καθώς θα ανάγκαζε στην ουσία τα κράτη να εφαρμόζουν διαφορετικά νομικά καθεστώτα σε εταιρείες και άτομα ανάλογα με τη χώρα προέλευσής τους.

5.6 Η διαδικασία Lamfalussy υποδεικνύει σαφώς με ποιον τρόπο μπορούν να βελτιωθούν τα ρυθμιστικά ζητήματα πανευρωπαϊκής εμβέλειας, καθώς δίδει συνεπέστερη ερμηνεία και προβλέπει απλούστερη σύγκλιση των εθνικών πρακτικών και παραδόσεων επί συγκεκριμένων ρυθμιστικών ζητημάτων. Εκτός από το παράδειγμα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, η διαδικασία Lamfalussy αποτελεί σημείο αναφοράς για τη δημιουργία ενός απλού και ποιοτικού συστήματος. Απομένει να φανεί εάν είναι σε θέση να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας σε άλλους τομείς, ιδιαίτερα δε στον τομέα του περιβάλλοντος.

5.7 Η ρήτρα Monti αναφέρεται — στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών — στο γεγονός ότι η οδηγία δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται ως πλήττουσα καθ' οιονδήποτε τρόπο την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος εργατικής κινητοποίησης. Πρόσφατες αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αμφισβήτησαν την ισχύ της ρήτρας Monti και είναι σημαντικό να διευκρινιστεί πού βρίσκονται τα όριά της και για ποιον λόγο.

6. Ένα καλύτερο πλαίσιο για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην εσωτερική αγορά

6.1 Τόσο η ενέργεια όσο και το περιβάλλον έχουν καταστεί — και θα παραμείνουν στο άμεσο μέλλον — κορυφαίες προτεραιότητες για τις κυβερνήσεις και τους πολίτες της Ευρώπης. Δυστυχώς, η προστασία του περιβάλλοντος συχνά θεωρείται βάρος για την αγορά, ως ένα νέο σύνολο αρνητικών προϋποθέσεων που αναγκαστικά πλήττουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

6.2 Εντούτοις, υφίσταται γενικότερη συμφωνία ότι ένας από τους αποτελεσματικότερους τρόπους διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης στο μέλλον είναι η περαιτέρω ουσιαστική πρόοδος ως προς την ανάπτυξη ιδεών, αγαθών και προτύπων που θα ανταποκρίνονται σε μία από τις σπουδαιότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα και, ως εκ τούτου, ως προς την ανάπτυξη μιας εσωτερικής αγοράς που λαμβάνει πραγματικά υπόψη την περιβαλλοντική διάσταση, η οποία συνιστά καίριο τμήμα αυτού του στόχου. Αυτό, ωστόσο, δεν επηρεάζει το γεγονός ότι νέες ρυθμίσεις στον εν λόγω τομέα μπορεί αναπόφευκτα να προκαλέσουν εντάσεις σε ορισμένους κλάδους, ειδικότερα μάλιστα όταν η βραχυπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα εξακολουθεί να έχει καιρία σημασία.

6.3 Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ενίσχυσε την ιδέα ότι η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε άλλες πολιτικές συνιστά καίριο παράγοντα για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερεύνησε τρόπους βελτίωσης της συνεργίας μεταξύ της ενιαίας αγοράς και των περιβαλλοντικών ζητημάτων, λαμβάνοντας υπόψη μέτρα όπως οι δημόσιες συμβάσεις, η αποτελεσματική αξιολόγηση επιπτώσεων, η τυποποίηση, ο χρηματοοικονομικός έλεγχος, ή οικονομικά μέσα όπως οι περιβαλλοντικοί φόροι κλπ. Η Επιτροπή επίσης διερεύνησε νέους τομείς και προβλήματα που ενδέχεται να χρήζουν μέτρων εναρμόνισης.

6.4 Μέχρι τούδε, δεδομένου του εύρους των τομέων και των πρακτικών που ενέχονται στη διάσταση της περιβαλλοντικής αειφορίας, η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στην ενιαία αγορά δεν ήταν ξεκάθαρη υπόθεση. Επηρεάζει σημαντικούς τομείς πολιτικής, όπως η ενέργεια και οι μεταφορές, ενώ ζητήματα που αρχικά περιορίζονταν στην ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών έχουν πλέον επεκταθεί και σε άλλους τομείς. Συνεπώς, και λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη σημασία του περιβάλλοντος στην σημερινή πολιτική ατζέντα, θα απαιτείτο πολύ μεγαλύτερη πρόοδος σε εκείνα τα συγκεκριμένα ζητήματα που επιδέχονται βελτίωση και θα έπρεπε να εντοπιστούν τα πλέον ενδεδειγμένα μέσα της εσωτερικής αγοράς για την επίτευξη αυτών των στόχων.

7. Καταληκτικές παρατηρήσεις

7.1 Η εσωτερική αγορά συνιστά έργο εν εξελίξει. Απώτερος στόχος είναι η δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς χωρίς φραγμούς. Ολοκληρωμένη εσωτερική αγορά σημαίνει ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι διαθέτουν ισότιμη πρόσβαση σε κάθε επιμέρους εθνική αγορά. Και, τέλος, ισότιμη πρόσβαση στις αγορές όλων των κρατών μελών σημαίνει επίσης ότι οι επιχειρήσεις, οι εργαζόμενοι και οι πάροχοι υπηρεσιών λειτουργούν στο ίδιο νομικό περιβάλλον, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ισότιμους όρους ανταγωνισμού και αποφεύγοντας τον αθέμιτο ανταγωνισμό εντός των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε είδους υπονόμηση της ανταγωνιστικότητας της εσωτερικής αγοράς στο σύνολό της.

7.2 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε την άποψη ⁽¹⁴⁾ ότι η επιτυχία της εσωτερικής αγοράς συνιστά κοινή ευθύνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών, τα οποία οφείλουν να ανταποκριθούν καλύτερα σε αυτή. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στην οικοδόμηση και στην ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς επίσης πρέπει να τονιστεί.

(14) ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 15.

7.3 Η τρέχουσα συζήτηση σχετικά με τα όρια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, συμπεριλαμβανομένης της πρόσφατης συζήτησης επί της οδηγίας για τις υπηρεσίες, αποτελεί ένδειξη του πόσο δύσκολο είναι να συνδυαστούν οι αρχές της εσωτερικής αγοράς με την ανάγκη για υψηλά κοινωνικά πρότυπα, κοινωνική προστασία, λειτουργικές και προσβάσιμες δημόσιες υπηρεσίες και υγιή ανταγωνισμό. Η συζήτηση περί εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να εστιάζει πρωτίστως στη διατύπωση απάντησης σε αυτά τα θεμιτά ερωτήματα. Κατά την απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα θα πρέπει να λάβουν υπόψη τόσο τα νόμιμα συμφέροντα των επιχειρήσεων όσο και το γεγονός ότι οι οικονομικές ελευθερίες πρέπει να υπόκεινται σε ρύθμιση, ώστε να διασφαλιστεί ότι η εφαρμογή τους δεν υπονομεύει τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της ΕΕ, τα διεθνή εργασιακά πρότυπα και τη νομοθεσία των επιμέρους κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διαπραγματεύσεων και του δικαιώματος σύναψης και εφαρμογής συλλογικών συμβάσεων.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

7.4 Στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για την ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα ⁽¹⁵⁾ επαναλαμβάνεται η ισχυρή δέσμευση της Ευρώπης υπέρ της διαμόρφωσης αρμονικών και συνεκτικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, οι οποίες σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα σε υγιείς κοινωνικές οικονομίες της αγοράς. Η Επιτροπή δηλώνει επίσης τη δέσμευσή της να διασφαλίσει ότι δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ των θεμελιωδών ελευθεριών της Συνθήκης και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

7.5 Η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς δυνάμει των διατάξεων της Συνθήκης της Λισαβώνας ακόμη δεν έχει τύχει αξιολόγησης· η πρώτη αξιολόγηση του κειμένου της Συνθήκης από την ΕΟΚΕ υποδεικνύει, ωστόσο, ότι η εσωτερική αγορά, μολονότι δεν υπόκειται σε διαρθρωτική τροποποίηση, φαίνεται να ορίζεται υπό ένα πιο κοινωνικό πρίσμα.

⁽¹⁵⁾ COM(2008) 412.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη Γνωμοδότησης Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το ακόλουθο κείμενο της γνωμοδότησης του τμήματος απορρίφθηκε υπέρ μιας τροπολογίας που υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια, αλλά συγκέντρωσε πάνω από το 25 % των εκπεφρασμένων ψήφων:

1.4 Ο τελικός στόχος είναι η άρση όλων των φραγμών στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δηλαδή η διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού για όλους τους ενδιαφερόμενους και η λειτουργία όλων στο ίδιο νομικό περιβάλλον. Το στοιχείο αυτό είναι κείρας σημασίας για τη διαμόρφωση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού για όλους και για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της ΕΕ.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	Ψήφοι υπέρ: 79	Ψήφοι κατά: 46	Αποχές: 11
----------------------------------	----------------	----------------	------------

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε πάνω από το 25 % των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκε κατά την ψηφοφορία:

Να διαγραφεί το σημείο 4.3**Αιτιολογία**

Η ΕΟΚΕ δεν είναι αρμόδια να κρίνει τις αποφάσεις του ΕΔ. Η στάση αυτή μπορεί να αποτελέσει επικίνδυνο προηγούμενο εις βάρος του κύρους της ΕΟΚΕ.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	Ψήφοι υπέρ: 44	Ψήφοι κατά: 78	Αποχές: 14
----------------------------------	----------------	----------------	------------

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ»

(2009/C 182/02)

Εισηγητής: ο κ. SIRKEINEN

Κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 16 και 17 Ιανουαρίου 2008 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ»

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Δεκεμβρίου 2008 με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. SIRKEINEN.

Κατά την 450η σύνοδο ολομέλειάς της 14^{ης} και 15^{ης} Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 181 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις: Προς μια εξωτερική ενεργειακή στρατηγική της ΕΕ

1.1 Η ενέργεια βρίσκεται επί σειρά ετών στο επίκεντρο της διεθνούς πολιτικής. Οι υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις της παγκόσμιας πολιτικής σκηνής διαθέτουν σημαντικά ενεργειακά προγράμματα, φανερά ή κρυφά. Η ενέργεια χρησιμοποιείται επίσης συχνά ως μέσο ή ακόμη και ως όπλο σε διεθνείς διενέξεις.

— Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ΕΕ, ως η ισχυρότερη παγκόσμια οικονομική οντότητα, οφείλει να διεκδικήσει τάχιστα το ρόλο που της αναλογεί στη διεθνή ενεργειακή σκηνή.

1.2 Οι ευρωπαίοι πολίτες ανησυχούν σχετικά τόσο με την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και τις υψηλές και ασταθείς τιμές της ενέργειας όσο και με την κλιματική αλλαγή και τις μη βιώσιμες παγκόσμιες εξελίξεις γενικώς. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ΕΕ, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις ανησυχίες των πολιτών της, χρειάζεται μια σαφώς καθορισμένη και ολοκληρωμένη εξωτερική ενεργειακή στρατηγική και κυρίως την απαιτούμενη βούληση και αποφασιστικότητα για την υλοποίησή της.

— Η ΕΟΚΕ προτείνει η εξωτερική ενεργειακή πολιτική της ΕΕ να διαρθρωθεί γύρω από τους εξής δύο άξονες:

— Εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ και

— Άσκηση ενεργού και υπεύθυνης πολιτικής στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος.

1.3 Πολλά στοιχεία αυτής της στρατηγικής υφίστανται ήδη. Η ενεργειακή ασφάλεια ενσωματώθηκε στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 15^{ης} και 16^{ης} Οκτωβρίου 2008 και η Επιτροπή διατύπωσε πρόσθετες προτάσεις στη δεύτερη επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής της 13^{ης} Νοεμβρίου 2008 ⁽¹⁾, με την οποία η ΕΟΚΕ θα ασχοληθεί διεξοδικά σε μεταγενέστερη γνωμοδότησή της.

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Δεύτερη επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής «Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ενεργειακή ασφάλεια και αλληλεγγύη» SEC(2008) 2794, SEC(2008) 2795.

— Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η ΕΕ χρειάζεται μια ανεπτυγμένη στρατηγική στον τομέα της εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής και ένα πρακτικό σχέδιο δράσης, λαμβάνοντας μεταξύ άλλων υπόψη τις παρατηρήσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

— Αναγνωρίζοντας την ύπαρξη αμοιβαίας αλληλεξάρτησης μεταξύ προμηθευτών και χρηστών ενέργειας, η ΕΟΚΕ συνιστά ιδιαίτερα την προαγωγή της αμοιβαιότητας όσον αφορά την πρόσβαση στα δίκτυα και τους όρους πραγματοποίησης επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων και των επενδύσεων «ανάντη».

— Διάφορα έργα κατασκευής αγωγών μεταξύ της Ευρώπης και της περιοχής του Καύκασου, της Ασίας και της Ρωσίας βρίσκονται σε εξέλιξη· τα έργα αυτά παρότι είναι εξόχως σημαντικά, ενδέχεται ωστόσο να μην αποδειχθούν επαρκή για την Ευρώπη μεσοπρόθεσμα.

1.4 Μέχρι στιγμής, η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ έχει επικεντρωθεί στη δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς για την ενέργεια, και ειδικότερα για το ηλεκτρικό ρεύμα και το φυσικό αέριο.

— Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μια αποτελεσματική εξωτερική στρατηγική και απόδοση μπορεί να βασίζεται μόνο σε μια σαφή κοινή εσωτερική πολιτική και σε μια εύρυθμη λειτουργούσα εσωτερική ενεργειακή αγορά.

— Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η λήψη μέτρων εσωτερικής ενεργειακής πολιτικής μπορεί να έχει αποφασιστική συμβολή στη μείωση της εξωτερικής ενεργειακής εξάρτησης και στην αύξηση της ασφάλειας του εφοδιασμού, ιδιαίτερα όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, τη διαφοροποίηση του ενεργειακού μίγματος, την πραγματοποίηση επαρκών επενδύσεων σε υποδομές, καθώς και τη λήψη μέτρων για την αποτροπή κρίσεων, όπως π.χ. η έγκαιρη προειδοποίηση, η ανταλλαγή πληροφοριών, η δημιουργία αποθεμάτων ή η υποκατάσταση καυσίμου.

1.5 Η Ευρώπη έχει αφενός την ευθύνη και αφετέρου τη δυνατότητα να επιφέρει ριζική αλλαγή της νοοτροπίας που επικρατεί ως προς την ενεργειακή κατανάλωση, ήτοι να πραγματοποιήσει την τρίτη βιομηχανική επανάσταση

— Η ΕΕ θα πρέπει να διατηρήσει τον ηγετικό της ρόλο στο πλαίσιο της παγκόσμιας πολιτικής για το κλίμα και να προωθήσει με όλα τα διαθέσιμα μέσα ένα βιώσιμο ενεργειακό μέλλον στις αναπτυσσόμενες χώρες.

1.6 Οι νέες και βελτιωμένες τεχνολογίες έχουν καθοριστικό ρόλο να διαδραματίσουν, δεδομένου ότι καθιστούν δυνατή την αντιμετώπιση και των βραχυπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων ενεργειακών προκλήσεων, τόσο εντός της ΕΕ όσο και σε παγκόσμια κλίμακα.

— Η ΕΟΚΕ συνιστά ενθέρμως να διοχετευθούν επαρκείς πόροι, από την ΕΕ, τα κράτη μέλη και τις επιχειρήσεις, για την Ε & Α και την καινοτομία στον τομέα της ενέργειας καθώς και για την περιεκτικότερη παγκόσμια συνεργασία στον εν λόγω τομέα.

1.7 Οι διατάξεις της Συνθήκης της Λισσαβώνας σχετικά με την ενεργειακή πολιτική και τις εξωτερικές σχέσεις ενισχύουν σαφώς τις δυνατότητες της ΕΕ για την ανάληψη κοινής δράσης και την άσκηση μεγαλύτερης επιρροής στην παγκόσμια ενεργειακή σκηνή.

— Η ΕΟΚΕ προτρέπει όλους τους αρμόδιους φορείς να επιδιώξουν σθεναρά την εξεύρεση λύσης προκειμένου να τεθεί το συντομότερο δυνατόν σε ισχύ η Συνθήκη της Λισσαβώνας.

1.8 Προϋπόθεση ζωτικής σημασίας για την ΕΕ αποτελεί η ανάληψη πραγματικά κοινής δράσης. Ως εκ τούτου, η στρατηγική θα πρέπει να βασίζεται σε μια σαφή κατανόηση των διαφορετικών ρόλων της Ένωσης, των κρατών μελών και των οικονομικών φορέων.

1.8.1 Σε εξωτερικό, αμιγώς πολιτικό, επίπεδο οι εξουσίες ανήκουν στα κράτη μέλη. Μια θετική εξέλιξη έναντι της πρόκλησης που συνίσταται στο να εκφράζεται η ΕΕ με μια ενιαία φωνή παρατηρήθηκε πρόσφατα όσον αφορά ειδικότερα τις σχέσεις με τη Ρωσία.

— Η ΕΟΚΕ παροτρύνει τα κράτη μέλη να ενεργούν από κοινού στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και να μεριμνούν για την αποτροπή της χρήσης της ενέργειας ως όπλου σε διεθνείς διενέξεις.

1.8.2 Η ΕΕ διαθέτει κοινή εμπορική πολιτική η οποία εδράζεται σε ενιαίες αρχές. Η Επιτροπή είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή εμπορικών διαπραγματεύσεων βάσει εντολής του Συμβουλίου.

— Η ΕΟΚΕ συνιστά οι εντολές που δίδονται για την πραγματοποίηση πολυμερών ή μονομερών διαπραγματεύσεων με διάφορες χώρες και περιφέρειες να είναι αρκούτως φιλόδοξες, αλλά και συγχρόνως ενδεδειγμένες για την επίτευξη απτών αποτελεσμάτων στον τομέα της ενέργειας.

1.8.3 Οι συμβάσεις που αφορούν αγορές, υποδομές και άλλα έργα συνάπτονται και υλοποιούνται από επιχειρήσεις. Οι κυβερνήσεις έχουν συχνά τεράστια ή ακόμη και καθοριστική συμβολή στις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμβάσεων.

— Η ΕΟΚΕ συνιστά, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται για τη σύναψη συμβάσεων, να απαιτούν οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΕ από την εκάστοτε τρίτη χώρα, ως προϋπόθεση για τη στήριξη της σύμβασης υπό διαπραγμάτευση, να εφαρμόζει ορισμένους κανόνες στις αγορές της, όπως η αμοιβαιότητα, η ίση μεταχείριση, η διαφάνεια και η προστασία των επενδύσεων, αλλά και ο σεβασμός του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να συμφωνηθεί από το Συμβούλιο ένα πλαίσιο συναφών αρχών προς εφαρμογή σε όλες τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη ενεργειακών συμβάσεων με τρίτες χώρες.

1.9 Στόχος μιας εξωτερικής ενεργειακής στρατηγικής είναι να ανταποκρίνεται δεόντως στις ανάγκες και στις ανησυχίες των ανθρώπων σχετικά τόσο με την ιδιωτική όσο και με την επαγγελματική τους ζωή.

— Η ΕΟΚΕ συνιστά να γίνεται ακουστή η φωνή των κοινωνικών εταίρων, καθώς και των περιβαλλοντικών και των υπολοίπων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, και να προβλέπεται η ενεργός συμμετοχή τους στον καθορισμό της εξωτερικής ενεργειακής στρατηγικής· κρίνεται δε σκόπιμη η πλήρης αξιοποίηση των ικανοτήτων τους για την υποστήριξη του διαλόγου και των διαπραγματεύσεων σε διεθνή κλίμακα.

1.10 Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, καθώς και οι οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές, ασκούν επιρροή και ως εκ τούτου έχουν το δικό τους μερίδιο ευθύνης για τη χάραξη της εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ.

— Η ΕΟΚΕ καλεί τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να παρακινήσουν τις εθνικές και περιφερειακές κυβερνήσεις να αναλάβουν κοινή δράση για τα θέματα αυτά σε επίπεδο ΕΕ. Η αλληλεγγύη μεταξύ Ευρωπαίων πρέπει να υπερισχύει έναντι του στενού τοπικού ή εθνικού συμφέροντος, δεδομένου ότι οι στόχοι της ενεργειακής ασφάλειας και της διεθνούς ευθύνης μπορούν να επιτευχθούν καλύτερα με την ανάληψη κοινής δράσης.

1.11 Ο διάλογος και οι διαπραγματεύσεις για τις διεθνείς ενεργειακές σχέσεις διεξάγονται σε πολυάριθμα διαφορετικά βήματα συζήτησης, λόγω της πληθώρας των γεωπολιτικών και των ουσιαδών εκφάνσεων του συγκεκριμένου θέματος. Η διεξαγωγή ανοικτού διαλόγου με στόχο την όσο το δυνατόν καλύτερη κάλυψη των διαφόρων πτυχών του θέματος αυτού θα διευκόλυε την ευρύτερη κατανόηση και συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων.

— Το ζήτημα της ενέργειας θα πρέπει είτε να τεθεί είτε να διατηρηθεί ως σταθερό σημείο στην ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων και των διασκέψεων στρογγυλής τραπέζης που πραγματοποιεί η ΕΟΚΕ με τους διεθνείς εταίρους της.

— Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα μπορούσε να αναλάβει συγκεκριμένο ρόλο με την τακτική διοργάνωση σεμιναρίων ευρείας κλίμακας σχετικά με τις εξωτερικές πτυχές της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, επιδιώκοντας ιδιαίτερα τη συμμετοχή και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών από τρίτες χώρες και περιφέρειες. Η ακρόαση που διοργάνωσε η ομάδα μελέτης της ΕΟΚΕ σχετικά με την εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής, την 1^η Οκτωβρίου 2008 στις Βρυξέλλες, αποδείχθηκε ήδη εποικοδομητική.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ενέργεια βρίσκεται στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας σε ολόκληρη την υφήλιο. Σε αυτό συντείνουν, μεταξύ άλλων, οι πολιτικές και δη οι στρατιωτικές αναταραχές που έχουν πρόδηλη σχέση με την ενέργεια, γεγονός το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την αυξανόμενη ζήτηση κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες — μετά την άνοδο του βιοτικού επιπέδου στις χώρες αυτές — και την αναμενόμενη έλλειψη ορισμένων ορυκτών καυσίμων. Επιπλέον, ο εφοδιασμός σε πετρέλαιο και φυσικό αέριο καταδεικνύει την ύπαρξη υψηλής εξάρτησης από λίγες χώρες παραγωγούς, ενώ μελλοντικά αναμένεται ολόένα και μεγαλύτερη συγκέντρωση του εφοδιασμού.

2.2 Οι παγκόσμιες οικονομικές αναταράξεις σχετίζονται με τις τιμές της ενέργειας. Λιγότερο από μια διετία πριν, οι τιμές του πετρελαίου και εν συνεχεία του φυσικού αερίου άρχισαν να αυξάνονται αισθητά, προκαλώντας υψηλό πληθωρισμό και σημαντικά προβλήματα στους καταναλωτές και στο σύνολο της κοινωνίας. Επί του παρόντος, η τιμή του πετρελαίου μειώθηκε εντυπωσιακά, προξενώντας αυτή τη φορά ανησυχίες σχετικά με την επάρκεια της παραγωγής και την ασφάλεια του εφοδιασμού. Εν μέσω του κλίματος αστάθειας, αναμένεται τάση αύξησης των ενεργειακών τιμών για λόγους εξισορρόπησης της αγοράς, καθώς και σε συνάρτηση με τα πολιτικά μέτρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, ειδικότερα. Οι ασθενέστερες ομάδες των σύγχρονων κοινωνιών απειλούνται από ενεργειακή φτώχεια.

2.3 Επί του παρόντος, το 53 % της συνολικής πρωτογενούς ενέργειας που χρησιμοποιείται στην ΕΕ είναι εισαγόμενο. Η εξάρτηση από τις εισαγωγές στερεών καυσίμων ισοδυναμεί με ποσοστό 40 %, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά φυσικού αερίου και πετρελαίου ανέρχονται σε 56 % και 82 % αντίστοιχως (στοιχεία του 2005). Το ενημερωμένο κατά το 2007 σενάριο αναφοράς της Επιτροπής προβλέπει για το 2030 συνολική εξάρτηση από τις εισαγωγές που αντιστοιχεί σε ποσοστό 67 %. Σύμφωνα με την πρόσφατη δεύτερη επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής, αναμένεται ότι το 2020 — όταν θα έχουν τεθεί πλήρως σε εφαρμογή οι πολιτικές της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα — οι εισαγωγές ορυκτών καυσίμων θα κυμαίνονται εν πολλοίς στα σημερινά επίπεδα.

2.4 Η ΕΕ εισάγει περισσότερο από 40 % του φυσικού αερίου της και πάνω από ένα τέταρτο του πετρελαίου της από τη Ρωσία και ιδιαίτερα το ποσοστό του φυσικού αερίου θα αυξηθεί. Οι αμέσως επόμενοι μεγαλύτεροι προμηθευτές πετρελαίου είναι η Μέση Ανατολή και η Νορβηγία, ενώ για το φυσικό αέριο ο δεύτερος μεγαλύτερος προμηθευτής είναι η Νορβηγία, ακολουθούμενη από την Αλγερία. Η σχέση εξάρτησης είναι αμοιβαία. Οι προμηθευτές της ΕΕ εξαρτώνται από την ενεργειακή ζήτηση στην ΕΕ. Αυτό ισχύει ιδίως για τη Ρωσία, καθώς άνω του ήμισυ των ενεργειακών εξαγωγών της καταλήγει στην ΕΕ.

2.5 Τα υψηλά ποσοστά εξάρτησης από τις εισαγωγές, καθώς και η κυριαρχία ορισμένων πηγών εισαγωγής που δεν σέβονται όλες τους ίδιους «αγοραστικούς» και πολιτικούς κανόνες με την ΕΕ, έχουν ανάγει την ενεργειακή ασφάλεια σε προτεραιότητα της ατζέντας της ΕΕ. Ορισμένες διακοπές στον εφοδιασμό από τη Ρωσία, καθώς και οι πρόσφατες στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Γεωργία, κατέστησαν ακόμη προφανέστερη την εν λόγω προτεραιότητα.

2.6 Πρέπει να σημειωθεί ότι η ενέργεια δεν είναι ένας ομοιογενής τομέας όσον αφορά την εξωτερική ή κάποια άλλη ενεργειακή πολιτική. Η χρήση του πετρελαίου κυριαρχεί στις μεταφορές και δεν μπορεί να υποκατασταθεί εύκολα. Η ΕΕ εντάσσεται στις παγκόσμιες αγορές πετρελαίου και ως εκ τούτου έχει περιορισμένα περιθώρια ελιγμών. Άλλες ενεργειακές πηγές και τεχνολογίες έχουν διαφοροποιημένες χρήσεις και είναι σε μεγάλο βαθμό εναλλάξιμες. Ο άνθρακας και το ουράνιο αγοράζονται και πωλούνται σε μια ανοικτή παγκόσμια αγορά, ενώ η προσοχή θα πρέπει να στραφεί και στο φυσικό αέριο, λόγω της ταχείας αύξησης της ζήτησης και του περιορισμένου αριθμού και των χαρακτηριστικών των προμηθευτών.

2.7 Η ΕΕ έχει λάβει τα τελευταία χρόνια διάφορα μέτρα για την εξασφάλιση του εξωτερικού ενεργειακού της εφοδιασμού.

2.8 Πρόσφατα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 15^{ης} και 16^{ης} Οκτωβρίου 2008 κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις ή πρωτοβουλίες σχετικά με το ζήτημα της ενεργειακής ασφάλειας, προσδιορίζοντας έξι προτεραιότητες. Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε σε

αυτό το αίτημα προβαίνοντας στη δεύτερη επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής. Η ΕΟΚΕ προτίθεται να εκπονήσει ξεχωριστή εμπειριστατομένη γνωμοδότηση σχετικά με το προαναφερθέν έγγραφο και με τη δέσμη προτάσεων από την οποία συνοδεύεται.

3. Εσωτερικά στοιχεία της εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ

3.1 Πολλές πολιτικές δράσεις εντός της ΕΕ και των κρατών μελών μπορούν να προετοιμάσουν το έδαφος για χαμηλότερη εξωτερική ενεργειακή εξάρτηση και υψηλότερη ενεργειακή ασφάλεια, σε συνδυασμό με τη βελτίωση της θέσης της ΕΕ στο πλαίσιο των δράσεων εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής της. Τα μέτρα αυτά θα επαναληφθούν εδώ μόνο εν συντομία, καθώς έχουν συζητηθεί διεξοδικά σε άλλες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ.

3.2 Η βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση είναι το πρώτο και το κυριότερο μέτρο, καθώς επηρεάζει την ανάπτυξη της ενεργειακής ζήτησης και συνεπώς της εξωτερικής εξάρτησης.

3.3 Απαιτείται ένας ισορροπημένος ενεργειακός συνδυασμός, αλλά και η διαφοροποίηση των ενεργειακών πηγών ιδιαίτερα προς την κατεύθυνση γηγενών ενεργειακών πηγών με χαμηλή χρήση άνθρακα, όπως η βιολογική, η αιολική και η πυρηνική ενέργεια.

3.4 Όσον αφορά τα ορυκτά καύσιμα, σκόπιμη κρίνεται η προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού υψηλής απόδοσης, καθώς και της δέσμευσης και αποθήκευσης του άνθρακα.

3.5 Επίσης συνιστάται η αύξηση του ανταγωνισμού στο εμπόριο φυσικού αερίου με την προώθηση της δημιουργίας τερματικών σταθμών υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) και άλλων υποδομών.

3.6 Μια εύρυθμη λειτουργούσα εσωτερική ενεργειακή αγορά ευνοεί την αποδοτικότητα των πόρων και την επίλυση πινάκων τοπικών ή περιφερειακών προβλημάτων εφοδιασμού. Χρειάζονται επαρκείς επενδύσεις σε υποδομές, καθώς και ανοικτή πρόσβαση σε δίκτυα και άλλες υποδομές. Η επίτευξη ικανοποιητικής διασύνδεσης προϋποθέτει αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών ενέργειας.

3.7 Για την αντιμετώπιση των κινδύνων στον τομέα της ασφάλειας του εφοδιασμού χρειάζονται ειδικά μέτρα. Θα πρέπει να τεθούν σε λειτουργία αποτελεσματικοί μηχανισμοί αλληλεγγύης και έγκαιρης προειδοποίησης για την κοινή δραστηριοποίηση σε περίπτωση ενεργειακής κρίσης και διακοπής του εφοδιασμού. Η ΕΟΚΕ θα καταρτίσει σε εύθετο χρόνο τη γνωμοδότησή της με θέμα τις πρόσφατες προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τα εν λόγω ζητήματα.

3.8 Η ΕΟΚΕ τάσσεται ιδιαίτερα υπέρ της λήψης αποτελεσματικών μέτρων τόσο για τη σύνδεση απομονωμένων περιοχών της Ένωσης, και ειδικότερα των κρατών της Βαλτικής, με την κοινή αγορά ενέργειας όσο και για την εξασφάλιση ικανοποιητικού ενεργειακού εφοδιασμού.

4. Γενικές παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με μια εξωτερική ενεργειακή πολιτική της ΕΕ

4.1 Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διάρθρωση της εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής γύρω από τους εξής δύο άξονες:

— Εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ και

— Ενεργός και υπεύθυνη σφαιρική πολιτική για την ενέργεια και το κλίμα

4.2 Οι εν λόγω πολιτικές χρειάζονται μια βραχυπρόθεσμη και μια μακροπρόθεσμη προοπτική. Βραχυπρόθεσμα, και δεδομένου ότι η ευρείας κλίμακας υποκατάσταση των ενεργειακών πηγών και των υποδομών είναι χρονοβόρα, απαιτείται αύξηση του ενεργειακού εφοδιασμού, με ταυτόχρονη λήψη κάθε πιθανού βραχυπρόθεσμου μέτρου για τη μείωση της ζήτησης. Μακροπρόθεσμα, όταν οι επενδύσεις στην καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες θα έχουν αποφέρει καρπούς, η ενεργειακή ζήτηση ενδέχεται να μειωθεί ακόμη περισσότερο και ιδίως να περιορισθεί ή εναλλακτικά οι προβληματικές πηγές ενέργειας μπορούν να υποκατασταθούν από άλλες επιλογές.

4.3 Παράλληλα η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι οι πολιτικές για την κλιματική αλλαγή θα επηρεάσουν έντονα τον τομέα της ενέργειας σε δύο κατευθύνσεις: υψηλότερες τιμές και μειωμένη εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα.

4.4 Οι νέες τεχνολογίες είναι ο καλύτερος τρόπος προκειμένου να αυξηθεί η χρήση ενέργειας και να αντικατασταθούν οι προβληματικές πηγές ενέργειας. Η Ευρώπη, η οποία πρωτοστατεί όσον αφορά τις πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα, θα πρέπει να δραχθεί αυτής της ευκαιρίας για την ανάπτυξη των απαιτούμενων τεχνολογιών, για την παροχή βοήθειας σε άλλους με στόχο την επίλυση των προβλημάτων τους, καθώς και για τη δημιουργήσουμε νέων θέσεων εργασίας. Προς το σκοπό αυτό, κρίνεται αναγκαίο να πραγματοποιηθούν ήδη από τώρα επαρκείς επενδύσεις για την έρευνα και την ανάπτυξη τεχνολογίας στον τομέα της ενέργειας.

5. Εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ

5.1 Η ΕΕ έχει καταβάλλει πολλές προσπάθειες σε διμερή και πολυμερή βάση για την επέκταση και την εφαρμογή των κανόνων της στον υπόλοιπο κόσμο, ιδίως στους ενεργειακούς εταίρους της. Η επιτυχία υπήρξε μέχρι τώρα περιορισμένη. Απαιτείται λοιπόν περαιτέρω ενίσχυση των δράσεων.

5.2 Όσον αφορά τις προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων απαιτείται αμοιβαιότητα. Πολλές χώρες παραγωγού ενέργειας χρειάζονται ξένες επενδύσεις, προκειμένου να αναπτύξουν τις ενεργειακές πηγές και υποδομές τους, όμως αυτό δεν πρόκειται να συμβεί εάν οι κανόνες είναι ανύπαρκτοι, ασαφείς ή μη συστηματικά εφαρμοζόμενοι. Οι ρυθμίσεις του Χάρτη Ενέργειας θα πρέπει να διατηρηθούν και συγχρόνως να συμπεριληφθούν παρόμοιες προσεγγίσεις σε μελλοντικές διμερείς συνθήκες στον τομέα της ενέργειας.

5.3 Το ίδιο ισχύει και για άλλα ρυθμιστικά ζητήματα, όπως η ίση μεταχείριση, η ελευθερία και ο σεβασμός των συμβάσεων, καθώς και η πρόσβαση σε υποδομές διαμετακόμισης.

5.4 Η ΕΕ θα πρέπει να διεκδικήσει και να προασπίσει σθεναρά τα δικαιώματα και τις δυνατότητες των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων «ανάντη» με στόχο την ανάπτυξη πηγών ενέργειας και υποδομών.

5.5 Η Ευρώπη έχει ανάγκη από ασφάλεια του εφοδιασμού, ενώ οι προμηθευτές της, και κυρίως η Ρωσία, τονίζουν ότι χρειάζονται ασφάλεια της ζήτησης προκειμένου να προβούν στις απαραίτητες επενδύσεις. Οι μακροπρόθεσμες συμβάσεις είναι συνήθως απαραίτητες για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη υποδομών ευρείας κλίμακας. Για την επίτευξη καλύτερης ισορροπίας δυνάμεων, οι εν λόγω συμβάσεις θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο, πράγμα το οποίο προϋποθέτει ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και στενή συνεργασία με τους φορείς της αγοράς.

5.6 Το πρόγραμμα διασύνδεσης προτεραιότητας της ΕΕ αφορά ορισμένα μεγάλα έργα διασύνδεσης, μεταξύ των οποίων και ένα έργο εξωτερικής σύνδεσης. Πρόκειται για τον αγωγό Nabucco που θα μεταφέρει φυσικό αέριο από την Κασπία στην Κεντρική Ευρώπη. Τα έργα αυτά παρότι είναι εξόχως σημαντικά, ενδέχεται ωστόσο να μην αποδειχθούν επαρκή για την Ευρώπη μεσοπρόθεσμα.

5.7 Η σύνδεση της ΕΕ με τον Καύκασο και την Κεντρική Ασία θα μπορούσε να απαιτήσει αρκετούς νέους αγωγούς πέραν του Nabucco. Η ΕΕ θα πρέπει να υποβάλει προτάσεις για το συντονισμό περιφερειακών έργων σημαντικού μεγέθους και για την κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

5.8 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις έξι δράσεις προτεραιότητας στον τομέα των υποδομών που προτείνονται από την Επιτροπή στη δεύτερη επισκόπηση της ενεργειακής στρατηγικής. Η ΕΟΚΕ προτίθεται να λάβει θέση όσον αφορά τόσο τις δράσεις αυτές όσο και την Πράσινη Βίβλο που φέρει τον τίτλο «Προς ένα ασφαλές, αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό δίκτυο ενέργειας (2)».

5.9 Ο διάλογος με τον ΟΠΕΚ και το συμβούλιο συνεργασίας του Κόλπου χρειάζεται εμπάδυνση, ενώ οι συμφωνίες με το Αζερμπαϊτζάν και το Καζαχστάν θα πρέπει να υλοποιηθούν πλήρως. Ισχυρότεροι δεσμοί χρειάζονται με τους παραγωγούς της Κεντρικής Ασίας, όπως το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν, για τη διευκόλυνση της μεταφοράς ενεργειακών πόρων από την Κασπία στην ΕΕ.

5.10 Η σημασία της Αφρικής ως ενεργειακού προμηθευτή έχει αυξηθεί σημαντικά. Μια ισχυρή εταιρική σχέση με την Αφρική θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και να συνδράμει με ισόρροπο τρόπο τη βιώσιμη ανάπτυξη των αφρικανικών οικονομιών πετρελαίου και φυσικού αερίου.

5.11 Η μεσογειακή συνεργασία, η οποία τελεί υπό ραγδαία ανάπτυξη, έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο καλύπτοντας διάφορες ενεργειακές πτυχές, ήτοι την παραγωγή, τη διαμετακόμιση και την κατανάλωση.

5.12 Η σημασία της Βόρειας Διάστασης θα συνεχίσει να αυξάνεται. Τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στον Αρκτικό Ωκεανό και η συνεργασία στις βόρειες περιοχές θα πρέπει να αποτελέσουν μεγαλύτερη προτεραιότητα της εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ. Η συνεργασία με την περιοχή της Βαλτικής καλύπτει κυρίως τις χώρες χρήσης και διαμετακόμισης ενέργειας, για τις οποίες η σύνδεση με τη Ρωσία είναι ζωτικής σημασίας.

5.13 Με τη Ρωσία, ο στόχος θα πρέπει να είναι μια ισχυρή ολοκληρωμένη συμφωνία-πλαίσιο με βάση την ισότητα, την κατανόηση και την αμοιβαιότητα. Η Ρωσία θα πρέπει να επιτρέπει τη διαμετακόμιση φυσικού αερίου στο ρωσικό δίκτυο και να παρέχει στις ευρωπαϊκές εταιρείες τη δυνατότητα να επενδύουν στην ανάπτυξη ρωσικών δικτύων και πηγών ενέργειας. Εναπόκειται στη Ρωσία να μετριάσει τις ανησυχίες σχετικά με την αξιοπιστία της ως ενεργειακού προμηθευτή, κατά τον ίδιο τρόπο που οι ευρωπαίοι εταίροι της καλούνται να τηρούν τις συμβάσεις και τις δεσμεύσεις τους.

5.14 Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να αναπτύξει συνεργασία και με άλλους χρήστες ενέργειας, τόσο εντός όσο και πέραν του πλαισίου της Διεθνούς Οργάνωσης Ενέργειας.

(2) Πράσινη Βίβλος "Προς ένα ασφαλές, αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό δίκτυο ενέργειας", COM(2008)782 τελικό.

6. Ενεργός και υπεύθυνη σφαιρική πολιτική για την ενέργεια και το κλίμα

6.1 Η σημερινή νοοτροπία ως προς την ενεργειακή κατανάλωση γεννήθηκε στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ με την πρώτη βιομηχανική επανάσταση. Προσπαθώντας να βελτιώσουν το επίπεδο διαβίωσης τους, πολλές αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκονται τώρα στην ίδια φάση που ήταν η Ευρώπη πριν από μερικές δεκαετίες. Σε αυτές τις χώρες αυτό σημαίνει γρήγορη αύξηση της ενεργειακής κατανάλωσης, γεγονός που συνιστά δικαίωμα τους και είναι απαραίτητο για την παγκόσμια ασφάλεια και την ειρηνική ανάπτυξη. Επί του παρόντος, η Ευρώπη έχει αφενός την ευθύνη και αφετέρου τη δυνατότητα να επιφέρει ριζική αλλαγή της νοοτροπίας που επικρατεί ως προς την ενεργειακή κατανάλωση, ήτοι να πραγματοποιήσει την τρίτη βιομηχανική επανάσταση.

6.2 Στις αναπτυσσόμενες χώρες περίπου 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν ανά τον κόσμο χωρίς πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια και είναι υποχρεωμένοι να βασίζονται στην ξυλεία, στην κοπριά και στα γεωργικά απόβλητα. Το γεγονός αυτό έχει ανάγει τη ρύπανση του αέρα εσωτερικού χώρου σε μία από τις 10 πρώτες αιτίες θνησιμότητας ή πρόωρου θανάτου παγκοσμίως. Η πρόσβαση αυτών των ανθρώπων στην ηλεκτρική ενέργεια και στην παραγωγική ικανότητα είναι ένα από σπουδαιότερα καθήκοντα που έχει η ανθρωπότητα, πρόσβαση η οποία συνεπάγεται κολοσσιαίες επενδύσεις και τεράστια αύξηση της παγκόσμιας ενεργειακής κατανάλωσης. Ωστόσο, οι εν λόγω επενδύσεις είναι επιβεβλημένες προκειμένου να παρασχεθούν στους πάντες ανθρώπινες και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, καθώς και δυνατότητα απόκτησης υψηλότερου βιοτικού επιπέδου.

6.3 Η ΕΕ έχει δικαίως αναλάβει ηγετικό ρόλο στο πλαίσιο των πολιτικών για το κλίμα. Πρωταρχικός στόχος θα πρέπει να είναι εν προκειμένω η επίτευξη μιας αποτελεσματικής διεθνούς συμφωνίας που να καλύπτει όλες τις χώρες, διότι οι επιπτώσεις της θέρμανσης του πλανήτη και της αύξησης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα είναι ισχυρότερες εκτός Ευρώπης. Η διάσκεψη της Κοπεγχάγης για το κλίμα το Δεκέμβριο του 2009 θα αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο των παγκόσμιων διαπραγματεύσεων και η ΕΕ θα πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια σε αυτή τη διάσκεψη. Εντούτοις, η ανάληψη

μονομερών δράσεων εκ μέρους της ΕΕ θα δημιουργούσε δυσβάσταχτο βάρος για την οικονομία της ΕΕ.

6.4 Η ΕΕ διαθέτει και αναπτύσσει περαιτέρω τα μέσα για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, όπως τις τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας και ενέργειας με χαμηλή χρήση άνθρακα, και τις τεχνολογίες ενεργειακής απόδοσης. Οι τεχνολογίες αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν αποτελεσματικά σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτό θα αυξήσει επίσης τη ζήτηση για ευρωπαϊκή τεχνολογία και προϊόντα, και θα οδηγήσει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

6.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την ιδέα μιας διεθνούς συμφωνίας για την ενεργειακή απόδοση μεταξύ των κύριων χωρών που καταναλώνουν ενέργεια (ΗΠΑ, Καναδάς, Ιαπωνία, Αυστραλία, Ινδία και Κίνα). Ένα βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση είναι το φόρουμ που συμφωνήθηκε από την Ομάδα των Οκτώ (G-8) στην Ιαπωνία τον Ιούλιο του 2008. Πρέπει ωστόσο να διασφαλισθεί ότι όλοι αυτοί οι βασικοί καταναλωτές συμμετέχουν ουσιαστικά στη συμφωνία και συνεισφέρουν στον βαθμό που τους αναλογεί. Η συμφωνία θα πρέπει να αφορά, πέραν της προώθησης πολιτικών ενεργειακής απόδοσης και της ανάπτυξης και διάδοσης τεχνολογιών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την πρόληψη της διττής τιμολόγησης, ήτοι των επιδοτούμενων ενεργειακών τιμών για τους εγχώριους χρήστες, γεγονός που οδηγεί σε σημαντική απώλεια ενέργειας.

6.6 Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να στηρίξει αποτελεσματικά την ενεργειακή απόδοση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε αυτό το σημείο, στόχος θα πρέπει να είναι η αποφυγή επενδύσεων στην παραγωγή και κατανάλωση με ένταση ενέργειας. Οι αναπτυξιακές πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει αξιοποιηθούν καλύτερα προς το σκοπό αυτό.

6.7 Η στήριξη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης θα πρέπει να είναι το κύριο εφόδιο για την ενεργειακή συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

6.8 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η συνεργασία, ιδίως με τις αναπτυσσόμενες χώρες, πρέπει να λαμβάνει υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης αυτών των χωρών, συμπεριλαμβανομένης της προαγωγής της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ)»

(2009/C 182/03)

Εισηγητής: ο κ. IULIANO

Στις 10 Ιουλίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με το:

Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ).

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Δεκεμβρίου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. IULIANO, εισηγητή.

Κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειας, της 14^{ης} και 15^{ης} Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 15^{ης} Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 115 ψήφους υπέρ και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και Συστάσεις

1.1 Ενίσχυση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων

Η ΕΟΚΕ ζητεί να αποδίδεται στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεγαλύτερη βαρύτητα στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (1), μέσω της χρήσης των διαθέσιμων γεωγραφικών και θεματικών μέσων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται ως συμπληρωματικό στοιχείο το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ).

Έπειτα από την πρόσφατη έγκριση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση να απευθύνει έκκληση για την καθολική επικύρωση και την εφαρμογή του προαναφερθέντος Συμφώνου και του Πρωτοκόλλου του (βλ. Παράρτημα 1).

1.2 «Κοινωνικός διάλογος» και «αξιοπρεπής εργασία» μεταξύ των προτεραιοτήτων του ΕΜΔΔΑ

Στο πλαίσιο της κατοχύρωσης των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων και μεταξύ των απαιτούμενων προϋποθέσεων για τη διατήρηση της ειρήνης και της δημοκρατικής ανάπτυξης κάθε χώρας, η ΕΟΚΕ εξαιρεί τη σημασία της προστασίας του συνόλου των παραμέτρων που συνδέουν την εργασία σε όλες τις

τις εκφάνσεις (την εργασία ως ζωτική συνιστώσα της κοινωνικής ταυτότητας και του δικαιώματος ιθαγένειας κάθε ατόμου) (2). Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη σχέση που υφίσταται μεταξύ της προστασίας της εργασίας και όλων των συναφών δικαιωμάτων, όπως αυτά καθορίζονται στις θεμελιώδεις Διεθνείς Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (δικαίωμα στην εργασία, δικαίωμα του συνέρχεσθαι και δικαίωμα των συλλογικών διαπραγματεύσεων, μη διακριτική μεταχείριση στο χώρο εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των ανηλίκων και της καταναγκαστικής εργασίας) βάσει των οποίων αναγνωρίζονται ως θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου. Κατά συνέπεια, η αξιοπρεπής εργασία (σύμφωνα με τον ορισμό της ΔΟΕ) και ο κοινωνικός διάλογος, που αποτελούν αναπόδραστη προϋπόθεση για την κατοχύρωση και την προστασία των δικαιωμάτων που σχετίζονται με την εργασία, πρέπει να τύχουν της δέουσας αναγνώρισης μεταξύ των προτεραιοτήτων του ΕΜΔΔΑ.

1.3 Παροχή στήριξης στους κοινωνικούς εταίρους

Οι κοινωνικοί εταίροι (οργανώσεις των εργαζομένων και των εργοδοτών), ως πρωτοστάτες του κοινωνικού διαλόγου, πρέπει επομένως να θεωρούνται ως βασικοί φορείς και συνεργάτες της ΕΕ στον εν λόγω τομέα. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να έχουν πλήρη συμμετοχή στον πολιτικό διάλογο και να είναι σε θέση να επωφελούνται άμεσης στήριξης.

1.4 Ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες διαβουλεύσεων σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου

Η ΕΟΚΕ ζητεί κατά γενικό κανόνα να δίδεται πάντοτε προτεραιότητα στους στόχους που αποβλέπουν στην προάσπιση της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου και να έχουν τα θεματικά προγράμματα και τα μέσα, στο μέτρο του δυνατού, ως πρωταρχικό αποδέκτη την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς επιβεβλημένη την έναρξη θεσμικού προβληματισμού σχετικά τόσο με το ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην εξωτερική πολιτική της Ένωσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου όσο

(1) Στα άρθρα 6 έως 15 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα αναγνωρίζονται τα εξής: το δικαίωμα ισότητας ανδρών και γυναικών για την απόλαυση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τα συμβαλλόμενα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διασφαλίσουν το εν λόγω δικαίωμα (Άρθρο 3):

- το δικαίωμα για εργασία·
- το δικαίωμα για απόλαυση δίκαιων και ευνοϊκών όρων εργασίας·
- το δικαίωμα για σύσταση συνδικάτου και προσχώρηση σε αυτό·
- το δικαίωμα για κοινωνική ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών ασφαλίσεων·
- το δικαίωμα της οικογένειας, των μητέρων, των παιδιών και των εφήβων για μεγαλύτερη κατά το δυνατόν προστασία και αρωγή·
- το δικαίωμα για ένα ανεκτό επίπεδο διαβίωσης·
- το δικαίωμα για απόλαυση της καλύτερης δυνατής σωματικής και ψυχικής υγείας·
- το δικαίωμα στη μόρφωση· και
- το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή.

(2) Άρθρο 23 της Παγκόσμιας Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για μια αξιοπρεπή εργασία που επαναλαμβάνεται στα άρθρα 6, 7, 8 του Διεθνούς Συμφώνου του 1966 για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα.

με τη διερεύνηση της δυνατότητας αμεσότερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στη χάραξη και την εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής. Κρίνεται δε σκόπιμο να πραγματοποιούνται συστηματικές διαβουλεύσεις με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών πριν από την εκπόνηση του συνόλου των εγγράφων στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένων και των συγκεκριμένων εγγράφων στρατηγικής ανά χώρα.

1.5 Ο ρόλος της ΕΟΚΕ: καθοδήγηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η ΕΟΚΕ αιτείται την επίσημη συμμετοχή της στην εσωτερική διαδικασία διαβουλεύσεων πριν από τον ετήσιο και τον πολυετή στρατηγικό προγραμματισμό του ΕΜΔΔΑ, προκειμένου να μπορεί να επωφεληθεί το μέσο αυτό από τα αποτελέσματα του έργου που επιτελεί η ΕΟΚΕ μαζί με τους εταίρους της που προέρχονται από την κοινωνία των πολιτών των τρίτων χωρών, με τους οποίους διατηρεί προνομιακές σχέσεις (στρογγυλή τράπεζα με την Ινδία, η ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση, συνεργασία με τις χώρες ΑΚΕ, κλπ.). Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να της παρασχεθεί η δυνατότητα να εκφέρει γνώμη κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση και τον απολογισμό του έργου του ΕΜΔΔΑ.

Η ΕΟΚΕ προτίθεται να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην εν λόγω διαδικασία, βασιζόμενη στην εμπειρία και στα «δίκτυα» αναφοράς που διαθέτει (οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές).

Η ΕΟΚΕ προτείνει την έναρξη προβληματισμού σχετικά με τη δημιουργία σημείων επαφής (focal points) για την παροχή στήριξης στους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία θα παρείχαν τη δυνατότητα στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της ΕΕ να εργάζονται σε δίκτυο, το καθένα στον τομέα της αρμοδιότητάς του.

Η ΕΟΚΕ μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο έναντι της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της μετεκλογικής παρακολούθησης των εξελίξεων, με στόχο την παγίωση των δημοκρατικών συστημάτων.

Η ΕΟΚΕ συνιστά να δημιουργηθεί, κατά το παράδειγμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επιτροπή παρακολούθησης του ΕΜΔΔΑ, με αποστολή αφενός να ανταποκρίνεται στις επείγουσες αιτήσεις γνωμοδότησης στο πλαίσιο των νέων διαδικασιών που ισχύουν για τα δημοσιονομικά μέσα και αφετέρου να διασφαλίζει την παρακολούθηση της συνέχια του προγραμματισμού και της υλοποίησης του ΕΜΔΔΑ.

2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα δικαιώματα του ανθρώπου

2.1 Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών αποτελεί έναν από τους κυριότερους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο εντός των ορίων της επικράτειάς της όσο και στις σχέσεις της με τρίτες χώρες. Το άρθρο 6 της Συνθήκης περί ίδρύσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1999) ορίζει ότι «η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και του κράτους δικαίου, αρχές οι οποίες είναι κοινές για όλα τα κράτη μέλη», ενώ στο άρθρο 7 εισάγεται μηχανισμός για την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση σοβαρών και επανειλημμένων παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου από τα κράτη μέλη // το άρθρο 7 εισάγει μηχανισμό επιβολής κυρώσεων για σοβαρές και διαρκείς παραβιάσεις των εν λόγω δικαιωμάτων εκ μέρους των κρατών μελών.

2.2 Το άρθρο 11 της Συνθήκης πραγματεύεται κατόπιν την εξωτερική διάσταση της ΕΕ όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων του

ανθρώπου. Η Συνθήκη της Νίκαιας, η οποία συνήφθη τον Δεκέμβριο του 2000, επεκτείνει περαιτέρω το στόχο της προαγωγής του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, με την ενσωμάτωσή του στις δράσεις αναπτυξιακής συνεργασίας, καθώς και σε όλα τα είδη συνεργασίας με τις τρίτες χώρες (άρθρα 181 και 181α της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή ΣΕΚ). Τέλος, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο οποίος διακηρύχθηκε επίσημα κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας το 2000, αποτελεί πλέον σημείο αναφοράς στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου τόσο για την εσωτερική όσο και για την εξωτερική διάσταση της Ένωσης ⁽³⁾.

2.3 Η εκθετική ανάπτυξη της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών έχει καταστήσει την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου ακόμη πιο σημαντική για την ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τις σχέσεις της με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο, με τη σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου ⁽⁴⁾, έχουν τονίσει προ καιρού τη σχέση που υφίσταται μεταξύ της ανάπτυξης (καταπολέμηση της φτώχειας) και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δεδομένου ότι τα εν λόγω δικαιώματα είναι αυτά που δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την πραγματική και σταθερή κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και συμβάλλουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χλιετίας (ΑΣΧ).

2.4 «... η ΕΕ, ως οικονομικός και πολιτικός φορέας παγκοσμίου διπλωματικού εύρους και με σημαντικό προϋπολογισμό, διαθέτει την απαιτούμενη επιρροή και δύναμη που μπορεί να χρησιμοποιήσει εν ονόματι του εκδημοκρατισμού και των δικαιωμάτων του ανθρώπου [στις τρίτες χώρες]» ⁽⁵⁾. Επί του παρόντος, η Ένωση ασκεί την προαναφερθείσα επιρροή στο πλαίσιο πολιτικού διαλόγου που διεξάγει σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου με τις χώρες με τις οποίες διατηρεί σχέσεις· αυτό συμβαίνει, παραδείγματος χάρι, στην περίπτωση των του διαρθρωμένου διαλόγου που είναι αποκλειστικά αφιερωμένος στα δικαιώματα του ανθρώπου (με την Κίνα), αλλά και του διαλόγου που πραγματοποιείται σε περιφερειακό και διμερές επίπεδο στο πλαίσιο των συμφωνιών εταιρικής σχέσης και συνεργασίας και των συμφωνιών σύνδεσης, με τις αναπτυσσόμενες χώρες, με τους νέους γείτονες της ΕΕ και με τις υποψήφιες χώρες αντιστοίχως.

2.5 Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η *ρήτρα για τα δικαιώματα του ανθρώπου*, την οποία η ΕΕ έχει εισαγάγει στις διμερείς συμφωνίες με τις τρίτες χώρες, βάσει της οποίας προβλέπεται ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της δημοκρατίας είναι «ουσιαστικά στοιχεία» της συμφωνίας. Η ρήτρα αυτή περιλαμβάνεται από το 1992 σε όλες τις διμερείς συμφωνίες της Κοινότητας με τρίτες χώρες και εφαρμόζεται σήμερα σε περισσότερες από 120 χώρες ⁽⁶⁾. Η ενδεχόμενη παράβαση ενός ουσιαστικού στοιχείου δύναται να επιφέρει τη λήψη ποικίλων μέτρων σε διάφορα

⁽³⁾ Κρίνεται ωστόσο να υπενθυμιστεί ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του 1961, δεδομένου ότι αποτελεί την πρώτη νομική πηγή σε ευρωπαϊκό επίπεδο που κωδικοποίησε τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Ο Χάρτης τέθηκε σε ισχύ το 1965, αναθεωρήθηκε το 1996 και έλαβε τη σημερινή μορφή του το 1999. Υπενθυμίζεται, τέλος, ο Κοινωνικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων, του 1989.

⁽⁴⁾ Κοινή δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της 10^{ης} Νοεμβρίου 2000, διατίθεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/development/lex/en/council20001110_en.htm (<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/00/st13/13458en0.pdf>) Η αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Η ευρωπαϊκή συναίνεση» COM(2005) 311 τελικό).

⁽⁵⁾ Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού στις τρίτες χώρες COM(2001) 252 τελικό).

⁽⁶⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη συμπερίληψη του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών και των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις συμφωνίες μεταξύ της Κοινότητας και των τρίτων χωρών, COM(1995) 216 τελικό.

επίπεδα, όπως διακοπή επαφών σε πολιτικό επίπεδο ή μεταβολές των προγραμμάτων συνεργασίας. Επιπλέον, η ΕΕ διαθέτει ένα πρόσθετο μέσο στο πλαίσιο του Συστήματος Γενικευμένων Προτιμήσεων (ΣΓΠ και ΣΓΠ+), το οποίο συνίσταται στην *κοινωνική ρήτρα κινήτρων* και προβλέπει την παροχή πρόσθετων προτιμήσεων σε χώρες που τηρούν ορισμένα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) (7).

2.6 Εντούτοις, η ευρωπαϊκή πολιτική για τα δικαιώματα του ανθρώπου παρουσιάζει ακόμη ελλείψεις και αντιφάσεις. Το ίδιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε, το 2005, ψήφισμα (8) στο οποίο επισημαίνεται ότι η *ρήτρα για τα δικαιώματα του ανθρώπου* «εξακολουθεί να μην περιλαμβάνεται σε πολλές συμφωνίες με αναπτυσσόμενες χώρες και σε τομεακές συμφωνίες, όπως οι συμφωνίες για την κλωστοϋφαντουργία, τη γεωργία και την αλιεία». Γενικώς, στο ψήφισμα αυτό αποδοκιμάζεται η ασάφεια της διατύπωσης και η αοριστία των διαδικασιών που χρησιμοποιούνται στις υφιστάμενες συμφωνίες, στοιχεία τα οποία παρακωλύουν την αποτελεσματική εφαρμογή των ρητρών. Ειδικότερα, εφιστάται η προσοχή στον περιορισμένο ρόλο (έλεγχος και ανάκληση) του Κοινοβουλίου στη διαδικασία διαπραγμάτευσης των συμφωνιών αυτών καθ' εαυτών, γεγονός το οποίο αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια για τη λήψη απόφασης στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή.

2.7 Στις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΟΕΣ) (9) με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ), αλλά και στις συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών για τη Μεσόγειο (ΕΠΓ), η ΕΕ τείνει να εστιάζει το ενδιαφέρον της πρωτίστως στις εμπορικές πτυχές. Ενέχεται συνεπώς ο κίνδυνος να εκληφθεί η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ ως μέσο πίεσης προς τους εταίρους του Νότου, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια να σταματήσουν οι συμφωνίες να συμβάλλουν στην ανάπτυξη (και άρα στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου) των δικαιούχων χωρών.

2.8 Η ΕΟΚΕ επαναβεβαιώνει ότι για την προαγωγή των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού απαιτούνται **συνεκτικές και συμπληρωματικές πολιτικές** εκ μέρους της ΕΕ, οι οποίες να εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο προτεραιότητας στους διαφόρους τομείς της εξωτερικής και της εμπορικής πολιτικής, καθώς και της πολιτικής για την αναπτυξιακή συνεργασία. Μια ευρύτερη **διαδικασία διαβουλεύσεων με την κοινωνία των πολιτών** κρίνεται επίσης αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί έμπρακτα η εν λόγω συνεκτική προσέγγιση. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα μπορούσαν να έχουν πράγματι εποικοδομητική συμβολή κατά τα διάφορα στάδια, από το στάδιο της διαπραγμάτευσης των συμφωνιών έως την παρακολούθηση και την αξιολόγηση κατά το στάδιο της εφαρμογής τους.

3. Παρουσίαση του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΜΔΔΑ)

3.1 Το ΕΜΔΔΑ αποτελεί το χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ που είναι αφιερωμένο στην υποστήριξη των δράσεων για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της δημοκρατίας στις τρίτες χώρες. Υπό αυτή την έννοια, το ΕΜΔΔΑ πρέπει να θεωρείται ως συμπληρωματικό μέσο έναντι των υπολοίπων μέσων που αποσκοπούν στην εφαρμογή των

διαφόρων πολιτικών για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου, τα οποία έχουν ήδη προαναφερθεί: πολιτικός διάλογος, διπλωματικές πρωτοβουλίες, εμπορικές συμφωνίες, καθώς και γεωγραφικά και θεματικά μέσα και προγράμματα συνεργασίας.

3.2 Το εν λόγω μέσο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των δημοσιονομικών προοπτικών της ΕΕ για την περίοδο 2007-2013, στο πλαίσιο των οποίων ανελήφθη μια μακρά διαδικασία αναδιοργάνωσης των χρηματοδοτικών προγραμμάτων εξωτερικής βοήθειας της Ένωσης. Εφεξής, αυτό το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει γεωγραφικά μέσα — όπως ο **IPA** (Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας — Instrument for Pre-accession Assistance που απευθύνεται σε χώρες υποψήφιες και δυνάμει υποψήφιες προς ένταξη), το **ENPI** (Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης — European Neighbourhood and Partnership Instrument για τις χώρες του Καυκάσου, της Κεντρικής Ευρώπης και της Μεσογείου), ο **DCI** (Μηχανισμός Χρηματοδότησης της Αναπτυξιακής Συνεργασίας — Development Co-operation Instrument) για αναπτυξιακή συνεργασία και το **ICI** (Μέσο Συνεργασίας με τις Βιομηχανικές Χώρες — Industrialised Countries Cooperation Instrument) — και θεματικά μέσα — όπως το **ΕΜΔΔΑ** (Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου — EIDHR — European Instrument for Democracy and Human Rights), ο **IFS** (Μηχανισμός Σταθερότητας — Instrument for Stability) και το **INSC** (Μέσο για τη συνεργασία στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας — Instrument for Nuclear Safety Cooperation). Για την εφαρμογή των θεματικών μέσων δεν απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των αρχών των τρίτων χωρών.

3.3 Με τον κανονισμό για το ΕΜΔΔΑ (10), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2007, δημιουργήθηκε ένα μέσο το οποίο διαθέτει δικό του προϋπολογισμό. Η σύσταση του εν λόγω μέσου δεν υπήρξε εύκολη υπόθεση, δεδομένου ότι — σύμφωνα με τις αρχικές προτάσεις — τα δικαιώματα του ανθρώπου και η δημοκρατία περιλαμβάνονταν στις θεματικές ενότητες του μηχανισμού DCI, γεγονός το οποίο περιόριζε αναπόφευκτα την αυτονομία έναντι άλλων δράσεων αναπτυξιακής συνεργασίας. Χάρη όμως στην πίεση που ασκήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά και από τις **οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών**, επιτεύχθηκε τελικά η θέσπιση ενός κανονισμού ειδικά αφιερωμένου στα δικαιώματα του ανθρώπου και στη δημοκρατία.

3.4 Το εν λόγω νέο μέσο αντικαθιστά την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τα δικαιώματα του ανθρώπου — δηλαδή εν προκειμένω το πρόγραμμα που ίσχυε κατά την περίοδο 2000-2006 — και αποτελεί απάντηση στις επικρίσεις που διατυπώθηκαν εις βάρος της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας, η οποία είχε θεωρηθεί υπερβολικά άκαμπτη από διοικητική και χρηματοοικονομική άποψη και συγχρόνως ελάχιστα ενδεδειγμένη για την κοινωνία των πολιτών των χωρών στις οποίες η δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου βρίσκονται σε δυσχερή θέση.

3.5 Η εφαρμογή του μέσου αυτού πραγματοποιείται σε διάφορα στάδια: (1) Ο **Πολυετής στρατηγικός σχεδιασμός** που καθορίζει το πλαίσιο παροχής βοήθειας της ΕΕ με τον προσδιορισμό των προτεραιοτήτων και την ενδεικτική κατανομή των πιστώσεων. Το σχετικό έγγραφο στρατηγικής εκπονήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Εξωτερικών Σχέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατόπιν διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς (*stakeholders*), μεταξύ των οποίων υπήρχαν και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών. (2) Το **Ετήσιο Σχέδιο Δράσης**, αντιθέτως, βασίζεται στο έγγραφο στρατηγικής και καθορίζει λεπτομερέστερα τους στόχους, τους τομείς παρέμβασης, τις διαδικασίες διαχείρισης και το ποσό της χρηματοδότησης. Το σχέδιο αυτό εκπονείται από την Europe Aid.

(7) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2820/98 του Συμβουλίου για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιουλίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου (ΕΕ L 357 της 30.12.1998, σελ. 1-112).

(8) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη ρήτρα για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δημοκρατία στις συμφωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2005/2057 INI).

(9) Δυνάμει της Συμφωνίας του Κοτονού (2000), οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών ξεκίνησαν το 2002. Οι εν λόγω συμφωνίες προβλέπουν τη δημιουργία ζωνών ελευθέρων συναλλαγών μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων ΑΚΕ.

(10) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1889/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2006, για την καθιέρωση ενός χρηματοδοτικού μέσου για την προαγωγή της δημοκρατίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου παγκοσμίως (ΕΕ L 386 της 29.12.2006, σελ. 1).

3.6 Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εισαγάγει την αρχή του νομίμου ελέγχου (*legal scrutiny*) των εγγράφων στρατηγικής που προετοιμάζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εγκρίνονται από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή οφείλει να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις του Κοινοβουλίου κατά τη στιγμή της εφαρμογής των πολιτών.

3.7 Οι στόχοι ⁽¹¹⁾ του ΕΜΔΔΑ είναι επί του παρόντος 5:

- Στόχος 1: Ενίσχυση του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου στις χώρες και στις περιοχές όπου αυτά απειλούνται περισσότερο
- Στόχος 2: Ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών για την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων, την υποστήριξη της ειρηνικής διευθέτησης των συμφερόντων των διαφόρων ομάδων και την εδραίωση της συμμετοχής και της εκπροσώπησης στον πολιτικό βίο
- Στόχος 3: Υποστήριξη των δράσεων υπέρ των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της δημοκρατίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν το διάλογο για τα δικαιώματα του ανθρώπου, τους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια, τα δικαιώματα των παιδιών και τις ένοπλες συρράξεις
- Στόχος 4: Υποστήριξη και ενίσχυση του διεθνούς και περιφερειακού πλαισίου προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της δικαιοσύνης, του κράτους δικαίου και της προαγωγής της δημοκρατίας
- Στόχος 5: Καλλιέργεια εμπιστοσύνης στις δημοκρατικές εκλογικές διαδικασίες, ιδιαίτερα μέσω της παρακολούθησης των εκλογών

3.8 Το ΕΜΔΔΑ είναι ένα μέσο καθοριστικής σημασίας για την απτή εφαρμογή συγκεκριμένων δράσεων υπέρ των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Αποτελεί δε βασικό μέσο κυρίως για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες βρίσκουν σε αυτό την κατάλληλη έδρα που τους παρέχει τη δυνατότητα να ξεκινήσουν τις πρωτοβουλίες τους.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ αξιολογεί εν γένει θετικά το νέο μέσο ΕΜΔΔΑ, η σημασία του οποίου είναι αδιαμφισβήτητη για τη υποστήριξη της πολιτικής της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ανά τον κόσμο. Επικροτεί επίσης την αύξηση των οικονομικών πόρων που χορηγούνται στο μέσο αυτό. Η ΕΟΚΕ, χάρη στην ιδιαίτερη εμπειρία της, είναι έτοιμη να υποστηρίξει στις τρίτες χώρες την κοινωνία των πολιτών η οποία θα πρέπει να παραμείνει ο κύριος αποδέκτης των πόρων του μέσου αυτού. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, τέλος, ότι υπάρχει πλήρης αντιστοιχία μεταξύ των θεμάτων στα οποία εστιάζεται το εν λόγω μέσο και των στρατηγικών προτεραιοτήτων που έχει θέσει το ειδικευμένο τμήμα εξωτερικών σχέσεων.

4.2 Εντούτοις η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να επισημάνει δύο απαιτήσεις γενικού χαρακτήρα: 1) την απαίτηση να προβληθεί περισσότερο στη γενική δομή του ΕΜΔΔΑ η σημασία της προστασίας των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων,

ιδιαίτερα δε του διεθνούς δικαιώματος για εργασία (τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα μπορούν πράγματι να αποτελέσουν το σημείο αφετηρίας για τη συνακόλουθη στήριξη των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων, κυρίως στην περίπτωση «δύσκολων» χωρών) και 2) την απαίτηση να δοθεί **στην ΕΟΚΕ και στην οργανωμένη κοινωνία των πολιτών (ΟΚΠ) ένας πιο ενεργός ρόλος** στις διάφορες διαδικασίες διαβούλευσης με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα για τα δικαιώματα του ανθρώπου ⁽¹²⁾.

4.3 Όπως ορίζεται στον ίδιο τον κανονισμό του ΕΜΔΔΑ «η πρόκληση δημιουργίας και τροφοδότησης ενός πνεύματος δικαιωμάτων και εγγύησης της λειτουργίας της δημοκρατικής διαδικασίας» δεν μπορεί να διαχωριστεί από τον πλήρη σεβασμό των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. **Η προστασία της εργασίας και η προστασία των σχετικών δικαιωμάτων** όπως ορίζονται στις Συμβάσεις της ΔΟΕ συνιστούν σήμερα τον κεντρικό άξονα για την ανάπτυξη των τρίτων χωρών. Όπως υπενθυμίζει η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Η ΕΕ πιστεύει ότι ο σεβασμός των κοινωνικών δικαιωμάτων και των κανόνων εργασίας οδηγεί σε σταθερή και δίκαιη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη» και κατά συνέπεια «βασικοί φορείς είναι οι κοινωνικοί εταίροι (επιχειρήσεις, συνδικαλιστικές οργανώσεις) και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι συχνά οι μεγαλύτερες οργανώσεις μαζικής συμμετοχής στις χώρες εταίρους και αποτελούν τους «φύλακες» των διεθνών κανόνων εργασίας» ⁽¹³⁾.

4.4 Έχει ήδη επισημανθεί πώς μπορεί η ΟΚΠ να συμμετέχει περισσότερο στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης των συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και των τρίτων χωρών. Τούτο όμως δεν αρκεί. Κρίνεται σκόπιμο να συμμετέχει περισσότερο η ΟΚΠ στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ακόμη και κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας των στρατηγικών και των ετήσιων προγραμματισμών στον τομέα της εξωτερικής βοήθειας. Αν και σήμερα προβλέπονται εκ των πραγμάτων διαβουλεύσεις, από την πλευρά της Επιτροπής, με την κοινωνία των πολιτών για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η εν λόγω διαδικασία θα πρέπει να καταστεί πιο διαφανής και να επισημοποιηθεί στις αιχμές των θεσμικών οργάνων.

4.5 Ειδικότερα, η διαβούλευση με τις αντιπροσωπείες της ΕΕ στη δικαιούχο χώρα θεωρείται καθοριστικής σημασίας προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η παρεχόμενη βοήθεια ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας ⁽¹⁴⁾.

4.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία που έχει η συστηματική διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών ακόμη και σε κρατικό,

⁽¹²⁾ Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η διαβούλευση με την ΟΚΠ είναι σημαντική όχι μόνο για το ΕΜΔΔΑ, αλλά και για όλα τα υπόλοιπα μέσα που αφορούν τη βοήθεια της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ζητεί για παράδειγμα το θεματικό πρόγραμμα «Άσυλο και μετανάστευση» που έχει ενσωματωθεί στο μηχανισμό αναπτυξιακής συνεργασίας — DCI — να προορίζεται κυρίως στη στήριξη των πρωτοβουλιών της κοινωνίας των πολιτών για την προαγωγή των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων των μεταναστών, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που έχει θέσει η ΕΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις της για τη μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ και οι οποίες υιοθετήθηκαν τον Ιούλιο του 2008. Βλέπε Μετανάστευση και Ανάπτυξη: Ευκαιρίες και προκλήσεις. Εισηγητής: ο κ. Sukhdev Sharma, ΕΕ C 120 της 16.5.2008, σ. 82.

⁽¹³⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του εκδημοκρατισμού στις τρίτες χώρες (COM(2001) 252 τελικό).

⁽¹⁴⁾ Ειδικότερα πρέπει να εξασφαλιστεί η συνοχή της κατανομής των οικονομικών πόρων στις διάφορες χώρες και γεωγραφικές περιφέρειες, λαμβανομένων υπόψη των αντικειμενικών συνθηκών και των πραγματικών αναγκών.

⁽¹¹⁾ EIDHR Strategy Paper 2007-2010, DG RELEX/B/1 JVK 70618, Euro-peAid Web site.

περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ενθαρρύνει συνεπώς τους εκπροσώπους όλων των επιπέδων να διαβουλευονται με την κοινωνία των πολιτών για όλες τις πολιτικές αποφάσεις πριν από την κατάρτιση στρατηγικών εγγράφων ή τη λήψη αποφάσεων στρατηγικής σημασίας. Ελλείψει συγκριτικών αξιολογήσεων στον εν λόγω τομέα και με στόχο την ενίσχυση της διαδικασίας διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών, η ΕΟΚΕ προτείνει να υπόκειται η διαδικασία αυτή σε τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση βάσει επιβεβαιωμένων γεγονότων και με την εφαρμογή επισήμως αναγνωρισμένων μεθόδων.

4.7 Προς το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη επαναφοράς ενός πραγματικού διαλόγου μεταξύ της ΟΚΠ και των αντιπροσωπειών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ωστόσο ότι όλες οι αντιπροσωπίες της ΕΕ θα συμμετέχουν περισσότερο στην εφαρμογή των σχεδίων και θα διαθέτουν ειδικό προσωπικό για την επίτευξη του έργου αυτού, όπως παραδείγματος χάρη στην περίπτωση του «Civil Society Officer» (Αξιωματούχου της Κοινωνίας των Πολιτών) που προβλέπεται ήδη σε ορισμένες περιπτώσεις.

4.8 Η ΕΟΚΕ ζητεί την προσαρμογή των ανθρώπινων και οικονομικών πόρων που διατίθενται για την εφαρμογή του ΕΜΔΔΑ στις ιδιαιτερότητες των σχεδίων που υλοποιούνται με την κοινωνία των πολιτών και στους περιορισμούς που τα βαρύνουν από πλευράς χρόνου, προσωπικού και χρηματοοικονομικών κινδύνων, τόσο στις αντιπροσωπίες της Επιτροπής στις τρίτες χώρες όσο και στην έδρα της Επιτροπής⁽¹⁵⁾. Τούτο απαιτεί ειδική δράση για την επιλογή και την κατάρτιση των ανθρώπινων πόρων, πέραν των θετικών μέτρων που έχει ήδη λάβει η Επιτροπή.

4.9 Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ ζητεί να αναλυθούν τα μέσα που πραγματικά διαθέτει η ΕΕ για την υποστήριξη πρωτοβουλιών για τη δημιουργία ικανοτήτων (*capacity building*) προς όφελος των εμπλεκόμενων οργανώσεων της ΟΚΠ, όπως οι μικρές αυτόνομες και ανεπίσημες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης να τους χορηγείται κάποια άμεση ενίσχυση (*core funding*) σε ειδικές περιπτώσεις και συχνά όταν πρόκειται για μικρά ποσά.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Στόχος 1:

Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ειδική αναφορά του **δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι και του δικαιώματος σύστασης ή προσχώρησης σε μια συνδικαλιστική οργάνωση** ως πρωταρχική βάση παρέμβασης στο πλαίσιο του στόχου αυτού.

Ενδείκνυται επίσης να διευκρινιστεί και το **δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης**, το οποίο είναι συμπληρωματικό του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, όπως ορίζεται από τις διεθνείς συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ).

⁽¹⁵⁾ Σήμερα οι πόροι που χορηγούνται στο ΕΜΔΔΑ αποτελούν περίπου το 10 % του συνόλου των κεφαλαίων που διατίθενται στα προγράμματα συνεργασίας. Οι υπόλοιποι πόροι χορηγούνται μέσω των διμερών συμφωνιών και των συμφωνιών «δημοσιονομικής βοήθειας» υπέρ των δικαιούχων χωρών. Κατά συνέπεια, πέραν του γεγονότος ότι οι σημαντικότερες πιστώσεις παρέχονται σε κυβερνητικό επίπεδο, το σύστημα αυτό συμβάλλει κατά τρόπο ώστε το προσωπικό της αντιπροσωπείας να δείχνει μεγαλύτερο ενδιαφέρον και να είναι περισσότερο διαθέσιμο έναντι των προγραμμάτων που έχουν προτεραιότητα από οικονομικής πλευράς.

Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει πόσο σημαντικά και κρίσιμα είναι τα θέματα αυτά για πολλές χώρες⁽¹⁶⁾. Πράγματι, σε ορισμένες χώρες δεν αναγνωρίζονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι: κάποια μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων πληρώνουν συχνά με τη ζωή τους το τίμημα των αγώνων τους για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στο πλαίσιο αυτό η διεθνής αλληλεγγύη και βοήθεια είναι απαραίτητες για τη στήριξη των τοπικών οργανώσεων με τη συμμετοχή, στο μέτρο του δυνατού, όλων των κοινωνικών εταίρων⁽¹⁷⁾.

Επίσης η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ελευθερίας του επιχειρείν, δικαιώματος που αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη και του οποίου η άσκηση συχνά παρεμποδίζεται σε διάφορες χώρες.

5.2 Στόχος 2:

Ο στόχος αυτός επικεντρώνεται στις δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, στην υποστήριξη της συμφιλίωσης των συμφερόντων των διαφόρων ομάδων και στην εδραίωση της συμμετοχής και της εκπροσώπησης. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την **απουσία του κοινωνικού διαλόγου** ο οποίος δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των προτεραιοτήτων που αναφέρονται στο σχέδιο δράσης.

Επειδή ωστόσο αναφέρεται εκ νέου η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, ο κοινωνικός διάλογος θα πρέπει να κατέχει πρωτεύουσα θέση ως πλήρες μέσο για τη συμμετοχή, την εκπροσώπηση, αλλά και για τη συμφιλίωση των ομάδων συμφερόντων, που είναι ακριβώς εν προκειμένω οι κοινωνικοί εταίροι (εργοδότες και εργαζόμενοι). Ο κοινωνικός διάλογος είναι ένας τρόπος που καθιστά δυνατό τον συμβιβασμό των συμφερόντων των ενδιαφερομένων μερών, βάσει των οποίων τα ίδια τα μέρη καταλήγουν σε συμφωνία. Η διαδικασία αυτή εμπεριέχει συνεπώς την αρχή της ίσης εκπροσώπησης, καθώς και την επιβεβαίωση των βασικών αρχών της δημοκρατίας. Ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί για τον λόγο αυτό απτή απόδειξη της άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι οι οποίες, όπως ορίζεται στον ίδιο τον κανονισμό του ΕΜΔΔΑ «είναι βασικές προϋποθέσεις του πλουραλισμού και της δημοκρατικής διαδικασίας».

Η εφαρμογή του κοινωνικού διαλόγου, ως προτύπου συμφωνίας των κοινωνικών εταίρων εντός της ΕΕ, θα πρέπει να υποστηριχθεί και στις τρίτες χώρες, όπου ακριβώς χρειάζεται να ασκηθεί και να ενισχυθεί η δυναμική της δημοκρατίας. Υπενθυμίζεται ότι ο κοινωνικός διάλογος, χάρη στα ιδιαίτερα γνωρίσματά του, αποτελεί μέσο πρόληψης, αλλά και επίλυσης των διαφορών.

Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και ο κοινωνικός διάλογος αποτελούν τις βασικές συνιστώσες της εφαρμογής των πολιτικών υπέρ της **αξιοπρεπούς εργασίας**, οι οποίες έτυχαν αποδοχής και υιοθέτησης τόσο από την Επιτροπή όσο και από το Συμβούλιο το 2006⁽¹⁸⁾. Επισημαίνεται ότι στο έγγραφο στρατηγικής ΕΜΔΔΑ πραγματοποιείται σαφής αναφορά στην προώθηση συνθηκών αξιοπρεπούς εργασίας. Ενδείκνυται συνεπώς να μετουσιωθούν οι παρατηρήσεις αυτές σε έμπρακτους στόχους του Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

⁽¹⁶⁾ Βλ. την ιστοσελίδα UNHRC (Συμβούλιο των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)

⁽¹⁷⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ CESE με θέμα «Η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι στις χώρες EUROMED». Εισηγητής: ο κ. Juan Moreno, EE C 211 της 19.8.2008, σ. 77.

⁽¹⁸⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα *Προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους* COM(2006) 249 τελικό.

5.3 Στόχος 3: Υπερασπιστές των δικαιωμάτων ανθρώπου

Η ΕΟΚΕ ζητεί να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε όσους υπερασπίζονται τα δικαιώματα εργασίας και προτείνει να ενισχυθεί η παροχή στήριξης, σε συνεργασία με τα δίκτυα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, στους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου που γίνονται θύματα απειλών ⁽¹⁹⁾.

Η ΕΟΚΕ προτείνει να εξετασθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας «σημείων επαφής» για την παροχή στήριξης στους υπερασπιστές των δικαιωμάτων του ανθρώπου, προκειμένου να καταστεί δυνατή η συνεργασία των θεσμικών και άλλων οργάνων της ΕΕ μέσω δικτύου, εντός των πλαισίων των αρμοδιοτήτων τους (συμπεριλαμβανομένου και του Συμβουλίου της Ευρώπης το οποίο έχει ήδη αναλάβει πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση).

Προτείνεται τέλος να προαχθεί η συνεργασία και η άμεση συμμετοχή της Επιτροπής των Περιφερειών όταν πρόκειται για πρωτοβουλίες σχετικά με το θέμα αυτό (βλέπε παραδείγματος χάρι τις πόλεις καταφύγια (*villes refuges*) ⁽²⁰⁾).

Βρυξέλλες, 15 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

5.4 Ο ειδικός ρόλος της ΕΟΚΕ

Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ζητείται τακτικά η γνώμη της σχετικά με το ΕΜΔΔΑ. Ως συμβουλευτικό όργανο των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, στο οποίο εκπροσωπούνται οι κοινωνικοί εταίροι και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, που με τη σειρά τους δραστηριοποιούνται ενεργά σε συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών των τρίτων χωρών, η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά τόσο στον στρατηγικό σχεδιασμό του εν λόγω μέσου όσο και στην αξιολόγησή του.

Η ΕΟΚΕ συνιστά να δημιουργηθεί, κατά το παράδειγμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επιτροπή παρακολούθησης του ΕΜΔΔΑ, με αποστολή αφενός να ανταποκρίνεται στις επείγουσες αιτήσεις γνωμοδότησης στο πλαίσιο των νέων διαδικασιών που ισχύουν για τα δημοσιονομικά μέσα και αφετέρου να διασφαλίζει την παρακολούθηση της συνέχειας του προγραμματισμού και της υλοποίησης του ΕΜΔΔΑ.

Η ΕΟΚΕ μπορεί τέλος να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για τη στήριξη της κοινωνίας των πολιτών τόσο των χωρών που θεωρούνται «δύσκολες» όσο και στο πλαίσιο της παρακολούθησης των μετεκλογικών εξελίξεων για την εδραίωση των δημοκρατικών συστημάτων (που τίθενται σε εφαρμογή από τα δημοκρατικά θεσμικά όργανα και ειδικότερα από τα όργανα που είναι σε θέση να εξασφαλίσουν τον διάλογο μεταξύ των κοινωνικών εταίρων).

⁽¹⁹⁾ Υπενθυμίζονται για παράδειγμα οι μηχανισμοί συντονισμού και αντίδρασης σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων από το Human and Trade Union Rights Department της International Trade Unions Confederation (ITUC).

⁽²⁰⁾ Βλέπε για παράδειγμα την ιστοσελίδα: <http://www.icorn.org/>

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

COM(2008) 426 τελικό (Πρόσθετη γνωμοδότηση)

(2009/C 182/04)

Εισηγητής: ο κ. CROOK

Στις 23 Οκτωβρίου 2008, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος α του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει πρόσθετη γνωμοδότηση με θέμα την

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

COM (2008) 426 τελικό (πρόσθετη γνωμοδότηση σε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Δεκεμβρίου 2008, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. CROOK.

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 183 ψήφους υπέρ, 7 ψήφους κατά και 18 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο οδηγίας, το οποίο σε γενικές γραμμές ακολουθεί τις συστάσεις που διατύπωσε στην πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με τα μέτρα κατά των διακρίσεων σε τομείς πέραν της απασχόλησης ⁽¹⁾ και το οποίο θα οδηγήσει στη θέσπιση συνεκτικών κριτηρίων προστασίας έναντι όλων των διακρίσεων που αναφέρονται στο άρθρο 13 της ΣΕΚ σε όλη την ΕΕ.

1.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι σε ορισμένους τομείς η οδηγία παρέχει χαμηλότερο επίπεδο προστασίας από εκείνο που παρέχεται ήδη δυνάμει των οδηγιών για τη φυλετική ισότητα και για την ισότητα των φύλων.

1.3 Τούτο συμβαίνει με το άρθρο 2, το οποίο προβλέπει εξαιρέσεις από την απαγόρευση των διακρίσεων, ιδίως όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ισχύσουν για την ηλικία και την αναπηρία οι ίδιες απαιτήσεις διαφάνειας, ελέγχου και εποπτείας που ισχύουν ήδη για την ισότητα των φύλων.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το άρθρο 3, στο οποίο προσδιορίζεται το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, θέτει περιορισμούς και επιτρέπει πολλές εξαιρέσεις που θα υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα της οδηγίας στο σύνολό της.

1.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η διάταξη του άρθρου 4 σχετικά με την υποχρέωση των παρόχων αγαθών και υπηρεσιών να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για την αντιμετώπιση των αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να προβλέπουν εύλογες προσαρμογές είναι πολύ περιορισμένη.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ σχετικά με την επέκταση των μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε τομείς πέραν της απασχόλησης και η σκοπιμότητα μιας ενιαίας, σφαιρικής οδηγίας κατά των διακρίσεων, εισηγητής: κ. Crook, (EE C 77 της 31.3.2009, σ. 102)

1.6 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η σύσταση των φορέων ισότητας που προβλέπει το άρθρο 12, σε αντίθεση με τους φορείς που προβλέπονται βάσει των οδηγιών για τη φυλετική ισότητα και για την ισότητα των φύλων, δεν καλύπτει τον τομέα της απασχόλησης, συνιστά δε να αποτελέσει αντικείμενο νέας αιτιολογικής σκέψης.

1.7 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσaréσκεία της για το γεγονός ότι η οδηγία δεν καλύπτει επαρκώς το θέμα των πολλαπλών διακρίσεων και καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει σύσταση για το ζήτημα αυτό.

2. Γενική επισκόπηση

2.1 Στην πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που εκπόνησε, η ΕΟΚΕ ανέλυσε την ισχύουσα κοινοτική και εθνική νομοθεσία κατά των διακρίσεων και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «είναι πλέον ανάγκη να θεσπιστεί νέα κοινοτική νομοθεσία, η οποία να απαγορεύει τις διακρίσεις πέραν του πεδίου της απασχόλησης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού».

2.2 Έχοντας την ευκαιρία να εξετάσει το περιεχόμενο της πρότασης της Επιτροπής για μια οδηγία του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των προσώπων ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, και διαπιστώνοντας ότι ορισμένες από τις ανησυχίες που είχε εκφράσει δεν καλύπτονταν πλήρως, η ΕΟΚΕ αποφάσισε να συντάξει πρόσθετη γνωμοδότηση σχετικά με την προτεινόμενη οδηγία.

2.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι πολλές από τις διατάξεις της προτεινόμενης οδηγίας αναπαράγουν τις διατάξεις άλλων οδηγιών του άρθρου 13: οι ορισμοί της άμεσης και έμμεσης διάκρισης και της παρενόχλησης, οι διατάξεις για την επιβολή και τα δικαιώματα αποκατάστασης, περιλαμβανομένης της αντιστροφής του βάρους της

απόδειξης, η προστασία έναντι αντιποίνων και οι κυρώσεις, που πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Όπως και στην οδηγία για τη φυλετική ισότητα ⁽²⁾, το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας καλύπτει την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περιθάλψης, των κοινωνικών πλεονεκτημάτων, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και της στέγασης (παρότι, όπως αναλύεται κατωτέρω, με περιορισμούς και αποκλεισμούς που θα μπορούσαν να περιορίσουν το πλήρες πεδίο εφαρμογής).

2.4 Στις παρατηρήσεις που ακολουθούν, η ΕΟΚΕ επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες διατάξεις οι οποίες, κατά την άποψή της, ρητώς ή σιωπῶς θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα την παροχή χαμηλότερου επιπέδου προστασίας για τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον γενετήσιο προσανατολισμό από το επίπεδο που εξασφαλίζεται δυνάμει των άλλων οδηγιών του άρθρου 13 για τις διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ή λόγω φύλου.

3. Παρατηρήσεις επί συγκεκριμένων άρθρων

3.1 Άρθρο 2

3.1.1 Το άρθρο 2 ορίζει την έννοια της διάκρισης· στο άρθρο 2, παράγραφος 1 και άρθρο 2, παράγραφος 4 διατυπώνονται οι ίδιοι ορισμοί βασικών εννοιών με εκείνους που υπάρχουν στις λοιπές οδηγίες του άρθρου 13. Το άρθρο 2, παράγραφος 5 καθιστά μορφή απαγορευμένης διάκρισης την άρνηση εύλογων προσαρμογών, όπως προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β.

3.1.1.1 Για να εξασφαλιστεί η ακριβής μεταφορά της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία και έχοντας υπόψη την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση *Coleman κατά Attridge Law*, στην οποία επιβεβαιώνεται ότι η απαγόρευση των δυσμενών διακρίσεων λόγω ειδικών αναγκών στην οδηγία 2000/78/ΕΚ ισχύει και για πρόσωπα που συνδέονται με ένα άτομο με ειδικές ανάγκες ⁽³⁾, η ΕΟΚΕ συνιστά να διευκρινιστεί στην οδηγία ότι οι διακρίσεις για τους λόγους που αναφέρονται στην οδηγία περιλαμβάνουν και τη δυσμενή διάκριση για λόγους σύνδεσης με πρόσωπα ορισμένης θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

3.1.2 Το άρθρο 2, παράγραφος 6 επιτρέπει στα κράτη μέλη να ορίσουν ότι η διαφορά μεταχείρισης λόγω ηλικίας δεν συνιστά διάκριση εάν «δικαιολογείται από θεμιτό σκοπό και εάν τα μέσα για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι κατάλληλα και αναγκαία».

3.1.2.1 Η ΕΟΚΕ συνιστούσε σχετικά ⁽⁴⁾ η ικανότητα παροχής προνομιακής μεταχείρισης να ισχύσει και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες που εμπίπτουν στα ίδια κριτήρια δικαιολόγησης· το μέτρο αυτό θα έπρεπε να είναι συμπληρωματικό των μέτρων για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής πρόσβασης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4.

3.1.2.2 Θα έπρεπε να δηλώνεται ότι, για να είναι εν προκειμένω ένας σκοπός «θεμιτός», πρέπει να είναι σύμφωνος με την αρχή της ίσης

μεταχείρισης, όπως, επί παραδείγματι, η παροχή βοήθειας σε μια ομάδα, προκειμένου να συμμετέχει στον δημόσιο βίο επί ίσοις όροις.

3.1.3 Το άρθρο 2, παράγραφος 7 θα μπορούσε να επιτρέψει στα κράτη μέλη να προβλέπουν «αναλογικές διαφορές μεταχείρισης» από τους παρόχους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, για τις οποίες «η χρήση της ηλικίας ή της αναπηρίας είναι καθοριστικός παράγοντας για την εκτίμηση του κινδύνου βάσει σημαντικών και αξιόπιστων αναλογιστικών ή στατιστικών στοιχείων».

3.1.3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει ανησυχία για το γεγονός ότι αυτή η ευρεία έκτασης εξαίρεση θα δικαιώνει τη μειονεκτική θέση στην οποία αποδεδειγμένα βρίσκονται οι νέοι, οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με αναπηρία όσον αφορά τις τραπεζικές υπηρεσίες και μια σειρά ασφαλιστικών προϊόντων.

3.1.3.2 Πρόκειται για σημαντική διαφορά σε σχέση με την οδηγία για την πρόσβαση ανδρών και γυναικών στα αγαθά και τις υπηρεσίες ⁽⁵⁾, δυνάμει της οποίας τα κράτη μέλη δύνανται να αποφασίζουν να επιτρέπουν διαφορετικά ασφάλιστρα και παροχές για τις γυναίκες και τους άνδρες, αλλά μόνο εφόσον στηρίζονται από ακριβή αναλογιστικά δεδομένα τα οποία συλλέγονται, δημοσιοποιούνται και ενημερώνονται τακτικά· τα κράτη μέλη οφείλουν να επανεξετάζουν την απόφασή τους αυτή έπειτα από πέντε έτη.

3.1.3.3 Η ΕΟΚΕ δέχεται ότι για ορισμένα είδη δραστηριοτήτων οι κίνδυνοι ενδέχεται να είναι μεγαλύτεροι για τα άτομα μιας συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας ή για άτομα με ορισμένα είδη αναπηρίας. Μολαταύτα, το άρθρο 2, παράγραφος 7 επιτρέπει μεγάλο περιθώριο επιβολής διαφορετικών ασφαλιστρών χωρίς να υποχρεώνει τους παρόχους των ασφαλιστικών υπηρεσιών να κοινοποιούν αναλογιστικά δεδομένα. Οι υποψήφιοι πελάτες δεν δύνανται να γνωρίζουν εάν οι διαφορετικές τιμές είναι δικαιολογημένες, και οι ανταγωνιστές δεν θα έχουν κανένα κίνητρο να προσφέρουν πιο εύλογες τιμές.

3.1.3.4 Ακόμη και εάν τα διαφορετικά ασφάλιστρα δικαιολογούνται, η κοινοποίηση αναλογιστικών ή στατιστικών δεδομένων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της αναλογικότητας που απαιτείται δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 7.

3.1.3.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ισχύουν για την ηλικία και την αναπηρία οι ίδιες απαιτήσεις για τη διαφάνεια, τον έλεγχο και την εποπτεία από τα κράτη μέλη με εκείνες που ισχύουν και για το φύλο. Η προτεινόμενη οδηγία θα έπρεπε να δίνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιτρέπουν διαφορές μεταχείρισης μόνο εάν απαιτούν από τους παρόχους χρηματοοικονομικών υπηρεσιών να δημοσιεύουν ενημερωμένα αναλογιστικά ή στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα «κινδύνου», επί παραδείγματι την οδήγηση, τα ταξίδια, την πληρωμή στεγαστικών δανείων και την συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα ή αναπηρία. Τα δεδομένα αυτά θα έπρεπε να επανεξετάζονται περιοδικά ώστε να λαμβάνεται υπόψη κάθε τροποποίηση των κινδύνων, και, μετά από μια συγκεκριμένη περίοδο, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν την υποχρέωση να επανεξετάζουν τα στοιχεία για τη διαφορετική μεταχείριση και να μελετούν τη δυνατότητα σταδιακού επιμερισμού των κινδύνων και εξίσωσης των ασφαλιστρών.

(2) Οδηγία του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ, άρθρο 3.

(3) [2008] ΔΕΚ C-303/06, 17 Ιουλίου 2008, στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για δυσμενή μεταχείριση υπαλλήλου χωρίς ειδικές ανάγκες που παρέχει κατά κύριο λόγο την απαραίτητη φροντίδα στο τέκνο της που έχει ειδικές ανάγκες.

(4) Υποσημείωση 1, σημείο 8.10.5

(5) Οδηγία του Συμβουλίου 2004/113/ΕΚ, άρθρο 5.

3.2 Άρθρο 3

3.2.1 Το άρθρο 3 ορίζει το πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας, δηλαδή τους τομείς δραστηριότητας στους οποίους θα ισχύσει η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

3.2.1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχεία α) έως δ) καλύπτει το ίδιο πεδίο με την οδηγία για τη φυλετική ισότητα⁽⁶⁾, ακολουθώντας τη σχετική σύσταση⁽⁷⁾.

3.2.1.2 Καθώς το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) καθιστά την «πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες διαθέσιμων στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης, και την παροχή αυτών» τομείς όπου απαγορεύονται οι διακρίσεις, το σχέδιο οδηγίας αναφέρει ότι «το στοιχείο δ) εφαρμόζεται σε πρόσωπα μόνο στο βαθμό που επιτελούν την επαγγελματική ή εμπορική δραστηριότητά τους».

3.2.1.3 Η εξαίρεση αυτή, η οποία εμφανίζεται και στην αιτιολογική σκέψη 16, δεν υπάρχει στην οδηγία για την ισότητα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι, χωρίς ορισμό της έννοιας της «επαγγελματικής ή εμπορικής δραστηριότητας», η έλλειψη σαφήνειας θα αποδυναμώσει τα αποτελέσματα της οδηγίας. Εάν, όπως προτείνει η Επιτροπή⁽⁸⁾, στόχος είναι να εξαιρεθούν οι ιδιωτικές συναλλαγές, τότε η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τούτο μπορεί να συναχθεί από το γεγονός ότι καλύπτονται μόνο τα διαθέσιμα στο κοινό αγαθά και υπηρεσίες. Επιπλέον, η αιτιολογική σκέψη 17 αναφέρει: «Είναι σημαντικό η απαγόρευση των διακρίσεων να σεβαστεί άλλα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας του ιδιωτικού και του οικογενειακού βίου και των συναλλαγών που διεξάγονται στο πλαίσιο αυτό».

3.2.2 Το άρθρο 3, παράγραφος 2 δεν παρέχει προστασία από καμιά εκ των τεσσάρων μορφών διακρίσεων όταν σχετίζονται με πρακτικές που προβλέπονται από εθνικές νομοθεσίες σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση και τα δικαιώματα αναπαραγωγής.

3.2.2.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η οικογενειακή κατάσταση και τα δικαιώματα αναπαραγωγής είναι ζητήματα επί των οποίων τα κράτη μέλη έχουν αρμοδιότητα να νομοθετούν, αλλά δεν δέχεται ότι η αρμοδιότητα αυτή θα έπρεπε να εμποδίζει παντελώς τη θέσπιση πανευρωπαϊκής νομικής προστασίας από τις διακρίσεις.

3.2.2.2 *Οικογενειακή κατάσταση (marital status)*. Όσον αφορά τις εθνικές αρμοδιότητες για τη ρύθμιση της οικογενειακής κατάστασης, το Δικαστήριο απεφάνθη πρόσφατα ότι «η οικογενειακή κατάσταση και οι παροχές που εξαρτώνται από αυτήν είναι τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και το κοινοτικό δίκαιο δεν θίγει την αρμοδιότητα αυτή. Ωστόσο, υπενθυμίζεται ότι τα κράτη μέλη πρέπει, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, να τηρούν το κοινοτικό δίκαιο, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις περί της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων»⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Οδηγία του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ, άρθρο 3.

⁽⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 1, σημείο 8.6.

⁽⁸⁾ Βλ. κεφάλαιο 5 «Λεπτομερής ερμηνεία των ειδικών διατάξεων» στο COM(2008) 426 τελικό.

⁽⁹⁾ Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, C-267/06, 1 Απριλίου 2008, παράγραφος 59.

3.2.2.3 *Οικογενειακή κατάσταση (family status)*. Η έννοια αυτή δεν ορίζεται και συνεπώς είναι υπερβολικά ασαφής, για να χρησιμοποιηθεί ως βάση αποκλεισμού της προστασίας.

3.2.2.4 *Δικαιώματα αναπαραγωγής*. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την πρόσβαση στις υπηρεσίες αναπαραγωγής ως αναπόσπαστο μέρος των υγειονομικών υπηρεσιών, ως προς τις οποίες δεν θα έπρεπε να επιτρέπεται καμία μορφή διάκρισης τόσο από το κοινοτικό όσο και από το εθνικό δίκαιο. Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις διακρίσεων όσον αφορά τις υπηρεσίες αναπαραγωγής λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, αναπηρίας και ηλικίας. Επιπλέον, καθώς οι γυναίκες είναι εκείνες που χρειάζονται και χρησιμοποιούν τις αναπαραγωγικές υπηρεσίες, ο αποκλεισμός της προστασίας από τις διακρίσεις στον τομέα αυτό θα συνιστούσε διάκριση λόγω φύλου, καθώς και λόγω αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

3.2.2.5 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το άρθρο 3, παράγραφος 2 θα έπρεπε να επανεξεταστεί συνολικά και ότι οιαδήποτε τελική διατύπωση θα έπρεπε να αναφέρει με σαφήνεια ότι η εθνική νομοθεσία που αφορά την οικογενειακή κατάσταση ή τα δικαιώματα αναπαραγωγής πρέπει να εφαρμόζεται χωρίς τα άτομα να υφίστανται καμιά από τις μορφές διακρίσεων που καλύπτονται από την οδηγία.

3.2.2.6 Το άρθρο 3, παράγραφος 3 υπάγει την απαγόρευση των διακρίσεων στην εκπαίδευση στις υποχρεώσεις «των κρατών μελών όσον αφορά το περιεχόμενο της διδασκαλίας, των δραστηριοτήτων και την οργάνωση των εκπαιδευτικών συστημάτων τους, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ειδικής αγωγής».

3.2.2.7 Η ΕΟΚΕ φοβάται μήπως η εξαίρεση αυτή, η οποία δεν περιλαμβάνεται στην οδηγία για τη φυλετική ισότητα, και η οποία υπερβαίνει το άρθρο 149, την διάταξη της Συνθήκης που αφορά ειδικά την εκπαίδευση⁽¹⁰⁾, περιορίσει υπερβολικά τα αποτελέσματα της οδηγίας όσον αφορά την εξάλειψη των διακρίσεων και της παρενόχλησης στα σχολεία και λοιπά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

3.2.2.8 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το άρθρο 150 ΣΕΚ αναφέρει, με διατύπωση σχεδόν ίδια με αυτή του άρθρου 149, ότι τα κράτη μέλη έχουν ευθύνη για το περιεχόμενο και την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ωστόσο η επαγγελματική εκπαίδευση εντάσσεται στο πεδίο εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας κατά των διακρίσεων χωρίς κανέναν περιορισμό⁽¹¹⁾.

3.2.2.9 Το έναυσμα για την προτεινόμενη οδηγία έδωσαν οι περιπτώσεις διακρίσεων σε ολόκληρη την ΕΕ στον τομέα της εκπαίδευσης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας και γενετήσιου προσανατολισμού. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η απαγόρευση των διακρίσεων και η προώθηση της ίσης μεταχείρισης στην εκπαίδευση έχει τόσο θεμελιώδη σημασία για την ανάπτυξη δημοκρατικών και ανεκτικών κοινωνιών, για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και

⁽¹⁰⁾ Το άρθρο 149 παράγραφος 1 της ΣΕΚ αναφέρει: «Η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό απαιτείται, υποστηρίζοντας και συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη ταυτόχρονα πλήρως την αρμοδιότητα των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και την πολιτιστική και γλωσσική τους πολυμορφία».

⁽¹¹⁾ Βλ. επί παραδείγματι το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου ή το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου.

για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής, που απαιτείται η θέσπιση νομοθεσίας για τον τομέα αυτό σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, όπως προβλέπει το άρθρο 5 ΣΕΚ.

3.2.2.10 Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να θεσπιστεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας κατά των διακρίσεων στην παροχή ειδικής εκπαίδευσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η δίκαιη και τίμια μεταχείριση όλων των παιδιών ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Κάτι τέτοιο δεν θα συνιστούσε παρέμβαση στις πολιτικές των κρατών μελών όσον αφορά την παροχή ειδικής εκπαίδευσης σε χωριστά σχολεία ή την παροχή ενιαίας εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές, θα διασφάλιζε όμως την εφαρμογή των πολιτικών αυτών χωρίς διακρίσεις. Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων στην υπόθεση D.H. και άλλοι κατά Τσεχικής Δημοκρατίας δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι αποφάσεις που καθορίζουν ποια άτομα πρέπει να λαμβάνουν ειδική εκπαίδευση, μπορούν να διακρίνουν βλαβήριζωμένες νοοτροπίες εκπαιδευτικών διακρίσεων (12).

3.2.2.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η συνέπεια στην προστασία από τις διακρίσεις στην εκπαίδευση έχει ιδιαίτερη σημασία λόγω της συχνής αλληλεπικάλυψης στον τομέα αυτό μεταξύ διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής και λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων. Εφόσον στην οδηγία για τη φυλετική ισότητα δεν θεωρήθηκε απαραίτητος ο περιορισμός που τίθεται στο άρθρο 3 παράγραφος 3, δεν είναι σαφές γιατί είναι απαραίτητος στην προτεινόμενη οδηγία.

3.2.2.12 Όποια και εάν είναι τα όρια των ευθυνών των κρατών μελών σε σχέση με την εκπαίδευση, η οδηγία θα έπρεπε να αναφέρει ρητώς ότι κάθε τέτοια αρμοδιότητα πρέπει να ασκείται χωρίς διακρίσεις.

3.2.2.13 Η δεύτερη πρόταση του άρθρου 3, παράγραφος 3 επιτρέπει διαφορές στη μεταχείριση όσον αφορά την πρόσβαση σε εκπαιδευτικά ιδρύματα βάσει θρησκείας ή πεποιθήσεων· η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η οδηγία θα έπρεπε να διασφαλίζει πως τα εν λόγω ιδρύματα δεν θα δύνανται να κάνουν κανενός άλλου είδους διάκριση.

3.3 Άρθρο 4

3.3.1 Το άρθρο 4 αφορά στην ίση μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία.

3.3.1.1 Η σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (13) περιέχει έναν ενδεικτικό ορισμό των ατόμων που περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άτομα με αναπηρία». Τα κράτη μέλη θα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τον ορισμό αυτό κατά την ανάπτυξη εθνικών νόμων για την προστασία και την προώθηση της ισότητας των ατόμων με αναπηρία. Στην οδηγία θα έπρεπε να συμπεριληφθεί καθοδήγηση προς την κατεύθυνση αυτή καθώς και για το νόημα της διάκρισης λόγω αναπηρίας.

3.3.1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διττή προσέγγιση του άρθρου 4 ως προς την άρση των εμποδίων κατά την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, τα κοινωνικά πλεονεκτήματα, την υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση, καθώς και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες διαθέσιμα στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης και των μεταφορών, και την παροχή αυτών, μια προσέγγιση που είναι σύμφωνη

με τη σύσταση της ΕΟΚΕ (14). Στην προσέγγιση αυτή περιλαμβάνεται και το καθήκον της εκ των προτέρων πρόβλεψης μέτρων για τις ανάγκες πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία (άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α)), καθώς και μια απαίτηση παροχής εύλογων προσαρμογών για τη διασφάλιση της πρόσβασης χωρίς διακρίσεις σε ιδιαίτερες περιπτώσεις (άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β)). Το άρθρο 2 παράγραφος 5 καθιστά τη μη συμμόρφωση με το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β) μια μορφή απαγορευμένης διάκρισης. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διασαφηνιστεί στην οδηγία η έννοια «αποτελεσματική και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση».

3.3.1.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της όσον αφορά τους τρεις περιορισμούς της υποχρέωσης πρόβλεψης που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α), ήτοι ότι τα μέτρα που λαμβάνονται για την κάλυψη των αναγκών πρόσβασης δεν θα πρέπει:

- (α) να συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση·
- (β) να απαιτούν θεμελιώδη μεταβολή της εν λόγω κοινωνικής προστασίας, των κοινωνικών πλεονεκτημάτων, της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης ή των αγαθών και των υπηρεσιών· ή
- (γ) να απαιτούν την πρόβλεψη εναλλακτικών λύσεων.

3.3.1.4 Οι περιορισμοί στις περιπτώσεις β) και γ) δεν είναι σαφείς και πιθανότατα θα διατηρήσουν αδικαιολόγητες πρακτικές διακρίσεων. Επί παραδείγματι, ένας πάροχος υγειονομικής περίθαλψης που προσφέρει υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης μόνο σε άτομα χωρίς αναπηρία θα μπορούσε, βασιζόμενος στον περιορισμό β), να αρνηθεί τροποποίηση της υπηρεσίας του. Μια τοπική αρχή που σήμερα λειτουργεί λεωφορεία για την εξυπηρέτηση του τοπικού νοσοκομείου τα οποία δεν μπορούν να δεχθούν χρήστες αναπηρικής καρέκλας θα μπορούσε, βασιζόμενη στον περιορισμό γ), να αρνηθεί να παράσχει εναλλακτική μορφή μεταφοράς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πως αρκεί να οριστεί ως υποχρέωση ο «εύλογος» χαρακτήρας των μέτρων πρόβλεψης –κάτι που δεν αποτελεί απαίτηση βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α)– και να θεσπιστεί ως μοναδική προϋπόθεση για την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α) η μη πρόκληση δυσανάλογης επιβάρυνσης από τα μέτρα αυτά.

3.3.1.5 Το άρθρο 4, παράγραφος 2 θα παρείχε δεσμευτική νομική ισχύ σε συγκεκριμένους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για να καθορίζεται εάν τα μέτρα που λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α) ή του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β) θα συνεπάγονταν «δυσανάλογη επιβάρυνση». Η αιτιολογική σκέψη 19 αναφέρει το μέγεθος, τους πόρους και τη φύση του οργανισμού ως παράγοντες που θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί εάν η επιβάρυνση είναι δυσανάλογη. Στην οδηγία 2000/78/EK αναφέρονται παρόμοιοι παράγοντες στην αιτιολογική σκέψη 21. Δύο πρόσθετοι παράγοντες, ο «κύκλος ζωής των αγαθών και των υπηρεσιών» και τα «πιθανά οφέλη της αυξημένης πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρία» αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι εφόσον αμφότεροι οι πρόσθετοι παράγοντες αποτελούν μέρος οιαδήποτε αξιολόγησης της αναλογικότητας, δεν είναι απαραίτητοι και μπορούν να αποτρέψουν τους παρόχους κοινωνικής προστασίας, κοινωνικών πλεονεκτημάτων, υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, αγαθών και υπηρεσιών, στέγασης και μεταφορών να αποδεχθούν ότι υφίσταται ανάγκη λήψης μέτρων για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής πρόσβασης από τα άτομα με αναπηρία.

(12) Απόφαση του Τμήματος Μείζονος Συνθέσης 13.11.2007 (αριθ. 57325/00).

(13) Άρθρο 1.

(14) Βλ. υποσημείωση 1, παράγραφο 8.10.2.

3.3.1.6 Το άρθρο 15, παράγραφος 2 επιτρέπει στα κράτη μέλη να αναβάλουν έως και τέσσερα έτη την πλήρη εφαρμογή της υποχρέωσης παροχής αποτελεσματικής πρόσβασης. Παρότι η ΕΟΚΕ θα ήθελε όλα τα κράτη μέλη να κινηθούν προς τη διασφάλιση ικανοποιητικής πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρία όσο το δυνατόν συντομότερα, η ΕΟΚΕ δεν διαφωνεί με την ιδέα ότι θα έπρεπε να επιτραπεί στα κράτη μέλη να αναβάλουν την έναρξη ισχύος της υποχρέωσης πρόβλεψης, που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α) κατά την εν λόγω περιορισμένη χρονική περίοδο και μόνο. Η οδηγία πρέπει ωστόσο να καθιστά σαφές ότι δεν θα επιτραπεί καμία υπέρβαση της προθεσμίας για τη μεταφορά όσον αφορά τη συμμόρφωση με την υποχρέωση των εύλογων προσαρμογών για ένα συγκεκριμένο άτομο με αναπηρία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β).

3.4 Άρθρο 12

3.4.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την υποχρέωση των κρατών μελών να ορίζουν φορέα ή φορείς για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού με αρμοδιότητες παράλληλες με αυτές που ορίζονται για τους φορείς αυτούς στην οδηγία για τη φυλετική ισότητα και στην οδηγία για την πρόσβαση ανδρών και γυναικών στα αγαθά και τις υπηρεσίες. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει επίσης την σαφή δήλωση στο προοίμιο ⁽¹⁵⁾ ότι οι εν λόγω φορείς θα πρέπει να λειτουργούν κατά τρόπο συνεκτικό με τις αρχές του Παρισιού των Ηνωμένων Εθνών, οι οποίες αποσκοπούν συγκεκριμένα στην ανεξαρτησία των εθνικών φορέων πρόαψισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως έχει αναφερθεί από την ΕΟΚΕ, οι φορείς αυτοί πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την τακτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των εθνικών πολιτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων ⁽¹⁶⁾. Πρέπει να αναμένεται ότι οι φορείς αυτοί θα διεξάγουν συχνά ουσιαστικό διάλογο με οργανώσεις που εκπροσωπούν πρόσωπα που κινδυνεύουν να υποστούν διακρίσεις για όλους τους λόγους που αναφέρονται στην πρόταση οδηγίας.

3.4.2 Η πρόταση στο άρθρο 12, ωστόσο, θα αφήσει ένα κενό, καθώς θα εξακολουθήσει να μην υπάρχει καμία απαίτηση ορισμού φορέα ή φορέων για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση και την εργασία για τις συγκεκριμένες μορφές διακρίσεων, δεδομένου ότι η οδηγία πλαίσιο για την απασχόληση δεν απαιτεί ειδικευμένο φορέα προώθησης της ισότητας. Οι φορείς που συγκροτούνται δυνάμει της οδηγίας για τη φυλετική ισότητα πρέπει να καλύπτουν την ισότητα τόσο εντός όσο και εκτός της απασχόλησης

ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, και οι φορείς που συγκροτούνται δυνάμει της οδηγίας για την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και της (αναδιατυπωμένης) οδηγίας για την ίση μεταχείριση (2006/54/ΕΚ) πρέπει να καλύπτουν την ισότητα γυναικών και ανδρών τόσο στην απασχόληση όσο και εκτός αυτής.

3.4.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά, για τον λόγο αυτό, την προσθήκη μιας αιτιολογικής σκέψης στο προοίμιο της προτεινόμενης οδηγίας που θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εκχωρήσουν στους φορείς που ορίζονται δυνάμει του άρθρου 12 ισοδύναμες αρμοδιότητες όσον αφορά την ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως θρησκείας και πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού εντός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας πλαίσιο για την απασχόληση).

4. Πολλαπλές διακρίσεις

4.1 Στην πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που εκπόνησε, η ΕΟΚΕ αναφέρθηκε σε συχνά φαινόμενα πολλαπλών διακρίσεων, δηλαδή διακρίσεων για περισσότερα από ένα από τα χαρακτηριστικά που καλύπτονται από το άρθρο 13. Η ΕΟΚΕ συνέστησε τη θέσπιση νέας οδηγίας που θα επιβεβαιώνει ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης περιλαμβάνει την προστασία από τις πολλαπλές διακρίσεις, ώστε να αποκτήσει ισχύ στο κοινοτικό και στο εθνικό δίκαιο.

4.2 Η προτεινόμενη οδηγία αναγνωρίζει ⁽¹⁷⁾ ότι οι γυναίκες πέφτουν συχνά θύματα πολλαπλών διακρίσεων, αλλά δεν εξετάζει τις πολλαπλές διακρίσεις βάσει άλλων αιτιών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα μπορούσε να συντελεστεί πρόοδος προς την πλήρη αναγνώριση των πολλαπλών διακρίσεων με δύο τρόπους:

- α) μια πρόσθετη αιτιολογική σκέψη στην προτεινόμενη οδηγία που θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι υφίστανται νομικές διαδικασίες για τη αντιμετώπιση καταστάσεων πολλαπλών διακρίσεων, ορίζοντας συγκεκριμένα ότι οι εθνικές νομικές διαδικασίες πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο ενάγων δύναται να εγείρει όλες τις πτυχές μιας πολλαπλής διάκρισης στο πλαίσιο της ίδιας νομικής αξίωσης·
- β) μια σύσταση της Επιτροπής η οποία θα αναφέρει την ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη οι πολλαπλές διακρίσεις κατά τη σύνταξη και επιβολή της εθνικής νομοθεσίας και η οποία, παρότι δεν θα είναι δεσμευτική για τα κράτη μέλη, θα έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη από τα εθνικά δικαστήρια.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Αιτιολογική σκέψη 28.

⁽¹⁶⁾ Βλ. υποσημείωση 1, παράγραφο 8.10.8.

⁽¹⁷⁾ Αιτιολογική σκέψη 13.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

450Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 14ΗΣ ΚΑΙ 15ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2009

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις όσον αφορά την έγκριση τύπου για τη γενική ασφάλεια των μηχανοκίνητων οχημάτων»

COM(2008) 316 τελικό — 2008/0100 (COD)

(2009/C 182/05)

Εισηγητής: κ. RANOCCHIARI

Στις 9 Ιουνίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις όσον αφορά την έγκριση τύπου για τη γενική ασφάλεια των μηχανοκίνητων οχημάτων»

COM(2008) 316 τελικό — 2008/0100 (COD)

Το ειδικευμένο τμήμα, «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιανουαρίου 2009, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. RANOCCHIARI.

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2008) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 173 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συστάσεις και συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ ήταν ανέκαθεν σύμφωνη με κάθε πρωτοβουλία που στοχεύει στην απλούστευση της νομοθεσίας, ιδίως όταν πρόκειται για ευαίσθητα ζητήματα όπως η ασφάλεια και το περιβάλλον. Υπό αυτήν την έννοια δεν μπορεί παρά να χαιρέτισει την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που επιδιώκει, με την πρόταση κανονισμού της, να επιτύχει αυτά τα τρία σημαντικά αποτελέσματα ρυθμίζοντας νομοθετικά την έγκριση τύπου των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ελαστικών.

1.2 Η επιλογή της Επιτροπής να καταργήσει περισσότερες από 150 ισχύουσες οδηγίες, που αντικαθίστανται από τον προτεινόμενο κανονισμό, φαίνεται εκ πρώτης όψεως πολύ ενδιαφέρουσα και συνάδει με τη ζητούμενη απλούστευση. Ωστόσο η εν λόγω επιλογή, αν δεν διενεργηθεί κατά τρόπο δεδειγμένο προσαρμοσμένο και ενδεδειγμένο, ενέχει τον κίνδυνο να επιβάλει νέες διαδικασίες που δεν είναι πάντα

συμβατές με τις υπάρχουσες, δημιουργώντας πρόσθετες δυσχέρειες και επιβαρύνσεις τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τις αρχές των κρατών μελών.

1.3 Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ διερωτάται πώς συνδέεται αυτή η πρόταση με την πρόσφατη οδηγία πλαίσιο για την έγκριση τύπου ΕΕ (2007/46/ΕΚ) ή με τις σχεδιαζόμενες διατάξεις ΟΕΕ/ΟΗΕ, στις οποίες θα γίνει εκτενέστερη αναφορά στη συνέχεια της γνωμοδότησης.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η απλοποίηση του πλαισίου και των διαδικασιών για την έγκριση τύπου, η οποία προβλέπεται από την Επιτροπή μέσω της εισαγωγής εναρμονισμένων απαιτήσεων, θα μπορούσε να επιτευχθεί με την ενσωμάτωση των παρόντων και των μελλοντικών κανονισμών ΟΕΕ/ΟΗΕ στο Παράρτημα IV της προαναφερθείσας οδηγίας για την έγκριση τύπου ΕΕ, σταδιακά και παράλληλα με την ανάγκη προσαρμογής αυτών των διατάξεων στην τεχνολογική πρόοδο.

1.5 Σχετικά με τις «προηγμένες τεχνολογίες ασφαλείας», επειδή οι εν λόγω τεχνολογίες δεν είναι διαθέσιμες για όλους και στον ίδιο βαθμό, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκοπιμότερο να αποτελέσουν αντικείμενο μεμονωμένων προτάσεων, συνεκτιμώντας συγχρόνως την εξέλιξη της τεχνολογίας στο πλαίσιο των τεχνικών ομάδων ΟΕΕ/ΟΗΕ της Γενεύης.

1.6 Σε ό,τι αφορά, τέλος, στις προδιαγραφές ελαστικών, η ΕΟΚΕ κρίνει αποδεκτή την πρόταση της βιομηχανίας του κλάδου, η οποία σεβόμενη το χρονοδιάγραμμα της πρότασης της Επιτροπής, την απλοποιεί με την πρόβλεψη δύο κύκλων εφαρμογής αντί των προτεινόμενων πέντε.

1.7 Λαμβάνοντας υπόψη τις επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί μέχρι στιγμής, η ΕΟΚΕ επιδοκίμασε την πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο επεδίωξε τη διενέργεια πρόσθετης μελέτης επί του θέματος κατόπιν εκείνης που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής· ωστόσο, τα πορίσματα αυτής της δεύτερης μελέτης δεν προσέφεραν τις αναμενόμενες διευκρινίσεις.

1.8 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ φοβάται μήπως — ελλείψει ενδεδειγμένων στοιχείων σχετικά με την ανάλυση κόστους-οφέλους ορισμένων από τις προτεινόμενες λύσεις — η αισθητή συνακόλουθη αύξηση τους κόστους για τη βιομηχανία και, επομένως, για τους καταναλωτές, θα μπορούσε να επιβραδύνει περαιτέρω την ανανέωση του στόλου των οχημάτων που κυκλοφορούν στην Ευρώπη, η οποία έχει ήδη αρχίσει να υφίσταται τις συνέπειες της παρούσας οικονομικής κρίσης.

1.9 Τέλος, η ΕΟΚΕ συνιστά ήδη από τώρα στις αρχές των κρατών μελών που είναι επιφορτισμένες με τη διενέργεια των απαιτούμενων ελέγχων για τη χορήγηση της έγκρισης τύπου να επιδεικνύουν μεγαλύτερη προσοχή και αυστηρότητα έναντι των απαιτήσεων ασφαλείας για τα οχήματα — και ιδιαίτερα για τα ελαστικά των οχημάτων — τα οποία θα εισάγονται στην Ευρώπη έπειτα από την έγκριση του υπό εξέταση κανονισμού.

2. Εισαγωγή

2.1 Παρότι η ασφάλεια των οχημάτων και η προστασία του περιβάλλοντος βελτιώθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαετία, παραμένουν δικαίως στο επίκεντρο της προσοχής σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξακολουθούν ειδικότερα να υφίστανται ανησυχίες σχετικά με τα μέτρια μέχρι στιγμής αποτελέσματα για τη μείωση της ρύπανσης που προκαλείται από τις μεταφορές, ιδίως των εκπομπών CO₂, καθώς και σχετικά με τον αριθμό των θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων. Κάθε χρόνο χάνουν τη ζωή τους πάνω από 44 000 άτομα στα 27 κράτη μέλη, ενώ ακόμη 1 700 000 άτομα τραυματίζονται εξαιτίας τροχαίων ατυχημάτων ⁽¹⁾.

2.2 Ως γνωστόν, η ευρωπαϊκή νομοθεσία περί της έγκρισης τύπου επιβάλλει συγκεκριμένους κανόνες κατασκευής μηχανοκίνητων οχημάτων, κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής ασφαλείας για τους επιβαίνοντες σε οχήματα και για όλους τους χρήστες των οδικών δικτύων, αφενός, και της προστασίας του περιβάλλοντος, αφετέρου. Σήμερα στον τομέα της έγκρισης τύπου υπάρχουν περίπου 60 βασικές οδηγίες, 50 εκ των οποίων αφορούν στην ασφάλεια και δέκα περίπου στο περιβάλλον, στις οποίες προστίθενται 100 περίπου τροποποιητικές οδηγίες.

2.3 Η συνεχιζόμενη έρευνα και ανάπτυξη στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας καθιστά εφικτή την ευρύτερη και καλύτερη

ανταπόκριση στις προαναφερθείσες απαιτήσεις που ισχύουν στην περίπτωση τόσο των οχημάτων που βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού όσο και, εν μέρει, εκείνων που ήδη κυκλοφορούν, καθώς οι νέες τεχνολογίες είναι σε θέση να περιορίσουν τον αριθμό των τροχαίων ατυχημάτων και τη ρύπανση.

2.4 Σύμφωνα με τις συστάσεις της CARS 21 ⁽²⁾, ακόμη και αυτά τα ζητήματα χρήζουν αντιμετώπισης σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την επίτευξη των στόχων οι οποίοι — όπως υπενθύμισε ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής, κ. VERHEUGEN, κατά την παρουσίαση της πρότασης του παρόντος κανονισμού — ευνοούν τους πολίτες, το περιβάλλον και τη βιομηχανία. Για την επίτευξη των στόχων της ασφάλειας και της προστασίας του περιβάλλοντος στην ΕΕ, απαιτείται να συνεχισθεί η επικαιροποίηση των κανονισμών που διέπουν την κατασκευή νέων οχημάτων. Εξάλλου, είναι επίσης αναγκαίος ο περιορισμός του ρυθμιστικού φόρτου που επιβαρύνει τον κλάδο μέσω της απλούστευσης της ισχύουσας νομοθεσίας, όπου αυτό είναι εφικτό. Προς τον σκοπό αυτό, το προαναφερθέν έγγραφο CARS 21 συνιστούσε τη χρήση τυχόν κανόνων ΟΕΕ/ΟΗΕ ⁽³⁾.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Η πρόταση κανονισμού επιχειρεί να τροποποιήσει την ισχύουσα νομοθεσία έγκρισης τύπου των μηχανοκίνητων οχημάτων σύμφωνα με τρεις άξονες: **απλούστευση, προηγμένα συστήματα ασφαλείας και ελαστικά**.

Ειδικότερα, η πρόταση κανονισμού περιλαμβάνει τα εξής:

3.1.1 Την τροποποίηση της τρέχουσας νομοθεσίας έγκρισης τύπου ως προς την ασφάλεια των οχημάτων και των κατασκευαστικών στοιχείων.

Η Επιτροπή στοχεύει στην κατάργηση περισσότερων από 150 οδηγιών εν ισχύ, αντικαθιστώντας τις με έναν μόνο κανονισμό του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο οποίος θα ισχύσει άμεσα στην ΕΕ.

3.1.2 Την εισαγωγή συμπληρωματικών απαιτήσεων ασφαλείας

— Από το 2012, υποχρεωτική εγκατάσταση συστημάτων **ηλεκτρονικού ελέγχου ευστάθειας** (*Electronic Stability Control — ESC*) στα νέα μοντέλα επιβατηγών αυτοκινήτων και εμπορικών οχημάτων· όλα τα νέα επιβατηγά αυτοκίνητα θα διαθέτουν τα εν λόγω συστήματα έως το 2014. Τα ESC ενεργούν στα συστήματα πέδησης και έλξης για να βοηθήσουν τον οδηγό να διατηρήσει τον έλεγχο του οχήματός του σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (προκαλούμενες, παραδείγματος χάρη, εξαιτίας άσχημων οδικών συνθηκών ή υπερβολικής ταχύτητας σε στροφές).

— Από το 2013, υποχρεωτική εγκατάσταση **προηγμένων συστημάτων πέδησης έκτακτης ανάγκης** (*Advanced Emergency Braking Systems — AEBs*) στα οχήματα μεγάλων διαστάσεων· πρόκειται για συστήματα τα οποία χρησιμοποιούν αισθητήρες που ειδοποιούν τον οδηγό εάν το όχημά του βρίσκεται υπερβολικά κοντά στο προπορευόμενο όχημα και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενεργοποιούν τον μηχανισμό πέδησης

(1) Πηγή: CARE (*Community Road Accident Database*): βάση δεδομένων που συλλέγει και επεξεργάζεται στοιχεία για τα τροχαία ατυχήματα στα κράτη μέλη.

(2) COM(2007) 22 τελικό της 7ης Φεβρουαρίου 2007 — Ένα ανταγωνιστικό κανονιστικό πλαίσιο για την αυτοκινητοβιομηχανία τον 21^ο αιώνα.

(3) Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη των Ηνωμένων Εθνών, Γενεύη. Η ΟΕΕ προωθεί τη συνεργασία και την ολοκλήρωση των 56 κρατών μελών αναπτύσσοντας κοινές προδιαγραφές και κανόνες, μεταξύ άλλων και στον τομέα της έγκρισης τύπου των μηχανοκίνητων οχημάτων.

έκτακτης ανάγκης για να αποφευχθεί ή να μετριασθεί η σύγκρουση. Όλα τα νέα επιβατηγά αυτοκίνητα θα διαθέτουν τα συστήματα αυτά έως το 2015.

- Από το 2013, υποχρεωτική εγκατάσταση **συστημάτων προειδοποίησης κατά την απομάκρυνση από τη λωρίδα κυκλοφορίας** (*Lane Departure Warning Systems — LDWS*), στα οχήματα μεγάλων διαστάσεων, τα οποία προειδοποιούν τον οδηγό όταν το όχημα κινδυνεύει με μη ηθελημένη παρέκκλιση από την πορεία του, κυρίως λόγω απροσεξίας του οδηγού. Όλα τα νέα επιβατηγά αυτοκίνητα θα διαθέτουν τα συστήματα αυτά έως το 2015 ⁽⁴⁾.

3.1.3 Νέες απαιτήσεις ως προς τα ελαστικά ⁽⁵⁾:

- Από το 2012 θα είναι υποχρεωτικά τα **ελαστικά χαμηλής αντίστασης τριβής κύλισης** (*Low Rolling Resistance Tyres — LRRRT*), που περιορίζουν την κατανάλωση καυσίμου μειώνοντας την αντίσταση στην κίνηση που επιδρά στην κύλιση του ελαστικού, η οποία προκαλείται κυρίως από την παραμόρφωση του τροχού, του ελαστικού ή του οδοστρώματος.
- Από το 2012 θα είναι υποχρεωτικά τα **συστήματα παρακολούθησης της πίεσης των ελαστικών για επιβατηγά αυτοκίνητα** (*Tyre Pressure Monitoring Systems — TPMS*), που ειδοποιούν τον οδηγό όταν η πίεση των ελαστικών είναι χαμηλότερη του βελτιστού.
- **Μείωση του επιπέδου του θορύβου** κατά το παράρτημα I της πρότασης κανονισμού.
- **Πρόσφυση σε βρεγμένο έδαφος** κατά το παράρτημα I της πρότασης κανονισμού.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για την κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, η οποία αποσκοπεί στη διασφάλιση της καλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και, ταυτόχρονα, σε υψηλότερο επίπεδο προστασίας της ασφάλειας και του περιβάλλοντος.

⁽⁴⁾ Περίληψη υποχρεωτικών προδησιμών για τις απαιτήσεις ασφαλείας:

- ESC: 29.10.2012 προβλεπόμενη νέα έγκριση, 29.10.2014 προβλεπόμενη νέα αδειοδότηση,
- AEBs: 29.10.2013 προβλεπόμενη νέα έγκριση, 29.10.2015 προβλεπόμενη νέα αδειοδότηση,
- LDWS: 29.10.2013 προβλεπόμενη νέα έγκριση, 29.10.2015 προβλεπόμενη νέα αδειοδότηση,

⁽⁵⁾ Για λόγους αποσαφήνισης παρατίθενται ακολούθως οι προβλεπόμενες ημερομηνίες της Επιτροπής αναφορικά με τις απαιτήσεις για τα ελαστικά:

- 2012 νέα έγκριση για τα ελαστικά κλάσης C1 ως προς την πρόσφυση σε βρεγμένο έδαφος και κλάσης C1-C2-C3 ως προς την αντίσταση τριβής κύλισης (ATK) φάση 1 και τον εξωτερικό θόρυβο,
- 2014 νέα αδειοδότηση για τα ελαστικά κλάσης C1 που πληρούν τις προδιαγραφές πρόσφυσης σε βρεγμένο έδαφος και κλάσης C1-C2 σύμφωνα με τις προδιαγραφές ATK φάση 1,
- 2016 νέα έγκριση για όλους τους νέους τύπους ελαστικών κλάσης C1-C2-C3 σύμφωνα με την ATK φάση 2· θα μπορούν να αδειοδοτούνται και να κυκλοφορούν στην αγορά της ΕΕ μόνον ελαστικά κλάσης C1-C2-C3 που συμμορφώνονται στις προδιαγραφές εξωτερικού θορύβου,
- 2018 θα μπορούν να αδειοδοτούνται στην αγορά της ΕΕ μόνον ελαστικά κλάσης C1-C2 σύμφωνα με τις προδιαγραφές ATK φάση 2,
- 2020 θα μπορούν να αδειοδοτούνται και να κυκλοφορούν στην αγορά της ΕΕ μόνον ελαστικά κλάσης C3 που πληρούν τις προδιαγραφές ATK φάση 2,

4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εν λόγω πρόταση κανονισμού είναι ένα εν δυνάμει άριστο μέσο αύξησης της ενεργητικής και παθητικής ασφάλειας, με τη μείωση του αριθμού των τροχαίων ατυχημάτων, ενώ παράλληλα προβλέπει την εισαγωγή διατάξεων για τον περιορισμό της κατανάλωσης διοξειδίου του άνθρακα, μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης των προς κατάργηση οδηγιών και των επιπτώσεων της κατάργησής τους.

4.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η λύση που επιλέχθηκε αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση της απλούστευσης, ευνοώντας κυρίως τις εθνικές αρχές και τη βιομηχανία. Εκτιμά, ωστόσο, ότι η κανονιστική απλοποίηση δεν μπορεί να περιοριστεί στη συγκέντρωση των ισχυουσών διαδικασιών σε ένα είδος κανονισμού πλαισίου για την ασφάλεια. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της εισαγωγής της νέας οδηγίας πλαισίου για την έγκριση τύπου ΕΕ (οδηγία 2007/46/ΕΚ) ⁽⁶⁾, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνοχή και να αποτραπεί η επιβολή νέων διαδικασιών που ενδέχεται να πολλαπλασιάσουν, αντί να μειώσουν, τις επιβαρύνσεις για τις αρχές και τους κατασκευαστές.

4.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την αρχή που διατύπωσε η Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής των νέων ειδικών προδιαγραφών έγκρισης των οχημάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη δυνατότητα εφαρμογής των προδιαγραφών αυτών. Κατά γενικό κανόνα, οι προδιαγραφές θα πρέπει να εφαρμόζονται αρχικά μόνο στους νέους τύπους οχημάτων. Οι ήδη υπάρχοντες τύποι οχημάτων θα έχουν στη διάθεσή τους ένα ορισμένο χρονικό διάστημα προκειμένου να προσαρμοστούν στις τιθέμενες προδιαγραφές.

4.5 Σε σχέση με τις προδιαγραφές για τα ελαστικά, θεωρείται περιττό να υπενθυμισθεί ότι τα ελαστικά είναι το μόνο στοιχείο που συνδέει το όχημα με το οδόστρωμα και ότι τα χαρακτηριστικά ασφαλείας του πρέπει να προηγούνται κάθε άλλου στόχου. Κατά συνέπεια η ΕΟΚΕ θεωρεί:

- αναγκαίο να διασφαλισθεί ότι η προβλεπόμενη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης δεν θα μειώσει τις εξίσου σημαντικές απαιτήσεις ασφαλείας των χρηστών των οχημάτων και των πολιτών·
- σκόπιμο να υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που δεν θα μειώνει τις συνολικές επιδόσεις (αντίσταση τριβής κύλισης, πρόσφυση σε βρεγμένο έδαφος κλπ.) των ελαστικών προκειμένου να επιτευχθεί απλώς και μόνο η — ασφαλώς σημαντική — μείωση του θορύβου.

4.6 Η ΕΟΚΕ διατυπώνει ωστόσο ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με την αποτελεσματικότητα της μελέτης αντικτύπου που διεξήχθη για λογαριασμό της Επιτροπής και έχει ταχθεί υπέρ της επιλογής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διεξαγωγή πρόσθετης ανεξάρτητης μελέτης. Πράγματι, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση του αντικτύπου ενδέχεται να επέφεραν αλλοίωση των αποτελεσμάτων.

⁽⁶⁾ Οδηγία 2007/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Σεπτεμβρίου 2007, για τη θέσπιση πλαισίου για την έγκριση των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκούμενων τους, και των συστημάτων, κατασκευαστικών στοιχείων και χωριστών τεχνικών μονάδων που προορίζονται για τα οχήματα αυτά.

4.7 Εντούτοις, διαπιστώνεται με λύπη ότι η μελέτη η οποία ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και δημοσιεύθηκε στα τέλη Νοεμβρίου 2008 (7) δεν παρέχει απαντήσεις στα ερωτήματα που τίθενται και δεν εξαλείφει τις αμφιβολίες της ΕΟΚΕ ούτε ως προς τις διοικητικές και τεχνικές πτυχές του θέματος ούτε σχετικά με την επακριβέστερη ανάλυση κόστους-οφέλους της πρότασης της Επιτροπής.

4.7.1 Η εν λόγω μελέτη επικεντρώνεται αποκλειστικά στα ελαστικά και στο σύστημα παρακολούθησης της πίεσης των ελαστικών (TPMS) και, ως προς το σύστημα αυτό, επιδεικνύει μια αμφισβητήσιμη προτίμηση για το δαπανηρότερο «άμεσο» σύστημα έναντι του «έμμεσου» συστήματος το οποίο θα εκτεθεί κατωτέρω, ενώ δεν προσθέτει κανένα νέο στοιχείο όσον αφορά τα άλλα προηγμένα συστήματα ασφαλείας ή τις επιπτώσεις της προτεινόμενης απλοποίησης.

4.8 Υπό αυτές τις συνθήκες, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το πρόσθετο κόστος που αναμένεται να προκύψει για τη βιομηχανία και επομένως για τους καταναλωτές, σε περίπτωση εφαρμογής του κανονισμού υπό την παρούσα μορφή του, δεν αντισταθμίζεται από επαρκώς αποδεδειγμένα οφέλη, γεγονός το οποίο ενέχει τον προφανή κίνδυνο να επιβραδυνθεί περαιτέρω η ανανέωση του στόλου των οχημάτων (που έχουν μέση ηλικία μεγαλύτερη των οκτώ ετών) στην Ευρώπη, η οποία έχει ήδη αρχίσει να υφίσταται τις συνέπειες της παρούσας οικονομικής κρίσης.

4.9 Η ΕΟΚΕ εκτιμά, εξάλλου, ότι για τη διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας που υπόκειται σε ένα επίπεδο προδιαγραφών αριστείας όσον αφορά στην ασφάλεια, πρέπει να θεσπισθεί ένας κανονισμός ο οποίος, στο σύνολό του, να μην στρεβλώνει τον ανταγωνισμό προς όφελος των μη ευρωπαϊών κατασκευαστών που εμφανίζουν χαμηλότερο κόστος, αλλά συχνά και σαφώς χαμηλότερα επίπεδα συνολικής ασφάλειας. Αυτό συνεπάγεται τη διενέργεια ελέγχων προκειμένου να διαπιστώνεται ότι τα εισαγόμενα οχήματα και κυρίως τα ελαστικά πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπει ο κανονισμός.

4.10 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να συνεκτιμηθεί δεόντως ο αντίκτυπος του εν λόγω κανονισμού σε όλον τον κλάδο της βιομηχανίας ελαστικών. Η οικονομική βιωσιμότητα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων διανομής μπορεί εκ πρώτης όψεως να τεθεί σε κίνδυνο. Το πλεονασματικό απόθεμα που θα δημιουργηθεί με τη θέση σε ισχύ των προθεσμιών που προτείνονται από την Επιτροπή θα μπορούσε να προκαλέσει δυσκολίες στην αλυσίδα διανομής. Πράγματι, η εξάλειψη του — ενίοτε σημαντικού — αποθέματος δεν θεωρείται εφικτή για την πλειονότητα των εταιριών του κλάδου, ιδίως δε για τις μικρότερες εταιρίες που δεν δραστηριοποιούνται στη διεθνή αγορά.

4.11 Παρότι το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής η οποία — επιδιώκοντας ορθώς να αποφύγει τη δημιουργία φραγμών στην εσωτερική αγορά και έχοντας επίγνωση των διασυννοριακών επιπτώσεων του προτεινόμενου κανονισμού — πιστεύει ότι οι στόχοι της πρότασης δεν μπορούν να επιτευχθούν αποκλειστικά και μόνο με πρωτοβουλία των κρατών μελών και άρα απαιτείται η θέσπιση δεσμευτικών μέτρων σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

(7) Απαιτήσεις όσον αφορά την έγκριση τύπου για τη γενική ασφάλεια των μηχανοκίνητων οχημάτων (IP/A/IMCO/ST/2008-18).

4.12 Βεβαίως η ΕΟΚΕ δε θα μπορούσε παρά να υποστηρίξει την πρόταση σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη καλούνται να θεσπίσουν κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης του παρόντος κανονισμού και να διασφαλίσουν ότι οι εν λόγω κυρώσεις θα είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

4.13 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το προεπιλεγμένο νομικό μέσο, δηλαδή τον κανονισμό, που καθορίζει χρονοδιάγραμμα και τρόπους εφαρμογής για όλα τα κράτη μέλη, παράμετρο ιδιαίτερα σημαντική για μια κανονιστική ρύθμιση υψηλού τεχνικού περιεχομένου. Επιπλέον, η επιλογή, και σε αυτήν την περίπτωση, μιας πολυεπίπεδης προσέγγισης (*split approach*), καθιστά δυνατό να προσδιοριστούν οι θεμελιώδεις διατάξεις σε αυτόν τον κανονισμό που υιοθετείται βάσει συναπόφασης, παραπέμποντας τα πιο τεχνικά θέματα σε ένα δεύτερο κανονισμό προς υιοθέτηση σύμφωνα με τη διαδικασία επιτροπολογίας.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μεν κάθε πρωτοβουλία που αποσκοπεί σε κανονιστική απλοποίηση, αλλά — όπως έχει ήδη επισημάνει προηγουμένως — εκφράζει σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τον τρόπο επίτευξης της εν λόγω απλοποίησης. Πράγματι, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η απλούστευση πρέπει να είναι έμπρακτη, με την έννοια ότι ο παρών κανονισμός δεν πρέπει να αποτελεί άθροισμα των προηγουμένων, αποφεύγοντας σε κάθε περίπτωση οποιονδήποτε πρόσθετο φόρτο για τα γραφεία πιστοποίησης.

5.2 Ειδικότερα, ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η απλοποίηση του πλαισίου και των διαδικασιών για την έγκριση τύπου, η οποία προβλέπεται από την Επιτροπή μέσω της εισαγωγής εναρμονισμένων απαιτήσεων, θα μπορούσε να επιτευχθεί με την ενσωμάτωση των παρόντων και των μελλοντικών κανονισμών ΟΕΕ/ΟΗΕ στο Παράρτημα IV της προαναφερθείσας οδηγίας 2007/46/ΕΚ (8), σταδιακά (ιδίως όταν οι διατάξεις του κανονισμού είναι αυστηρότερες και απαιτούν ειδικό *lead-time* (9) για την προσαρμογή του προϊόντος) και παράλληλα με την ανάγκη προσαρμογής αυτών των διατάξεων στην τεχνολογική πρόοδο.

5.2.1 Αυτοί οι τρόποι δράσης δεν αναφέρονται στην περίπτωση (γ) της εκτίμησης των επιπτώσεων του εν λόγω κανονισμού «Αντικατάσταση όλων των υφιστάμενων οδηγιών μέσω του προτεινόμενου κανονισμού», αλλά στην περίπτωση (β) που καλεί σε «επανεξέταση κάθε οδηγίας κάθε φορά που επίκειται τροποποίησή της και λήψη απόφασης για τη σκοπιμότητα αντικατάστασής της». Εξάλλου η αιτιολόγηση της προτίμησης που επιδεικνύεται στην επιλογή (γ) που περιλαμβάνεται της εκτίμησης των επιπτώσεων δεν θεωρείται επαρκής («αποτελεί τον ταχύτερο τρόπο απλούστευσης του ισχύοντος καθεστώτος σύμφωνα με τις συστάσεις του CARS 21») και δεν λαμβάνει υπόψη άλλα βασικά στοιχεία του CARS 21, όπως η βιωσιμότητα, η εφαρμογή των διατάξεων ΟΕΕ/ΟΗΕ και η ανάγκη διασφάλισης αναλόγου βιομηχανικού *lead-time* για τους αποδέκτες του κανονισμού.

5.2.2 Σε περίπτωση υιοθέτησης της επιλογής που προτείνεται στην περίπτωση (γ), η λειτουργία του παρόντος κανονισμού θα ήταν αποτελεσματική εκεί όπου δεν υφίσταται ο αντίστοιχος κανονισμός ΟΕΕ/ΟΗΕ ή εκεί όπου απαιτούνται προδιαγραφές εγκατάστασης που δεν προβλέπονται από τον κανονισμό ΟΕΕ/ΟΗΕ, όπως στην περίπτωση των ελαστικών.

(8) Οδηγία 2007/46/ΕΚ -Παράρτημα IV: Κατάλογος απαιτήσεων για την έγκριση ΕΚ τύπου οχήματος. Παράρτημα IV: Κατάλογος απαιτήσεων για την έγκριση ΕΚ τύπου οχήματος.

(9) Χρόνος που απαιτείται από τη βιομηχανία για την εφαρμογή νέων προδιαγραφών και επιφέρει παρεμβάσεις στη δομή του προϊόντος.

5.3 Εναλλακτικά, η ΕΟΚΕ θεωρεί ως ενδεχόμενη συμβιβαστική λύση, προκειμένου ο κανονισμός να καταστεί πραγματικά αποτελεσματικός, τον καθορισμό ημερομηνίας έναρξης της ισχύος του κατά τρόπο ώστε να αποφευχθούν τα προβλήματα που θέτει επί του παρόντος ο προτεινόμενος κανονισμός και να αποτραπεί ο κίνδυνος υιοθέτησης των κανονισμών ΟΕΕ/ΟΗΕ αναντίστοιχα προς τις προδιαγραφές.

5.4 Κατά συνέπεια, όσον αφορά στις διοικητικές πτυχές και ύστερα από μελέτη των οδηγιών που παρατίθενται στο Παράρτημα IV, η ΕΟΚΕ πιστεύει και προτείνει ότι, ανεξάρτητα από την έναρξη ισχύος του κανονισμού ή των τμημάτων του, ο κανονισμός αυτός καθ' εαυτός θα πρέπει να συμπορεύεται με τις ημερομηνίες εφαρμογής που περιλαμβάνονται στις προς αντικατάσταση οδηγίες και να συνεκτιμά τις μεταβατικές διατάξεις οι οποίες προβλέπονται στους κανονισμούς ΟΕΕ/ΟΗΕ που θα τις αντικαταστήσουν.

5.5 Η ΕΟΚΕ είναι επίσης της γνώμης ότι όσα αφορούν στις «προηγμένες τεχνολογίες ασφαλείας» θα έπρεπε, αντί να συμπεριλαμβάνονται σε έναν «εγκάρσιο» κανονισμό, να αποτελούν αντικείμενο μεμονωμένων προτάσεων νέων ή/και τροποποιήσεων των κανονισμών ΟΕΕ/ΟΗΕ προς υποβολή και συζήτηση στο πλαίσιο των τεχνικών ομάδων του ΟΕΕ/ΟΗΕ στη Γενεύη (GRB, GRRF, GRSP⁽¹⁰⁾), όπου είναι εφικτή η ορθή τεχνική αξιολόγηση των προτεινόμενων συστημάτων ασφαλείας. Ανάλογη διαδικασία θα πρέπει να υιοθετηθεί και στις περιπτώσεις απουσίας συγκεκριμένων διατάξεων του ΟΕΕ/ΟΗΕ που έχει επισημάνει η Επιτροπή αναφορικά με διατάξεις των οδηγιών ΕΚ.

5.6 Όσον αφορά στα ζητήματα προηγμένων συστημάτων οδικής ασφαλείας, η ΕΟΚΕ επισημαίνει, συγκεκριμένα τα εξής:

5.6.1 **Ηλεκτρονικός έλεγχος ευστάδειας:** αποτέλεσε αντικείμενο προσαρμογής των κανονισμών στη Γενεύη και έχει ήδη προγραμματιστεί πλήρως για τις κλάσεις M2, N2, M3, N3⁽¹¹⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το χρονοδιάγραμμα πρέπει να παραμείνει το ίδιο με αυτό του πίνακα 12.4.1 που αναφέρεται στον Κανονισμό 13 ΟΕΕ/ΟΗΕ⁽¹²⁾ και προβλέπεται να τεθεί σταδιακά σε εφαρμογή ανάλογα με τον τύπο του οχήματος, από τον Ιούλιο 2009 έως τον Ιούλιο 2016,

(10) Τεχνικές ομάδες του ΟΕΕ/ΟΗΕ στη Γενεύη: Working Party on Brakes and Running Gear (GRRF)· Working Party on Noise (GRB)· Working Party on Lighting and Light-Signalling (GRE)· Working Party on General Safety Provisions (GRSG)· Working Party on Pollution and Energy (GRPE)· και Working Party on Passive Safety (GRSP).

(11) Τα οχήματα τύπου N είναι επαγγελματικά οχήματα με τουλάχιστον 4 τροχούς. Διακρίνονται σε τρεις κλάσεις, N1, N2 και N3, βάσει της μέγιστης μάζας: N1 < 3 500 kg· N2 < 12 000 kg· N3 > 12 000 kg. Η κλάση N1 διακρίνεται επίσης σε τρεις υπο-κλάσεις, τις N1, N1I και N1II, βάσει μάζας. Τα οχήματα τύπου M, αντίθετα, είναι επιβατηγά οχήματα με τουλάχιστον 4 τροχούς. Διακρίνονται σε 3 κλάσεις, M1, M2 και M3, βάσει του αριθμού των θέσων τους και της μέγιστης μάζας: M1 < 9 θέσεις· M2 > 9 θέσεις και < 5 000 kg· M3 > 9 θέσεις και > 5 000 kg. Ο τύπος O αφορά τα αυτοκίνητα με ρυμουλκούμενο.

(12) Κανονισμός 13 ΟΕΕ/ΟΗΕ: *Heavy vehicles braking*

5.6.2 **Προηγμένα συστήματα πέδησης έκτακτης ανάγκης:** η βιομηχανία μπορεί να αναπτύξει υποχρεωτικά συστήματα μόνον εφόσον διαθέτει συγκεκριμένες, σαφώς διατυπωμένες, τεχνικές προδιαγραφές οι οποίες, σύμφωνα με τα υπάρχοντα δεδομένα, δεν υφίστανται στην περίπτωση των ΑΕBS. Δεν μπορούν να τεθούν ημερομηνίες εφαρμογής για ένα μη τεχνικά προσδιορισμένο σύστημα και η εφαρμογή πρέπει να πραγματοποιηθεί έπειτα από τη διενέργεια ενδεδειγμένης εκτίμησης επιπτώσεων, με επακριβή υπολογισμό του κόστους και του οφέλους.

5.6.2.1 Ο ορισμός των προηγμένων συστημάτων πέδησης έκτακτης ανάγκης που αναφέρεται στο άρθρο 3 της πρότασης είναι υπερβολικά ευρύς και μπορεί να περιλαμβάνει επίσης και συστήματα που δεν διαθέτουν ακόμη επαρκή αξιοπιστία. Τα συστήματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν και τα ίδια κίνδυνο για την ασφάλεια, λόγω «μη ώριμων» τεχνολογιών. Είναι αναγκαίο να προβλεφθεί η ανάληψη κατάλληλης δράσης μελέτης και σχεδιασμού, καθώς και ένα διευρυμένο *lead-time*.

5.6.3 Το πεδίο εφαρμογής της διάταξης για τα ΑΕBS αφορά στις κλάσεις M2, M3, N2 και N3. Σε πολλές περιπτώσεις τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα κλάσης N1 διατίθενται σε εκδόσεις που ανήκουν σε ανώτερες κλάσεις (N2, M2 και M3), γεγονός το οποίο καθιστά αναγκαία τη διαφοροποίηση του φάσματος για τα βαρύτερα οχήματα που έχουν σχετικά περιορισμένο όγκο. Θεωρείται σκόπιμο να περιοριστούν οι διατάξεις για τα ΑΕBS στα βαρέα εμπορικά οχήματα ή τουλάχιστον στα οχήματα βάρους άνω των 7,5 τόνων και να αξιολογηθεί η ανάγκη εξαίρεσης ειδικών κατηγοριών, όπως παραδείγματος χάρη των αστικών λεωφορείων, των απορριμματοφόρων και άλλων οχημάτων δημοσίας χρήσης που κινούνται με μικρή ταχύτητα.

5.6.4 **Συστήματα προειδοποίησης κατά την απομάκρυνση από τη λωρίδα κυκλοφορίας:** η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ισχύουν όσα αναφέρθηκαν για τα ΑΕBS:

- ανάγκη συγκεκριμένων τεχνικών προδιαγραφών, που θα καθορισθούν από τον ΟΕΕ/ΟΗΕ στη Γενεύη,
- τεχνική διαφοροποίηση για τις διάφορες κατηγορίες οχημάτων,
- ανάλυση κόστους-οφέλους και εξαίρεση ειδικών κατηγοριών.

5.7 Συνοψίζοντας, η ΕΟΚΕ θεωρεί πρόωρο να τεθούν σε εφαρμογή όσα εφαρμόζονται μέχρι στιγμής μόνο σε βαρέα οχήματα σχετικά με τα ΑΕBS και LDWS. Απαιτείται ένα πρόσθετο χρονικό διάστημα έρευνας και πειραματισμού, προκειμένου να αξιολογηθούν τα πραγματικά πλεονεκτήματα αυτών των συστημάτων, γεγονός το οποίο θα παρείχε επίσης χρήσιμα στοιχεία ενόψει της μελλοντικής επέκτασης των ίδιων συστημάτων στα ελαφρά μηχανοκίνητα οχήματα.

5.8 **TPMS:** Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, εφόσον οι τεχνικές προδιαγραφές του εν λόγω συστήματος βρίσκονται υπό συζήτηση στην άτυπη ομάδα της GRRF⁽¹³⁾, να αναμείνει τα συμπεράσματα των εν λόγω εργασιών (που θα πρέπει να συνοπολογίσουν τις διατάξεις που ισχύουν ήδη σε τρίτες χώρες) πριν τη λήψη σχετικής απόφασης. Για

(13) GRRF: Working party on Brakes and Running Gear.

να μην επιβαρυνθεί περαιτέρω το κόστος των επιβατηγών αυτοκινήτων, θεωρείται επιθυμητή η επιλογή ενός συστήματος ευαίσθητης μέτρησης που θα καθιστούσε συγχρόνως δυνατή την εφαρμογή του «έμμεσου» συστήματος, συνεκτιμώντας τα πολυάριθμα πλεονεκτήματά του, το σημαντικότερο εκ των οποίων συνίσταται στη δυνατότητα λειτουργίας του ακόμη και σε περίπτωση αντικατάστασης των ελαστικών. Το «άμεσο» σύστημα απαιτεί την τοποθέτηση ενός αισθητήρα στο εσωτερικό κάθε ελαστικού, με αποτέλεσμα κατά την αλλαγή των ελαστικών να επιβάλλεται είτε η αλλαγή των αισθητήρων είτε η αποσυναρμολόγηση, ανάκτηση και επανατοποθέτησή τους, διαδικασία η οποία είναι δαπανηρή και δύσκολη, λόγω του υψηλού κινδύνου φθοράς των αισθητήρων που δεν είναι εξωτερικά ορατοί.

5.9 Σχετικά με τις τεχνικές προδιαγραφές περί ελαστικών, η ΕΟΚΕ επισημαίνει τα εξής:

- **Θόρυβος:** τα προτεινόμενα επίπεδα για την καταπολέμηση του θορύβου θα μπορούσαν να επιφέρουν μείωση της ασφάλειας τόσο για τα οχήματα όσο και για τους καταναλωτές, ενώ η μείωση της ταχύτητας στις περιοχές που εμφανίζουν πρόβλημα κυκλοφοριακής συμφόρησης ή/και η αποκατάσταση του οδοστρώματος θα επέφερε 3-4 φορές μεγαλύτερη μείωση του θορύβου. Εξάλλου, παραδείγματος χάρη, στην κλάση C3, η μείωση κατά 3dB θα ήταν δύσκολη χωρίς τη μείωση της πρόσφυσης των ιδίων των ελαστικών. Η κλάση C3 ή τα ελαστικά έλξης πρέπει να έχουν «επιθετικό» πέγμα το οποίο διευκολύνει την επίτευξη ικανοποιητικής πρόσφυσης σε ολισθηρές επιφάνειες.
- **Αντίσταση τριβής κύλισης:** είναι αναγκαία η αναθεώρηση των ημερομηνιών εφαρμογής για τις κατηγορίες C1 και C2 ενώ, δεδομένης της ιδιαίτερης τυπολογίας των ελαστικών C3, είναι απαραίτητες νέες αναλύσεις, ενδεχομένως δε ακόμη και αναβολή της εφαρμογής μέχρι την πραγματοποίηση πρόσθετης εκτίμησης των επιπτώσεων.
- **Πρόσφυση σε βρεγμένο έδαφος:** η πρόταση της Επιτροπής περί υποχρεωτικών προδιαγραφών βάσει του κανονισμού 117 ΟΕΕ/ΟΗΕ⁽¹⁴⁾ πρέπει να γίνει αποδεκτή σύμφωνα με τους προτεινόμενους όρους.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

5.10 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η πρόταση κανονισμού εισάγει αλλαγές ανά διετία, γεγονός το οποίο δεν συνάδει με το απαραίτητο *lead-time* για τη βιομηχανία ελαστικών και δεν συμβάλει κατά κανένα τρόπο στη βελτίωση της νομοθεσίας. Γι' αυτό τον λόγο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη λύση που προτάθηκε από τη βιομηχανία του κλάδου, η οποία σεβόμενη το χρονοδιάγραμμα της πρότασης της Επιτροπής, την απλοποιεί με την πρόβλεψη δύο κύκλων εφαρμογής αντί των πέντε που προβλέπονται επί του παρόντος. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η αποτελεσματική διαχείριση των διαδικασιών έγκρισης τύπου, καθώς και της υποστήριξης και των δυνατικών αποθεμάτων.

5.11 Άλλο ζήτημα που χρήζει αποσαφήνισης είναι η μεταχείριση της οποίας θα τύχουν τα αναγομωμένα ελαστικά επίσωτρα. Πράγματι, ο ορισμός του συγκεκριμένου τύπου ελαστικών (Κανονισμός 109 ΟΕΕ/ΟΗΕ) αναφέρεται στον χώρο παραγωγής και όχι στο ελαστικό αυτό καθ' εαυτό. Είναι προφανής η δυσκολία ορισμού του «τύπου» του ελαστικού σε συμφωνία με τις νέες διατάξεις, παραδείγματος χάρη σχετικά με τον θόρυβο σε ένα εργοστάσιο που αναγομώνει ελαστικά επίσωτρα διαφορετικών τύπων. Δεδομένης της τεράστιας δυσκολίας εφαρμογής και του υπέρογκου κόστους που θα επιβάρυνε τις εταιρίες και προπαντός τις ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι ο εν λόγω κλάδος πρέπει να τύχει εξαίρεσης από τον κανονισμό, με την επιφύλαξη της τήρησης του συνόλου των προβλεπόμενων απαιτήσεων ασφαλείας.

5.12 Τέλος, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα να εκλαμβάνεται ως σημείο αναφοράς για τις προδιαγραφές των ελαστικών η ημερομηνία κατασκευής τους, δεδομένου ότι η ημερομηνία αποτελεί στοιχείο ευχερώς αναγνωρίσιμο από τους εμπορικούς αντιπροσώπους, τους καταναλωτές και τις εθνικές αρχές λόγω της ισχύουσας υποχρέωσης αναγραφής αυτής της ημερομηνίας σε όλα τα ελαστικά που κυκλοφορούν στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εν λόγω ημερομηνία, και όχι η ημερομηνία κυκλοφορίας ή πώλησης, θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως αποδεικτικό στοιχείο της συμμόρφωσης των ελαστικών στις νέες προδιαγραφές που θα επιβληθούν.

(14) Κανονισμός 117 ΟΕΕ/ΟΗΕ: Tyres with regard to rolling sound emissions.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις — Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη

COM(2008) 394 τελικό

(2009/C 182/06)

Εισηγητής: **ο κ. MALOSSE**

Συνεισηγητής: **ο κ. CAPPELLINI**

Στις 25 Ιουνίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών — Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις — Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη

COM(2008) 394 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιανουαρίου 2009 (εισηγητής: κ. MALOSSE και συνεισηγητής: κ. CAPPELLINI).

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 112 ψήφους υπέρ, 10 ψήφους κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Περίληψη και συμπεράσματα

1.1 Με τις γνωμοδοτήσεις της INT/390 και INT/394 ⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ έχει ήδη ταχθεί υπέρ μιας φιλόδοξης «Small Business Act» για την Ευρώπη (SBAE) η οποία να ανταποκρίνεται στις δυνατότητες ανάπτυξης και απασχόλησης που αντιπροσωπεύουν για την Ένωση τα 23 εκατομμύρια ήδη υπάρχουσες μικρομεσαίες επιχειρήσεις της (ΜΜΕ), καθώς και όλες οι άλλες επιχειρήσεις που θα μπορούσαν ακόμη να συσταθούν.

1.2 Παρά τις δηλώσεις καλής θέλησης και τα θετικά σχέδια (ευρωπαϊκή ιδιωτική εταιρεία, προθεσμίες πληρωμής, μεταξύ άλλων), η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν αίρεται στο ύψος της συγκεκριμένης πρόκλησης, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των σημερινών οικονομικών και των χρηματοπιστωτικών δυσχερειών.

1.3 Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς μια φιλόδοξη SBAE, η οποία κρίνεται σκόπιμο να περιλαμβάνει κυρίως τα εξής:

- ένα δεσμευτικό νομικό μέσο για την εφαρμογή της αρχής «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις», με στόχο τη διασφάλιση — μέσω της επιβολής των μέγιστων δυνατών περιορισμών — της αποτελεσματικής και απτής εφαρμογής των εν λόγω αρχών διακυβέρνησης, τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και στην επικράτεια των κρατών μελών και των περιφερειών·
- έναν οδικό χάρτη συνοδευόμενο από επακριβές χρονοδιάγραμμα και από ενδεδειγμένα μέσα για την εφαρμογή των συγκεκριμένων και εκτεταμένων διατάξεων της SBAE·

⁽¹⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» (EE C 27 της 3.2.2009, σ. 7) και διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διεθνείς δημόσιες συμβάσεις» (EE C 224 της 30.8.2008, σ. 32).

- σαφείς δεσμεύσεις έναντι της μείωσης του γραφειοκρατικού φόρτου και κυρίως έναντι της εφαρμογής της αρχής «μόνον άπαξ» για όλες τις διοικητικές διατυπώσεις·
- αναμόρφωση των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκειμένου να παρασχεθεί στις ΜΜΕ ένας πραγματικός συνομιλητής και ενδεδειγμένα μέσα για την προώθηση του «εξευρωπαϊσμού» των επιχειρήσεων·
- ευρωπαϊκά μέσα τα οποία μπορούν να χρησιμεύσουν ως μοχλός για την προώθηση της κεφαλαιοποίησης, της δικτύωσης, των επενδύσεων και της δια βίου κατάρτισης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις·
- ένα συνεκτικό πολιτικό πλαίσιο για όλες τις ευρωπαϊκές πολιτικές προκειμένου οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις να θεωρούνται ο κανόνας και όχι η εξαίρεση·
- συνεκτίμηση των στόχων της SBAE σε εθνικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου και του νομοθετικού επιπέδου·
- επαναφορά της πρακτικής των διαρκών διαβουλεύσεων με τις ενδιάμεσες οργανώσεις και τους κοινωνικούς εταίρους.

2. Εισαγωγή

2.1 Η Γαλλική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάλεσε την Ευρωπαϊκή Ένωση να εξετάσει το ενδεχόμενο θέσπισης μιας «Small Business Act» κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα, παραθέτοντας ενδεικτικά τον νόμο που ισχύει επί του παρόντος στις ΗΠΑ υπέρ των ΜΜΕ. Η ιδέα σχετικά με μια «Small Business Act» είχε ήδη αναφερθεί από την ΕΟΚΕ ⁽²⁾ το 2005, ενώ το ίδιο θέμα τέθηκε και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

⁽²⁾ Βλέπε τις εργασίες της ΕΟΚΕ σχετικά με τη γνωμοδότηση CESE (Εισηγήτρια: η κ. Faes — EE C 256 της 27.10.2007, σ. 8).

2.2 Υπενθυμίζεται ότι χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προαναφερθέντος αμερικανικού νόμου αποτελούν η σύσταση μιας διοικητικής αρχής αρμόδιας για την παροχή βοήθειας στις αμερικανικές ΜΜΕ, της Διοίκησης Μικρών Επιχειρήσεων (Small Business Administration), καθώς και η πρόβλεψη μέτρων για την ίδρυση και την ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων που απευθύνονται ειδικότερα στις εθνοτικές μειονότητες, στις γυναίκες και στους νέους. Η αμερικανική Small Business Act περιλαμβάνει επίσης μέτρα που αποσκοπούν στην επίδειξη προτίμησης σε αμερικανικές ΜΜΕ κατά την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων από την αμερικανική ομοσπονδιακή κυβέρνηση και από τις διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες της.

2.3 Καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση — όπως άλλωστε και ολόκληρη η υφήλιος — διέρχεται μια σοβαρή χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ είναι αυτές που αποτελούν τα ευπαθέστερα και συγχρόνως τα σημαντικότερα γρανάζια του μηχανισμού προώθησης της απασχόλησης και της ικανότητας ανάκαμψης. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση πιο φιλόδοξης αναθεώρησής της, η SBAE θα μπορούσε να καταστεί θεμελιώδες μέσο μιας νέας μακρόπνοης στρατηγικής της ΕΕ προς όφελος των επενδύσεων, της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

2.4 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε πρόσφατα την άποψή της σχετικά με αυτό το θέμα σε δύο περιπτώσεις:

- με την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης, κατόπιν αιτήματος της Σλοβενικής Προεδρίας, με θέμα «Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων», στην οποία διατυπώθηκαν προτάσεις για έναν αποτελεσματικό Νόμο για τις Μικρές Επιχειρήσεις της Ευρώπης (SBAE) ο οποίος να είναι κάτι περισσότερο από άλλη μια πολιτική δήλωση ⁽³⁾ ·
- με την κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης, κατόπιν αιτήματος της Γαλλικής Προεδρίας, με θέμα «Διεθνείς δημόσιες συμβάσεις», στην οποία πραγματοποιείται ρητή αναφορά στις τρέχουσες διαπραγματεύσεις ενόψει της αναθεώρησης της Συμφωνίας για τις Δημόσιες Συμβάσεις (ΣΔΣ) του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και προτείνεται η κατάρτιση ενός φιλόδοξου Ευρωπαϊκού Οδικού Χάρτη για την υλοποίηση του SBAE ⁽⁴⁾.

2.5 Η ΕΟΚΕ, παρότι επικροτεί μια σειρά θετικών πρωτοβουλιών που περιλαμβάνονται σε αυτή τη «Small Business Act», εκφράζει εντούτοις τη δυσαρέσκειά της για τη μορφή που επέλεξε η Επιτροπή (απλή ανακοίνωση), η οποία δεν συνεπάγεται καμία υποχρέωση από πλευράς χρονοδιαγράμματος ή προβλεπόμενων μέσων, αλλά ούτε και διατυπώνει μια πρόταση η οποία να εγγυάται την αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις».

2.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει συνεπώς τη λύπη της για το γεγονός ότι η αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις» δεν αποτελεί αντικείμενο ενός συγκεκριμένου νομοθετικού μέτρου, προοριζόμενου να εξασφαλίσει τη συστηματική τήρηση της εν λόγω αρχής κατά τη νομοθετική διαδικασία και την εφαρμογή της. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόκληση ως προς το δεσμευτικό χαρακτήρα είναι ιδιαίτερα σημαντική όταν πρόκειται για την εφαρμογή των αρχών της διακυβέρνησης προς όφελος των μικρών επιχειρήσεων. Η απτή εφαρμογή της εν λόγω αρχής και η συνεκτίμησή της σε όλα τα στάδια της επεξεργασίας των νομοθεσιών και των πολιτικών, σε κοινотικό, εθνικό και περιφερειακό

επίπεδο, αξίζει επομένως να θεσμοθετηθούν στο πλαίσιο ενδεδειγμένου κειμένου ή μέσου.

2.7 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη απογοήτευσή της για το γεγονός ότι η προαναφερθείσα πρόταση της για τη διαμόρφωση δεσμευτικού οδικού χάρτη δεν υιοθετήθηκε όσον αφορά το πρόγραμμα εργασίας και τις προτεραιότητες που δεν απαιτείται να αποτελέσουν αντικείμενο νομοθετικών διαδικασιών επειδή είτε είναι ήδη μέρος των υφισταμένων προγραμμάτων είτε ενδέχεται να συμπεριληφθούν σε αυτά, ιδιαίτερα κατά την ενδιάμεση αναθεώρησή τους. Επιπλέον, πολλά από τα συγκεκριμένα προταθέντα μέτρα είτε βρίσκονται ήδη στο στάδιο της επεξεργασίας είτε έχουν εξαγγελθεί εδώ και πολύ καιρό. Οι εμβληματικές και χρήσιμες προτάσεις, οι οποίες συνίστανται κατά κύριο λόγο στο καθεστώς για την ευρωπαϊκή ιδιωτική εταιρεία, στην οδηγία για τις προθεσμίες πληρωμών, στη μείωση του ΦΠΑ ή στο σύνολο των μέτρων απαλλαγής όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, είναι αρκετά ενδεικτικές αυτής της κατάστασης.

2.8 Η «Small Business Act» πρέπει να προβεί σε σαφή διάκριση μεταξύ, αφενός, των μικρών οικογενειακών ή βιοτεχνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε μια τοπική αγορά — οι οποίες αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειονότητα των ΜΜΕ και δεν επιθυμούν ως επί το πλείστον να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους προκειμένου να διατηρήσουν τον έλεγχο της επιχειρήσής τους — και, αφετέρου, των μεσαίων ή των μικρών επιχειρήσεων που διαθέτουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης και μπορούν να χαρακτηριστούν ως «πρωτοπόρες». Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να επιδειχθεί από αυτή την άποψη στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητά τους σε περιφέρειες οι οποίες αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά μειονεκτήματα, και ειδικότερα στις επιχειρήσεις των νησιωτικών, των ορεινών και των αραιοκατοικημένων περιφερειών.

2.9 Σε αυτό το πλαίσιο, ζητήθηκε από την ΕΟΚΕ να γνωμοδοτήσει σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής. Για την καλύτερη προετοιμασία της ανταπόκρισής της στο εν λόγω αίτημα, η ΕΟΚΕ διοργάνωσε ακρόαση στις 7 Οκτωβρίου 2008 στο Παρίσι, σε συνεργασία με τη μόνιμη συνέλευση των επαγγελματικών επιμελητηρίων (APCM).

3. 1η σύσταση της ΕΟΚΕ: Θέσπιση δεσμευτικού νομικού μέσου για την εφαρμογή της αρχής «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις»

3.1 Η SBAE δεν πρέπει να περιοριστεί σε μια απλή πρόσθετη πολιτική αναγνώριση, αλλά απαιτείται να αποκτήσει συγκεκριμένη νομοθετική έκφραση η οποία να καθιστά δυνατή την υποχρεωτική εφαρμογή της.

3.2 Όσον αφορά την αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις», η ΕΟΚΕ επιβεβαιώνει την προγενέστερη θέση της (βλ. γνωμοδότηση INT/390) και ζητά να μετατραπεί η εν λόγω πρωτοβουλία σε δεσμευτικό κανόνα λαμβάνοντας μια μορφή η οποία απομένει να προσδιοριστεί (κώδικας δεοντολογίας, διοργανική συμφωνία, απόφαση του Συμβουλίου), αλλά θα πρέπει να είναι δεσμευτική για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Η επιλογή μιας διοργανικής συμφωνίας εδραζόμενης στις ίδιες νομικές βάσεις με τη συμφωνία του 2003 για τη βελτίωση της νομοθεσίας θεωρείται ως ενδιαφέρουσα εναλλακτική λύση την οποία η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να διερευνήσει μαζί με άλλες δυνητικές επιλογές. Κατά έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί ότι η εν λόγω δεσμευτική νομική πράξη θα διασφαλίζει **ότι:**

3.2.1 τα νομοθετικά κείμενα σε όλα τα επίπεδα θα καταρτίζονται βάσει των συγκεκριμένων καταστάσεων και των ιδιαίτερων αναγκών των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ· κάθε νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία που αφορά την επιχείρηση πρέπει να αποτελεί αντικείμενο προκαταρκτικών διαβουλεύσεων με τις ενδιαφερόμενες ενδιάμεσες οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών

⁽³⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Τα διάφορα πολιτικά μέτρα, εκτός της κατάλληλης χρηματοδότησης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» (EE C 27 της 3.2.2008, σ. 7).

⁽⁴⁾ Διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διεθνείς δημόσιες συμβάσεις» (EE C 224 της 30.8.2008, σ. 32).

εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας, με προθεσμία απάντησης υπολογιζόμενη κατ' ελάχιστο σε 12 εβδομάδες (και όχι σε 8 όπως προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

3.2.2 καμία νομοθεσία που αφορά την επιχείρηση δεν θα τροποποιείται με υπερβολική συχνότητα (ως ελάχιστο διάστημα προτείνονται τα 6 έτη): θα πρέπει επίσης να προταθεί ως κοινή ημερομηνία για την έναρξη ισχύος όλων των νέων νομοθετικών πράξεων που ενδέχεται να έχουν δεσμευτική ισχύ η 1^η Ιανουαρίου εκάστου έτους, ενώ όλες οι νομοθετικές πράξεις που επιφέρουν απλοποίηση ή ελάφρυνση των επιβαρύνσεων θα πρέπει να δύνανται να τίθενται σε ισχύ αμέσως και ανά πάσα στιγμή.

3.2.3 οι νομοθετικές πράξεις σε όλες τις βαθμίδες θα πληρούν τις ακόλουθες τέσσερις θεμελιώδεις αρχές:

- την υποχρεωτική διενέργεια συστηματικής αξιολόγησης των επιπτώσεων στις ΜΜΕ για κάθε νέα νομοθετική πράξη, προκειμένου κανένα νομοθετικό κείμενο να μην μπορεί να υιοθετηθεί εάν δεν έχει προηγουμένως αποτελέσει αντικείμενο αξιολόγησης των επιπτώσεων στις διάφορες κατηγορίες επιχειρήσεων του αντίστοιχου τομέα δραστηριότητας.
- την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, εφαρμοζόμενης κατά τρόπο συστηματικό στα διάφορα είδη επιχειρήσεων.
- την εφαρμογή της αρχής «μόνον άπαξ» για όλες τις διατυπώσεις που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις.
- την καθιέρωση της αρχής της προστασίας ή της προφύλαξης για τη θωράκιση έναντι οποιασδήποτε πρόσθετης δεσμευτικής νομοθεσίας.

3.2.4 θα οριστεί μια ποσοτικοποιημένη υποχρέωση απλοποίησης των διοικητικών επιβαρύνσεων των επιχειρήσεων στην εσωτερική αγορά, βάσει του στόχου περί μείωσης του γραφειοκρατικού φόρτου κατά 25 % έως το 2012, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

4. 2η σύσταση της ΕΟΚΕ: Επακριβής οδικός χάρτης με προθεσμίες, μέσα και, ενδεχομένως, χρηματοδοτήσεις.

4.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά έναν επακριβή οδικό χάρτη ο οποίος να περιλαμβάνει προτεραιότητες δράσης, συγκεκριμένα μέτρα, προθεσμίες εφαρμογής, μέσα υλοποίησης και, ενδεχομένως, χρηματοδοτήσεις. Κρίνεται σκόπιμο να εξασφαλιστεί ότι όλα τα προτεινόμενα μέτρα θα τεθούν σε εφαρμογή έως το 2013, σε συνδυασμό με μέτρα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

4.2 Όσον αφορά το επιχειρησιακό μέρος με τη μορφή καταλόγου 92 δράσεων: η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις δράσεις των οποίων επιθυμεί την ταχεία υλοποίηση τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και στην επικράτεια των κρατών μελών και συγχρόνως υπενθυμίζει ότι, κατά τη γνώμη της, τα μέτρα αυτά αποτελούν την εφαρμογή ή την παράταση των δράσεων που έχουν ήδη αναληφθεί ή αποφασισθεί, όπως και στην περίπτωση των τεσσάρων νομοθετικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις προδοκίες και τις ανάγκες των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ και ως εκ τούτου η ΕΟΚΕ αιτείται ένα πιο φιλόδοξο σχέδιο, το οποίο να ανταποκρίνεται πλήρως στον πραγματικό ρόλο των μικρών επιχειρήσεων και στην παγκόσμια οικονομική κατάσταση. Προτείνει συνεπώς στην Επιτροπή, στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο να διαμορφώσουν ένα αυθεντικό ευρωπαϊκό σχέδιο υπέρ

των ΜΜΕ και των μικροεπιχειρήσεων, το οποίο να βασίζεται στα εξής: στην υποστήριξη όχι μόνο των επιχειρήσεων με υψηλό αναπτυξιακό δυναμικό, αλλά και των επιχειρήσεων της τοπικής οικονομίας, της κοινωνικής οικονομίας και των παραδοσιακών δραστηριοτήτων· στη βελτίωση της διακυβέρνησης η οποία συμβάλλει στην βελτίωση του διαλόγου μεταξύ των δημοσίων αρχών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ· και τέλος στην αποτελεσματική συνεκτίμηση των διαφορετικών καταστάσεων που αντιμετωπίζουν στην πράξη αυτές οι κατηγορίες ΜΜΕ.

4.3 Μεταξύ των προτεινόμενων δράσεων σε κοινοτικό επίπεδο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ειδικότερα τις ακόλουθες:

- **το σχέδιο κανονισμού για τη δημιουργία ευρωπαϊκής ιδιωτικής εταιρείας** ⁽⁵⁾, πρωτοβουλία η οποία είχε προταθεί από την ΕΟΚΕ σε μια γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της το 2001, με στόχο τη σύσταση «ευρωπαϊκών επιχειρήσεων» οι οποίες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τις αναπτυξιακές ευκαιρίες της ενιαίας αγοράς και να περιορίσουν κατ' αυτόν τον τρόπο τις διατυπώσεις και τις δαπάνες που σχετίζονται με τη δημιουργία θυγατρικών εταιρειών σε διάφορα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι το εν λόγω σχέδιο θα υιοθετηθεί τάχιστα, με την εξεύρεση μιας λύσης η οποία δεν θα επιφέρει επ' ουδενί ούτε στρέβλωση του ανταγωνισμού ούτε αποδυνάμωση των κοινωνικών δικαιωμάτων.
- **το σχέδιο αναθεωρημένης οδηγίας για τις καθυστερήσεις πληρωμών** ⁽⁶⁾ που αναμένεται ότι θα επιτείνει τους περιορισμούς και τις κυρώσεις έναντι των δημοσίων αρχών σε περίπτωση καθυστέρησης μιας πληρωμής πέραν διαστήματος 30 ημερών.

4.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει την προσθήκη ορισμένων φιλόδοξων και συγκεκριμένων δράσεων και συνιστά πιο συγκεκριμένα τα εξής:

- **πειραματικές δράσεις για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των ΜΜΕ του οικοδομικού τομέα**, λόγω τόσο της σημασίας που έχουν οι επιχειρήσεις αυτές για τον συγκεκριμένο τομέα (80 % των επιχειρήσεων) όσο και της δυναμικής αξιολόγησης συμβολής τους στην επίτευξη του στόχου για τη μείωση των εκπομπών του CO₂ (το 40 % των εκπομπών αυτών προέρχεται από κατοικίες).
- **συστήματα προσαρμοσμένα στους διάφορους κλάδους και τομείς δραστηριότητας, καθώς και βαθμιαίες διαδικασίες σταδιακής περιβαλλοντικής διαχείρισης** για τις μικρές επιχειρήσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι περιβαλλοντικοί και οι ενεργειακοί στόχοι δεν θα έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των μικρών επιχειρήσεων από την αγορά.
- **απτές δράσεις της ΕΕ προς όφελος του «εξευρωπαϊσμού» των επιχειρήσεων** με τη μορφή προγραμμάτων προσέγγισης και συνεργασίας (πρβλ. τα παλαιότερα προγράμματα EUROPARTENARIAT και INTERPRISE τα οποία κακώς καταργήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τη δεκαετία του 2000).

⁽⁵⁾ COM(2008) 394 τελικό.

⁽⁶⁾ Οδηγία 2000/35/ΕΚ(ΕΕ L 200 της 8.8.2000, σ. 35). Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 50.

— **βελτίωση της σύνδεσης των επιχειρήσεων με τις ευρωπαϊκές δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης**, κυρίως μέσω ενός νέου προγράμματος για την προσέγγιση των επιχειρήσεων με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει εξάλλου το αίτημά της για την ενίσχυση των προγραμμάτων που αποσκοπούν στην προώθηση της κινητικότητας των μαθητευομένων και των νέων που βρίσκονται σε αρχική επαγγελματική κατάρτιση·

— **διευκόλυνση και ενθάρρυνση της μεταβίβασης επιχειρήσεων**· η ΕΟΚΕ επισημαίνει εκ νέου την πρόκληση της μεταβίβασης και της εξαγοράς επιχειρήσεων, και κυρίως μικρών επιχειρήσεων παραγωγής και παροχής υπηρεσιών σε αστικό και αγροτικό περιβάλλον, των οποίων η προαναγγελθείσα εξαφάνιση θα έχει εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες· η ΕΟΚΕ συνιστά μεταξύ άλλων να προαχθούν συστήματα προσέγγισης, να παρασχεθούν φορολογικά κίνητρα και να ενθαρρυνθεί η κεφαλαιοποίηση και η σύναψη εταιρικών σχέσεων δημοσίου/ιδιωτικού τομέα·

— **περαιτέρω ανάπτυξη του Δικτύου Υποστήριξης των Επιχειρήσεων (Entreprises Europe network) προκειμένου να καταστεί ένα πραγματικό ευρωπαϊκό δίκτυο ενημέρωσης και συνεργασίας.**

4.5 Έναντι της πρόκλησης που θέτει η παγκόσμια οικονομική ύφεση, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ιδιαίτερα την καθιέρωση ενισχυμένων χρηματοδοτικών μηχανισμών, διαμέσου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ), με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση και την παροχή έγκαιρης στήριξης στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Λόγω της παρούσας οικονομικής συγκυρίας, κρίνεται εν προκειμένω σκόπιμο να διευρυνθούν σημαντικά τόσο οι υφιστάμενες όσο και οι προτεινόμενες πρωτοβουλίες. Θα ήταν δε απολύτως ενδεδειγμένο να δοθεί πλέον ένα τέλος στα περιθωριακά πειραματικά σχέδια και να επιδιωχθεί πραγματικά το άνοιγμα και η ενίσχυση των δικτύων τοπικής χρηματοδότησης (κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, «επιχειρηματικοί άγγελοι» (business angels), αμοιβαίες εγγυήσεις) και να προαχθεί η δημιουργία ταμείων για την υποστήριξη των ευρωπαϊκών και των διασυνοριακών σχεδίων.

4.6 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ — όπως είχε υποδείξει και στην προηγούμενη γνωμοδότησή της, INT/390, του 2008 — ζητά να προωθήσει η SBAE νέες πρωτοβουλίες οι οποίες να ανταποκρίνονται στα αιτήματα των οργανώσεων που έχουν εκφράσει τις απόψεις τους κατά τη διάρκεια πολυάριθμων κοινοτικών διασκέψεων, αλλά και στα αιτήματα που έχουν διατυπωθεί από την ΕΟΚΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προκειμένου:

— **να ενσωματωθεί η διάσταση των ΜΜΕ σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές**: η ΕΟΚΕ επεσήμανε ότι κατά την εκπόνηση των διαφόρων νομοθεσιών, και παρά τις πολιτικές διακηρύξεις, εξακολουθεί να κυριαρχεί πάρα πολύ συχνά ένα πρότυπο μεγάλης επιχείρησης·

— **να συνεχιστεί η πολιτική της απλοποιημένης διαχείρισης**, μεριμνώντας ωστόσο πρωτίστως για τον πλήρη συντονισμό με τις ενδιαφερόμενες κλαδικές ενδιάμεσες οργανώσεις· η Επιτροπή οφείλει να επιδιώξει την ενδυνάμωση της συνεργασίας τόσο με τις εν λόγω οργανώσεις όσο και με την ΕΟΚΕ, προκειμένου η εν

λόγω απλοποίηση να μην επιφέρει αποτελέσματα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα· η ΕΟΚΕ εκφράζει εκ νέου τις επιφυλάξεις της σχετικά με την ορθότητα και τη σκοπιμότητα της συστηματικής εξαίρεσης των μικρών επιχειρήσεων από την εφαρμογή ορισμένων νομοθετικών μέτρων και επισημαίνει ότι θα προτιμούσε να υπάρχει αναλογικότητα ως προς την εφαρμογή των νομοθετικών κειμένων·

— **να υποστηριχθούν οι συνοδευτικές και συμβουλευτικές δραστηριότητες των ενδιάμεσων οργανώσεων**· η ΕΟΚΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στα ζητήματα διακυβέρνησης, ειδικότερα όσον αφορά τη διαβούλευση και την παρακολούθηση· εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν δίδει μεγαλύτερη βαρύτητα στον ρόλο των ενδιάμεσων οργανώσεων, οι οποίες αποτελούν θεμελιώδη συνιστώσα για την πραγματοποίηση διαλόγου με εκατομμύρια επιχειρήσεις, με τους επικεφαλής τους και με τους εργαζομένους σε αυτές· η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι οι εν λόγω οργανώσεις αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία των κοινοτικών πολιτικών και έχουν αναντικατάστατη συμβολή στην παροχή πληροφοριών και αρωγής προς τις επιχειρήσεις, κυρίως στις μικρότερες εξ αυτών·

— **να θεσπιστεί ευρύτερη και συνεκτική πολιτική υπέρ της καινοτομίας** για τη στήριξη όχι μόνον των επιχειρήσεων που είναι ήδη γνωστές ως καινοτόμες, αλλά και της υπάρχουσας καινοτομίας και της διάδεσης στην αγορά χαμηλής και μέσης τεχνολογίας, καθώς και της μη τεχνολογικής καινοτομίας ιδίως στις μικρές επιχειρήσεις·

— **να διευρυνθεί η πρόσβαση στα κοινοτικά προγράμματα** απλοποιώντας τους νομικούς, χρηματοοικονομικούς και διοικητικούς περιορισμούς που αποθαρρύνουν τις ΜΜΕ, και διευκολύνοντας τα ομαδικά σχέδια που προτείνονται από τις ενδιάμεσες οργανώσεις· η ΕΟΚΕ διατυπώνει εκ νέου το αίτημά της στην Επιτροπή για την έναρξη διαβουλεύσεων με τις ευρωπαϊκές αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των επιχειρήσεων, ενόψει της απλούστευσης των κανόνων πρόσβασης στα προγράμματα και του καθορισμού νέων προϋποθέσεων σχετικά με την κατάρτιση και τη συμμετοχή στα προγράμματα των διαφόρων εδαφικών επιπέδων· όσον αφορά τη χρήση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων από τις ΜΜΕ, απαιτείται να απλοποιηθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι διαδικασίες πρόσβασης και ένα πρώτο βήμα προς τον σκοπό αυτό θα μπορούσε να γίνει με τη συνάρθρωση των διαφόρων κοινοτικών προγραμμάτων μεταξύ τους (Διαρθρωτικά Ταμεία, Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία — CIP, 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο Έρευνας και Ανάπτυξης — PCRD), εφόσον είναι γνωστό ότι οι ακολουθητέες διαδικασίες είναι διαφορετικές για καθένα εξ αυτών· κατά τον ίδιο τρόπο, η αποσαφήνιση της διατύπωσης των εγγράφων θα παρείχε στην πλειονότητα των ΜΜΕ τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν ευχερέστερα τα διάφορα αναπτυξιακά μέσα που προτείνονται στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων· τέλος, η ανάληψη συντονισμένης δράσης για την απλοποίηση των διαδικασιών μεταξύ των ευρωπαϊκών και των εθνικών θεσμικών οργάνων αποδεικνύεται απαραίτητη· πράγματι, οι διοικητικοί περιορισμοί παραμένουν υπερβολικά επαχθείς για μια επιχείρηση η οποία κατά κανόνα δεν διαθέτει επαγγελματική «διοικητική εμπειρία»·

4.7 Αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να συγκροτήσει μια δομή εξατομικευμένης βοήθειας προς τις ΜΜΕ που επιθυμούν να έχουν πρόσβαση στην ανάθεση δημοσίων

συμβάσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Χάρη σε αυτή τη βοήθεια, η εκάστοτε ΜΜΕ θα μπορούσε να ενημερώνεται σχετικά με τα απαιτούμενα διαβήματα για την υποβολή αίτησης υποψηφιότητας και για την εκκλάκευση των ιδιαίτερων όρων που χρησιμοποιούνται στις δημόσιες συμβάσεις. (Η αδυναμία πρόσβασης των ΜΜΕ στην ανάθεση δημοσίων συμβάσεων μπορεί επίσης να οφείλεται και στη μη κατανόηση της χρησιμοποιούμενης ορολογίας).

5. 3η σύσταση της ΕΟΚΕ: Ιδιαίτερες προτάσεις για το κοινοτικό επίπεδο

5.1 Προκειμένου να καταστεί η SBAE αποτελεσματική, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναληφθεί σε κοινοτικό επίπεδο μια ορατή και φιλόδοξη πολιτική, η οποία επί του παρόντος απουσιάζει, και προτείνει μεταξύ άλλων τα εξής:

- **να ανατεθεί εκ νέου σε έναν Ευρωπαϊκό Επίτροπο η πλήρης και απόλυτη ευθύνη** για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής «Small Business Act»·
- **να επιδιωχθεί η αναδιοργάνωση των υπηρεσιών** προκειμένου να διαθέτουν και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις — όπως κατά την εποχή της Task Force ΜΜΕ — έναν ορατό και προσιτό πολιτικό συνομιλητή ειδικά επικεντρωμένο στις ΜΜΕ και στην προώθηση των συμφερόντων τους στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, κυρίως δε κατά τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων·
- **να συσταθεί μια επιτροπή διαχείρισης, επονομαζόμενη «ευρωπαϊκή επιτροπή της SBA»,** με την ταυτόχρονη συμμετοχή — πέραν των εκπροσώπων των κρατών μελών — και εκπροσώπων των ενδιαφερομένων αντιπροσωπευτικών ευρωπαϊκών οργανώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών εταίρων· η ΕΟΚΕ επιθυμεί να παρασχεθούν στην εν λόγω επιτροπή εκτεταμένες εξουσίες για τον έλεγχο της εφαρμογής της SBA, την παρακολούθηση του σχεδίου δράσης και του συντονισμού με τα σχέδια που υλοποιούνται από τα κράτη μέλη· επ' ευκαιρία της εφαρμογής της SBA, η ΕΟΚΕ ζητά επίσης
- **να διοριστεί ένας υπεύθυνος για τις ΜΜΕ σε κάθε Γενική Διεύθυνση της Επιτροπής,** επιφορτισμένος να μεριμνά ώστε τα νομοθετικά μέτρα και τα προγράμματα που εμπίπτουν στη διαχείριση της αρμόδιας Γενικής Διεύθυνσης να ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες και στις προσδοκίες των ΜΜΕ και των μικροεπιχειρήσεων·
- να αποτελεί προϋπόθεση η δημιουργία του επιχειρηματικού πλαισίου που χρειάζεται να διαμορφωθεί για την απτή εφαρμογή της πρωτοβουλίας «Προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις», προϋποτιθεται **τόσο σε επίπεδο επιχείρησης όσο και σε επίπεδο θεσμικών οργάνων.** Διότι προϋπόθεση για να εξασφαλισθεί ότι «οι κανόνες σέβονται την πλειοψηφία αυτών για τους οποίους ισχύουν», δηλαδή εν προκειμένω τις ΜΜΕ, είναι να υπάρχει μια ορισμένη γνώση του κόσμου των ΜΜΕ· γι' αυτό τον λόγο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να μιμηθούν το παράδειγμά της σχετικά με αυτό το θέμα διαμέσου του προγράμματός της Enterprise experience program (Πρόγραμμα επιχειρηματικής εμπειρίας) που παρέχει τη δυνατότητα σε πολλούς ευρωπαίους υπαλλήλους να εξοικειωθούν με τον κόσμο των ΜΜΕ· η εν λόγω πρωτοβουλία θα πρέπει να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για διάφορα κράτη μέλη, τουλάχιστον για όσα δεν εφαρμόζουν ακόμη μια τέτοιου είδους διαδικασία.

6. 4η σύσταση της ΕΟΚΕ: Συγκεκριμένες δράσεις για το εθνικό επίπεδο

6.1 Όσον αφορά τους τομείς που εμπίπτουν στην εθνική αρμοδιότητα, η ΕΟΚΕ προτρέπει κάθε κράτος μέλος:

- **να μεριμνήσει για την υιοθέτηση ενός εθνικού νόμου,** με στόχο να καταστεί δεσμευτική η αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις»·
- **να εκπονήσει ένα εθνικό σχέδιο για τη «Small Business Act»,** σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς· θα ήταν σκόπιμο να υποβάλλεται ετησίως μια ξεχωριστή έκθεση, διαφορετική από την έκθεση σχετικά με τα Εθνικά Μεταρρυθμιστικά Προγράμματα (ΕΜΠ), για τη γνωστοποίηση του έργου που επιτελέστηκε στο πλαίσιο κάθε εθνικού σχεδίου· η διοργάνωση ετήσιας διάσκεψης θα μπορούσε να προβάλλει τις ορθές πρακτικές και τις επιτυχείς περιπτώσεις (success stories), η δε στενή συμμετοχή των ενδιαφερομένων ευρωπαϊκών οργανώσεων και της ΕΟΚΕ θα προσέδιδε μεγαλύτερο κύρος στο εν λόγω εγχείρημα·
- **να υποστηρίξει κοινές ενέργειες** για την ανάπτυξη δράσεων προς όφελος π.χ. των εξής: της μεταβίβασης επιχειρήσεων (νομικά και φορολογικά θέματα)· του πτωχευτικού δικαίου, προκειμένου να παρέχεται πάντοτε μια «δευτέρα ευκαιρία» στις επιχειρήσεις και στους επιχειρηματίες· της ανάπτυξης ενιαίων θυρίδων εξυπηρέτησης· και της εφαρμογής της αρχής «μόνον άπαξ» για τις διατυπώσεις·
- **να υποδείξει έναν εκπρόσωπο των ΜΜΕ (SME Envoy)** σε εθνικό επίπεδο, επιφορτισμένου αφενός με τον συντονισμό της εφαρμογής της SBAE εντός του ενδιαφερομένου κράτους μέλους και αφετέρου, με τη διασφάλιση του γεγονότος ότι οι εθνικές νομοθεσίες που αποσκοπούν στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας τηρούν τη θεμελιώδη αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις».

6.2 Σχετικά με τους τομείς δράσης που εμπίπτουν στην εθνική αρμοδιότητα, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να συνεννοούνται περισσότερο και να προβλέπουν κοινές δράσεις, ενδεχομένως στο πλαίσιο ενισχυμένων συνεργασιών, για την από κοινού ανάπτυξη δράσεων προς όφελος π.χ. της μεταβίβασης επιχειρήσεων (νομικά και φορολογικά θέματα) ή του πτωχευτικού δικαίου, προκειμένου να παρέχεται πάντοτε μια «δευτέρα ευκαιρία» στις επιχειρήσεις και στους επιχειρηματίες.

6.3 Σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο, η ΕΟΚΕ δίδει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη και στη διαλειτουργικότητα ενιαίων θυρίδων εξυπηρέτησης σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν προκειμένου να επιδιώξουν την ανάπτυξη της διαλειτουργικότητας και την απαλλαγή των εθνικών θυρίδων τους από πραγματικές και πλασματικές διαδικασίες. Σχετικά με αυτό το τελευταίο σημείο, ανελήφθησαν πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της οδηγίας για τις Υπηρεσίες ή ακόμη στο πλαίσιο του κανονισμού για τη βελτίωση της λειτουργίας της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Γενικά, η δημιουργία αυτών των ενιαίων θυρίδων εξυπηρέτησης θα πρέπει να συνοδεύεται από μια ανακοίνωση προς τις ΜΜΕ, με στόχο την ενημέρωσή τους ήδη από τη στιγμή της δημιουργίας τους και καθ' όλη τη διάρκεια του «βίου» τους σχετικά με την ύπαρξη των εν λόγω υπηρεσιών.

7. 5η σύσταση της ΕΟΚΕ: Συνοχή, συμμετοχή και αξιολόγηση

7.1 Έναντι των σημαντικών διεθνών προκλήσεων, της παρούσας οικονομικής συγκυρίας και του στόχου για την αναθεώρηση της διαδικασίας της Λισσαβώνας, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η «Small Business Act» πρέπει να προβλέπει τα εξής:

- τις διαρθρωτικές πρωτοβουλίες που αφορούν την κατοχύρωση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, δηλαδή: το κοινοτικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο σχετικά με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε επίπεδο ΕΕ, αλλά και τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου παραποίησης/απομίμησης και πειρατείας (το οποίο ζητήθηκε από την ΕΟΚΕ για πρώτη φορά το 2001)·
- την προώθηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης της πολιτικής υπέρ των ΜΜΕ, η οποία να περιλαμβάνει το σύνολο των τομεακών πολιτικών που αναλαμβάνονται σε κοινοτικό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο·
- την περαιτέρω ανάπτυξη της διακυβέρνησης, της σύμπραξης και της συνεργασίας μεταξύ των δημοσίων αρχών, των τοπικών κοινοτήτων, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των διαφόρων κατηγοριών ΜΜΕ σε όλες τις βαθμίδες διακυβέρνησης της ευρωπαϊκής επικράτειας·
- την υποστήριξη της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας όλων των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δραστηριοποιούνται σε τοπικές αγορές· οι θετικές δράσεις του «Small Business Act» πρέπει να προβαίνουν σε σαφή διάκριση μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες απευθύνονται με μια τοπική αγορά και αντιπροσωπεύουν την συντριπτική πλειονότητα των ΜΜΕ, αφενός, και των επιχειρήσεων που διαθέτουν ισχυρό δυναμικό τεχνολογικής ανάπτυξης ή επέκτασης της δραστηριότητάς τους στην αλλοδαπή, αφετέρου· οι πρώτες χρειάζονται ένα περιβάλλον ευνοϊκό για τις δραστηριότητές τους, ενώ οι δεύτερες τα απαιτούμενα μέσα για την επιτάχυνση της ανάπτυξής τους, για

τον εξευρωπαϊσμό τους ή ακόμη και για τη διεθνοποίησή τους· δεν θα πρέπει ωστόσο να λησμονείται το γεγονός ότι πολλές επιχειρήσεις τοπικής εμβέλειας ενδέχεται να αποκτήσουν τη δυνατότητα να αναπτυχθούν σε διευρυνόμενες αγορές ή να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους στο πλαίσιο συσπειρώσεων επιχειρήσεων (clusters) και να κατορθώσουν να ανταπεξέλθουν ικανοποιητικά στον εξευρωπαϊσμό ή στη διεθνοποίηση·

7.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι — πέραν από την πολιτική βούληση των δημοσίων αρχών σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο για την υποστήριξη των ΜΜΕ και ιδιαίτερα των πιο μικρών επιχειρήσεων — η επιτυχία της SBAE θα εξαρτηθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό από τη δράση των ενδιάμεσων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων· καλεί δε τις ενδιαφερόμενες αρχές να λάβουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα για να υποστηρίξουν τη δράση των εν λόγω οργανώσεων, καθώς και τη συμμετοχή τους στις συζητήσεις με θέμα την μετά τη Λισσαβόνα κοινοτική διαδικασία.

7.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει το ρητό αίτημά της για την ετήσια αξιολόγηση της εφαρμογής της SBAE — σχετικά τόσο με το πρόγραμμα δράσεων της όσο και με την εφαρμογή της αρχής «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις», αλλά και σχετικά με το σύνολο των πολιτικών για τις ΜΜΕ σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο — προκειμένου να γνωστοποιείται η πρόοδος που σημειώνεται επίσης όσον αφορά τη διαβούλευση με τις ενδιάμεσες οργανώσεις. Η εν λόγω έκθεση αξιολόγησης πρέπει να αποτελεί αντικείμενο μιας διακριτής ενέργειας κατά την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβόνας, να προωδεί τη διατύπωση συστάσεων εκ μέρους της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, να καθιστά δυνατή την προσαρμογή ή την αναθεώρηση της SBAE και να υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Επιτροπή των Περιφερειών και στην ΕΟΚΕ.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων»

COM(2008) 464 final — 2008/0157 (COD)

(2009/C 182/07)

Εισηγητής: ο κ. **GKOFAS**

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2008, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 47, παράγραφος 2, και τα άρθρα του 55 και 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων»

COM(2008) 464 final — 2008/0157 (COD)

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιανουαρίου 2009 με εισηγητή τον κ. GKOFAS).

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 115 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους ακτά και 15 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ ζητά να καθιερωθεί ένας ενιαίος τρόπος προστασίας και εναρμόνισης μεταξύ των κρατών μελών, για την μουσική δημιουργία που περιέχει συνεισφορές διαφόρων δημιουργών, ώστε να αποφευχθούν προβλήματα στην διασυνοριακή διανομή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

1.2 Η ΕΟΚΕ επίσης ζητά η δημιουργία μίας μουσικής σύνθεσης με στίχους να πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα ενιαίο έργο, με περίοδο προστασία, που θα λήγει 70 χρόνια μετά από το θάνατο και του τελευταίου δημιουργού της.

1.3 Στα κράτη μέλη είναι δυνατή συχνά η λειτουργία πολλών και διαφορετικών, ανάλογα με το αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας φορέων συλλογικής διαχείρισης, με αποτέλεσμα οι χρήστες να είναι εκτεθειμένοι και υπόλογοι σε πλέον του ενός ΦΣΔ και για το έργο που ο χρήστης το έχει προμηθευτεί ως καθολικό, αυτούσιο και ενιαίο έργο, αποτυπωμένο σε ένα υλικό φορέα. Πρέπει να προβλεφτεί και να αναφέρεται ρητά ότι, έργο που έχει αποτυπωθεί αποτελεί ένα ενιαίο, καθολικό και μη διασπασμένο προϊόν και αντιμετωπίζεται ως τέτοιο.

1.4 Για την είσπραξη άλλα και την διαφύλαξη των δικαιωμάτων των δικαιούχων, πρέπει να ιδρυθεί ενιαίος φορέας διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων ο οποίος θα είναι και μοναδικός υπεύθυνος για την είσπραξη και την, στην συνέχεια, διάθεση των ποσών στους κατά περίπτωση λοιπούς φορείς εκπροσώπησης των δικαιούχων, υπάρχοντες ή και νεοϊδρυόμενους, ώστε ο χρήστης να έχει να συναλλάσσεται και να συμβάλλεται με έναν και όχι με πολλούς.

1.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει τη διάρκεια προστασίας για τις υλικές ενσωματώσεις των ερμηνειών από τα 50 στα 85 χρόνια. Για να ενισχυθεί δε η προσπάθεια προστασίας των ανωνύμων ερμηνευτών, οι οποίοι κυρίως εκχωρούν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του

φωνογραφήματος έναντι μιας «εύλογης αμοιβής» ή ενός κατ' αποκοπής ποσού, θα πρέπει να δημιουργηθεί σχετική ρύθμιση ώστε οι παραγωγοί των δίσκων να δεσμεύουν τουλάχιστον το 20 %, των πρόσθετων εσόδων, που θα προκύψουν από την πώληση των φωνογραφημάτων, που θα επιλέξουν να εκμεταλλευτούν παρατεταμένη περίοδο προστασίας.

1.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ταμείο για τους ερμηνευτές και κυρίως για τους «δευτεροκλασάτους» ερμηνευτές, εφόσον τα πρώτα ονόματα των ερμηνευτών πάντα έρχονται σε συμφωνίες με τους παραγωγούς για ποσοστά επί των πωλήσεων των φωνογραφημάτων.

1.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να υπάρχει έγγραφη σύμβαση μεταξύ των ερμηνευτών που εκπροσωπούνται, και μεταξύ των μελών των εταιριών συλλογικής διαχείρισης για της νομιμότητα της διαχείρισης και της είσπραξης των δικαιωμάτων. Χωρίς την ύπαρξη έγγραφης σύμβασης βέβαιης χρονολογίας, με τους δικαιούχους χωριστά, οι εταιρίες συλλογικής διαχείρισης δεν θα νομιμοποιούνται σε καμία είσπραξη ποσού στο όνομα μη συμβαλλομένου δικαιούχου.

1.8 Για να διασφαλιστεί η απόδοση των χρημάτων, οι εταιρίες θα πρέπει να είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, και να υπάρχει πλήρη διαφάνεια στις αποδείξεις είσπραξης και απόδοσης των δικαιωμάτων.

1.9 Η ΕΟΚΕ όμως ανησυχεί ότι αυτές οι εισροές των από τις δευτερεύουσες πηγές εσόδων, επιβαρύνουν υπερβολικά τους υπόχρεους προς καταβολή. Συγκεκριμένα θα πρέπει να διευκρινιστεί σε κοινοτικό επίπεδο και κατόπιν να ερμηνευτεί με την νομοθεσία του κάθε κράτους, η έννοια της δημόσιας αναπαραγωγής μέσω των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, όπου είναι απόλυτα κατανοητή η εύλογη αναπαραγωγή και η αναμετάδοση, με τους ιδιωτικούς προπληρωμένες δημόσιας αναπαραγωγής.

1.10 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αμοιβή πρέπει να είναι εύλογη και για τις δύο πλευρές, τους δικαιούχους και τους υπόχρεους. Η ασάφεια περί εύλογης αμοιβής για τη μεταβίβαση του δικαιώματος εκμίσθωσης των ερμηνευτών, πρέπει να εξαφανιστεί. Είναι ανεπίτρεπτο να μην υπάρχει ενιαία κοινοτική ρύθμιση και να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των νομοθετών του κάθε κράτους μέλους, οι οποίοι με τη σειρά τους, μεταβιβάζουν την αρμοδιότητα αυτή στις εισπρακτικές εταιρίες, οι οποίες καθορίζουν μια ανεξέλεγκτη και πολλακτική όχι εύλογη αμοιβή.

1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ορίζεται σαφώς και ξεκάθαρα ότι, δημόσια χρήση είναι αυτή κατά την οποία η εκμετάλλευση ενός έργου γίνεται από τον χρήστη με σκοπό το κέρδος και στα πλαίσια επιχειρηματικής δραστηριότητας που απαιτεί ή δικαιολογεί την συγκεκριμένη χρήση (έργου, ήχου, εικόνας ή ήχου και εικόνας).

1.12 Ιδιαίτερη μνεία θα μπορούσε να γίνει για το αν η αναπαραγωγή — μετάδοση του έργου γίνεται, μέσω εξοπλισμού ή άμεσης αναπαραγωγής (οπτικών δίσκων, μαγνητικών κυμάτων (δεκτών) όπου και την ευθύνη της δημόσιας μετάδοσης (και της επιλογής) δεν την έχει ο χρήστης αλλά ο μεταδίδων και κατά συνέπεια εφόσον ο εκμεταλλευόμενος το έργο δεν είναι ο χρήστης, δεν υφίσταται και η έννοια της Δημόσιας εκτέλεσης.

1.13 Η χρήση των ΜΜΕ δεν μπορεί να αποτελεί πρωτογενή δημόσια εκτέλεση όταν αναμεταδίδεται από χώρους όπως εστιατόρια, καφέ, λεωφορεία, ταξί, κλπ, και κατά συνέπεια πρέπει να εξαιρείται, από την αμοιβή για τα πνευματικά δικαιώματα των ερμηνευτών. Τα πνευματικά δικαιώματα των φωνογραφημάτων έχουν ήδη προκαταβληθεί από τους δικαιούχους να αναπαράγουν τα φωνογραφήματα, με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα. Η ακρόαση των φωνογραφημάτων μέσω ραδιοφώνου πρέπει να θεωρείται ως ιδιωτική χρήση από τους πολίτες είτε αυτοί είναι στο σπίτι τους, είτε στην δουλειά τους, είτε στο λεωφορείο, είτε στο εστιατόριο, και επειδή δεν είναι δυνατόν ένας πολίτης να βρίσκεται συγχρόνως σε δύο χώρους, το δικαίωμα προς τους δικαιούχους έχει πληρωθεί από τους σταθμούς οι οποίοι αποτελούν τους πραγματικούς χρήστες.

1.14 Πρέπει να εξαφρονούνται οι επαγγελματικοί κλάδοι που στην δραστηριότητα τους η μουσική ή και εικόνα δεν παίζουν κανένα ρόλο στην παραγωγική τους διαδικασία. Κλάδοι που η μετάδοση μουσικής ή και εικόνας παίζει δευτερεύοντα ρόλο στην άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας να πληρώνουν κατώτατο ορισμένο ποσό, σαφώς προσδιορισμένο μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ των αντιπροσωπευτικών συλλογικών φορέων των χρηστών και του ενιαίου φορέα διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων.

1.15 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι για να διασφαλιστεί η απόδοση των πόρων από τις εταιρίες συλλογικής διαχείρισης στους ερμηνευτές θα πρέπει να συσταθεί ένα ταμείο, επικουρικού κεφαλαίου, σε περίπτωση δυσπραγίας της. Θα πρέπει να καθιερωθεί η ρήτρα «εκμετάλλευσης ή στέρξης» στις συμβάσεις μεταξύ των ερμηνευτών και των παραγωγών φωνογραφημάτων, καθώς και η αρχή της «μηδενικής βάσης» για τις συμβάσεις κατά την παρατεταμένη περίοδο, μετά τα αρχικά 50 έτη.

1.16 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα διότι η κοινοτική νομοθεσία, ιδωμένη συνολικά, αποσκοπεί στην προστασία των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων χωρίς όμως να λαμβάνονται υπόψη τα αντίστοιχα δικαιώματα των χρηστών και εν τέλει καταναλωτών. Μάλιστα, ενώ αναφέρεται ότι οι δημιουργικές, καλλιτεχνικές, και επιχειρηματικές δραστηριότητες αποτελούν σε σημαντικό βαθμό δραστηριότητες ελεύθερων επαγγελματιών, και ως τέτοιες πρέπει να διευκολυνθούν και να προστατευτούν, δεν ακολουθείται η ίδια

προσέγγιση σε επίπεδο χρηστών. Πρέπει για αυτόν τον λόγο να εξομαλυνθούν οι αντιθέσεις στα εσωτερικά δίκαια των κρατών μελών, και να αντικατασταθεί όπου υπάρχει η ποινικοποίηση της παράβασης της μη απόδοσης του δικαιώματος με διοικητικά πρόστιμα.

1.17 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την τροποποίηση του άρθρου 3 παράγραφος 1 με την εισαγωγή των 85 χρόνων. Επίσης στη δεύτερη και Τρίτη φράση του άρθρου 3, παράγραφος 2 η ΕΟΚΕ προτείνει τα 85 χρόνια. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι στο άρθρο 10 ορθός παρεμβάλλεται η παράγραφος 5 που αναφέρεται στην αναδρομική ισχύ της οδηγίας.

1.18 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις και προτάσεις ώστε να βελτιωθεί η υπάρχουσα νομολογία και από τα κράτη μέλη να συμμορφωθούν στις οδηγίες και να λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα για την ενσωμάτωσή τους στο εσωτερικό δίκαιο.

2. Εισαγωγή

2.1 Το ισχύον καθεστώς της περιόδου προστασίας των 50 ετών, πηγάζει από την 2006/116/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας και εν γένει συγγενικών δικαιωμάτων των ερμηνευτών.

2.2 Επιπλέον, όπως τονίζεται και στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης, αυτό θα επηρεάσει, τους αναγνωρισμένους καλλιτέχνες αλλά κυρίως εκείνους που έχουν εκχωρήσει τα αποκλειστικά δικαιώματα στο παραγωγό του φωνογραφήματος, με αντάλλαγμα την καταβολή ενός κατ' αποκοπή ποσού. Και φυσικά οι πληρωμές σ' αυτούς της εύλογης και ενιαίας αμοιβής για τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση των φωνογραφημάτων τους θα παύσουν.

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1 Στόχος της γνωμοδότησης είναι να τροποποιηθούν ορισμένα από τα υφιστάμενα άρθρα της οδηγίας 2006/116, που διέπει τη διάρκεια προστασίας, που εφαρμόζεται στις ερμηνείες και στα φωνογραφήματα και να τονιστούν ορισμένα επιπρόσθετα μέτρα για τη διασφάλιση του στόχου της γνωμοδότησης αλλά και να τεθούν ορισμένοι προβληματισμοί, οι οποίοι θα βοηθήσουν στην πιο αποτελεσματική επίτευξη του στόχου της γνωμοδότησης δηλ. στην κοινωνική απάλυνση των αντιθέσεων μεταξύ των παραγωγών, των πρωτοκλασάτων ερμηνευτών και των μουσικών συνοδείας.

3.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζοντας την έντονη ανησυχία της για την προστασία των πνευματικών και εν γένει συγγενικών δικαιωμάτων των ερμηνευτών κυρίως φωνογραφημάτων προτείνει τη διασφάλιση των απαιτήσεων τους, με ένα μίνιμουμ συνεισφοράς προς αυτούς με την παράταση της διάρκειας προστασίας.

4. Ειδικές Παρατηρήσεις

4.1 Η έννοια κυρίως της Επιτροπής εστιάζεται στην επιμήκυνση της διάρκειας της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων των ερμηνευτών.

4.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητη αυτή η εναρμόνιση μεταξύ των κρατών μελών για να αποφευχθούν οι δυσκολίες στη διασυνοριακή διανομή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, που προέρχονται από διαφορετικά κράτη μέλη.

4.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης η δημιουργία μίας μουσικής σύνθεσης με στίχους θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα ενιαίο έργο, με περίοδο προστασίας, που θα λήγει 70 χρόνια μετά από το θάνατο και του τελευταίου δημιουργού της, διότι είναι καλύτερη η μεγαλύτερη προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών από μια συρρικνωμένη περίοδο προστασίας, που θα δημιουργήσει πλείστα προβλήματα.

4.4 Σύμφωνα με τα άνω η ΕΟΚΕ προτείνει τη διάρκεια προστασίας για τις υλικές ενσωματώσεις των ερμηνειών από τα 50 στα 85 χρόνια.

4.5 Για να ενισχυθεί δε η προσπάθεια προστασίας των ανωνύμων ερμηνευτών οι οποίοι κυρίως εκχωρούν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του φωνογραφήματος έναντι μιας «εύλογης αμοιβής» ή ενός κατ' αποκοπής ποσού, θα πρέπει να δημιουργηθεί σχετική ρύθμιση ώστε οι παραγωγοί των δίσκων να δεσμεύουν τουλάχιστον το 20 %, των πρόσθετων εσόδων, που θα προκύψουν από την πώληση των φωνογραφήματων, που θα επιλέξουν να εκμεταλλευτούν παρατεταμένη περίοδο προστασίας.

4.6 Για την υλοποίηση του άνω σκοπού η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ταμείο για τους ερμηνευτές και κυρίως για τους «δευτεροκλασάτους» ερμηνευτές.

4.7 Η διαχείριση και η είσπραξη των αμοιβών προτείνεται να γίνεται από τις εταιρίες συλλογικής διαχείρισης, οι οποίες διαχειρίζονται τις λεγόμενες δευτερεύουσες απαιτήσεις αμοιβής. Θα πρέπει όμως να δημιουργηθούν ορισμένες ασφαλιστικές δικλείδες για τη λειτουργία και τη σύσταση αυτών των επιτροπών.

4.8 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι καταρχάς θα πρέπει να υπάρχει έγγραφη σύμβαση μεταξύ των ερμηνευτών, που εκπροσωπούνται και μεταξύ των μελών των εταιριών συλλογικής διαχείρισης για τη νομιμότητα της διαχείρισης και της είσπραξης των δικαιωμάτων.

4.9 Οι εταιρίες αυτές να είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και να υπάρχει πλήρη διαφάνεια στις αποδείξεις είσπραξης και απόδοσης των δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι εταιρίες αυτές, που θα πρέπει να ιδρύνονται σύμφωνα με τους κανόνες και τους νόμους του κάθε κράτους, θα πρέπει να χωρίζονται σε δύο μόνο κατηγορίες με κριτήρια την εκπροσώπηση των δημιουργών και την εκπροσώπηση των ερμηνευτών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ύπαρξη παραπάνω εταιριών, με διαφορετικές εκπροσωπήσεις θα δημιουργήσει σύγχυση και σίγουρα θα δυσκολέψει το έργο της διαφάνειας και του ελέγχου.

4.10 Οστόσο οι ερμηνευτές εισπράττουν επίσης έσοδα από άλλες πηγές. Οι εταιρίες της συλλογικής διαχείρισης, συστάθηκαν κυρίως για τη διαχείριση των λεγομένων δευτερευουσών απαιτήσεων αμοιβών. Οι οποίες είναι κυρίως α) εύλογη αμοιβή για τη ραδιοτηλεοπτική εκπομπή και τη δημόσια αναπαραγωγή β) τα τέλη για αντίγραφα ιδιωτικής χρήσης και γ) η εύλογη αμοιβή για τη μεταβίβαση του δικαιώματος εκμίσθωσης των συντελεστών. Φυσικά τα έσοδα αυτά θα αυξηθούν με την παράταση της περιόδου προστασίας από τα 50 στα 85 χρόνια.

4.11 Η ΕΟΚΕ όμως ανησυχεί ότι αυτές οι εισροές των από τις δευτερεύουσες πηγές εσόδων, επιβαρύνουν υπερβολικά τους υπόχρεους προς καταβολή, το οποίο είναι βεβαίως εντελώς ανεξάρτητο από την παράταση της περιόδου προστασίας. Συγκεκριμένα θα πρέπει να διευκρινιστεί σε κοινοτικό επίπεδο και

κατόπιν να ερμηνευτεί με την νομοθεσία του κάθε κράτους, η έννοια της δημόσιας αναπαραγωγής μέσω των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, όπου είναι απόλυτα κατανοητή η εύλογη αναπαραγωγή και η αναμετάδοση, με τους ιδιωτικούς προπληρωμένες δημόσιας αναπαραγωγής.

4.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η καταβολή της εύλογης αμοιβής για την αναμετάδοση της ήδη προστατευόμενης αναπαραγωγής, ιδιαίτερα όταν η αναμετάδοση αυτή, καθαυτή δεν γίνεται με σκοπό το κέρδος είναι καταχρηστική και συμβάλει στην «πειρατεία» της μουσικής.

4.13 Επιπλέον η ΕΟΚΕ είναι ανήσυχη από τον τρόπο διαχείρισης των πόρων που πηγάζουν από τις άλλες δύο πηγές εσόδων των καλλιτεχνών. Μέγιστο είναι το ερώτημα, που διακατέχει όλους τους υπόχρεους προς πληρωμή των πνευματικών δικαιωμάτων. Χωρίς προηγούμενη έγγραφη σύμβαση μεταξύ του δικαιούχου του πρόσθετου εσόδου και του φερόμενου ως εκπροσώπου του, στην εταιρία συλλογικής διαχείρισης, πως εξασφαλίζεται η απόδοση του πρόσθετου εσόδου, από τον υπόχρεο προς πληρωμή.

4.14 Επιπλέον η ασάφεια περί εύλογης αμοιβής για τη μεταβίβαση του δικαιώματος εκμίσθωσης των ερμηνευτών, πρέπει να εξαφανιστεί. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αμοιβή πρέπει να είναι εύλογη και για τις δύο πλευρές για τους δικαιούχους και για τους υπόχρεους. Επίσης η εύλογη αυτή αμοιβή θα πρέπει να καθορίζεται αναλογικά και περίπου ανά πέντε έτη, μετά από συλλογική διαπραγμάτευση αμφοτέρων πλευρών.

4.15 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι με αυτόν τον τρόπο, καθώς και με τη ρύθμιση ειδικών τελών για τα αντίγραφα ιδιωτικής χρήσης, κυρίως για τους επαγγελματίες στο τομέα της ψυχαγωγίας, που χρησιμοποιούν τα αντίγραφα όχι για καθαρά ιδιωτική χρήση, θα διασφαλιστεί η σταθερή εισροή εσόδων από τις δευτερεύουσες απαιτήσεις αμοιβής για όλη την περίοδο παράτασης της προστασίας, θα καταπολεμηθεί η πειρατεία της μουσικής και θα αυξηθούν οι νόμιμες πωλήσεις μέσω διαδικτύου των φωνογραφήματων.

4.16 Επιπλέον η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι για να διασφαλιστεί η απόδοση των πόρων από τις εταιρίες συλλογικής διαχείρισης στους ερμηνευτές θα πρέπει να συσταθεί ένα επιπλέον ταμείο, επικουρικού κεφαλαίου, που να μπορεί να αποδίδει τα αναλογούντα ποσά, σε περίπτωση δυσπραγίας της εταιρίας.

4.17 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι επιπλέον για να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσης γνωμοδότησης πρέπει να συμπεριληφθούν στην παρούσα και ορισμένα συνοδευτικά μέτρα.. Συγκεκριμένα θα πρέπει να καθιερωθεί η ρήτρα «εκμετάλλευσης ή στέρησης» στις συμβάσεις μεταξύ των ερμηνευτών και των παραγωγών φωνογραφήματων, καθώς και η αρχή της «μηδενικής βάσης» για τις συμβάσεις κατά την παρατεταμένη περίοδο, μετά τα αρχικά 50 έτη. Αν παρέλθει ένα έτος μετά την παράταση της διάρκειας προστασίας λήγουν τα δικαιώματα στο φωνογράφημα αλλά και τα δικαιώματα στην υλική ενσωμάτωση της εκτέλεσης,

4.18 Η ΕΟΚΕ βέβαια της οποίας προτεραιότητα είναι να προστατέψει τους ερμηνευτές από τις ερμηνείες τους, που βρίσκονται φυλακισμένες μέσα σε φωνογράφημα, του οποίου ο παραγωγός από δυσπραγία δεν το εκδίδει στο κοινό, θεωρεί ότι θα πρέπει να ληφθούν κάποια επιπλέον μέτρα, που να εμποδίζουν τους παραγωγούς να πηγαίνουν το έργο των ερμηνευτών στο καλάθι των αχρήστων, όπως διοικητικά μέτρα ή είδος προστίμου ή ποινών.

4.19 Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι επειδή τα κράτη μέλη της, έχουν μεγάλη παράδοση στα δημοτικά τους τραγούδια, θα πρέπει να γίνει ειδική ρύθμιση για το είδος αυτών των τραγουδιών αλλά και άλλων ομοίων τους, τα οποία θεωρούνται «ορφανά» ώστε να καταστούν δημόσιο κτήμα.

4.20 Η αναφορά του άρθρου 10 σχετικά με την αναδρομική ισχύ του νόμου βρίσκει την ΕΟΚΕ σύμφωνη, για όλες τις συμβάσεις, που είναι εν ισχύ.

4.21 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί και για τις παραγράφους 3 και 6 του άρθρου 10.

4.22 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το δικαίωμα της ετήσιας συμπληρωματικής αμοιβής για τα έτη της παράτασης προστασίας στις συμβάσεις μεταβίβασης ή εκχώρησης των ερμηνευτών ή καλλιτεχνών.

4.23 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι ένα 20 % των εσόδων, που αποκομίζει ο παραγωγός, κατά τη διάρκεια του έτους, που προηγείται αυτού για το οποίο καταβάλλεται η εν λόγω αμοιβή, είναι ένα ικανοποιητικό ποσό για τη συμπληρωματική αμοιβή.

4.24 Η ΕΟΚΕ διαφωνεί με την πρόταση ότι τα κράτη μέλη μπορούν να ρυθμίζουν την λήψη της ετήσιας συμπληρωματικής αμοιβής από τις εταιρίες συλλογικής διαχείρισης..

4.25 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την έγγραφη σύμβαση μεταξύ του καθενός ερμηνευτή χωριστά και των αντιπροσώπων της εταιρίας. Αυτή η σύμβαση υποχρεωτικά προηγείται, από την είσπραξη των δικαιωμάτων των αντιπροσώπων, στο όνομα του δικαιούχου. Οι εταιρίες θα πρέπει να λογοδοτούν σε ένα διαφορετικό ενιαίο όργανο, από ερμηνευτές και παραγωγούς, ετησίως για τη διαχείριση των εσόδων, από τις επιπλέον αμοιβές από την παρατεταμένη περίοδο προστασίας.

4.26 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την μεταβατική διάταξη του άρθρου 10. Συμφωνεί επίσης στην μεταβατική διάταξη για την εκμετάλλευση του φωνογραφήματος από τον ερμηνευτή.

4.27 Επειδή η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο την ενιαία ρύθμιση για την οποία ορισμένοι παραγωγοί θα εξαιρούνται από τον κανόνα της δέσμευσης του 20 % τούτοι δηλ. που το ετήσιο εισόδημά τους, δεν υπερβαίνει το κατώτερο όριο των 2 εκατομμυρίων ΕΥΡΩ. Βέβαια θα πρέπει να γίνεται ετήσιος έλεγχος των παραγωγών για να διαπιστωθεί ποιοι καταχωρούνται σ'αυτήν την κατηγορία.

4.28 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι η ψήφιση της συγκεκριμένης οδηγίας ιδιαίτερα στον τομέα της διαχείρισης και απόδοσης του 20 % των επιπρόσθετων εσόδων, χωρίς προηγούμενη ενιαία νομοθετική ρύθμιση για τον τρόπο απόδοσης, τον έλεγχο απόδοσης, την απόδειξη της απόδοσης, τις περιπτώσεις πτωχεύσεων των εταιριών, τις περιπτώσεις θανάτου των δικαιούχων, παραίτησης των δικαιούχων από την αμοιβή, συμβάσεων μεταξύ των δικαιούχων και των εταιριών συλλογικής διαχείρισης, ελέγχου των εταιριών συλλογικής διαχείρισης και άλλων πολλών νομικών θεμάτων, θα δημιουργήσει πλείστα προβλήματα κατά την εφαρμογή της, χωρίς να δώσει ουσιαστική λύση στο πρόβλημα της εξομάλυνσης μεταξύ των πρώτων ερμηνευτών και των αγνώστων ερμηνευτών.

4.29 Η λύση του προβλήματος της εξομάλυνσης δεν βρίσκεται μόνο στην παράταση της περιόδου προστασίας, αλλά και στις έξυπνες συμβάσεις εκμετάλλευσης ή στέρισης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι νομοθετικές ρυθμίσεις, που θα βοηθούν στην αποφυγή φυλάκισης ερμηνευτών για 50 έτη είναι απαραίτητο να υιοθετηθούν με την ταυτόχρονη ψήφιση της τροπολογίας.. Είναι απαραίτητο να υπάρξουν συμπληρωματικές ρυθμίσεις κυρίως για τον τρόπο απόδοσης των δικαιωμάτων στους δικαιούχους, πριν από την υιοθέτηση της τροποποίησης στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών μελών.

4.30 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι για να αποφευχθούν οι γενικότητες και οι διαφορετικές ερμηνείες, πρέπει να οριστεί και να διευκρινιστεί επαρκώς η έννοια της δημοσίευσης ενός χρονογραφήματος. Επίσης γεννάται το ζήτημα της ταυτόχρονης παρουσίασης στο κοινό, φωνογραφήματος από διαφορετικούς ερμηνευτές και κυρίως από μουσικού συνοδείας, οι οποίοι δεν έχουν εκχωρήσει στον παραγωγό τα δικαιώματά τους (μετάδοση από ΜΜΕ, πρόβες από τραγούδια διαγωνισμών, ή μετάδοση τραγουδιών μέσω διαδικτύου).

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό νομικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ερευνητικών Υποδομών (EEY)»

COM(2008) 467 τελικό — 2008/0148 (CNS)

(2009/C 182/08)

Εισηγητής: ο κ. STANTIC

Στις 5 Σεπτεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 172 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό νομικό πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ερευνητικών Υποδομών (EEY)

COM(2008) 467 τελικό — 2008/0148 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιανουαρίου 2009 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. STANTIC.

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 15ης Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 149 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Οι ερευνητικές υποδομές υψηλού επιπέδου αποτελούν έναν από τους βασικούς πυλώνες για την περαιτέρω ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

1.2 Η δημιουργία και η λειτουργία ανταγωνιστικών ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών παγκοσμίου εμβέλειας υπερβαίνει κατά κανόνα τις δυνατότητες καθώς και την ικανότητα αξιοποίησης των μεμονωμένων κρατών μελών της ΕΕ. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η σύμπραξη στο χώρο αυτό αποφέρει μια ιδιαίτερα υψηλή ευρωπαϊκή πρόσθετη αξία. Η έλξη που ασκούν παρόμοιες υποδομές οδηγεί στην ενίσχυση της δικτύωσης και της συνεργασίας εντός του ευρωπαϊκού χώρου έρευνας και δρα ανασταλτικά έναντι του υφιστάμενου κατακερματισμού.

1.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει επομένως τον χάρτη πορείας που προωθεί το Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Φόρουμ Ερευνητικών Υποδομών (ESFRI) για την ανάπτυξη, κατά τα επόμενα 10 με 20 έτη, 44 νέων, μεγάλης έκτασης ερευνητικών υποδομών πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

1.4 Τα μεμονωμένα, εθνικά νομικά πλαίσια αδυνατούν να παράσχουν μία επαρκή νομική βάση για την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών παγκόσμιας εμβέλειας και πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Η ΕΟΚΕ τάσσεται επομένως υπέρ του προτεινόμενου κανονισμού για ένα ενιαίο κοινοτικό νομικό πλαίσιο για τις ΕΕΥ, το οποίο μπορεί να διευκολύνει και να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων που προτείνει το ESFRI.

1.5 Νέες, παγκόσμιες εμβέλειας ερευνητικές υποδομές μπορούν να ενισχύσουν αποφασιστικά την ελκυστικότητα του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ERA) και να εμποδίσουν το ρεύμα διαρροής εγκεφάλων από την Ευρώπη. Εντούτοις, η συγκέντρωση υποδομών μεγάλου εύρους αποκλειστικά σε αναπτυσσόμενες χώρες θα προσελκύσει, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, ερευνητές από όλη την Ευρώπη. Η δυνητικά αρνητική αυτή επίπτωση για ορισμένες χώρες μπορεί να αντισταθμισθεί μακροπρόθεσμα εάν εξασφαλισθεί ορθή γεωγραφική κατανομή των ΕΕΥ και κατά το δυνατόν ευρύτερη πρόσβαση σε αυτές.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν την πρωτοβουλία του ESFRI και της Επιτροπής και να καταρτίσουν τους εθνικούς τους χάρτες πορείας για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των ερευνητικών υποδομών το συντομότερο δυνατόν.

1.7 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της προτεινόμενης απαλλαγής των ΕΕΥ από το φόρο προστιθέμενης αξίας και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, δεδομένου ότι κατ'αυτόν τον τρόπο μπορεί να ενισχυθεί η ελκυστικότητά τους και να αποκτήσουν οι ΕΕΥ ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι παρεμφερών προγραμμάτων οπουδήποτε στον κόσμο.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Κοινότητα να συμβάλει πιο ενεργά στη συγχρηματοδότηση των ΕΕΥ αυξάνοντας τα κονδύλια του 8^{ου} Προγράμματος Πλαισίου που προορίζονται για έρευνα και ανάπτυξη. Με την ενίσχυση της θέσης της μέσω ποσοστών ιδιοκτησίας, η Κοινότητα θα μπορεί να εγγυάται μία ευρύτερη γεωγραφική κατανομή για τα ΕΕΥ, καθώς και ελεύθερη πρόσβαση για κατά το δυνατόν περισσότερους ευρωπαίους ερευνητές.

1.9 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής και των χρηματοδοτικών της μέσων, δηλαδή των διαρθρωτικών ταμείων, στην ανάπτυξη νέων ερευνητικών και καινοτόμων ικανοτήτων. Καλεί επίσης την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναπτύξουν πρόσθετα πολιτικά μέσα προκειμένου να ενθαρρύνουν περαιτέρω επενδύσεις στις ερευνητικές υποδομές εκ μέρους των ιδιωτικών τομέα.

1.10 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο κόστος λειτουργίας και συντήρησης των ΕΕΥ μετά την ολοκλήρωση της αρχικής επένδυσης. Το κόστος αυτό που αγγίζει έως το 20 % της επενδυτικής αξίας ετησίως διακυβεύει την ελεύθερη πρόσβαση ερευνητών από χώρες που δεν είναι μέλη μίας ΕΕΥ. Ως εκ τούτου, θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθεί και η συγχρηματοδότηση των εν εξελίξει δράσεων μέσω ευρωπαϊκών ταμείων στα πλαίσια του 8ου προγράμματος πλαισίου για την Ε & Α.

2. Εισαγωγή

2.1 Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ERA) υπήρξε κύριος στόχος όλων των κοινοτικών μέτρων για την έρευνα και την ανάπτυξη από το 2000 ⁽¹⁾. Στην περίοδο που ακολούθησε, τα κράτη μέλη δρομολόγησαν πολυάριθμες πρωτοβουλίες στο χώρο αυτό. Εντούτοις, διάφορα εθνικά και θεσμικά εμπόδια εξακολουθούν να δυσχεραίνουν την επίτευξη του τελικού στόχου, ο οποίος έγκειται στη θέσπιση της «πέμπτης ελευθερίας» στην Ευρώπη, ήτοι της ελεύθερης κυκλοφορίας της γνώσης. Στα κεντρικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ευρώπη στον χώρο της επιστήμης και της έρευνας συγκαταλέγεται ο κατακερματισμένος χαρακτήρας της, εξαιτίας του οποίου παρακωλύεται η πλήρης αξιοποίηση του ερευνητικού της δυναμικού.

2.2 Οι ερευνητικές υποδομές παγκόσμιας εμβέλειας αντιπροσωπεύουν αναμφισβήτητα έναν από τους κεντρικούς πυλώνες για την περαιτέρω ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας ⁽²⁾, δεδομένου ότι:

- προωθεί την αριστεία στην επιστήμη,
- καθιστά δυνατή τη διεξαγωγή παγκοσμίως ανταγωνιστικής, βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας,
- προσελκύει τους καλύτερους ερευνητές,
- ενθαρρύνει την καινοτομία στη βιομηχανία και προάγει τη μεταφορά γνώσης,
- συμβάλλει στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση,
- δημιουργεί υψηλότερη ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία.

2.3 Ένα από τα χαρακτηριστικά των ευρείας κλίμακας ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών είναι ότι το υψηλό επενδυτικό και λειτουργικό τους κόστος, καθώς και η πλήρης αξιοποίηση των ικανοτήτων συχνά υπερβαίνουν τις δυνατότητες των μεμονωμένων κρατών μελών. Τούτο σημαίνει ότι πολύ συχνά τα ευρωπαϊκά κέντρα αριστείας αδυνατούν να επιτύχουν κρίσιμη μάζα. Εξάλλου, ορισμένα από αυτά πάσχουν από ανεπαρκή δικτύωση και συνεργασία. Παρά τις ελλείψεις αυτές, η Ευρώπη κατόρθωσε στο παρελθόν να δρομολογήσει διάφορα σημαντικά και παγκόσμια εμβέλειας πανευρωπαϊκά προγράμματα, όπως τα CERN, ITER, EMBO, ESA, ESRF ⁽³⁾ και άλλα.

2.4 Η πρόταση κανονισμού COM(2008)467 τελικό, που αποτελεί το θέμα της παρούσας γνωμοδότησης, αποτελεί μία από τις πέντε πρωτοβουλίες της Επιτροπής που έχουν προγραμματισθεί για το 2008 και στοχεύουν στην ουσιαστική επιτάχυνση της δημιουργίας ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ERA) ⁽⁴⁾.

(1) Το 2000, η Επιτροπή δημοσίευσε την πρώτη της ανακοίνωση στο χώρο αυτό, «Προς έναν ευρωπαϊκό χώρο έρευνας».

(2) Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας (Εσωτερική αγορά, Βιομηχανία και Έρευνα), 29-30 Μαΐου 2008.

(3) CERN — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πυρηνικών Ερευνών, ITER — Διεθνής οργανισμός ενέργειας σύντηξης, EMBO — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Μοριακής Βιολογίας, ESA — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Διαστήματος, ESRF — European Synchrotron Radiation Facility.

(4) Οι υπόλοιπες πρωτοβουλίες/πολιτικές είναι: Κοινός προγραμματισμός της έρευνας, Ευρωπαϊκή σύμπραξη για τους ερευνητές, Διαχείριση της διανοητικής ιδιοκτησίας και Μεγάλο άνοιγμα του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας στον υπόλοιπο κόσμο.

2.5 Η πρόταση θα συμβάλει στους στόχους της ατζέντας της Λισσαβώνας, καθότι θα ενισχύσει τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στην έρευνα, οι οποίες εξακολουθούν να υπολείπονται κατά πολύ του στόχου του 3 % του ΑΕγχΠ έως το 2010 (επί του παρόντος κυμαίνεται κατά μέσο όρο στο 1,7-1,8 % του ΑΕγχΠ). Η πρόταση θα αποτελέσει τη βάση για μία απολύτως αναγκαία εδραίωση των ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών, η οποία θα προάγει τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας και θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

3. Ιστορικό πλαίσιο

3.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, επιδιώκοντας να αντιμετωπίσει με μεγαλύτερη επιτυχία τις πολυάριθμες προκλήσεις στον χώρο των ερευνητικών υποδομών, δημιούργησε, ήδη από το 2002, το Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Φόρουμ Ερευνητικών Υποδομών (ESFRI) ⁽⁵⁾, το οποίο εξουσιοδότησε να καταρτίσει έναν χάρτη πορείας για την ανάπτυξη και την κατασκευή της νέας γενιάς των μεγάλης εκτάσεως υποδομών πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

3.2 Το ESFRI προσδιόρισε, σε συνεργασία με την Επιτροπή και κατόπιν εκτεταμένων διαβουλεύσεων (με 1 000 εμπειρογνώμονες υψηλού επιπέδου), 35 πανευρωπαϊκά προγράμματα ⁽⁶⁾ που θα χρειασθούν μεγάλης κλίμακας πανευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές τα προσεχή 10 έως 20 χρόνια ⁽⁷⁾.

3.3 Ο χάρτης πορείας προβλέπει νέες, ζωτικές ερευνητικές υποδομές διάφορου μεγέθους και αξίας, που θα καλύψουν ένα ευρύ φάσμα ερευνητικών τομέων, από τις κοινωνικές και τις φυσικές επιστήμες, στα ηλεκτρονικά συστήματα αρχειοθέτησης επιστημονικών εκδόσεων και τις βάσεις δεδομένων ⁽⁸⁾. Η αξία όλων των προγραμμάτων εκτιμάται ότι θα υπερβεί τα 20 δισεκατομμύρια ευρώ.

3.4 Κατά τον προσδιορισμό των παραγόντων που ενδέχεται να παρακωλύσουν την κατασκευή πανευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών παγκόσμιας εμβέλειας, το ESFRI επεσήμανε επίσης, πέραν των χρηματοοικονομικών και των οργανωτικών περιορισμών, την έλλειψη νομικού πλαισίου ή δομών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που θα καθιστά δυνατή τη σύναψη διεθνών εταιρικών σχέσεων με απλό και αποτελεσματικό τρόπο. Επί του παρόντος, οι εταίροι που επιθυμούν να συνεργασθούν για την ανάπτυξη κοινών ερευνητικών υποδομών πρέπει καταρχάς να συμφωνήσουν όσον αφορά την εθνική νομική βάση ⁽⁹⁾ που προτιθενται να χρησιμοποιήσουν (ή πρέπει να καταφύγουν σε μία διεθνή συμφωνία), γεγονός που προκαλεί πρόσθετα διοικητικά προβλήματα.

(5) ESFRI — Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Φόρουμ για τις Υποδομές Έρευνας, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

(6) Ευρωπαϊκός Χάρτης Πορείας για τις Ερευνητικές Υποδομές, έκδοση 2006, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.htm>. Ο χάρτης ολοκληρώθηκε το 2008 (προστέθηκαν κυρίως προγράμματα στο χώρο των περιβαλλοντικών, των βιολογικών και των ιατρικών επιστημών) και σήμερα περιλαμβάνει συνολικά 44 προγράμματα.

(7) Ευρωπαϊκός Χάρτης Πορείας για τις Ερευνητικές Υποδομές, έκδοση 2006, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.html>

(8) Τα προγράμματα υποδομών καλύπτουν 7 διαφορετικούς επιστημονικούς τομείς: κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, περιβαλλοντικές επιστήμες, ενέργεια, βιοιατρική και βιοεπιστήμες, επιστήμες των υλικών, αστρονομία — αστροφυσική — πυρηνική φυσική και φυσική σωματιδίων, υπολογιστές και επεξεργασία δεδομένων.

(9) Παραδείγματος χάρι: η γαλλική «société civile», η γερμανική «GmbH», η βρετανική «limited liability company (Ltd)», ή η ολλανδική «stichting» («fondation»).

3.5 Το ESRFRI έχει ως εκ τούτου υπογραμμίσει την ανάγκη να αναπτυχθεί ένα ειδικό κοινοτικό νομικό πλαίσιο για τη δημιουργία ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών (στο εξής ΕΕΥ), με τη συμμετοχή διαφόρων κρατών μελών.

3.6 Καθορισμός του όρου ΕΕΥ: ο όρος αναφέρεται σε αντικείμενα, εγκαταστάσεις, πηγές και υπηρεσίες, που χρησιμοποιούνται από την επιστημονική κοινότητα για τη διεξαγωγή ερευνών υψηλού επιπέδου. Στα παραπάνω περιλαμβάνονται επιστημονικός εξοπλισμός, πηγές που βασίζονται στη γνώση (επιστημονικές συλλογές, αρχεία, διαρθρωμένα επιστημονικά δεδομένα), υποδομές που βασίζονται σε τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, καθώς και τυχόν μοναδικοί πόροι που είναι απαραίτητοι για την αριστεία στην έρευνα. Τέτοιου είδους ερευνητικές υποδομές μπορούν είτε να βρίσκονται «σε έναν χώρο» είτε να είναι «διάσπαρτες» (οργανωμένο δίκτυο πηγών).

4. Πρόταση της Επιτροπής

4.1 Έχοντας συμπεράνει ότι τα υφιστάμενα νομικά μέσα, που βασίζονται σε διαφορετικές εθνικές νομοθεσίες δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των νέων πανευρωπαϊκών υποδομών, η Επιτροπή, κατόπιν πρωτοβουλίας των κρατών μελών, κατήρτισε πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό νομικό πλαίσιο των ΕΕΥ βάσει του άρθρου 171 της Συνθήκης ΕΚ.

4.2 Κύριος στόχος της προτεινόμενης νομοθεσίας είναι να καταστεί δυνατό για τα κράτη μέλη και τα τρίτα κράτη, που συμμετέχουν στο κοινοτικό πρόγραμμα πλαίσιο για έρευνα και ανάπτυξη, να δημιουργούν και να διαχειρίζονται από κοινού ερευνητικές εγκαταστάσεις πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

4.3 Οι ΕΕΥ έχουν νομική προσωπικότητα που βασίζεται στα μέλη τους (απαιτούνται τουλάχιστον τρία κράτη μέλη· μπορούν να προσχωρούν τρίτα κράτη και διακυβερνητικοί οργανισμοί), και απολαμβάνουν πλήρους νομικής ικανότητας σε όλα τα κράτη μέλη. Ο κανονισμός θεσπίζει το νομικό πλαίσιο των απαιτήσεων και των διαδικασιών που απαιτούνται για τη δημιουργία μίας ΕΕΥ.

4.4 Οι ΕΕΥ έχουν το καθεστώς διεθνούς οργανισμού όσον αφορά τις οδηγίες περί ΦΠΑ, ειδικών φόρων κατανάλωσης και δημοσίων συμβάσεων. Απαλλάσσονται επομένως από το ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, οι δε δημόσιες συμβάσεις τους δεν διέπονται από τις διατάξεις της οδηγίας περί δημοσίων συμβάσεων ⁽¹⁰⁾.

4.5 Οι ΕΕΥ μπορούν να συγχρηματοδοτούνται από τα χρηματοδοτικά μέσα της πολιτικής συνοχής σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου ⁽¹¹⁾, που θεσπίζει γενικές διατάξεις για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής.

5. Γενικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το προτεινόμενο, νέο νομικό μέσο, το οποίο θα συμπληρώσει τα υφιστάμενα νομικά μέσα, θα διευκολύνει και θα προάγει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με νέες υποδομές πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος και κατ'αυτών τον τρόπο θα συμβάλλει στην επίτευξη της δημιουργίας του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και στην επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβώνας.

⁽¹⁰⁾ Οδηγία του Συμβουλίου 2006/112/ΕΣ από 28.11.2006, άρθρ. 151(1)(β), οδηγία του Συμβουλίου 92/12/ΕΕΚ από 25.2.1992, άρθρ. 23(1), και οδηγία του ΕΚ και του Συμβουλίου 2004/18/ΕΚ από 31.3.2004, άρθρ. 15(γ).

⁽¹¹⁾ Κανονισμός του Συμβουλίου 1083/2006 της 11.7.2006

5.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη ρητή και αποφασιστική δέσμευση της Επιτροπής και των κρατών μελών να εναρμονίσουν την εν εξελίξει ανάπτυξη των ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών. Μόνο κατ'αυτών τον τρόπο θα είναι δυνατή η εφαρμογή του χάρτη πορείας όπως προτείνεται από το ESRFRI.

5.3 Η ανάπτυξη νέων ερευνητικών υποδομών με τα παγκοσμίως υψηλότερα πρότυπα μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη συνολική ελκυστικότητα του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Διαδραματίζει έναν ζωτικό ρόλο στις προσπάθειες διατήρησης και περαιτέρω κινητοποίησης των 400 000 ταλαντούχων νέων ερευνητών, τους οποίους χρειάζεται η Ευρώπη, προκειμένου να επιτύχει το στόχο του 3 % στις επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη. Επιπλέον, οι ερευνητικές υποδομές υψηλής ποιότητας μπορούν να προσελκύσουν προικισμένους και υψηλά ειδικευμένους ερευνητές από όλον τον κόσμο.

5.4 Εξαιτίας της άκρως απαιτητικής φύσης των προτεινόμενων προγραμμάτων ερευνητικών υποδομών ⁽¹²⁾, οι δυνατότητες των μικρών ή λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών να αποκτήσουν σημαντικές ερευνητικές υποδομές ή να συμμετέχουν σε αυτές είναι — στην πραγματικότητα — αρκετά περιορισμένες. Αναμένεται ότι οι μελλοντικές μεγάλης κλίμακας υποδομές θα βρίσκονται κυρίως στα πιο ανεπτυγμένα κράτη, γεγονός που βραχυπρόθεσμα ενδέχεται να επισπεύσει τη διαρροή εγκεφάλων εντός της ΕΕ. Μακροπρόθεσμα, ο κίνδυνος αυτός αναμένεται να εξαιρεθεί, δεδομένου ότι 28 από τα 44 προγράμματα του καταλόγου του ESRFRI είναι καταχωρημένα ως «κατανεμημένες υποδομές» (distributed infrastructures), με άλλα λόγια υποδομές που συμπεριλαμβάνουν ένα δίκτυο στην Ευρώπη υπό κάποια μορφή, πράγμα που αυξάνει τη δυνατότητα συμμετοχής μικρών ή λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών. Προκειμένου να διασφαλισθεί η υλοποίηση μίας τέτοιας συμμετοχής, η ΕΟΚΕ ζητεί να δοθεί στους ερευνητές ευρεία πρόσβαση σε αυτού του είδους τις υποδομές. Σημαντικό είναι επίσης να διασυνδεθεί κατά το δυνατόν περισσότερο το επιστημονικό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό μεταξύ αυτών των τόσο ευρέως διασκορπισμένων υποδομών.

5.5 Το 15 % περίπου των ερευνητών στους ευρωπαϊκούς ερευνητικούς οργανισμούς συνεργάζονται με τη βιομηχανία κατά τη χρήση των ερευνητικών υποδομών. Η ανάπτυξη νέων ερευνητικών υποδομών μπορεί επομένως να δημιουργήσει μεγαλύτερη ζήτηση, πολλά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και να παράσχει πρόσθετα κίνητρα για τη μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας στη βιομηχανία. Μπορεί επίσης να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της Βαρκελώνης, που έγκειται στην αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε Ε & Α στο 2 % του ΑΕγχΠ.

5.6 Το Ευρωπαϊκό σχέδιο ανάκαμψης της οικονομίας που δρομολογήθηκε από την Επιτροπή στις 26 Νοεμβρίου 2008 προκειμένου να μετριάσει τον οικονομικό αντίκτυπο της χρηματοπιστωτικής κρίσης αναφέρεται ρητά στην Ε & Α. Στον κατάλογο των μακροπρόθεσμων μέτρων που προβλέπει το σχέδιο συμπεριλαμβάνονται οι αποκαλούμενες «έξυπνες επενδύσεις». Η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε αυτό και καλεί τα κράτη μέλη και τον ιδιωτικό τομέα να επενδύσουν περισσότερο στην Ε & Α, στην καινοτομία και την εκπαίδευση. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τις θετικές επιπτώσεις των επενδύσεων σε ερευνητικές υποδομές. Η δυναμική εμπορική αξία των επενδύσεων υπερβαίνει τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ. Τούτο μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση μεγάλου αριθμού θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις που θα έχουν την ευθύνη υλοποίησης των προγραμμάτων υποδομών. Θα δράσει ως θετικό κίνητρο για μία ταχύτερη μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης.

⁽¹²⁾ Το εκτιμώμενο μέσο κόστος μίας μεμονωμένης ΕΕΥ κυμαίνεται μεταξύ 500 εκατομμυρίων και 1 δισεκατομμυρίου ευρώ.

5.7 Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Πορείας για τις Ερευνητικές Υποδομές αποτελεί εξαιρετική βάση για τους εθνικούς χάρτες πορείας. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν αντιμετωπίζουν με τη δέουσα σοβαρότητα τις πρωτοβουλίες αυτές. Τα καλεί επομένως να αντισταθμίσουν τις χαμένες ευκαιρίες το συντομότερο δυνατόν και να παρακολουθήσουν τις πρωτοβουλίες του ESFRI και της Επιτροπής.

5.8 Τα κράτη μέλη θα εξακολουθήσουν να παρέχουν το μεγαλύτερο μέρος της μελλοντικής χρηματοδότησης για ερευνητικές υποδομές. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό να συντονιστούν οι εν λόγω χρηματοδοτήσεις. Μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η επίτευξη της κρίσιμης μάζας, η διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των επενδύσεων και η εγγύηση επαρκούς εξειδίκευσης και επιστημονικής αριστείας στις υποδομές.

5.9 Παρά την αύξηση της χρηματοδότησης για τις ερευνητικές υποδομές στο ΠΠ7 και τις δυνατότητες που διατίθενται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, ο προϋπολογισμός της ΕΕ εξακολουθεί να μην επαρκεί για τις ανάγκες υλοποίησης των φιλόδοξων σχεδίων. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη ανάγκη μεγαλύτερης συνέργειας μεταξύ του 7^{ου} Προγράμματος Πλαισίου και των διαρθρωτικών ταμείων όσον αφορά τη χρηματοδότηση των ερευνητικών υποδομών. Καλεί επίσης την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναπτύξουν περαιτέρω μέσα άσκησης πολιτικής για να ενθαρρύνουν μεγαλύτερες επενδύσεις στις ερευνητικές υποδομές εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα. Εξίσου ευπρόσδεκτη είναι η μεγαλύτερη δέσμευση εκ μέρους της ΕΤΕ (παραδείγματος χάρι, με τη μορφή στήριξης από την «χρηματοδοτική διευκόλυνση καταμερισμού του κινδύνου») και άλλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών.

5.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί μεγαλύτερη προτεραιότητα, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής και των χρηματοδοτικών της μέσων, ήτοι των διαρθρωτικών ταμείων, στην ανάπτυξη νέων ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας. Καλεί τις κυβερνήσεις των κρατών μελών να αρχίσουν να χρησιμοποιούν περισσότερο τα διαρθρωτικά ταμεία προκειμένου να εκσυγχρονίσουν και να επεκτείνουν τις ερευνητικές τους ικανότητες. Στα νέα κράτη μέλη ιδιαίτερα, τα κοινωνικά κονδύλια συχνά δεν απορροφούνται, διότι οι κυβερνήσεις δεν παρέχουν επαρκή χρηματοδοτική συμμετοχή ή διότι δεν δίνουν αρκετή προτεραιότητα στη βελτίωση των ερευνητικών ικανοτήτων. Για το λόγο αυτό, πολλοί ερευνητές εγκαταλείπουν την πατρίδα τους αναζητώντας ερευνητικές ευκαιρίες. Συνεπώς, στο χώρο αυτό απαιτείται επείγοντως πρόοδος, προκειμένου να αντιμετωπισθεί επιτυχώς το πρόβλημα της διαρροής εγκεφάλων εντός της Ευρώπης.

6. Ειδικές παρατηρήσεις

6.1 Η ΕΟΚΕ τάσεται υπέρ της προτεινόμενης απαλλαγής από το φόρο προστιθέμενης αξίας καθότι έτσι μπορεί να προαχθεί ουσιαστικά η ελκυστικότητα των ΕΕΥ, που δύνανται να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι παρεμφερών προγραμμάτων οπουδήποτε στον κόσμο. Επομένως στηρίζει την ιδέα να υπάρξει εγγύηση κατά το δυνατόν μεγαλύτερης φοροαπαλλαγής για τις ΕΕΥ (στο πλαίσιο των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων). Πολλές από τις υφιστάμενες

ερευνητικές υποδομές που πληρούν τα κριτήρια ενός «διεθνούς οργανισμού» σύμφωνα με τις σχετικές οδηγίες επωφελούνται ήδη απαλλαγών από το ΦΠΑ και τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης. Εντούτοις, η ισχύουσα διαδικασία περιλαμβάνει μακροχρόνιες και περίπλοκες διαπραγματεύσεις, και προξενεί καθυστερήσεις στη δημιουργία υποδομών, καθώς επίσης σημαντική ανασφάλεια δικαίου και χρηματοοικονομική αβεβαιότητα. Η αυτόματη απαλλαγή για τις ΕΕΥ, όπως προβλέπεται στον κανονισμό, θα αίρει σημαντικά εμπόδια στην ανάπτυξη και τη λειτουργία ερευνητικών υποδομών στην Ευρώπη.

6.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξετασθεί σοβαρά η δυνατότητα της Κοινότητας να συμμετάσχει πιο ενεργά στη συγχρηματοδότηση των ΕΕΥ. Με την ενίσχυση της θέσης της μέσω στοχοθετημένων επιχορηγήσεων, η Κοινότητα μπορεί να εγγυηθεί μία πιο ισορροπημένη γεωγραφική κατανομή για τα ΕΕΥ, καθώς και καλύτερη πρόσβαση για τις χώρες εκείνες που δεν είναι άμεσα μέλη. Για να υλοποιηθεί ωστόσο μία τέτοια πολιτική χρειάζεται να εξασφαλισθεί πρόσθετη και επί τούτου παρεχόμενη χρηματοδότηση στο 8^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη.

Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι δεν υπάρχει λόγος να μην υιοθετήσει η ΕΕ την ίδια προσέγγιση για τις ερευνητικές υποδομές με αυτήν που υιοθετεί για τη συγχρηματοδότηση άλλων υποδομών δικτύων (παραδείγματος χάρι δρόμων, σιδηροδρόμων, γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, αγωγών αερίου, κτλ.).

6.3 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο πρόβλημα του κόστους λειτουργίας και συντήρησης μετά την ολοκλήρωση της αρχικής επένδυσης. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, το κόστος αυτό μπορεί να ανέλθει έως το 20 % της επενδυτικής αξίας ετησίως. Το κόστος αυτό συχνά παραβλέπεται στις επενδυτικές μελέτες και ενδέχεται να παρακωλύσει σημαντικά την ομαλή και μακροπρόθεσμη λειτουργία των ερευνητικών υποδομών. Η ΕΟΚΕ συνιστά ως εκ τούτου να συμπεριληφθεί η δυνατότητα συγχρηματοδότησης της τρέχουσας λειτουργίας των ερευνητικών υποδομών μέσω ευρωπαϊκών ταμείων στα πλαίσια του 8^{ου} προγράμματος πλαισίου για Ε & Α.

6.3.1 Σε σχέση με το λειτουργικό κόστος, η ΕΟΚΕ συνιστά να θεωρείται η χρέωση λογικών τελών χρήστη για την κοινή χρήση της υποδομής «περιορισμένη οικονομική δραστηριότητα» (άρθρο 2).

6.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της ελεύθερης πρόσβασης σε όλες τις ΕΕΥ όσο το δυνατόν περισσότερων ευρωπαίων ερευνητών και επιστημόνων. Θα ήταν λάθος να περιοριστεί στην πράξη η πρόσβαση στα κράτη που είναι μέλη μιας ΕΕΥ ή να βασισθεί αποκλειστικά στην ικανότητα πληρωμής. Η πρόταση συνιδιοκτησίας εκ μέρους της Επιτροπής, όπως παρατίθεται στο σημείο 6.2, θα διευκολύνει εξίσου την ελεύθερη πρόσβαση, συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη ένταξη στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας.

6.5 Κατά την ανάπτυξη και τη χρήση υποδομών υψηλού επιπέδου είναι επίσης σημαντικό να ληφθεί υπόψη η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ενδεχόμενα προβλήματα θα πρέπει να επιλύονται υπεύθυνα και άμεσα.

Βρυξέλλες, 15 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μηχανήματα για την εφαρμογή φυτοφαρμάκων και την τροποποίηση της οδηγίας 2006/42/ΕΚ, της 17ης Μαΐου 2006, σχετικά με τα μηχανήματα»

COM(2008) 535 τελικό — 2008/0172 (COD)

(2009/C 182/09)

Εισηγητής: ο κ. **ΪΙΡΟVΕC**

Στις 24 Σεπτεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τα μηχανήματα για την εφαρμογή φυτοφαρμάκων και την τροποποίηση της οδηγίας 2006/42/ΕΚ, της 17ης Μαΐου 2006, σχετικά με τα μηχανήματα»

COM(2008) 535 τελικό — 2008/0172 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιανουαρίου 2009 με μόνο εισηγητή τον κ. ΪΙΡΟVΕC.

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2009), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 192 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πλήρη συμφωνία της με το κείμενο που υπέβαλε η Επιτροπή.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, οι οποίες συνεπάγονται βελτίωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας, καθώς και μια πιο οικονομική διαχείριση, από περιβαλλοντική άποψη, κατά τη χρήση του εξοπλισμού εφαρμογής φυτοφαρμάκων, για το σύνολο της Κοινότητας και του ΕΟΧ.

1.3 Οι επιφυλάξεις που θα μπορούσαν να διατυπωθούν αφορούν ορισμένες ασάφειες σχετικά με τις συνέπειες που εγκυμονεί το προτεινόμενο κείμενο για την απασχόληση στα κράτη που δεν έχουν ακόμη μεταφέρει τις απαιτήσεις της οδηγίας σε διατάξεις του εσωτερικού δικαίου.

2. Εισαγωγή

2.1 Στην απόφαση για την υιοθέτηση του 6ου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αναγνώρισαν ότι πρέπει να περιοριστούν περαιτέρω οι δυσμενείς επιπτώσεις των φυτοφαρμάκων επί της ανθρώπινης υγείας και επί του περιβάλλοντος.

2.2 Έκτοτε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε τη στρατηγική (στο εξής «θεματική στρατηγική») και υπέβαλε πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό να ρυθμιστούν οι κύριες νομοθετικές πτυχές της εφαρμογής της (στο εξής «η οδηγία-πλαίσιο»). Η θεματική στρατηγική ορίζει πέντε κύριους στόχους:

- ελαχιστοποίηση των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση φυτοφαρμάκων·
- βελτίωση του ελέγχου της χρήσης και της διανομής φυτοφαρμάκων·

— υποκατάσταση των πιο επικίνδυνων φυτοφαρμάκων από ασφαλέστερα εναλλακτικά φυτοφάρμακα·

— ενθάρρυνση καλλιεργειών χαμηλών εισροών ή καλλιεργειών χωρίς χρήση φυτοφαρμάκων·

— καθιέρωση ενός διαφανούς συστήματος για υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση της προόδου.

2.3 Η προτεινόμενη οδηγία-πλαίσιο θεσπίζει απαιτήσεις βάσει των οποίων τα κράτη μέλη πρέπει να δημιουργήσουν ένα σύστημα για την τακτική συντήρηση και επιθεώρηση του χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού, σύμφωνα με τον πρώτο στόχο της θεματικής στρατηγικής.

3. Γενικό πλαίσιο

3.1 Στόχος της πρότασης είναι να εξασφαλίζεται ότι τα νέα μηχανήματα εφαρμογής φυτοφαρμάκων δεν θα θέτουν άσκοπα σε κίνδυνο το περιβάλλον. Η πρόταση θεσπίζει πρόσθετες βασικές περιβαλλοντικές απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν τα νέα μηχανήματα πριν διατεθούν στην αγορά και/ή αρχίσουν να χρησιμοποιούνται στο εσωτερικό της Κοινότητας.

3.2 Η εναρμόνιση των απαιτήσεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας και την παράλληλη εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων αυτών στην Κοινότητα.

3.3 Η προτεινόμενη οδηγία καταργεί την οδηγία 98/37/ΕΚ και θα τεθεί σε εφαρμογή από τις 29 Δεκεμβρίου 2009.

3.4 Η πρόταση εγγράφεται πλήρως στους στόχους και τους σκοπούς του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη, της στρατηγικής της Λισσαβώνας και της θεματικής στρατηγικής για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων.

3.5 Η πρόταση συνάδει, επίσης, με τη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση της νομοθεσίας.

3.6 Η πρόταση αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης της Επιτροπής του Ιουλίου του 2002, με τίτλο «Θεματική στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων», την οποία η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή είχε επικροτήσει.

3.7 Η πρόταση στηρίζεται στις απαντήσεις που ελήφθησαν σχετικά με την μελέτη επιπτώσεων που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της τελικής διαβούλευσης, οι οποίες επιβεβαίωσαν ότι, όσον αφορά τον νέο εξοπλισμό εφαρμογής φυτοφαρμάκων, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, με τις οποίες ο εν λόγω εξοπλισμός θα πρέπει να συμμορφώνεται πριν διατεθεί στην αγορά και/ή πριν τεθεί σε λειτουργία.

3.8 Στην εκτίμηση επιπτώσεων, εξετάζονται τα ζητήματα του ελέγχου και της πιστοποίησης, για τα οποία δίδονται ακριβέστεροι ορισμοί, και τίθεται ως στόχος η λύση της καθιέρωσης συστήματος υποχρεωτικής πιστοποίησης για τον νέο εξοπλισμό εφαρμογής φυτοφαρμάκων σε κοινοτικό επίπεδο.

3.9 Στη μελέτη που διεξήγαγε εξωτερικός σύμβουλος (BiPRO), αναλύονται οι δυναμικές επιπτώσεις και εκτιμάται ότι η εναρμόνιση των απαιτήσεων θα βελτιώσει το επίπεδο των προτύπων για τον νέο εξοπλισμό όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος. Η αύξηση των δαπανών δεν θα είναι ομοιόμορφη, δεδομένου ότι πολλοί κατασκευαστές ανταποκρίνονται ήδη στους κανόνες και στα συστήματα πιστοποίησης. Από την άλλη πλευρά, η εναρμόνιση παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι θα εξασφαλίζει τον θεμιτό ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά.

4. Νομικές πτυχές

4.1 Η πρόταση εισάγει νέες απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας. Οι εν λόγω πρόσθετες βασικές απαιτήσεις αποτελούν υποχρεωτικές διατάξεις που εξασφαλίζουν ότι τα προϊόντα δεν θέτουν άσκοπα σε κίνδυνο το περιβάλλον.

4.2 Η νομική βάση της πρότασης είναι το άρθρο 95 της συνθήκης περί ίδρυσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το οποίο θέτει τις αρχές για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς. Η οδηγία εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία του εξοπλισμού που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της.

4.3 Εφαρμόζεται η αρχή της επικουρικότητας, εφόσον η πρόταση δεν εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας.

4.4 Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη θεσπίσει υποχρεωτικές απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας και διαδικασίες εκτίμησης της συμμόρφωσης για τον εξοπλισμό εφαρμογής φυτοφαρμάκων. Άλλα κράτη μέλη έχουν εξαγγείλει σχέδια ρύθμισης. Όσο εξακολουθεί η θέσπιση περιβαλλοντικών απαιτήσεων μέσω συστημάτων εθελοντικής πιστοποίησης, θα διαπιστώνεται αύξηση των διαφορετικών εθνικών κανόνων και διαδικασιών. Αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε αδικαιολόγητες δαπάνες για τη βιομηχανία και σε εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Κοινότητας.

4.5 Η εναρμόνιση των απαιτήσεων είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος στόχος της προστασίας του περιβάλλοντος ενώ, ταυτόχρονα, θα εξασφαλίζεται ισοδύναμο

επίπεδο προστασίας σε ολόκληρη την Κοινότητα, θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ των κατασκευαστών και ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων στην εσωτερική αγορά.

4.6 Συνεπώς, η πρόταση συμμορφώνεται με την αρχή της επικουρικότητας.

4.7 Η παρούσα πρόταση δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου και, επομένως, είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης.

4.8 Για τους κατασκευαστές μηχανημάτων εφαρμογής φυτοφαρμάκων, η οδηγία συνεπάγεται μείωση του διοικητικού φόρτου στο ελάχιστο.

4.9 Το κείμενο συνάδει, επίσης, με τη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση της νομοθεσίας.

4.10 Η πρόταση δεν έχει καμία επίπτωση στον κοινοτικό προϋπολογισμό.

4.11 Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κοινοποιήσουν στην Επιτροπή το κείμενο των εθνικών διατάξεων με τις οποίες μεταφέρεται η οδηγία στο δίκαιο τους, καθώς και πίνακα αντιστοιχίας μεταξύ αυτών των διατάξεων και των διατάξεων της οδηγίας.

4.12 Η προτεινόμενη πράξη παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) και, συνεπώς, πρέπει να επεκταθεί στον ΕΟΧ.

5. Επεξηγήσεις

5.1 Οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής ασφάλειας περιορίζονται αποκλειστικά στον εξοπλισμό εφαρμογής φυτοφαρμάκων και στους κινδύνους για το περιβάλλον που καλύπτονται από τις προτεινόμενες νέες βασικές απαιτήσεις οι οποίες προβλέπονται στο παράρτημα Ι της οδηγίας.

5.2 Η πρόταση θεσπίζει νέο συμπληρωμένο ορισμό των «βασικών απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας», με αποτέλεσμα να αποφεύγεται η ανάγκη τροποποίησης των παραπομπών στις βασικές απαιτήσεις προστασίας της υγείας και ασφάλειας που περιλαμβάνονται στην οδηγία.

5.3 Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, του άρθρου 9, παράγραφος 3, και του άρθρου 11, παράγραφος 1, αποβλέπουν στον στόχο της προστασίας του περιβάλλοντος.

5.4 Οι κατασκευαστές εξοπλισμού εφαρμογής φυτοφαρμάκων υποχρεούνται να προβαίνουν σε εκτίμηση των κινδύνων πρόκλησης ζημίας στο περιβάλλον.

5.5 Η οδηγία περιλαμβάνει ορισμό των μηχανημάτων εφαρμογής φυτοφαρμάκων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.

5.6 Η οδηγία θεσπίζει βασικές απαιτήσεις ώστε να περιορίζονται στο ελάχιστο δυνατόν οι ζημιές για το περιβάλλον.

5.7 Προβλέπεται ότι οι προτεινόμενες νέες βασικές απαιτήσεις θα συνοδεύονται από τεχνικές προδιαγραφές εναρμονισμένων προτύπων για τις διάφορες κατηγορίες μηχανημάτων εφαρμογής φυτοφαρμάκων. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα παράσχει κατάλληλη εντολή στους αρμόδιους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (Αναδιατύπωση)»

COM(2007) 844 τελικό — 2007/0286 (COD)

(2009/C 182/10)

Εισηγητής: **ο κ. Stéphane BUFFETAUT**

Στις 25 Φεβρουαρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 175, παράγραφος 1, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (Αναδιατύπωση)»

COM(2007) 844 τελικό — 2007/0286 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Οκτωβρίου 2008, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Stéphane BUFFETAUT.

Κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας της 14^{ης} και 15^{ης} Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 152 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1 Το κείμενο που υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή είναι μια αναδιατύπωση της υπάρχουσας οδηγίας. Πρόκειται στην πραγματικότητα για κάτι περισσότερο από μια απλή αναθεώρηση ή επιμέλεια του κειμένου που ισχύει σήμερα. Η Επιτροπή διαβεβαιώνει ότι αυτή η αναδιατύπωση εντάσσεται στη λογική της απλούστευσης στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «βελτίωση της νομοθεσίας», κάτι που ορισμένοι αμφισβητούν. Οι κύριοι στόχοι αυτής της ρύθμισης είναι:

- Σε περιβαλλοντικό επίπεδο: η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη όλους τους περιβαλλοντικούς παράγοντες·
- Σε οικονομικό επίπεδο: η εναρμόνιση των διαδικασιών και πρακτικών για την αποφυγή των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

2. Οι στόχοι της Επιτροπής

2.1 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι έχει υπάρξει μείωση των ρυπογόνων εκπομπών κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, αλλά τη θεωρεί ανεπαρκή και επιθυμεί να κάνει περισσότερα βήματα προόδου για την καταπολέμησή τους.

2.2 Η οδηγία IPPC αφορά περίπου 52 000 εγκαταστάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται, οι ρυπογόνες εκπομπές εξακολουθούν να ξεπερνούν σημαντικά τους στόχους της θεματικής στρατηγικής για την ατμοσφαιρική ρύπανση.

2.3 Η ρύπανση που προκαλείται από τη βιομηχανική δραστηριότητα συμβάλλει αισθητά στην άσκηση αρνητικών επιδράσεων επί της υγείας και του περιβάλλοντος. Το 83 % περίπου του διοξειδίου του θείου,

το 34 % των οξειδίων του αζώτου, το 25 % των εκπομπών διοξίνης και το 23 % του υδραργύρου προέρχονται από αυτές τις εγκαταστάσεις αυτές (1). Οι εκπομπές αυτές δεν περιορίζονται μόνο στις ατμοσφαιρικές εκπομπές, αλλά μπορεί συνεπάγονται απορρίψεις στο νερό και στο έδαφος. Οι δραστηριότητες αυτές καταναλώνουν σημαντικές ποσότητες πρώτων υλών, νερού και ενέργειας και συμβάλλουν στην παραγωγή αποβλήτων. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση (IPPC) μέσω της διαδικασίας των αδειών που εκδίδουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές, αποτελεί συνεπώς το ρηθότερο μέσο για τη μείωση, των ρύπων που προκαλούν τα απόβλητα των εν λόγω επιχειρήσεων.

2.4 Σύμφωνα με την Επιτροπή, αυτή η προσέγγιση πρέπει να βασίζεται κατά κανόνα στην αξιοποίηση των Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών (ΒΔΤ). Πρόκειται για την αξιοποίηση των πιο αποτελεσματικών τεχνικών για την προστασία του περιβάλλοντος σε ένα δεδομένο τομέα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές οι τεχνικές είναι εμπορικά διαθέσιμες και οικονομικά βιώσιμες.

2.5 Για την προώθηση αυτής της προσέγγισης, η Επιτροπή οργανώνει την ανταλλαγή πληροφοριών με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές με στόχο την κατάρτιση εγγράφων αναφοράς (τα BREF) που να ορίζουν την εκάστοτε βέλτιστη διαθέσιμη τεχνική σε κοινοτικό επίπεδο για κάθε βιομηχανικό κλάδο. Επειδή δε το γραφείο IPPC βρίσκεται στη Σεβίλλη, στην συνέχεια ονομάστηκε διαδικασία της Σεβίλλης.

2.6 Ορισμένοι βιομηχανικοί κλάδοι (μόνον ορισμένοι όμως) καλύπτονται επίσης από τομεακές οδηγίες που καθορίζουν τις συνθήκες εκμετάλλευσης και τις ελάχιστες απαιτούμενες τεχνικές προδιαγραφές. Οι οδηγίες αυτές ορίζουν ειδικότερα τις οριακές τιμές εκπομπών για ορισμένους ρύπους και εφαρμόζονται χωρίς να θίγουν την εφαρμογή της οδηγίας IPPC.

(1) SEC (2007) 1679

2.7 Έχοντας εκπονήσει διάφορες μελέτες και έρευνες, η Επιτροπή θεωρεί αναγκαία την ενίσχυση των ισχυουσών διατάξεων για την καλύτερη καταπολέμηση των βιομηχανικών εκπομπών. Θεωρεί επίσης ότι υπάρχουν κενά στη σημερινή νομοθεσία που έχουν ως αποτέλεσμα, αφενός, τη μη ικανοποιητική εφαρμογή της οδηγίας και, αφετέρου, τη δυσκολία ελέγχου της εφαρμογής της οδηγίας.

2.8 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτείνει την αναθεώρηση και τη συγχώνευση επτά ξεχωριστών οδηγιών σε μία μοναδική οδηγία (οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές (ΟΒΕ) με σκοπό:

- την ενίσχυση της έννοιας των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών,
- την αναθεώρηση των οριακών τιμών εκπομπών για τις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης,
- τη δημιουργία μιας επιτροπής για την προσαρμογή των μη ουσιαστικών τεχνικών απαιτήσεων για την τεχνική και επιστημονική πρόοδο, ή για τον καθορισμό των εκθέσεων που υποβάλλουν τα κράτη μέλη,
- την εισαγωγή διατάξεων σχετικά με τις επιθεωρήσεις,
- την τόνωση της καινοτομίας και της ανάπτυξης νέων τεχνικών,
- την απλοποίηση και αποσαφήνιση ορισμένων διατάξεων σχετικά με τη διαδικασία αδειοδότησης,
- την επέκταση και αποσαφήνιση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας,
- την προώθηση των νέων τεχνικών.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Οι τρεις αρχές της σημερινής οδηγίας:

- η ολοκληρωμένη προσέγγιση των επιπτώσεων της βιομηχανικής δραστηριότητας
- η χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών
- η δυνατότητα συνεκτίμησης των τοπικών συνθηκών για τον καθορισμό των όρων των αδειών

επιτυγχάνουν τη συναίνεση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων και αντιστοιχούν σε μια σφαιρική και συνεχή προσπάθεια βελτίωσης της περιβαλλοντικής απόδοσης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

3.2 Είναι γεγονός ότι υπάρχουν ορισμένες διαφορές στην εφαρμογή της οδηγίας του 1996 στα κράτη μέλη, ωστόσο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η πλήρης εφαρμογή της είναι πολύ πρόσφατη (Οκτώβριος 2007 για τις υπάρχουσες εγκαταστάσεις) και ότι δεν υπάρχει η απαραίτητη απόσταση για τη σφαιρική εκτίμηση της εφαρμογής της. Σύμφωνα με την Επιτροπή, ωστόσο, οι αξιολογήσεις για τις ειδικές άδειες και γενικότερα για τις πρακτικές των κρατών μελών δείχνουν πολλά προβλήματα εφαρμογής που οφείλονται κυρίως στις ασαφείς διατάξεις της παρούσας οδηγίας. Πάντα δε σύμφωνα με την Επιτροπή, όλες οι διαβουλεύσεις και προβλέψεις που πραγματοποιήθηκαν

δείχνουν ότι η κατάσταση δεν θα βελτιωθεί χωρίς αλλαγή της νομοθεσίας. Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή μιας νομοθεσίας είναι υπόθεση των κρατών μελών και ότι η υποχρέωση συμμόρφωσης με τους όρους αδειοδότησης βαρύνει τους φορείς εκμετάλλευσης των εγκαταστάσεων.

3.3 Τα BREF, έγγραφα αναφοράς των Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών, υπάρχουν ήδη και χρησιμοποιούνται από το 2001 αλλά χρειάστηκε αρκετός χρόνος ώστε τα έγγραφα αυτά να μεταφραστούν σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει ωστόσο αποδειχθεί από τις μελέτες εφαρμογής ότι οι εθνικές δημόσιες διοικήσεις δεν έχουν όλες εκτελέσει τέλεια τα καθήκοντά τους, και συνεπώς δεν είναι δυνατή η απόδοση της ευθύνης αποκλειστικά στις εκάστοτε βιομηχανίες, σε περίπτωση καθυστερημένης ή ατελούς εφαρμογής εφόσον οι συνθήκες αδειοδότησης δεν συμφωνούν με τα BREF. Θεωρείται συνεπώς σκόπιμο να υπάρξει μεγαλύτερος απόηχος της γενικευμένης εφαρμογής των BREF στο σύνολο της επικράτειας της Ένωσης, εφόσον επισημαίνονται πολύ διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τη χρήση τους.

3.4 Όλα αυτά μπορούν αναμφίβολα να εξηγήσουν τις σχετικές δυσλειτουργίες, αλλά τίθεται το ερώτημα μήπως είναι εσπευσμένο το εγχείρημα μιας διεξοδικής αναδιατύπωσης της οδηγίας. Πράγματι ορισμένα κράτη μέλη εξέδωσαν καθυστερημένα τις άδειες εκμετάλλευσης στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις, ενίοτε μάλιστα μετά τη λήξη της προθεσμίας που ορίζει η οδηγία.

3.5 Ωστόσο, είναι εύλογη η ανησυχία για το γεγονός ότι τα στοιχεία των κρατών σχετικά με τις εκπομπές αφήνουν να εννοηθεί ότι η εφαρμογή των ΒΔΤ (Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών), ιδίως στις μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, δεν θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής για την μόλυνση του αέρα.

3.6 Σε κάθε περίπτωση, μια τέτοια αναδιατύπωση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς να τηρούνται «οι αρχές της διαφάνειας, της οικονομικής αποτελεσματικότητας και της αποτελεσματικότητας από πλευράς κόστους, της ισότητας και της αλληλεγγύης στην κατανομή των προσπαθειών μεταξύ των κρατών μελών» σύμφωνα με τη διατύπωση του ίδιου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

4. Σημεία με ιδιαίτερες δυσκολίες

4.1 Ρόλος των BREF

4.1.1 Μέχρι σήμερα τα BREF είχαν έναν διπλό ρόλο:

- να αποτελούν σημείο αναφοράς προκειμένου να οριστεί τι θεωρείται ως ΒΔΤ κατά τη σύνταξη των αδειών: τα BREF χρησιμοποιούνται ως πηγή ενημέρωσης αναφοράς για τις πολλαπλές επιλογές των ΒΔΤ σε περίπτωση που πρέπει να ανταποκριθούν σε συγκεκριμένες καταστάσεις θέσεων. Αντιπροσωπεύουν το αποτέλεσμα μιας προσέγγισης πολλαπλών φορέων ως προς το τι πρέπει να θεωρείται βέλτιστη διαθέσιμη τεχνική, που να ανταποκρίνεται σε διάφορους τύπους διαδικασιών από τις οποίες η αρμόδια αρχή επέλεξε το πλέον κατάλληλο πρότυπο

- η επεξεργασία τους αποτελούσε χώρο ανταλλαγής πληροφοριών για τις αποδόσεις και την εξέλιξη των τεχνικών εντός της Ένωσης.

Η επιλογή των ΒΔΤ γινόταν με την προϋπόθεση ότι το τεχνικό αυτό κριτήριο πληρούται με κόστος που δεν απειλεί την ανταγωνιστικότητα του κλάδου, δεδομένου ότι στον ορισμό των ΒΔΤ αναφέρεται ότι ως βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές «νοούνται οι αναπτυχθείσες σε κλίμακα που επιτρέπει την εφαρμογή τους εντός του οικείου βιομηχανικού κλάδου, υπό οικονομικώς και τεχνικώς βιώσιμες συνθήκες [και] εφόσον εξασφαλίζεται η πρόσβαση του φορέα εκμετάλλευσης σε αυτές με λογικούς όρους» (άρθρ. 2.11 IPPC, 3(9) IED). Στην αντίθετη περίπτωση, όπως συμβαίνει για αναδυόμενες τεχνικές που δεν θεωρούνται ως ΒΔΤ, οι ΒΔΤ αποτελούσαν καλές πρακτικές και ταυτόχρονα την τελευταία εξέλιξη των μεθόδων κατασκευής και παρείχαν μια βάση δεδομένων για τις διάφορες τεχνολογίες και μεθόδους λειτουργίας που εφαρμόζονταν στον σχετικό βιομηχανικό κλάδο.

4.1.2 Είναι σημαντικό να διατηρηθεί η σημερινή προσέγγιση: οι ΒΔΤ αποτελούν τις τεχνικές που, περίπτωση προς περίπτωση, ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ρύθμισης, και, μεταξύ άλλων στόχων, επιτρέπουν τον έλεγχο των βιομηχανικών εκπομπών και τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος, λαμβάνοντας πάντα υπόψη το κόστος και τα οφέλη της εφαρμογής των εν λόγω τεχνικών. Σε ό,τι αφορά τη ρύθμιση, θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλους ταυτόχρονα στην Ένωση προκειμένου να αποφευχθεί μία γενική σύγχυση που να βασίζεται στις ημερομηνίες αναθεώρησης των αδειών, στις ημερομηνίες αναθεώρησης των BREF ανά κλάδο, ή στις λιγότερο ή περισσότερο συνηρητικές προσεγγίσεις των ενδιαφερόμενων τομέων. Οι ΒΔΤ πρέπει επίσης να συμβάλουν στη μείωση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.

4.1.3 Στο πλαίσιο της αναθεώρησης, πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ρόλος των BREF. Αυτά δεν καθορίζουν τα επίπεδα εκπομπών, αλλά πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν σημείο αναφοράς και να παραμείνουν ένα εργαλείο προόδου, το οποίο επιτρέπει, μεταξύ άλλων στόχων, την τήρηση των ορίων των εκπομπών και των προτύπων ποιότητας του περιβάλλοντος (ύδατα, αέρας, έδαφος) που έχουν καθοριστεί σε άλλο επίπεδο. Κρίνεται σκόπιμο να υπενθυμιστεί, όπως εξάλλου διατυπώνεται και στις οδηγίες χρήσης και τις κατευθυντήριες γραμμές των BREF του 2005, ότι «τα BREF δεν προβλέπουν ούτε τεχνικές ούτε ελάχιστες οριακές τιμές εκπομπών». Ο καθορισμός των επιπέδων των εκπομπών είναι αρμοδιότητα της οικονομικής και περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος τα μέσα αυτά δεν πρέπει να σταθούν εμπόδιο στη διαμόρφωση της απαραίτητης ευελιξίας ανάλογα με τις τοπικές και τεχνικές συνθήκες.

4.2 Η διαδικασία της Σεβίλλης

4.2.1 Η διαδικασία αυτή είναι ανοικτή και βασίζεται στη διαβούλευση, χωρίς να είναι ωστόσο δημοκρατική με την αυστηρή έννοια του όρου. Πράγματι στη διαδικασία αυτή εκπροσωπούνται ή μπορούν να εκπροσωπηθούν τα «κλασικά» τρία ενδιαφερόμενα μέρη: κράτη, τεχνικοί, μη κυβερνητικοί οργανισμοί. Ωστόσο η διαδικασία παραμένει «κλειστή» και ελάχιστες ανταλλαγές υπάρχουν μεταξύ των βιομηχανικών κλάδων. Οι συντάκτες των BREF αλλάζουν, και (για τα κράτη μέλη και την Επιτροπή) σπανίως είναι τα ίδια πρόσωπα που συντάσσουν τις διαδοχικές μορφές των BREF ή τα BREF των διαφόρων τομέων. Υπάρχει εν προκειμένω απόλυτα ουσίας και εμπειρογνομosύνης όσον αφορά την προσέγγιση ορισμένων

ρύπων «μοιραίου» (NO_x, CO, CO₂, ...) ή καθολικού τύπου (SO_x, μέταλλα, σκόνη ...), σε σχέση με τις τεχνικές που εφαρμόζονται, τεχνικές που θα έπρεπε να υπηρετούν το Φόρουμ Ανταλλαγών Πληροφοριών (IEF). Εντούτοις, στο πλαίσιο της διαδικασίας της Σεβίλλης θα έπρεπε να υπάρχει ενημέρωση ανά τακτά χρονικά διαστήματα για τις αποδόσεις των βιομηχανικών κλάδων. Εάν τα κράτη μέλη ήταν περισσότερο παρόντα, θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη λειτουργία της διαδικασίας αυτής εφόσον θα μπορούσαν να αναφέρουν τα στοιχεία που διαπιστώνουν κατά τις επιθεωρήσεις που οφείλουν να πραγματοποιούν.

4.3 Η αναθεώρηση των αδειών

4.3.1 Μια εγκατάσταση πρέπει να καλύπτεται από πολλά BREF ταυτόχρονα. Πρέπει λοιπόν εξασφαλιστεί ότι η περιοδική αναθεώρηση των BREF και ο ρυθμός επανεξέτασης των αδειών εάν εκφραστεί σε τροποποιήσεις των διατάξεων πρέπει να είναι συμβατός με τους κύκλους πάυσης της λειτουργίας της εγκατάστασης. Εν προκειμένω ενδείκνυται μόνο μια ρύθμιση/προγραμματισμός νομοθετικής φύσεως. Οι νέες τεχνικές θα αξιοποιηθούν καλύτερα εάν τα θέματα διευκρινιστούν εκ των προτέρων. Επίσης, μια ΒΔΤ θα είναι καλύτερα προσαρμοσμένη εάν είναι εξελικτική, αλλά φαίνεται αδιανόητο να επιβληθεί μια αλλαγή επενδύσεων με τον ίδιο ρυθμό που αναθεωρούνται τα BREF. Εναπόκειται συνεπώς στον ευρωπαϊκό νομοθέτη να ορίσει ένα συνεκτικό χρονοδιάγραμμα προόδου, στη βάση των αποδόσεων που έχουν διαπιστωθεί και της τεχνικής προόδου, αλλά αυτό το καθήκον δεν μπορεί να ανατεθεί στη διαδικασία της Σεβίλλης.

4.4 Έννοια της νέας τεχνικής

Το νέο κείμενο εισάγει την έννοια της νέας τεχνικής. Η ιδιαιτερότητα μιας νέας τεχνικής είναι η απαίτηση ελέγχου της σε πραγματικό βιομηχανικό πλαίσιο. Ορισμένες τεχνικές μπορεί να είναι ελπιδοφόρες στο εργαστήριο, και δη σε πειραματικές εγκαταστάσεις, αλλά να αποδειχθούν ανεπαρκείς σε συνθήκες κανονικής χρήσης. Πρέπει συνεπώς να ληφθεί μέριμνα ώστε η εισαγωγή στο κείμενο της έννοιας αυτής να εννοηθεί ως ένα μέσο τόνωσης της καινοτομίας για τη δοκιμή των νέων τεχνικών αλλά όχι ως το πρελούδιο του ορισμού των νέων αναφορών.

4.5 Ολοκληρωμένη προσέγγιση

Το νέο κείμενο διατηρεί την αρχή της προσαρμογής ανάλογα με το τοπικό πλαίσιο και τις ειδικές συνθήκες εκμετάλλευσης, και επιλέγει την προσφυγή σε παρεκκλίσεις. Αυτό το σύστημα, αν και παρέχει στις αρμόδιες αρχές μια κάποια ευελιξία για την συνεκτίμηση των ειδικών όρων, είναι πιο άκαμπτο από το προηγούμενο. Είναι σημαντικό ο ορισμός των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών να προκύπτει από μια ουσιαστική και διαφανή συζήτηση των τοπικών και εθνικών διοικήσεων με τις ενδιαφερόμενες βιομηχανίες.

4.6 Ενοποίηση των τομεακών οδηγιών

Η ενοποίηση αυτή δεν θα πρέπει να παράγει ένα ιδιαίτερα βαρύ και σύνθετο κείμενο, διότι αυτό θα ήταν αντίθετο με τον επιδιωκόμενο στόχο απλούστευσης. Η ενοποίηση των τομεακών οδηγιών στην πρόταση οδηγίας ποικίλει αισθητά από τη μια οδηγία στην

άλλη, ιδίως όσον αφορά τις οριακές τιμές εκπομπών, η βασική δε αιτία τούτου είναι η προσέγγιση των οριακών τιμών εκπομπών με τις τιμές απόδοσης των ΒΔΤ. Οι στόχοι της διαφάνειας και της συνοχής, τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τους ενδιαφερόμενους φορείς, πρέπει να παραμείνουν ο κύριος στόχος αυτής της ενοποίησης εφόσον με τον τρόπο αυτό θα μειωθεί ο περιττός διοικητικός φόρτος.

4.7 Επιτροπολογία, φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών και γραφείο IPPC της Σεβίλλης

Η πρόταση οδηγίας προβλέπει μια αυξημένη προσφυγή στην επιτροπολογία, ιδίως για τον καθορισμό των κριτηρίων παρέκκλισης από τα BREF. Ποιος θα είναι ο ρόλος των εμπλεκόμενων μερών; Και ποιος θα είναι ο ρόλος που αναλογεί στο φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών και στο γραφείο της Σεβίλλης; Υπάρχει φόβος ότι στο μέλλον η ευρωπαϊκή βιομηχανία θα είναι ολοένα και περισσότερο διστακτική για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές στο γραφείο IPPC της Σεβίλλης, ενώ μέχρι σήμερα αυτή η συνεργασία χαιρετίζεται ομόφωνα ως ευρωπαϊκή επιτυχία. Επίσης, η επιτροπολογία είναι μια διαδικασία αρκετά αδιαφανής την οποία το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν εκτιμά ιδιαίτερα. Η διαδικασία της επιτροπολογίας θα πρέπει να περιοριστεί στην τροποποίηση δευτερευόντων στοιχείων της νομοθεσίας.

4.8 Προστασία του εδάφους

Το νέο κείμενο προβλέπει την υποχρέωση αποκατάστασης του χώρου στην μορφή που είχε πριν την έναρξη λειτουργίας της εγκατάστασης. Η πολυμορφία του εδάφους στην Ευρώπη επιτρέπει την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας αφήνοντας μεγαλύτερο περιθώριο ελιγμού στις εθνικές αρχές. Η βέλτιστη επιλογή φαίνεται να είναι η αποκατάσταση του εδάφους ούτως ώστε να αντιστοιχεί στην εγκεκριμένη μελλοντική χρήση του.

4.9 Δημοσίευση εκθέσεων

Το κείμενο προβλέπει ότι μετά τις επιθεωρήσεις, οι αρχές θα δημοσιεύουν τη σχετική έκθεση εντός δύο μηνών. Η προθεσμία είναι πολύ σύντομη, και ενδείκνυται να δίδεται αρκετός χρόνος στον εκάστοτε βιομήχανο για να επισημαίνει τις παρατηρήσεις του και να καθορίζει ένα σχέδιο δράσης ώστε και αυτά τα στοιχεία να δημοσιεύονται.

4.10 Εφαρμογή της οδηγίας

Η προβλεπόμενη εφαρμογή της οδηγίας από τον Ιανουάριο του 2016 παρουσιάζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με την εφαρμογή της σημερινής οδηγίας IPPC. Εξάλλου, μια σειρά σχεδίων ευρωπαϊκών οδηγιών βρίσκονται επί του παρόντος στο στάδιο της εκπόνησης και έχουν ως μελλοντική ημερομηνία εφαρμογής το 2020 (αναθεώρηση της οδηγίας για τα ανώτατα εθνικά όρια εκπομπών, εφαρμογή της «πράσινης συμφωνίας»). Επίσης, το πρωτόκολλο του Γκέτεμποργκ είναι υπό αναθεώρηση από την Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη στη Γενεύη και ορίζει το 2020 ως έτος καθορισμού των νέων του στόχων.

Θα ήταν πιο λογικό η πρόταση οδηγίας να εναρμονιστεί με τους λοιπούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς και να οριστεί το 2020 αντί του 2016 ως ημερομηνία εφαρμογής της.

5. Συμπέρασμα

5.1 Εάν η οδηγία IPPC έχει εφαρμοστεί με μη ικανοποιητικό τρόπο, θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμη η ανάπτυξη όσο το δυνατόν περισσότερων προσπαθειών με τα κράτη μέλη και τα λοιπά εμπλεκόμενα μέρη για την ταχεία βελτίωση της ποιότητας εφαρμογής της σημερινής οδηγίας προκειμένου να χρησιμεύσει ως βάση στην αναδιτύπωση της οδηγίας IPPC, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής και στο σχέδιο δράσης 2008-2010 σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για τις βιομηχανικές εκπομπές. Ενδείκνυται να τεθούν ως στόχοι της αναθεώρησης του κειμένου η οικονομική και περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα, η διαφάνεια, η διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς, η καλή ισορροπία της σχέσης κόστους-οφέλους και η τήρηση της αρχής της ισότητας και της αλληλεγγύης στην κατανομή των προσπαθειών μεταξύ των κρατών μελών.

5.2 Το δίκτυο IMPEL θα μπορούσε να συνδράμει στη βελτίωση της εφαρμογής της σημερινής οδηγίας. Μια επίσημη μετάφραση των εγγράφων BREF στις γλώσσες της Ένωσης θα συνέβαλε εξίσου στην καλύτερη κατανόηση των BREF και της εφαρμογής τους σε εθνικό επίπεδο. Σε συνεργασία με το γραφείο IPPC της Σεβίλλης, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι δεν συμπεριλαμβάνονται διαφοροποιημένες απόψεις στα BREF οι οποίες θα μπορούσαν να μειώσουν την ορθότητα των κειμένων αυτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 549/2004, (ΕΚ) αριθ. 550/2004, (ΕΚ) αριθ. 551/2004 και (ΕΚ) αριθ. 552/2004 για να βελτιωθούν οι επιδόσεις και η βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού συστήματος πολιτικής αεροπορίας

COM(2008) 388 τελικό — 2008/0127 (COD), και την

Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 216/2008, όσον αφορά τα αεροδρόμια, τη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας και τις υπηρεσίες αεροναυτιλίας, και σχετικά με την κατάργηση της οδηγίας 06/23/ΕΟΚ του Συμβουλίου

COM(2008) 390 τελικό — 2008/0128 (COD)

(2009/C 182/11)

Εισηγητής: ο κ. **KRAWCZYK**

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2008 και στις 18 Ιουλίου 2008, αντίστοιχα, και σύμφωνα με το άρθρο 80 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 549/2004, (ΕΚ) αριθ. 550/2004, (ΕΚ) αριθ. 551/2004 και (ΕΚ) αριθ. 552/2004 για να βελτιωθούν οι επιδόσεις και η βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού συστήματος πολιτικής αεροπορίας

COM(2008) 388 τελικό — 2008/0127 (COD), και την

Πρόταση Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 216/2008, όσον αφορά τα αεροδρόμια, τη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας και τις υπηρεσίες αεροναυτιλίας, και σχετικά με την κατάργηση της οδηγίας 06/23/ΕΟΚ του Συμβουλίου

COM(2008) 390 τελικό — 2008/0128 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΟΚΕ για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Νοεμβρίου 2008, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. KRAWCZYK.

Κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 15ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 131 ψήφους υπέρ και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και Συστάσεις

1.1 Η άμεση και ευρεία εφαρμογή του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού (ΕΕΟ), που βασίζεται στην πρόταση της Επιτροπής, αποτελεί σημαντικό στρατηγικό βήμα προς την περαιτέρω ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής κοινής αγοράς. Συμβάλλει επίσης στην αύξηση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής κινητικότητας στην Ευρώπη.

1.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση της Επιτροπής ως σημαντική ενέργεια προς την αληθινή εφαρμογή του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού. Η δέσμη που είναι γνωστή ως Ενιαίος Ευρωπαϊκός Ουρανός II (ΕΕΟ II) αντιμετωπίζει πολλές από τις αδυναμίες που έγιναν αντιληπτές κατά την εφαρμογή του ΕΕΟ I που εισήχθη το 2004.

1.2.1 Η νομοθετική πρόταση του ΕΕΟ II δεν πρέπει, συνεπώς, να καθυστερήσει και η ΕΟΚΕ καλεί τον νομοθέτη της ΕΕ να καταλήξει σε οριστική συμφωνία πριν τον Μάρτιο 2009. Για την επίτευξη των στόχων του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού, είναι σημαντικό για τον νομοθέτη της ΕΕ (Συμβούλιο και Κοινοβούλιο) να μην αποδυναμώσει τις προτάσεις της Επιτροπής ως προς το θέμα.

1.3 Πάνω από όλα, οι προδιαγραφές ασφαλείας πρέπει να βελτιωθούν παράλληλα με την αύξηση της κυκλοφορίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ ειδικά υποστηρίζει ένθερμα:

— τις προτάσεις που αφορούν στο πλαίσιο παρακολούθησης επιδόσεων και τους δεσμευτικούς στόχους ως προς τις επιδόσεις, δεδομένου ότι οι επιδόσεις υπολογίζονται με βάση τέσσερα θεμελιώδη κριτήρια: την ασφάλεια, τη χωρητικότητα, το περιβάλλον και την αποδοτικότητα των δαπανών.

- τη διεύρυνση του φάσματος αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφαλείας της Αεροπορίας (EASA) με τη συμπερίληψη της ασφάλειας των αεροδρομίων και τη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας και των υπηρεσιών αεροναυτιλίας·
- την αναγνώριση της σημασίας του ανθρώπινου παράγοντα στην ασφάλεια του εναέριου χώρου·
- μεγαλύτερη προσπάθεια για να αυξηθούν οι ικανότητες του προσωπικού στο οποίο ανατίθεται η μέριμνα για την ασφάλεια, εφαρμογή «Πνεύματος δικαιοσύνης»·
- την αναδιτύπωση του άρθρου 5 του κανονισμού σχετικά με την παροχή υπηρεσιών αεροναυτιλίας, το οποίο διαγράφεται στην πρόταση Ενιαίος Ευρωπαϊκός Ουρανός II, ώστε να καταστεί δυνατή η επέκταση του συστήματος αδειών σε όλο το προσωπικό της αλυσίδας ασφαλείας, και κατά πρώτο λόγο στους ATSEP·
- τον καθορισμό του 2012 ως προθεσμίας εφαρμογής των λειτουργικών τμημάτων εναέριου χώρου·
- την περαιτέρω βελτίωση του SESAR και των μεθόδων χρηματοδότησής του·
- την ενίσχυση των λειτουργιών του ευρωπαϊκού δικτύου διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας·
- τη μεταρρύθμιση του EUROCONTROL·
- την αναγνώριση περιορισμών στη χωρητικότητα των αεροδρομίων·
- Τροπολογία στο άρθρ. 18α-Η ΕΟΚΕ δεν αντιτάσσεται στην διεξαγωγή μελέτης, υπό τον όρο ότι αυτή δεν θα έχει ρητώς ως στόχο το άνοιγμα των υπηρεσιών αυτών στον ανταγωνισμό.

1.5 Η τελειοποίηση της ευρωπαϊκής διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας μέσω της εφαρμογής του ΕΕΟ II, θα συμβάλει δραστικά στον περιορισμό των εκπομπών CO₂ από τον κλάδο των αερομεταφορών. Μικρότερες διαδρομές μπορούν να εξοικονομήσουν σχεδόν 5 εκατομμύρια τόνους CO₂ ετησίως. Η βελτίωση τόσο της διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας όσο και των διαδικασιών λειτουργίας των αεροδρομίων θα μπορούσε να μειώσει τις εκπομπές έως και κατά 12 % για μια μέση πτήση, ή κατά 16εκ. τόνους CO₂ ετησίως.

1.6 Παρά το γεγονός ότι ο ΕΕΟ II υποστηρίζεται γενικώς ευρέως από τους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς υπάρχει σοβαρή ανάγκη να πραγματοποιηθούν περαιτέρω διαβουλεύσεις όσον αφορά τους κανονισμούς εφαρμογής μετά την έγκριση του ΕΕΟ II. Οι διαβουλεύσεις θα πρέπει να αναληφθούν σε κάθε επίπεδο εφαρμογής του ΕΕΟ II (ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό) καθώς και μεταξύ των κοινωνικών ή και κλαδικών εταιρών και φορέων.

1.7 Η εφαρμογή του ΕΕΟ II θα είναι επωφελής για τους πολίτες και τους καταναλωτές διότι περιλαμβάνει:

- υψηλότερα επίπεδα ασφαλείας
- μικρότερους χρόνους ταξιδιού
- καλύτερες υπηρεσίες/επιδόσεις, με υψηλότερη αξιοπιστία και καλύτερη προβλεψιμότητα των δρομολογίων ώστε οι μετεπιβιβαζόμενοι ταξιδιώτες να έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να προλάβουν τις πτήσεις τους
- χαμηλότερα κόμιστρα λόγω χαμηλότερου κόστους για τις αερογραμμές
- μικρότερο ατομικό αποτύπωμα του άνδρακα.

2. Εισαγωγή

2.1 Η έκδοση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 549/2004 για τη χάραξη του πλαισίου για τη δημιουργία του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού ⁽¹⁾, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 550/2004 σχετικά με την παροχή υπηρεσιών αεροναυτιλίας στο πλαίσιο του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού ⁽²⁾, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 551/2004 για την οργάνωση και τη χρήση του εναέριου χώρου στο πλαίσιο του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού ⁽³⁾ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 552/2004 σχετικά με τη διαλειτουργικότητα του ευρωπαϊκού δικτύου διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας ⁽⁴⁾ (πρώτη νομοθετική δέσμη για τον ενιαίο ευρωπαϊκό ουρανό) διαμόρφωσε σταθερή νομική βάση για ένα συνεχές, διαλειτουργικό και ασφαλές σύστημα διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας (ΑΤΜ) σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ ασχολήθηκε με τον αρχικό κανονισμό στη γνωμοδότηση που εκδόθηκε το 2002 — ΤΕΝ 080 Πρόγραμμα δράσης/Ενιαίος Ευρωπαϊκός Ουρανός και ΤΕΝ 098 Εφαρμογή του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού.

2.2 Η μαζική αύξηση της ζήτησης αεροπορικών μεταφορών ασκεί πίεση στη χωρητικότητα των υποδομών: 28 000 πτήσεις ημερησίως με 4 700 εμπορικά αεροσκάφη ωθούν τους αερολιμένες και τη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας (ΑΤΜ) στα όριά τους. Η διεύρυνση της ΕΕ, σε συνδυασμό με μια δραστήρια πολιτική γειτονίας, επέκτεινε την ευρωπαϊκή αγορά αεροπορικών μεταφορών σε 37 χώρες, με πληθυσμό άνω των 500 εκατομμυρίων πολιτών ⁽⁵⁾.

2.3 Ο κατακερματισμός της διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας παρεμποδίζει τη βέλτιστη αξιοποίηση της χωρητικότητας και επιφέρει άσκοπη οικονομική επιβάρυνση ύψους περίπου 1δισ ευρώ στις αεροπορικές μεταφορές (κατά μέσο όρο, τα αεροσκάφη πετούν 49 χλμ. περισσότερα από όσα απαιτούνται). Πτητικές ανεπάρκειες προκάλεσαν παρακάμψεις 468 εκ. χιλιομέτρων το 2007, που οδήγησαν σε 2,4 δισ ευρώ επιπλέον κόστος για τον κλάδο των αερομεταφορών. Οι

(1) ΕΕ L 96 της 31.3.2004, σ. 1.

(2) ΕΕ L 96 της 31.3.2004, σ. 10.

(3) ΕΕ L 96 της 31.3.2004, σ. 20.

(4) ΕΕ L 96 της 31.3.2004, σ. 26.

(5) Αρκετά γειτονικά κράτη αποφάσισαν να προσχωρήσουν στον Κοινό Ευρωπαϊκό Αεροπορικό Χώρο για να τονώσουν την οικονομική τους ανάπτυξη και την απασχόληση.

καθυστερήσεις στη διαχείριση της ροής εναέριας κυκλοφορίας ισοδυναμούσαν με 21,5 εκ. λεπτά το 2007, και οδήγησαν σε 1,3 δις ευρώ επιπλέον περιττές δαπάνες για τις αεροπορικές εταιρίες και κατά συνέπεια για τους πελάτες τους.

2.4 Σε απάντηση της έντονης απαίτησης από τον κλάδο, τα κράτη μέλη και άλλους φορείς για απλοποίηση και αύξηση της αποτελεσματικότητας του ρυθμιστικού πλαισίου για την πολιτική αεροπορία στην Ευρώπη, η Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για το μέλλον του ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για την πολιτική αεροπορία υπέβαλλε τον Ιούλιο του 2007 έκθεση που περιείχε δέσμη συστάσεων για τη βελτίωση της απόδοσης και της διακυβέρνησης του Ευρωπαϊκού συστήματος πολιτικής αεροπορίας. Αυτή η έκθεση καθώς και εκθέσεις της Επιτροπής επανεξέτασης των επιδόσεων του Euro-control επιβεβαίωσαν ότι το ευρωπαϊκό δίκτυο διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας (EATMN) θα πρέπει να σχεδιασθεί και να εφαρμοστεί με στόχο την αποτελεσματικότητα, ασφάλεια και περιβαλλοντική βιωσιμότητα του συνόλου του δικτύου αερομεταφορών σε επίπεδο ΕΕ.

2.5 Το Δεκέμβριο του 2007 ο EASA απέστειλε στην Επιτροπή γνωμοδότηση αναφορικά με τα αεροδρόμια. Η γνωμοδότησή του ως προς τη διαχείριση ενιαίας κυκλοφορίας και τις υπηρεσίες αεροναυτιλίας ακολούθησε, τον Απρίλιο του 2008, ολοκληρώνοντας τη διαδικασία που ξεκίνησε το 2002 με την προσθήκη των θεμάτων ασφαλείας των αεροδρομίων και της διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας/υπηρεσιών αεροναυτιλίας στις εργασίες που έχουν ανατεθεί στον EASA.

2.6 Η δέσμη ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής — Ενιαίος ευρωπαϊκός ουρανός II: Πιο βιώσιμες αεροπορικές μεταφορές βελτιωμένων επιδόσεων, COM(2008) 388, COM(2008) 389/2, COM(2008) 390 εκδόθηκε στις 25 Ιουνίου 2008.

3. Οι προτάσεις της Επιτροπής (ΕΕΟ II)

3.1 Για να ολοκληρωθεί η δημιουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού ουρανού, είναι αναγκαίο να θεσπισθούν πρόσθετα μέτρα σε κοινοτικό επίπεδο, ώστε να βελτιωθούν οι επιδόσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πολιτικής αεροπορίας σε καίρια πεδία όπως η ασφάλεια πτήσεων, η χωρητικότητα, η αποτελεσματικότητα των πτήσεων και η οικονομική τους απόδοση και το περιβάλλον στο πλαίσιο των πρωταρχικών στόχων για την ασφάλεια πτήσεων.

3.2 Ο Ενιαίος Ευρωπαϊκός Ουρανός II (ΕΕΟ) αποτελείται από τέσσερις πυλώνες:

Ο πρώτος πυλώνας περιλαμβάνει ένα σύστημα ρύθμισης των επιδόσεων

- α) Ενίσχυση των επιδόσεων του συστήματος διαχείρισης εναέριας κυκλοφορίας (ATM) μέσω της ίδρυσης ανεξάρτητου οργάνου αξιολόγησης των επιδόσεων που θα παρακολουθεί και θα αναλύει τις επιδόσεις του συστήματος. Θα αναπτύσσει δείκτες για τους διάφορους τομείς επιδόσεων και θα προτείνει στόχους σε κοινοτικό επίπεδο (δηλ. καθυστέρηση, περιορισμός του κόστους, συντόμευση των διαδρομών). Η Επιτροπή θα εγκρίνει τους στόχους για τις επιδόσεις και θα τους προωθεί σε εθνικό επίπεδο. Οι συμπεφωνημένοι στόχοι θα είναι δεσμευτικοί.
- β) Διευκόλυνση της ενσωμάτωσης της παροχής υπηρεσιών μέσω της στήριξης της Επιτροπής στη δημιουργία τμημάτων εναερίου χώρου με τον καθορισμό αυστηρών προθεσμιών υλοποίησης

(το αργότερο μέχρι το τέλος του 2012). Επέκταση του φάσματος του κατώτερου εναερίου χώρου έως τον αερολιμένα και άρση των εθνικών νομικών και θεσμικών εμποδίων.

- γ) Ενίσχυση της λειτουργίας διαχείρισης δικτύου μέσω σειράς εργασιών που ασκούνται από διαφορετικούς παράγοντες, όπως: ο σχεδιασμός του ευρωπαϊκού δικτύου διαδρομών, η διαχείριση των ανεπαρκών πόρων, η διαχείριση της ροής της εναέριας κυκλοφορίας και η διαχείριση της εγκατάστασης των τεχνολογιών SESAR, καθώς και ο εφοδιασμός με τις συνιστώσες του σε πανευρωπαϊκή κλίμακα.

Ο δεύτερος πυλώνας — ενιαίο πλαίσιο ασφαλείας:

Οι αρμοδιότητες του EASA αναπτύχθηκαν βαθμιαία από το 2002, καλύπτοντας την αξιοπιστία αεροσκαφών, την εκμετάλλευση αεροσκαφών και την αδειοδότηση ιπτάμενων πληρωμάτων. Με βάση την προσέγγιση αυτή, η Επιτροπή προτείνει να επεκταθούν οι αρμοδιότητες του οργανισμού στα υπόλοιπα καίρια πεδία ασφαλείας των αεροδρομίων και των υπηρεσιών διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας/αεροναυτιλίας.

Ο τρίτος πυλώνας SESAR — το τεχνολογικό και λειτουργικό μέρος του ΕΕΟ:

Η Ευρώπη πρέπει να επιταχύνει την ανάπτυξη του συστήματός της για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και να συγχρονίσει την εγκατάσταση εναερίων και επίγειων στοιχείων του. Με το SESAR θα δεκαπλασιασθεί η βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας πτήσεων και θα υπάρχει η δυνατότητα διαχείρισης τριπλάσιας αύξησης της κίνησης με το ήμισυ του σημερινού κόστους ανά πτήση. Η EOKE έχει καταρτίσει το 2006 γνωμοδότηση — TEN 232 — με την οποία στηρίζει πλήρως την εφαρμογή του SESAR.

Ο τέταρτος πυλώνας — ικανότητα διαχείρισης στο έδαφος:

Θα περιλαμβάνει: καλύτερη χρήση των υφιστάμενων υποδομών, βελτιωμένο προγραμματισμό των υποδομών, προώθηση της διατροφικότητας και βελτίωση της πρόσβασης στους αερολιμένες και το κοινοτικό παρατηρητήριο για τη δυναμικότητα των αερολιμένων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η EOKE στηρίζει ένθερμα το Σύστημα Επιδόσεων για τους φορείς παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας (Αρθ. 11).

4.1.1 Η EOKE χαιρετίζει θερμά το προτεινόμενο Πλαίσιο Επιδόσεων (Αρθ. 11 του Κανονισμού-πλαίσιου). Η EOKE στηρίζει τη δημιουργία τέτοιου συστήματος επιδόσεων ως στοιχείο διευκόλυνσης αυξημένων επιδόσεων. Για την επίτευξη των στόχων του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Ουρανού, είναι σημαντικό για τον νομοθέτη της ΕΕ (Συμβούλιο και Κοινοβούλιο) να μην αποδυναμώσει τις προτάσεις της Επιτροπής ως προς το θέμα.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση για τη δημιουργία συστήματος βελτίωσης των επιδόσεων (άρθρο 11 του κανονισμού), δεδομένου ότι οι επιδόσεις υπολογίζονται με βάση τέσσερα θεμελιώδη κριτήρια που είναι, κατά σειρά προτεραιότητας: η ασφάλεια, η χωρητικότητα, το περιβάλλον και η αποδοτικότητα των δαπανών.

4.1.3 Είναι σημαντικό να υπάρχει συνέπεια μεταξύ των εθνικών/περιφερειακών στόχων και εκείνων σε επίπεδο δικτύου, και συνεπώς έχει ζωική σημασία η έγκριση των εθνικών (περιφερειακών) σχεδίων επιδόσεων από την Επιτροπή. Αυτό χρήζει επίσης αποτελεσματικής και αποδοτικής διαδικασίας διαβούλευσης σε ευρωπαϊκό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο για να διασφαλιστεί ότι οι στόχοι και οι σκοποί των επιμέρους φορέων παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας συνάδουν και συμπληρώνουν τους στόχους του ΕΕΟ.

4.1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα έπρεπε καταρχάς να δοθεί έμφαση στην ασφάλεια, την αποδοτικότητα των πτήσεων (περιβάλλον), την αποδοτικότητα του κόστους και τη χωρητικότητα (καθυστερήσεις) πριν την εξέταση των άλλων τομέων. Η στοχοθεσία πρέπει να περιλαμβάνει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των διαφόρων βασικών πεδίων επιδόσεων που να ανακλά την πολυμορφία των εμπορικών εκμεταλλεύσεων ανά την Ευρώπη.

4.1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι στόχοι ασφαλείας μπορούν να τεθούν και να επιτευχθούν μόνον εφόσον έχουν εισαχθεί σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη συστήματα αναφοράς επεισοδίων και διαχείρισης ασφαλείας. Λόγω των διαφορετικών νομικών συστημάτων ανά την Ευρώπη, τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί έως τώρα είναι ατελή. Το πνεύμα δικαιοσύνης πρέπει να καλλιεργηθεί σε όλα τα κράτη μέλη για να διασφαλιστεί η ανοικτή και πλήρης διαδικασία υποβολής εκθέσεων ασφαλείας.

4.1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για την παρακολούθηση και ανάλυση της απόδοσης του συστήματος απαιτείται ένα πραγματικά ανεξάρτητο και επαρκώς χρηματοδοτούμενο όργανο αξιολόγησης της απόδοσης, που θα αναφέρει άμεσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και θα περιλαμβάνει πρόβλεψη για διαδικασία έφεσης.

4.1.7 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι το όργανο αξιολόγησης των επιδόσεων, καθώς και οι Εθνικές Εποπτικές Αρχές πρέπει να είναι ανεξάρτητα και διαχωρισμένα από τους οργανισμούς των οποίων αξιολογούνται οι επιδόσεις (ως προς τη διακυβέρνηση, την τοποθεσία και το προσωπικό). Αυτή η ανεξαρτησία είναι ζωική για την αξιοπιστία της διαδικασίας αξιολόγησης.

4.2 Ασφάλεια/EASA

4.2.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει ένθερμα την επέκταση του φάσματος αρμοδιοτήτων του EASA στην ATM και τις ρυθμίσεις ασφαλείας αεροδρομίων, με στόχο τη διασφάλιση ολοκληρωμένης προσέγγισης για την ασφάλεια στην Ευρώπη. Είναι σημαντικό ο νομοθέτης της ΕΕ να μην καθυστερήσει την επέκταση του φάσματος αρμοδιοτήτων του EASA. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στη διασφάλιση της επιτυχούς εφαρμογής του ρυθμιστικού σχεδίου SESAR, που θα απαιτήσει τη στενή σύνδεση επιγείων και εναερίων συστημάτων.

4.2.2 Σημαντικό είναι, επίσης, οι κανόνες ασφαλείας του EASA να βασίζονται σε αποδεκτή Αξιολόγηση των Επιπτώσεων του Ρυθμιστικού Πλαισίου και τα άλλα όργανα της ΕΕ να εξασφαλίσουν τη διάθεση επαρκούς δημόσιας χρηματοδότησης για να διασφαλιστεί η δυνατότητα του EASA να συγκεντρώσει την απαραίτητη πραγματογνωμοσύνη για τις επιπλέον λειτουργίες του.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη της ΕΕ να διασφαλίσουν τη δημιουργία ενός οδικού χάρτη για τη σταδιακή κατάργηση των δραστηριοτήτων του Κανονισμού Ασφαλείας Eurocontrol (SRC/SRU) και τη μεταβίβασή τους στον EASA. Το Eurocontrol θα διαδραματίσει βασικό ρόλο κατά τη μετάβαση στον EASA, αλλά εφόσον ο EASA θα έχει αναλάβει πλήρως την αρμοδιότητα δεν θα συντρέχει λόγος συνέχισης της χρηματοδότησης του Eurocontrol και συνεπώς πρέπει να οριστεί ρήτρα προθεσμίας για όλες τις δραστηριότητες Eurocontrol SRU/SRC. Σε αυτά τα πλαίσια, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναφερθεί στο επιτυχημένο μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε για τον JAA (έκθεση της ομάδας FUJA που υποστηρίχθηκε από όλες τις Γενικές Διευθύνσεις Πολιτικής Αεροπορίας οι οποίες συμμετέχουν στην Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη Πολιτικής Αεροπορίας) που θα μπορούσε να επεκταθεί και στις δραστηριότητες Eurocontrol SRC/SRU.

4.2.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η επίτευξη πνεύματος δικαιοσύνης θα πρέπει να κατέχει κεντρική θέση μεταξύ των στόχων της δέσμης, συμπεριλαμβανομένης και της εφαρμογής Συστημάτων Διαχείρισης Ασφαλείας και αναφοράς επεισοδίων. Η ενιαία εφαρμογή πνεύματος δικαιοσύνης, όπως έχει υποστηριχθεί από την Ομάδα Υψηλού Επιπέδου, είναι αναγκαίος πρόδρομος της διαδεσιμότητας στατιστικών ασφαλείας. Αυτό θα επιτρέψει στο προτεινόμενο σύστημα επιδόσεων να παρακολουθεί αξιόπιστα τα επιτεύγματα στον τομέα της ασφαλείας και να θέτει στόχους ως προς αυτόν.

4.2.5 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να αναδιατυπώσουν το άρθρο 5 του κανονισμού σχετικά με την παροχή υπηρεσιών αεροναυτιλίας, το οποίο διαγράφεται στην πρόταση Ενιαίος Ευρωπαϊκός Ουρανός II, ώστε να καταστεί δυνατή η επέκταση του συστήματος αδειών σε όλο το προσωπικό της αλυσίδας ασφαλείας, και κατά πρώτο λόγο στους ATSEP.

4.3 Σωστή νοοτροπία, ανθρώπινοι παράγοντες και ικανότητες του προσωπικού

4.3.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η προτεινόμενη νομοθεσία δεν περιλαμβάνει έναν πέμπτο πυλώνα, που να αφορά την σωστή νοοτροπία, τους ανθρώπινους παράγοντες και τις ικανότητες του προσωπικού. Η διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας και οι υπηρεσίες αεροναυτιλίας θα εξακολουθήσουν για πολύ καιρό ακόμη να εξαρτώνται στενά από τους ανθρώπινους παράγοντες. Επομένως, οι παράγοντες αυτοί είναι στενά συνδεδεμένοι με την διατήρηση και την αύξηση του επιπέδου ασφαλείας των αεροπορικών μεταφορών. Πρέπει, λοιπόν, να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ικανότητες του προσωπικού στο οποίο ανατίθεται η μέριμνα για την ασφάλεια.

4.4 Λειτουργικά τμήματα εναέριου χώρου (FAB)

4.4.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την ανάγκη δεσμευτικής προθεσμίας το αργότερο στα τέλη του 2012 για τη δημιουργία Λειτουργικών Τμημάτων Εναερίου Χώρου που θα πληρούν συγκεκριμένες προδιαγραφές απόδοσης από όλα τα κράτη μέλη, καθώς η πρώτη δέσμη ΕΕΟ δεν συμπεριλάμβανε προθεσμία για τα FAB, με αποτέλεσμα να μη καθιερωθούν FAB.

4.4.2 Υπό αυτήν την έννοια, είναι ζωτικής σημασίας τα Υπουργεία Μεταφορών και Αμύνης να εκμεταλλευτούν πλήρως τη δυναμική των Λειτουργικών Τμημάτων Εναερίου Χώρου (FAB) μέσω βελτιωμένου πολιτικο-στρατιωτικού και στρατιωτικο-στρατιωτικού συντονισμού στην ATM και μέσω ενοποίησης των υποδομών και υπηρεσιών ATM.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τον ευρύτερο ορισμό των FAB και το χρονοδιάγραμμα για την ανάπτυξή τους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των φραγμών σε εθνικό επίπεδο σχετικά με την εφαρμογή των FAB όπως: ζητήματα κυριαρχίας, αρμοδιότητας και πλήρους ενσωμάτωσης του στρατού. Θα πρέπει να προωθηθεί μια προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω ως μια από τις αρχές για την εφαρμογή των λειτουργικών τμημάτων εναερίου χώρου.

4.4.3.1 Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για το ότι η Επιτροπή δεν ακολούθησε τις συστάσεις της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου αναφορικά με έναν διαχειριστή του αεροπορικού συστήματος για τη στήριξη της ανάπτυξης FAB.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι υπάρχει σαφής ανάγκη περιορισμού του αριθμού των φορέων παροχής υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή ATM ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι αποδοτικότητας κόστους. Ο αριθμός των Κέντρων Έλεγχου Περιοχής (ΚΕΠ) στην Ευρώπη θα πρέπει να προσαρμοσθεί αυστηρά και μόνον στις επιχειρησιακές ανάγκες, ανεξαρτήτως εθνικών συνόρων, για να οδηγήσει σε έναν αποτελεσματικό από πλευράς κόστους Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, για την επίτευξη των στόχων απόδοσης, θα ήταν σκόπιμη η ανάπτυξη ενός συστήματος ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ φορέων παροχής υπηρεσιών.

4.4.5 Χάρη στις τεχνολογικές βελτιώσεις, παράλληλα με τη μείωση του αριθμού των φορέων παροχής υπηρεσιών και των ΚΕΠ, μπορεί να αναμένεται και αύξηση στην παραγωγικότητα του συστήματος ATM. Οι τεχνολογικές εξελίξεις (π.χ. τηλε-εργασία) και το γεγονός ότι ο κλάδος των αερομεταφορών είναι τομέας ανάπτυξης στην Ευρώπη θα απορροφήσουν μεγάλο μέρος των επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών παραγόντων.

4.4.6 Βάσει του κανονισμού ΕΕΟ, οι φορείς παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας οφείλουν να έχουν καταρτίσει σχέδια έκτακτης ανάγκης για όλες τις υπηρεσίες που παρέχουν στην περίπτωση συμβάντων τα οποία οδηγούν σε σημαντική υποβάθμιση ή διακοπή των υπηρεσιών τους. Στην παρούσα φάση όλοι οι φορείς παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας διπλασιάζουν τις υποδομές ΚΕΠ τους. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της εστίασης, από πλευράς φορέων παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας, σε αποτελεσματικότερες και οικονομικά αποδοτικότερες λύσεις αναζητώντας αρχικά εναλλακτικές λύσεις εντός των υπάρχουσών εθνικών υποδομών (άλλα ΚΕΠ ή στρατιωτικές εγκαταστάσεις) και της πρόβλεψης τέτοιων εφεδρικών μέτρων κατά την ανάπτυξη των FAB.

4.4.7 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία του κοινωνικού διαλόγου σε επίπεδο ΕΕ και FAB κατά τη διαχείριση της μεταβίβασης.

4.5 Τέλη Διαδρομής και Κοινά Προγράμματα/SESAR

4.5.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις υπάρχουσες δυσχέρειες στη χρηματοδότηση νέων τεχνολογιών και προγραμμάτων κινήτρων. Η έλλειψη επαρκών μηχανισμών χρηματοδότησης ενέχει κινδύνους για την ανάπτυξη της πρώτης δέσμης εφαρμογής SESAR και τα ακόλουθα στάδια της ανάπτυξης του Eurocontrol. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί, συνεπώς, να τονίσει την ανάγκη ενδιάμεσης χρηματοδότησης από τα όργανα της ΕΕ για τη στήριξη της εφαρμογής του SESAR. Αυτό είναι σημαντικό για την υπέρβαση του κόστους μετάβασης στο νέο σύστημα SESAR. Άλλωστε, η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει σθεναρά το σχέδιο SESAR από τις απαρχές του.

4.5.2 Η ΕΟΚΕ δεν υποστηρίζει τη χρήση τελών για την προχρηματοδότηση κοινών προγραμμάτων όπως προτείνεται στην τροπολογία του άρθρου 15 του κανονισμού για την παροχή υπηρεσιών που στη συνέχεια συμπεριλαμβάνει τη χρήση τελών διαδρομής για τη χρηματοδότηση κοινών προγραμμάτων που προορίζονται για τη «... την υποστήριξη συγκεκριμένων κατηγοριών χρηστών του εναερίου χώρου ή/και παρόχων αεροναυτιλιακών υπηρεσιών στη συλλογική βελτίωση των υποδομών αεροναυτιλιακών υπηρεσιών ...».

4.5.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις νέες επιχειρησιακές αντιλήψεις όπως αυτές περιεγράφησαν στο Γενικό Πρόγραμμα για τη Διαχείριση της Εναέριας Κυκλοφορίας του SESAR ως τεχνικό/επιχειρησιακό συμπλήρωμα του ΕΕΟ ως αποτέλεσμα του σταδίου διαμόρφωσης του SESAR. Επιθυμεί ωστόσο να τονίσει ότι θα χρειαστεί πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια κατά το επόμενο στάδιο SESAR και στην Κοινή Επιχείρηση SESAR. Κατόπιν αυτού, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση του Συμβουλίου να ξεκινήσει το στάδιο ανάπτυξης του SESAR. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της συνέχισης του επομένου σταδίου SESAR με γνώμονα το χρήστη και την άμεση παραγωγή αποτελεσμάτων.

4.5.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής για απαγόρευση των αλληλεπιδοτήσεων υπηρεσιών διαδρομής και τερματικών υπηρεσιών κατά τη διαχείριση της εναέριας κυκλοφορίας. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν πρότεινε την πλήρη απαγόρευση των αλληλεπιδοτήσεων μεταξύ αεροναυτιλιακών υπηρεσιών. Καθώς οι αλληλεπιδοτήσεις γενικώς οδηγούν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού, το πρόβλημα δεν περιορίζεται στην περίπτωση αλληλεπιδοτήσεων μεταξύ υπηρεσιών διαδρομής και τερματικών υπηρεσιών, αλλά και στις περιπτώσεις αλληλεπιδοτήσεων σε καθεμία από τις επιμέρους κατηγορίες, ειδικά δε μεταξύ τερματικών υπηρεσιών σε διαφορετικά αεροδρόμια.

4.6 Κανονισμός για τον Εναέριο Χώρο και Λειτουργία Διαχείρισης του Δικτύου

4.6.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την ανάγκη ισχυρής Ευρωπαϊκής Διαχείρισης και Σχεδιασμού του Δικτύου, ειδικά σε σχέση με το σχεδιασμό αεροδιαδρόμων, τον συντονισμό και την κατανομή των ανεπαρκών πόρων, ιδίως των ραδιοσυχνοτήτων και των κωδικών αναμεταδοτών ραντάρ, και άλλων λειτουργιών του δικτύου όπως ορίζονται στο Γενικό Πρόγραμμα για τη Διαχείριση της Εναέριας Κυκλοφορίας. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε επίσης να υπογραμμίσει ότι η αρχή της διασφάλισης σαφούς διαχωρισμού μεταξύ της παροχής υπηρεσιών και των κανονιστικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να διέπει τις λειτουργίες διαχείρισης του δικτύου. Τις λειτουργίες παροχής υπηρεσιών θα πρέπει να διαχειρίζεται ο κλάδος.

4.6.2 Είναι βασική η εκτέλεση αυτών των λειτουργιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανεξάρτητα από επιμέρους συμφέροντα μεμονωμένων φορέων παροχής υπηρεσιών αεροναυτιλίας. Συγκεκριμένα, η έλλειψη πανευρωπαϊκής προσέγγισης οδήγησε σε μη βελτιστοποιημένες διαδρομές με αποτέλεσμα περιττή κατανάλωση καυσίμων και περιβαλλοντική ζημία που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί.

4.6.3 Η ΕΟΚΕ αμφισβητεί την ανάγκη εκτελεστικών κανόνων που θα περιλαμβάνουν την αποκατάσταση συνοχής μεταξύ σχεδίων πτήσεων και χρονοθυρίδων και τον αναγκαίο συντονισμό με παρακείμενες περιοχές. Αν η πρόθεση της Επιτροπής είναι ο τερματισμός της κατάχρησης των σημερινών κανόνων για τις χρονοθυρίδες, πράγμα που στηρίζει η ΕΟΚΕ, αυτό θα μπορούσε να γίνει εντός του υπάρχοντος ρυθμιστικού πλαισίου.

4.7 Μεταρρύθμιση του Eurocontrol

4.7.1 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία της μεταρρύθμισης του Eurocontrol σύμφωνα με το κείμενο της Ανακοίνωσης (δηλαδή «Η εσωτερική μεταρρύθμιση της οργάνωσής του πρέπει να ευθυγραμμίσει τις διοικητικές δομές με τον ενιαίο ευρωπαϊκό ουρανό, προκειμένου (i) να τηρηθούν οι απαιτήσεις για τις εργασίες του δικτύου, και (ii) να ενισχυθεί η συμμετοχή του κλάδου σύμφωνα με την κοινή πολιτική μεταφορών»).

4.7.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο Eurocontrol μπορεί να συνεχίσει την τροφοδότηση της ΕΕ με πραγματογνωμοσύνη, αλλά υπάρχει ανάγκη μεγαλύτερης διαφάνειας αναφορικά με το ρόλο και τις μεθόδους χρηματοδότησής του. Οι κυβερνητικές εργασίες, συγκεκριμένα, θα έπρεπε να χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους. Ειδικότερα, η Μακροπρόθεσμη Έρευνα (2020+) θα έπρεπε να χρηματοδοτείται πλήρως από δημοσίους πόρους και όχι από τα τέλη διαδρομής.

4.7.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, όπου αυτό είναι εφικτό, εργασίες παροχής υπηρεσιών του Eurocontrol (π.χ. Πειραματικό Κέντρο, Ινστιτούτο Υπηρεσιών Αεροναυτιλίας) θα πρέπει να ανταγωνίζονται άλλους φορείς παροχής υπηρεσιών, να λειτουργούν βάσει των αρχών της αγοράς και να μην επιδοτούνται από το γενικό προϋπολογισμό του Eurocontrol ή τα τέλη διαδρομής ATM.

4.8 Η έλλειψη χωρητικότητας των αεροδρομίων είναι ένας αναγνωρισμένος κίνδυνος ως προς την επίτευξη μελλοντικών στόχων επιδόσεων. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την αναγνώριση της σημασίας της χωρητικότητας των αεροδρομίων και τη συμπερίληψή της ως ενός εκ των τεσσάρων πυλώνων του ΕΕΟ II και ιδιαίτερα της ανάγκης ευθυγράμμισης της χωρητικότητας των αεροδρομίων με τη χωρητικότητα της ATM.

4.9 Βοηθητικές υπηρεσίες ATM

4.9.1 Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι απαραίτητο να παρέχονται βοηθητικές υπηρεσίες ATM στο υψηλότερο επαγγελματικό επίπεδο, και πρέπει να αναγνωριστεί ότι σήμερα το κόστος τους είναι σημαντικό. Για παράδειγμα, οι ετήσιες μετεωρολογικές προβλέψεις κατά τη διαδρομή κοστίζουν συνολικά το υπερβολικό ποσό των 300 εκ. ευρώ περίπου.

4.9.2 Η ΕΟΚΕ ζητά να τροποποιηθεί το άρθρο 18α, το οποίο συνεπάγεται μελλοντική αναδιάρθρωση του κλάδου και άνοιγμα ορισμένων υπηρεσιών στους νόμους της αγοράς. Η ΕΟΚΕ δεν αντιτάσσεται στην διεξαγωγή μελέτης, υπό τον όρο ότι αυτή δεν θα έχει ρητώς ως στόχο το άνοιγμα των υπηρεσιών αυτών στον ανταγωνισμό. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι το πεδίο αυτό, της διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας, έχει ως πρωταρχικό στόχο την εγγύηση της ασφάλειας των αερομεταφορών.

4.10 Η αίσθηση της επείγουσας ανάγκης που υπάρχει μεταξύ των σχετικών φορέων δημιουργεί ευνοϊκό περιβάλλον για την εφαρμογή των αλλαγών.

4.10.1 Ένας χάρτης πορείας για τα περαιτέρω βήματα θα πρέπει να υποβληθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αμέσως μετά την έγκριση του ΕΕΟ II.

4.10.2 Η ομάδα διαχείρισης του σχεδίου θα πρέπει να αποτελείται από έμπειρους ειδικούς στον τομέα της διαχείρισης αλλαγών. Ο ΕΕΟ II αφορά επίσης την αλλαγή νοοτροπίας και πολιτιστικής αντιμετώπισης. Εάν στεφθεί από επιτυχία, ο ΕΕΟ II θα προσφέρει βιώσιμες λύσεις όσον αφορά την εναέρια κυκλοφορία για τις επόμενες γενές.

Βρυξέλλες, 15 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 717/2007 για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητής τηλεφωνίας εντός της Κοινότητας και της οδηγίας 2002/21/ΕΚ σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών»

COM(2008) 580 τελικό — 2008/0187 (COD)

(2009/C 182/12)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. HENCKS**

Στις 6 Νοεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την:

«Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 717/2007 για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητής τηλεφωνίας εντός της Κοινότητας και της οδηγίας 2002/21/ΕΚ σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών»

COM(2008) 580 τελικό — 2008/0187 (COD).

Στις 21 Οκτωβρίου 2008, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειας, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 15ης Ιανουαρίου 2009), όρισε γενικό εισηγητή τον κ. HENCKS και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 132 ψήφους υπέρ και 1 ψήφο κατά.

1. Συμπεράσματα

1.1 Ο δεδηλωμένος στόχος του κανονισμού 717/2007/ΕΚ, που ήταν να μην πληρώνουν υπερβολικές τιμές οι πελάτες των κινητών υπηρεσιών όταν πραγματοποιούν ή δέχονται κλήσεις με περιαγωγή, σε γενικές γραμμές επετεύχθη: 400 εκατομμύρια καταναλωτών ωφελούνται πλέον από τα αποτελέσματα της θέσπισης ευρωχρέωσης.

1.2 Ωστόσο, σύμφωνα με τα λεγόμενα της Επιτροπής, η εξέλιξη των τελών των υπηρεσιών φωνητικής επικοινωνίας με περιαγωγή ανά την Κοινότητα από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού δεν είναι αρκετά πειστική ώστε να μπορεί να υποτεθεί ότι, χωρίς ρυθμίσεις των τελών, ο ανταγωνισμός θα εξακολουθήσει να ασκείται σταθερά στις αγορές χονδρικής ή λιανικής πέραν του 2010. Τα τέλη χονδρικής και λιανικής δεν κυμαίνονται αρκετά χαμηλότερα από τα ανώτατα επίπεδα που ορίζει ο κανονισμός ώστε να ασκείται ένας υγιής ανταγωνισμός.

1.3 Επομένως, προκειμένου να διατηρήσουν οι καταναλωτές την εγγύηση ότι δεν θα χρεώνονται υπερβολικά τέλη για τις εξερχόμενες και εισερχόμενες ρυθμιζόμενες κλήσεις με περιαγωγή, η Επιτροπή προτείνει, κυρίως, τα εξής:

- να παραταθεί η ισχύς του κανονισμού 717/2007/ΕΚ έως τις 30 Ιουνίου 2013·
- να εξακολουθήσει, κατά τη διάρκεια της περιόδου παράτασης, η μείωση των ανώτατων ορίων των τελών ανά λεπτό, με ρυθμό 0,03 ευρώ ανά έτος·
- να οριστούν ανώτατα τέλη περιαγωγής για τα SMS (χονδρικής και λιανικής) και για τη μετάδοση δεδομένων (τιμές χονδρικής).

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις νέες μειώσεις των ανώτατων τιμών για τις φωνητικές κλήσεις με περιαγωγή, τις οποίες κρίνει αναλογικές και κατάλληλες.

1.5 Επικροτεί επίσης την θέσπιση ευρωχρέωσης λιανικής για τα SMS με ανώτατο όριο τέλους, καθώς και τον ορισμό ανώτατου ορίου για τις τιμές χονδρικής.

1.6 Όσον αφορά τις υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων με περιαγωγή, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η πρόταση μείωσης των τελών περιορίζεται αποκλειστικά στις υπηρεσίες χονδρικής, ενώ τα τέλη λιανικής είναι επίσης υπερβολικά, λόγω έλλειψης επαρκούς ανταγωνιστικής πίεσης.

1.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως αναγκαίο να ενισχυθούν τα δικαιώματα πρόσβασης των καταναλωτών στην πληροφόρηση, ώστε να βελτιωθεί το επίπεδο προστασίας τους και διαφάνειας των τιμών.

2. Ιστορικό

2.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 23ης και 24ης Μαρτίου 2006 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, για την επίτευξη των στόχων της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβόνας για οικονομική ανάπτυξη και παραγωγικότητα, έχει καθοριστική σημασία να εφαρμοστούν, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, εστιασμένες, αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες πολιτικές στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών. Επεσήμανε δε, επί του προκειμένου, τη σημασία της μείωσης των τελών των διασυννοριακών επικοινωνιών κινητής τηλεφωνίας.

2.2 Ήδη πριν από αυτό, η Επιτροπή είχε επανειλημμένως ασχοληθεί με τις υπερβολικές τιμές λιανικής που χρεώνονται στους χρήστες των δημοσίων δικτύων κινητής τηλεφωνίας όταν κάνουν χρήση του κινητού τηλεφώνου τους στο εξωτερικό, εντός της Κοινότητας (τέλη περιαγωγής ανά την Κοινότητα), οι οποίες οφείλονται στο υψηλό επίπεδο των τιμών χονδρικής που χρεώνει ο αλλοδαπός φορέας εκμετάλλευσης του φιλοξενούντος δικτύου, και, σε πολλές περιπτώσεις, στα υψηλά περιθώρια κέρδους που εφαρμόζει επί των τιμών λιανικής ο φορέας εκμετάλλευσης του δικτύου του συνδρομητή.

2.3 Το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες του 2002 δεν προσέφερε στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές έναν επαρκή μηχανισμό ώστε να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα όσον αφορά τα υπερβολικά τέλη της ενδοκοινοτικής περιαγωγής.

2.4 Υπό τις συνθήκες αυτές, και βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Ένωση προέβη σε παρέμβαση στην αγορά μέσω κανονισμού ⁽¹⁾, προκειμένου να ορίσει, για την περίοδο από 01.09.2007 έως 30.09.2010:

- ανώτατο όριο για τα τέλη χονδρικής ανά λεπτό, και
- ανώτατη λιανική τιμή ευρωχρέωσης,

που μπορούν να επιβάλλουν οι φορείς εκμετάλλευσης ενός δικτύου κινητής τηλεφωνίας για την παροχή υπηρεσιών περιαγωγής για τις κινητές φωνητικές επικοινωνίες με προέλευση και τερματισμό εντός της Κοινότητας.

2.5 Στη σχετική γνωμοδότησή της ⁽²⁾, η ΕΟΚΕ είχε εγκρίνει το διάβημα και κρίνει ότι η παρέμβαση της Ένωσης είναι αναγκαία και αναλογική, ενώ αναβαθμίζει και το επίπεδο προστασίας των καταναλωτών, κυρίως επειδή ενισχύει το δικαίωμα πρόσβασης τους στην πληροφόρηση, χάρη στα μέτρα διαφάνειας, και προστατεύει τα οικονομικά τους συμφέροντα με την θέσπιση μηχανισμού για τον προληπτικό καθορισμό ανωτάτων ορίων στα τέλη για την παροχή υπηρεσιών περιαγωγής όσον αφορά τις κλήσεις φωνητικής κινητής τηλεφωνίας μεταξύ κρατών μελών.

2.6 Στη θέση που έλαβε σχετικά, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμφώνησε να θεσπιστεί η κοινή προσέγγιση για περιορισμένο διάστημα, ζήτησε όμως να μπορεί να παραταθεί ή να τροποποιηθεί, βάσει εξέτασης που θα πρέπει να διεξαχθεί, πριν από τις 3 Δεκεμβρίου 2008, η Επιτροπή, η οποία θα πρέπει επίσης να εξετάσει τον αντίκτυπο του κανονισμού στους μικρούς φορείς παροχής κινητής τηλεφωνίας της Κοινότητας και στη θέση τους εντός της συνολικής κοινοτικής αγοράς της περιαγωγής.

2.7 Δεδομένου ότι, πέραν της φωνητικής τηλεφωνίας, υπάρχουν νέες κινητές υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων που κερδίζουν συνεχώς

έδαφος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε καλέσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρακολουθεί τις εξελίξεις της αγοράς της περιαγωγής των υπηρεσιών μετάδοσης δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των μηνυμάτων SMS (short message service) και MMS (multimedia messaging service) εντός της Κοινότητας.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού στηρίζεται σε μία ανακοίνωση ⁽³⁾ σχετική με την επανεξέταση της λειτουργίας του κανονισμού 717/2007/ΕΚ και σε δύο έγγραφα εργασίας ⁽⁴⁾ της Επιτροπής.

3.2 Σύμφωνα με τα έγγραφα αυτά, τα τέλη χονδρικής και λιανικής για την περιαγωγή των φωνητικών κλήσεων δεν έχουν διαμορφωθεί αρκετά χαμηλότερα από τα ανώτατα επίπεδα που ορίζονται στον κανονισμό 717/2007/ΕΚ ώστε να είναι δυνατός ο υγιής ανταγωνισμός.

3.3 Οι υπηρεσίες SMS και μετάδοσης δεδομένων με περιαγωγή αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα 12,3 % και 8,6 % επί των εσόδων στον τομέα της περιαγωγής. Τα τέλη των SMS με περιαγωγή παρουσίασαν, γενικά, μικρές διακυμάνσεις κατά το προηγούμενο έτος, παρά τις πολιτικές πιέσεις που ασκήθηκαν στους φορείς εκμετάλλευσης για να παροτρυνθούν να μειώσουν τις τιμές και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αποφύγουν την επιβολή ρύθμισης.

3.4 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι ο κανονισμός 717/2007/ΕΚ δεν οδήγησε στον υγιή ανταγωνισμό και δεδομένου ότι είναι αδύνατη η αναθέρμανση του ανταγωνισμού μέσω αύξησης του αριθμού των εναλλακτικών φορέων, καθώς οι συχνότερες σπανίζουν, η Επιτροπή αναγκάζεται να προτείνει τα εξής:

- να παραταθεί ο ισχύων κανονισμός πέραν της 30ής Ιουνίου 2010, για νέα τριετή περίοδο·
- να καθοριστούν νέα ανώτατα όρια για τα τέλη που μπορούν να χρεώνουν για την περιαγωγή φωνητικών κλήσεων οι φορείς εκμετάλλευσης ενός δικτύου κινητής τηλεφωνίας κατά τη διάρκεια της περιόδου της παράτασης·
- να διευκρινιστούν οι απαιτήσεις χρέωσης ανά δευτερόλεπτο·
- να επισπευσθεί η ημερομηνία μείωσης των ανωτάτων ορίων για τα τέλη περιαγωγής των φωνητικών κλήσεων από τις 30 Αυγούστου 2009 στην 1η Ιουλίου 2009·
- να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 717/2007/ΕΚ και στις υπηρεσίες SMS με ενδοκοινοτική περιαγωγή·
- να καθοριστεί ανώτατο όριο τελών χονδρικής για τις υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων με περιαγωγή και να καθιερωθεί διαφάνεια και προληπτικοί μηχανισμοί·
- να προωθηθεί η διαφάνεια των τελών.

(1) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 717/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2007, για την περιαγωγή σε δημόσια δίκτυα κινητής τηλεφωνίας εντός της Κοινότητας και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/21/ΕΚ.

(2) Εισηγητής: ο κ. Hernández Bataller, (EE C 324 της 30.12.2006, σ. 42).

(3) COM(2008) 579 τελικό.

(4) SEC(2008) 2489 και SEC(2008) 2490.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Στη γνωμοδότησή της για τον κανονισμό 717/2007/ΕΚ, η ΕΟΚΕ είχε επικροτήσει θερμά τον στόχο της Επιτροπής να καταλήξει σε μείωση των τιμών περιαγωγής έως και κατά 70 %, γεγονός που θα επέφερε οικονομία της τάξεως των 5 δις ευρώ για τους καταναλωτές.

4.2 Με την πρότασή της για νέα μείωση των μέγιστων ορίων, η οποία συνοψίζεται παρακάτω, ο στόχος αυτός θα ξεπεραστεί για τις εισερχόμενες κλήσεις (- 76 %), ενώ για τις εξερχόμενες κλήσεις η συνολική μείωση θα ανέλθει σε 55,8 %.

Ευρώ/λεπτό χωρίς ΦΠΑ	Τέλη χονδρ.	Διαφ. %	Τέλη λιανικής ΜΟC (*)	Διαφ. %	Τέλη λιανικής ΜΤC (**)	Διαφ. %
<i>Μέση τιμή προ 1.9.2007</i>			0,7692		0,417	
Κανονισμός 717/2007/ΕΚ						
μέγιστη τιμή 1.9.2007-31.8.2008	0,30		0,49		0,24	
μέγιστη τιμή 1.9.2008-30.6.2009 (***)	0,28	6,67	0,46	6,12	0,22	8,33
μέγιστη τιμή 1.7.2009 (***)-30.6.2010	0,26	7,14	0,43	6,52	0,19	13,64
Πρόταση κανονισμού COM(2008) 580						
μέγιστη τιμή 1.7.2010-30.6.2011	0,23	11,54	0,40	6,98	0,16	15,79
μέγιστη τιμή 1.7.2011-30.6.2012	0,20	13,04	0,37	7,50	0,13	18,75
μέγιστη τιμή 1.7.2012-30.6.2013	0,17	15,00	0,34	8,11	0,10	23,75
Συνολική μείωση			0,4292	55,79	0,317	76,01

(*) ΜΟC = mobile originating call/εξερχόμενη κλήση

(**) ΜΤC = mobile terminal call/εισερχόμενη κλήση

(***) Η Επιτροπή προτείνει να επισυνοσθεί κατά 2 μήνες η ημερομηνία, η οποία είχε οριστεί αρχικά στις 30 Αυγούστου 2009.

4.3 Η ΕΟΚΕ εγκρίνει τα νέα μέτρα και συγχαίρει την Επιτροπή για την πρωτοβουλία της, την οποία κρίνει αναγκαία και αναλογική, και η οποία, επιπλέον, ενισχύει τα δικαιώματα πρόσβασης στην πληροφόρηση των καταναλωτών, με στόχο να βελτιωθεί το επίπεδο προστασίας τους και η διαφάνεια των τελών.

4.4 Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχει η Επιτροπή, οι μειώσεις τελών που εισήχθησαν με τον κανονισμό 717/2007/ΕΚ δεν επέφεραν μείωση της απασχόλησης ούτε υποβάθμιση των συνθηκών εργασίας στον κλάδο.

4.5 Στα έγγραφα μελέτης, η Επιτροπή προβαίνει σε διάκριση των μεθόδων χρέωσης των υπηρεσιών, φωνητικών και SMS, μεταξύ προπληρωνόμενων και πληρωνόμενων εκ των υστέρων. Η διάκριση αυτή, όμως, δεν λαμβάνεται υπόψη στα τιμολόγια που ορίζει ή προτείνει η Επιτροπή, ενώ, για τους φορείς εκμετάλλευσης, η οικονομική υπεραξία διαφέρει ουσιωδώς μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών.

4.6 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος του κανονισμού στους μικρούς φορείς κινητής τηλεφωνίας στην Κοινότητα και στη θέση τους εντός της συνολικής κοινοτικής αγοράς της περιαγωγής εξετάστηκε πολύ αόριστα.

4.7 Στη γνωμοδότησή της για τον κανονισμό 717/2007/ΕΚ, η ΕΟΚΕ είχε εκφράσει τον φόβο μήπως η εφαρμογή του κανονισμού επιφέρει αναπροσαρμογή των τελών των εθνικών κινητών επικοινωνιών και οδηγήσει τους φορείς εκμετάλλευσης, σε ορισμένες περιπτώσεις, να ανακτήσουν τις δαπάνες με αύξηση των εσόδων από άλλες υπηρεσίες.

4.8 Από την έναρξη της ισχύος των πρώτων ρυθμιζόμενων ανώτατων ορίων τελών, η Επιτροπή, σύμφωνα με τα λεγόμενά της, δεν διαπίστωσε καμία αύξηση των εθνικών τιμολογίων που θα μπορούσε να αποδοθεί ειδικά στον κανονισμό 717/2007/ΕΚ. Διαπιστώνεται, ωστόσο, ότι ορισμένοι φορείς αύξησαν σημαντικά τα τέλη διεθνούς περιαγωγής με προέλευση ή τερματισμό τρίτες χώρες εκτός ΕΕ, τα οποία δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα της Επιτροπής ή των εθνικών ρυθμιστικών αρχών.

4.9 Όσον αφορά την χρέωση της διάρκειας των κλήσεων, παρότι τα ανώτατα όρια των τελών λιανικής που καθορίζονται από τον κανονισμό εκφράζονται σε τέλη ανά λεπτό, η επιλογή που είχε προκρίνει η Επιτροπή ήταν να επιτρέπεται στους φορείς εκμετάλλευσης η χρέωση τέλους αποκατάστασης κλήσεως, που θα αντιστοιχούσε κατά ανώτατο όριο στα πρώτα 30 δευτερόλεπτα μιας εξερχόμενης κλήσης με περιαγωγή, και πέραν αυτής η χρέωση να γίνεται ανά δευτερόλεπτο.

4.10 Πολλοί φορείς εκμετάλλευσης, όμως, εξακολούθησαν να εφαρμόζουν τις παλαιότερες πρακτικές τους, ή ακόμη και μετέβαλαν τη δομή των τιμολογίων τους, ώστε να τιμολογούν τις κλήσεις περιαγωγής με βάση ελάχιστες περιόδους χρέωσης ανώτερες των 30 δευτερολέπτων και έως 60 δευτερολέπτων. Διαπιστώθηκε ότι η διάρκεια των εξερχόμενων κλήσεων που χρεώνεται υπερβαίνει, κατά μέσον όρο, κατά 24 % την πραγματική διάρκεια των συγκεκριμένων κλήσεων.

4.11 Η νέα πρόταση της Επιτροπής επιβάλλει, από 1ης Ιουλίου 2009, την χρέωση ανά δευτερόλεπτο για όλες τις ρυθμιζόμενες κλήσεις με περιαγωγή, εξερχόμενες ή εισερχόμενες, με δυνατότητα εφαρμογής μιας ελάχιστης αρχικής περιόδου χρέωσης που δεν θα υπερβαίνει τα 30 δευτερόλεπτα. Η χρέωση ελάχιστης αρχικής περιόδου 30 δευτερολέπτων δικαιολογείται από το γεγονός ότι κάθε κλήση, όσο σύντομη κι εάν είναι, κινητοποιεί σημαντικά τεχνικά μέσα.

4.12 Ωστόσο, η παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα της χρέωσης ανά δευτερόλεπτο ισχύει αποκλειστικά για τις εξερχόμενες κλήσεις, παρότι οι εισερχόμενες κλήσεις απαιτούν επίσης ουσιώδη τεχνική υποστήριξη.

4.13 Η πρόταση της Επιτροπής επισπεύδει την ημερομηνία μείωσης των ανώτατων ορίων τελών χονδρικής και λιανικής για τις φωνητικές κλήσεις με περιαγωγή, από τις 30 Αυγούστου στην 1η Ιουλίου του 2009, ούτως ώστε οι καταναλωτές να επωφεληθούν ήδη από τα νέα τιμολόγια κατά την περίοδο όπου η ζήτηση είναι μεγαλύτερη. Αυτό προϋποθέτει να τεθεί σε ισχύ ο υπό εξέταση κανονισμός το ταχύτερο δυνατόν.

4.14 Η υπό εξέταση πρόταση εισάγει ανώτατη «ευρωχρέωση» για τα SMS από την 1η Ιουλίου 2009 έως τις 30 Ιουνίου 2013, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 0,11 ευρώ, καθώς και ανώτατο όριο 0,04 ευρώ για τα τέλη χονδρικής.

4.15 Όσον αφορά την υπηρεσία μετάδοσης δεδομένων με περιαγωγή, η πρόταση της Επιτροπής δεν προβλέπει, στην παρούσα φάση,

ρύθμιση του επιπέδου των τιμών λιανικής, καθορίζει όμως ένα ανώτατο όριο για το μέσο τέλος χονδρικής, το οποίο ορίζεται σε 1 ευρώ/MB από την 01.07.2009. Στις αιτιολογικές σκέψεις του υπό εξέταση κανονισμού, όμως, η Επιτροπή διαπιστώνει το υψηλό επίπεδο των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων με περιαγωγή, καθώς και τον ανεπαρκή ανταγωνισμό στην αγορά αυτή, γεγονός που χαρακτηρίζει ως ανησυχητικό, πολύ περισσότερο μάλιστα που, καθώς λέει, η διαφάνεια των τιμών είναι ελλιπής.

4.16 Υπό αυτές τις συνθήκες, η ΕΟΚΕ διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες για το κατά πόσον η προσφυγή σε άλλα μέσα πρόσβασης σε υπηρεσίες δεδομένων, όπως η δημόσια ασύρματη πρόσβαση στο διαδίκτυο, θα μπορούσε να ασκήσει την δέουσα ανταγωνιστική πίεση. Η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε να παρέμβει η Επιτροπή αμέσως στις τιμές και αυτής της αγοράς.

4.17 Εξάλλου, η πρόταση προβλέπει την εισαγωγή μηχανισμού ο οποίος θα διακόπτει αυτόματα την υπηρεσία όταν συμπληρώνεται ένα όριο ελεύθερα καθοριζόμενο από τον πελάτη (όριο διακοπής), ενώ θα αποστέλλει προειδοποίηση μέσω αυτόματου μηνύματος όταν προσεγγίζεται το όριο αυτό.

4.18 Η διαδικασία αυτή, όσο πρόσφορη κι εάν είναι, θέτει ουσιώδη τεχνικά προβλήματα και κινδυνεύει να οδηγήσει τον πελάτη σε κατάσταση εμπλοκής, εάν δεν διαθέτει τη δυνατότητα να υπερβεί, μέσω ενός απλού χειρισμού, το όριο που ο ίδιος έχει θέσει. Εξάλλου, δεν συμβαδίζει ουδόλως με το μέλημα της διαφάνειας και της διαμόρφωσης των τιμολογίων σε συνάρτηση με το κόστος. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι τα ζητήματα αυτά δεν εξετάστηκαν στη σχετική μελέτη επιπτώσεων.

4.19 Η πρόταση της Επιτροπής αποβλέπει επίσης στην αύξηση της διαφάνειας των τελών. Προς τον σκοπό αυτόν, επεκτείνει την υποχρέωση των φορέων παροχής κινητής τηλεφωνίας να παρέχουν στους πελάτες περιαγωγής εξατομικευμένες πληροφορίες σχετικά με την τιμολόγηση, όταν εισέρχονται σε άλλο κράτος μέλος, συμπεριλαμβάνοντας στην υποχρέωση αυτή τα SMS και τις υπηρεσίες μετάδοσης δεδομένων με περιαγωγή.

4.20 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το μέτρο αυτό, υπό τον όρο ότι θα πρέπει να αποφευχθεί η πολλαπλή αποστολή ενημερωτικών μηνυμάτων σε κάθε διέλευση των συνόρων, ενώ θα πρέπει, επίσης, να υπάρξει μέριμνα ώστε οι πληροφορίες αυτές σχετικά με τις τιμές να είναι σαφείς, κατανοητές και συγκρίσιμες με εναλλακτικές προσφορές.

Βρυξέλλες, 15 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αντιμετώπιση των προκλήσεων του πετρελαίου»

(2009/C 182/13)

Γενικός Εισηγητής: ο κ. OSBORN

Στις 21 Νοεμβρίου 2008, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δυνάμει του άρθρου 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Αντιμετώπιση των προκλήσεων του πετρελαίου».

Στις 12 Νοεμβρίου 2008 το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, Ενέργεια, Υποδομές και Κοινωνία της Πληροφορίας» την προετοιμασία των εργασιών της ΕΟΚΕ σχετικά με το θέμα.

Δεδομένης της επείγουσας φύσης των εργασιών, κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. OSBORN και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 140 ψήφους υπέρ, 6 κατά και 2 αποχές.

1. Σύνοψη και συμπεράσματα

1.1 Οι δύο κίριτοι παράγοντες που θα διαμορφώσουν το μέλλον της βιομηχανίας πετρελαίου τις επόμενες δεκαετίες είναι:

- Η επιτάχυνση της αλλαγής του κλίματος, που σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στις αυξανόμενες εκπομπές CO₂ από τη χρήση ορυκτών καυσίμων.
- Η πεπερασμένη διάθεση αποθεμάτων και οι σταδιακά αυξανόμενες τεχνικές και πολιτικές δυσχέρειες όσον αφορά την επίτευξη ασφαλούς και εύκολης πρόσβασης στα υπόλοιπα αποθέματα.

1.2 Η αλληλεπίδραση αυτών των δύο παραγόντων οδηγεί σήμερα τον κόσμο σε μια ολόενα και πιο ασταθή θέση, καθώς οι αυξανόμενες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα επιταχύνουν την αλλαγή του κλίματος και η αυξανόμενη κατανάλωση πετρελαίου μας φέρνει ολόενα και πιο κοντά στο σημείο όπου οι περιορισμοί της προσφοράς ενδέχεται να προκαλέσουν σοβαρές ελλείψεις και οικονομική δυσλειτουργία.

1.3 Ο μοναδικός αποτελεσματικός τρόπος για την αντιμετώπιση της κρίσης της αλλαγής του κλίματος θα είναι να κατορθώσει η παγκόσμια οικονομία να τροποποιήσει άμεσα την ενεργειακή της βάση, απομακρυνόμενη από την σημερινή υπέρμετρη εξάρτηση από την καύση ορυκτών καυσίμων. Αυτό σημαίνει ότι η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου πρέπει να παύσει να αυξάνεται εντός λίγων ετών και στη συνέχεια να αρχίσει να μειώνεται σταθερά, φθάνοντας σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα έως τα μέσα του αιώνα. Αυτή η πρόκληση είναι ιδιαίτερα επιτακτική για την Ευρώπη η οποία εξαρτάται σε τόσο μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές πετρελαίου.

1.4 Οι νέοι πετρελαϊκοί πόροι είναι ολόενα και σπανιότεροι και συχνά συνοδεύονται από πολιτικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Ο κόσμος γενικότερα (και ιδιαίτερα η Ευρώπη) θα είναι σε πολύ καλύτερη και ασφαλέστερη θέση εάν μειωθεί η εξάρτηση από το πετρέλαιο.

1.5 Η ζήτηση στην Ευρώπη θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 50 % έως το 2050, ενδεχομένως δε κατά πολύ περισσότερο.

1.6 Η αγορά δεν είναι σε θέση να επιτύχει μόνη της την απαραίτητη απομάκρυνση από το πετρέλαιο.

1.7 Σημαντικός θα είναι ο ρόλος των φορολογικών μέτρων για την αύξηση της τιμής του πετρελαίου ⁽¹⁾ (και άλλων ορυκτών καυσίμων) σε σύγκριση με άλλους ενεργειακούς πόρους, με την επιβολή φόρων επί του άνθρακα ή του πετρελαίου ή με την εμπορία αδειών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ο δε ρόλος αυτός θα πρέπει να εξελιχθεί περαιτέρω. Θα χρειαστούν ωστόσο και άλλα μέτρα, διαφοροποιημένα ανά τομέα.

1.8 Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να αναπτυχθεί κατά τρόπο ώστε να θεσπισθεί μια κατώτατη τιμή για τον άνθρακα ώστε η αγορά να αποκτήσει μεγαλύτερη βεβαιότητα. Η κατώτατη τιμή θα πρέπει στη συνέχεια να κατευθύνεται ανοδικά τις επόμενες τρεις δεκαετίες ώστε να ασκείται ολόενα και περισσότερη πίεση από την αγορά προς τους παρόχους κάθε είδους προκειμένου να αποδεσμευθούν από τη χρήση ορυκτών καυσίμων.

1.9 Στον τομέα των μεταφορών οι κυριότερες αλλαγές που απαιτούνται είναι:

- Ο σχεδιασμός πόλεων, κωμπούλεων και άλλων οικισμών κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μειωθούν οι αποστάσεις και οι χρόνοι μετάβασης όπου αυτό είναι δυνατόν.
- Η συνεχής βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και των επιδόσεων άνθρακα των αεροσκαφών, των πλοίων, των σιδηροδρόμων και των οδικών οχημάτων κάθε τύπου.
- Η προτίμηση
 - των σιδηροδρομικών μεταφορών έναντι των αεροπορικών·
 - των δημόσιων μέσων μεταφοράς έναντι των ιδιωτικών·
 - των οχημάτων που κινούνται με ηλεκτρισμό ή με υδρογόνο έναντι αυτών που χρησιμοποιούν κινητήρες εσωτερικής καύσης·
 - της ποδηλασίας και του περπατήματος όπου αυτό είναι δυνατόν.

⁽¹⁾ Η ΕΟΚΕ εξετάζει διεξοδικότερα το ζήτημα των τιμών του πετρελαίου στην επικείμενη γνωμοδότησή της CESE 348/2008 *Αντιμετωπίζοντας την πρόκληση της ανόδου των τιμών του πετρελαίου*, που συνιστά την απάντηση της ΕΟΚΕ στην ανακοίνωση της «Αντιμετωπίζοντας την πρόκληση της ανόδου των τιμών του πετρελαίου».

1.10 Στις κατοικίες και σε άλλα κτήρια η χρήση πετρελαίου (και άλλων ορυκτών καυσίμων) για θέρμανση, ψύξη και μαγείρεμα πρέπει σταδιακά να αντικατασταθεί από την ηλεκτρική ενέργεια οικολογικής προέλευσης.

1.11 Στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να διευθυνηθεί με όσον το δυνατόν ταχύτερους ρυθμούς η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τα ορυκτά καύσιμα ωστόσο θα παραμείνουν αναπόφευκτα η σημαντικότερη πηγή ηλεκτρικής ενέργειας για πολλά χρόνια ακόμη. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας να εξελιχθούν και να εγκατασταθούν τεχνολογίες δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα το συντομότερο δυνατόν. Η χρήση του πετρελαίου ως καυσίμου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να μειωθεί, αλλά όπου εξακολουθεί να χρησιμοποιείται, πρέπει να εφαρμόζεται η τεχνολογία δέσμευσης του άνθρακα, όπως ισχύει με τον γαιάνθρακα.

1.12 Μια νέα γενιά πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ενδέχεται να διαδραματίσει κάποιον ρόλο σε ορισμένες χώρες για την εξομάλυνση της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλής έντασης άνθρακα. Δεν πρέπει όμως οι επενδύσεις σε αυτόν τον τομέα να εκτρέψουν τους πόρους και το πολιτικό ενδιαφέρον από την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

1.13 Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της ήδη προηγούνται στον αναπροσανατολισμό των πολιτικών τους στη σωστή κατεύθυνση επί όλων αυτών των θεμάτων, αλλά πρέπει να προχωρήσουν ακόμη περισσότερο και ακόμη ταχύτερα. Επίσης, θα πρέπει να επιδιωχθούν παρόμοιες δεσμεύσεις από άλλες ανεπτυγμένες χώρες και να δαπανηθούν σημαντικά κονδύλια για την προώθηση συγκρίσιμου μεγέθους προσπάθειών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

1.14 Η κοινωνία πολιτών πρέπει να εμπλακεί ευρύτερα και συστηματικότερα στην προσπάθεια ευαισθητοποίησης και αποδοχής των απαιτούμενων αλλαγών, ιδιαίτερα όσον θα επηρεάσουν τον τρόπο ζωής και τη συμπεριφορά των ανθρώπων.

1.15 Η παγκόσμια βιομηχανία πετρελαίου είναι αντιμέτωπη με μια διπλή πρόκληση για το μέλλον:

- Να βοηθήσει τον κόσμο να προσαρμοστεί σε μια κατάσταση σταθερά φθίνουσας εξάρτησης από το πετρέλαιο·
- Να αξιοποιήσει τα τεράστια αποθέματα εμπειρογνωμοσύνης και οικονομικής ισχύος που διαθέτει, ώστε να πρωτοστατήσει (ή να βοηθήσει άλλους να πρωτοστατήσουν) στις νέες τεχνολογίες μη ορυκτών καυσίμων.

2. Εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και κλιματική αλλαγή

2.1 Ο κίνδυνος της καταστροφικής κλιματικής αλλαγής λόγω των αυξανόμενων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου συνιστά μία από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες προκλήσεις τον 21ο αιώνα.

2.2 Σύμφωνα με τη ΔΕΚΑ (Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή), προκειμένου η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη λόγω των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου να διατηρηθεί σε επίπεδα χαμηλότερα των 2° C σε σύγκριση με τα επίπεδα της προ-βιομηχανικής εποχής, οι εκπομπές CO₂ πρέπει να παύσουν να αυξάνονται εντός 5-10 ετών και έως το 2050 να μειωθούν σταθερά κατά περίπου 50 έως 85 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2000.

2.3 Αυτό προϋποθέτει ριζική αλλαγή των υφιστάμενων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής σε ολόκληρο τον κόσμο — της τάξης μιας νέας βιομηχανικής επανάστασης. Οι μειώσεις του επιπέδου εκπομπών από την καύση πετρελαίου θα πρέπει επίσης να διαδραματίσουν έναν ρόλο στη συνολική μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Θα βοηθούσε ο προσδιορισμός μιας πορείας ή επιδόσεως καθολικής αποδοχής προκειμένου να σημειωθεί σταδιακή μείωση της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου τις επόμενες τέσσερις δεκαετίες, συμπεριλαμβανομένης μιας συγκεκριμένης πορείας για την Ευρώπη. Η κατανάλωση πετρελαίου στην Ευρώπη πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 50 % έως το 2050, ενδεχομένως δε και κατά πολύ περισσότερο.

2.4 Επί του παρόντος, η τροχιά της παγκόσμιας κατανάλωσης πετρελαίου εξακολουθεί να είναι ανοδική σε ετήσια βάση, κυρίως λόγω της ταχείας αύξησης της ζήτησης στις αναδυόμενες οικονομίες. Μολονότι η ζήτηση στην Ευρώπη σχεδόν σταθεροποιείται, ακόμη δεν έχουμε μπει στην απαιτούμενη καθοδική τροχιά.

2.5 Το είδος των μέτρων που εφαρμόζει σήμερα η Ευρώπη στα πλαίσια της δέσμης για την ενέργεια είναι μεν μια αρχή, αλλά η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή πρέπει σύντομα να υποβάλει και δεύτερη δέσμη μέτρων, ώστε να επιτευχθεί το σωστό επίπεδο μειώσεων.

2.6 Η Ευρώπη από μόνη της ευθύνεται για ποσοστό μικρότερο του 20 % της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου. Θα είναι εξίσου σημαντικό να εξασφαλισθούν παρόμοιες δεσμεύσεις για μείωση της ζήτησης από άλλες ανεπτυγμένες χώρες και από τις αναδυόμενες οικονομίες στο πλαίσιο των τρεχουσών διαπραγματεύσεων για την κλιματική αλλαγή.

3. Εφοδιασμός με πετρέλαιο

3.1 Οι παγκόσμιοι πετρελαϊκοί πόροι είναι πεπερασμένοι και δεν μπορούν να διαρκέσουν για πάντα. Εξακολουθούν να ανακαλύπτονται κοιτάσματα πετρελαίου στον κόσμο, αλλά τα νέα ευρήματα είναι συνήθως μικρότερης έκτασης και δυσκολότερο να αξιοποιηθούν, και συχνά βρίσκονται σε πολιτικά ασταθή ή αφιλόξενα μέρη του κόσμου. Ενδέχεται δε η αξιοποίησή τους να είναι και δαπανηρότερη.

3.2 Ορισμένα από τα νέα κοιτάσματα βρίσκονται σε περιβαλλοντικά ευάλωτες περιοχές όπως η Αρκτική. Άλλα, όπως η ασφαλτούχος άμμος στον Καναδά, θα είναι πιο δύσκολο να τύχουν εκμετάλλευσης και η ίδια η διαδικασία εξόρυξης θα παράγει υψηλότερες εκπομπές CO₂. Θα ήταν επιθυμητό να αποφευχθεί, εάν είναι δυνατόν, η χρήση αυτών των πόρων ή τουλάχιστον να αναβληθεί έως ότου εξευρεθούν μεγαλύτερες εγγυήσεις για το περιβάλλον και τη δέσμευση άνθρακα.

3.3 Η Ευρώπη αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά τον εφοδιασμό της με πετρέλαιο. Οι πετρελαϊκοί πόροι στην περιοχή της εξαντλούνται και η Ευρώπη εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από τις εισαγωγές, που σήμερα αναλογούν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80 % του εφοδιασμού της.

3.4 Στο μέλλον η Ευρώπη μπορεί να βρεθεί σε ακόμη δυσκολότερη θέση. Η τροφοδοσία πετρελαίου ενδέχεται να καταστεί δυσχερέστερη ή πολύ ακριβότερη. Η αστάθεια της προσφοράς και των τιμών μπορεί επίσης να εμφανίζεται συχνότερα.

3.5 Αυτό το πιθανό πρόβλημα προσφοράς καθιστά περισσότερο επιτακτική την επίτευξη ταχείας προόδου στην Ευρώπη ως προς την μείωση της εξάρτησής της από το πετρέλαιο. Όσο πιο γρήγορα μειώσουμε τη συνολική ζήτηση πετρελαίου και μεταβούμε στη χρήση αμεσότερα διαθέσιμων ενεργειακών πόρων τόσο μεγαλύτερη θα είναι η ανεξαρτησία και η ασφάλειά μας και τόσο ισχυρότερη θα είναι η θέση μας να ασκούμε πίεση σε άλλους να συνδράμουν και αυτοί στον περιορισμό της ζήτησης στα πλαίσια της προσπάθειας για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

4. Τι πρέπει να γίνει; — Διαφοροποίηση και απομάκρυνση από το πετρέλαιο

4.1 Το πετρέλαιο χρησιμοποιείται κυρίως στον τομέα των μεταφορών, αλλά και σε σημαντικό ποσοστό για τις οικιακές ανάγκες θέρμανσης και μαγειρέματος, για τη θέρμανση και την ψύξη άλλων κτηρίων, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ως πρώτη ύλη για τη βιομηχανία πετροχημικών. Σε όλους αυτούς τους τομείς πρέπει να μειωθεί η εξάρτηση από το πετρέλαιο το ταχύτερο δυνατόν.

4.2 Ο τομέας των μεταφορών — Απαιτούνται τρεις αλλαγές

- Ο σχεδιασμός πόλεων, κωμοπόλεων και άλλων οικισμών κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μειωθούν οι αποστάσεις και οι χρόνοι μετάβασης όπου αυτό είναι δυνατόν.
- Η συνεχής βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και των επιδόσεων άνθρακα των αεροσκαφών, των πλοίων, των σιδηροδρόμων και των οδικών οχημάτων κάθε τύπου.
- Η προτίμηση
- των σιδηροδρομικών μεταφορών έναντι των αεροπορικών·
- των δημόσιων μέσων μεταφοράς έναντι των ιδιωτικών·
- των οχημάτων που κινούνται με ηλεκτρισμό ή με υδρογόνο έναντι αυτών που κινούνται με κινητήρες εσωτερικής καύσης·
- της ποδηλασίας και του περπατήματος όπου αυτό είναι δυνατόν.

4.3 Τουλάχιστον για τις επόμενες δύο ή τρεις δεκαετίες, η αεροπορία ενδέχεται να πρέπει να παραμείνει πρωταρχικός κλάδος κατανάλωσης πετρελαίου για ουσιαστικές χρήσεις. Ωστόσο, πρέπει να επιφέρει τις μέγιστες δυνατές βελτιώσεις στην αποδοτικότητα. Η επέκταση των σιδηροδρομικών υπηρεσιών υψηλής ταχύτητας πρέπει να είναι προτιμητέα έναντι των αεροπορικών μεταφορών όπου αυτό είναι δυνατόν. Επίσης πρέπει να αποθαρρυνθεί η περαιτέρω επέκταση των αερομεταφορών και των αερολιμένων.

4.4 Αναφορικά με τη ναυτιλία, πρέπει να επιδιώκεται σε μόνιμη βάση βελτίωση της αποδοτικότητας και να ενθαρρύνονται ενεργά καινοτόμες ιδέες, όπως η προσθήκη περαιτέρω αιολικής ισχύος για μείωση της κατανάλωσης καυσίμων.

4.5 Οικιακή κατανάλωση πετρελαίου

Η άμεση καύση ορυκτών καυσίμων σε εστίες, λέβητες ή μαγειρικές εστίες πρέπει να καταργηθεί σταδιακά και ο ηλεκτρισμός (που ολοένα και περισσότερο προέρχεται από ανανεώσιμη παραγωγή επί τόπου καθώς και από το κεντρικό δίκτυο) ή η ξυλεία αειφόρου παραγωγής πρέπει να καταστούν το πάγιο καύσιμο των νοικοκυριών. Πρέπει δε να θεσπισθεί χρονοδιάγραμμα για αυτή την μετάβαση.

4.6 Το πετρέλαιο στον τομέα των επιχειρήσεων

Παρόμοια μετάβαση θα πρέπει να σημειωθεί στον βιομηχανικό και επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας για τη θέρμανση και άλλους σκοπούς. Όπου οι βιομηχανικές διαδικασίες σήμερα βασίζονται στη χρήση ορυκτών καυσίμων ως πρώτης ύλης, θα απαιτηθεί ανάλυση ανά τομέα ώστε να εντοπιστεί σε ποιον βαθμό μπορεί να δεσμευθεί και να αποθηκευθεί ο άνθρακας που απελευθερώνεται από αυτές τις διαδικασίες ή εάν αυτές οι χρήσεις μπορούν να υποκατασταθούν από διαδικασίες άνευ ορυκτών καυσίμων.

4.7 Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας

Στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες για τη διάδοση κάθε είδους ανανεώσιμων πηγών το ταχύτερο δυνατόν. Οι στόχοι που έχει θέσει η Ευρώπη είναι μια καλή αρχή, αλλά πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη ώστε οι διάφορες τεχνολογίες να φθάσουν στην αγορά σε προσιτές τιμές.

4.8 Ο άνθρακας (και σε μικρότερο βαθμό τα άλλα ορυκτά καύσιμα) θα διατηρήσουν τη σημασία που έχουν για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για αρκετές δεκαετίες. Η δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα πρέπει να εξελιχθεί το ταχύτερο δυνατόν και στη συνέχεια να καταστεί υποχρεωτική για όλους τους υπόλοιπους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που λειτουργούν με πετρέλαιο.

4.9 Ίσως να χρειαστεί μία νέα γενιά πυρηνικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Εντούτοις, η τεχνολογία της πυρηνικής ενέργειας έχει τα δικά της προβλήματα αειφορίας. Ωστόσο, πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να μην προκύψει εκτροπή των επενδυτικών πόρων και του πολιτικού ενδιαφέροντος από τα σημαντικά θέματα, της διάδοσης της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της προαγωγής της ενεργειακής αποδοτικότητας που είναι και ο πρωταρχικός στόχος της μετάβασης.

4.10 Προκειμένου να βοηθηθούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να σχεδιάσουν αυτές τις αλλαγές, θα ήταν χρήσιμο να καταρτισθούν ενδεικτικές πορείες για τα προς επίτευξη επίπεδα εξοικονόμησης σε κάθε υποτομέα δραστηριότητας που χρησιμοποιεί πετρέλαιο, καθώς και πιθανά χρονοδιαγράμματα για την επίτευξη των μεταβάσεων σε παγκόσμιο, αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο.

5. Τι πρέπει να γίνει; Μέτρα πολιτικής για μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και ενθάρρυνση της διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού

5.1 Πολλά από τα μέτρα που απαιτούνται για την ενθάρρυνση και την προώθηση των αλλαγών είναι ήδη γνωστά. Το σύνολο των πρωτοβουλιών που περιλαμβάνει η πρόσφατη δέσμη μέτρων της Επιτροπής για την ενέργεια καλύπτει πολλά από τα συναφή σημεία και θα πρέπει να χρησιμεύσει ως αφετηρία για περαιτέρω εξέλιξη. Παντού στον κόσμο, και στην Ευρώπη, πρέπει να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής των μέτρων, η δε τήρησή τους πρέπει να είναι πιο αυστηρή και άμεση.

5.2 Φορολογικά μέτρα για την ορθή τιμολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα

Το όλο κόστος που συνεπάγεται η εκπομπή διοξειδίου του άνθρακα για τον κόσμο, πρέπει να καταλογιστεί τα ορυκτά καύσιμα. Αυτό προϋποθέτει είτε φορολόγηση των προϊόντων που προκαλούν εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (όπως η βενζίνη), είτε ένα σύστημα καταμερισμού και αδειών εμπορίας για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, είτε αμφότερα.

5.3 Το σύστημα εμπορίας εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να προωθηθεί ενεργά ώστε να εκπέμπει σαφές και σταθερό μήνυμα εκ μέρους της αγοράς υπέρ της μείωσης της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων και της μετάβασης προς άλλα καύσιμα. Πρέπει να διορθωθούν οι ανωμαλίες της αγοράς και να μειωθούν οι περιπτώσεις εξαφάνσεων. Το σύστημα πρέπει κυρίως να επεκταθεί στον υπόλοιπο ανεπτυγμένο κόσμο καθώς και στις αναδυόμενες οικονομίες, μόλις αυτό καταστεί εφαρμόσιμο στην πράξη. Αυτός θα πρέπει να είναι ο καιρίος στόχος στο πλαίσιο των διεθνών διαπραγματεύσεων για την κλιματική αλλαγή.

5.4 Ενδέχεται να είναι σκόπιμο με την ανάπτυξη του συστήματος να θεσπισθεί μια κατώτατη τιμή για τον άνθρακα, ώστε να προκύψει μεγαλύτερη βεβαιότητα στην αγορά. Η κατώτατη τιμή μπορεί στη συνέχεια να εξωθείται σταθερά ανοδικά τις επόμενες τρεις δεκαετίες, ώστε να αυξάνεται διαρκώς η πίεση της αγοράς προς τους διάφορους παρόχους για διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους και απομάκρυνση από τα ορυκτά καύσιμα.

5.5 Ρυθμιστικά Μέτρα

Τα φορολογικά μέτρα δεν επαρκούν από μόνα τους για την προώθηση της απαραίτητης απεξάρτησης από το πετρέλαιο. Η ζήτηση είναι υπέρμετρα ανελαστική και δεν υφίστανται πολιτικοί περιορισμοί επί της υπερβολικά ταχείας αύξησης των τιμών των προϊόντων πετρελαίου. Πρέπει να υπάρξει ένα συνολικό πρόγραμμα ρυθμιστικών μέτρων ώστε να αναβαθμισθούν οι προδιαγραφές και να αποβληθούν μη αποδοτικές διαδικασίες και προϊόντα. Επίσης, πρέπει να στηριχθούν η έρευνα, η ανάπτυξη και η εισαγωγή των απαραίτητων νέων τεχνολογιών.

5.6 Ως προς την αποδοτικότητα, απαιτείται ένα περιεκτικό και άμεσα εφαρμόσιμο πρόγραμμα, ώστε να αναβαθμισθούν οι προδιαγραφές ενεργειακής αποδοτικότητας όλων των ενεργοβόρων προϊόντων και υπηρεσιών. Η Ευρώπη έχει ακόμη πολύ δρόμο να διανύσει όσον αφορά τόσο τη θέσπιση προτύπων όσο και τη διασφάλιση της τήρησής τους. Η θέρμανση και ψύξη κτηρίων για παράδειγμα εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό να μην είναι αποδοτική και απαιτείται αυστηρό πρόγραμμα δράσης ώστε να διασφαλισθεί άμεση βελτίωση σε αυτόν τον τομέα.

5.7 Οι προδιαγραφές για τη βελτίωση των επιπέδων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τα οχήματα είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα νέα πρότυπα που έχουν συμφωνηθεί, αλλά ζητεί την έγκαιρη θέσπιση ακόμη αυστηρότερων προτύπων για το μέλλον, ώστε να διαμορφωθεί ένα σταθερό πλαίσιο σχεδιασμού στο οποίο θα πρέπει να προσαρμοστεί η αυτοκινητοβιομηχανία. Το επόμενο βήμα που απαιτείται άμεσα είναι η θέσπιση ενός παρόμοιου αυστηρού προγράμματος για την προοδευτική βελτίωση των επιδόσεων των εκπομπών από μικρά φορτηγά και από βαρύτερα οχήματα μεταφοράς αγαθών. Και εδώ, η δράση εντός της Ευρώπης θα πρέπει να συνοδεύεται από ανάλογες προσπάθειες σε άλλα μέρη του κόσμου.

5.8 Έρευνα, ανάπτυξη και χρηματοοικονομική ενίσχυση

Ορισμένες από τις νέες τεχνολογίες που απαιτούνται βρίσκονται ακόμη στο στάδιο της εξέλιξης και θα χρειαστεί σημαντική υποστήριξη και ενθάρρυνση από τον δημόσιο τομέα ώστε να διασφαλισθεί η έγκαιρη εισαγωγή και ευρεία χρήση τους. Η δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα, η περαιτέρω εξέλιξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι ανανεώσιμες πηγές τρίτης και τέταρτης γενιάς, τα οχήματα που κινούνται με ηλεκτρική ενέργεια (ή με υδρογόνο) και οι απαραίτητες

υποδομές emπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία και απαιτούν συλλήβδην αυξημένη ενίσχυση του δημόσιου τομέα ώστε να έχουν μια καλή εκκίνηση σε παγκόσμιο επίπεδο το συντομότερο δυνατόν.

5.9 Απαιτούνται μεγάλες επενδύσεις στον τομέα των σιδηροδρόμων προκειμένου να διαδοθεί η ηλεκτροκίνηση και να καταστεί ο σιδηρόδρομος η προτιμώμενη εναλλακτική επιλογή έναντι των αερομεταφορών στις μικρότερες αποστάσεις στην Ευρώπη και σε άλλα μέρη του κόσμου.

5.10 Συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών

Πολλά πρέπει να γίνουν ακόμη ώστε το ευρύ κοινό, οι επιχειρήσεις, τα συνδικάτα και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών να συνεργασθούν και να συμμετάσχουν στην κοινή προσπάθεια.

— Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι πολίτες και να τους δοθούν κίνητρα να διαδραματίσουν το ρόλο που τους αναλογεί με τη βελτίωση της αποδοτικότητας των κατοικιών και των αυτοκινήτων τους, τη χρήση περισσότερο οικολογικών μορφών ενέργειας για φωτισμό και θέρμανση, την αγορά ενεργειακά αποδοτικότερων αγαθών και υπηρεσιών και τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα των ταξιδιών και των διακοπών τους. Πιστεύεται ότι αυξάνεται ήδη το μέρος του κοινού και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών που έχουν διάθεση και δείχνουν προθυμία να δραστηριοποιηθούν. Χρειάζονται όμως και αποτελεσματική πολιτική καθοδήγηση ως προς το τι προσδοκείται από αυτούς, καθώς και τα κατάλληλα κίνητρα για δράση.

— Πολλοί φορείς τοπικής και περιφερειακής διακυβέρνησης έχουν ήδη επιδείξει όραμα και θαρραλέα πολιτική ηγετική στάση εν προκειμένω. Πρέπει να τους δοθεί ενθάρρυνση και κίνητρα για να προχωρήσουν περαιτέρω.

— Κίνητρα πρέπει να δοθούν εξίσου στις επιχειρήσεις ώστε να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο. Πρέπει να δέχονται προτροπές και κίνητρα να βελτιώνουν συνεχώς την ενεργειακή αποδοτικότητα των δραστηριοτήτων τους και να χρησιμοποιούν ενέργεια από πόρους χαμηλής έντασης άνθρακα. Η ρυθμιστική εποπτεία πρέπει να τύχει συστηματικότερης και αυστηρότερης χρήσης, ώστε να αυξηθεί η ενεργειακή αποδοτικότητα όλων των ειδών προϊόντων και υπηρεσιών.

— Τα συνδικάτα πρέπει επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Πολλά από τα μέλη τους είναι πρωτεργάτες στην υλοποίηση βελτιώσεων της ενεργειακής αποδοτικότητας και στη διάδοση πρακτικών πληροφοριών και η πιθανή συνεισφορά τους πρέπει να αναγνωρίζεται και να ενθαρρύνεται. Με τη δέουσα διαχείριση, οι νέες μορφές παραγωγής αναμένεται να δημιουργήσουν τόσες ευκαιρίες απασχόλησης όσες και οι παλαιότεροι τρόποι παραγωγής υψηλής έντασης άνθρακα, διατηρώντας παράλληλα καλές συνθήκες εργασίας.

5.11 Όλα αυτά τα μέτρα πρέπει να υιοθετηθούν και να εφαρμοστούν με αυστηρότητα στην Ευρώπη ώστε να μειωθεί γενικότερα η ζήτηση ορυκτών καυσίμων και ειδικότερα του πετρελαίου. Θα πρέπει επίσης να προωθηθούν και σε άλλους εταίρους στον ανεπτυγμένο κόσμο, ολοένα δε περισσότερο στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες.

5.12 Οι αναδυόμενες οικονομίες και ο αναπτυσσόμενος κόσμος ενδέχεται να γίνουν οι ίδιοι καινοτόμοι και πρωτοπόροι στην οικονομία χαμηλής έντασης άνθρακα, κάτι που πρέπει να ενθαρρύνεται ενεργά. Οι εμπορικές πολιτικές δεν θα πρέπει ποτέ και πούθενά στον κόσμο να χρησιμοποιούνται για την προστασία παλαιότερων και ενεργειακά λιγότερο αποδοτικών βιομηχανιών.

6. Προσαρμογή της βιομηχανίας πετρελαίου και αερίου

6.1 Ενόσω η παγκόσμια οικονομία εξακολουθεί να εξαρτάται από το πετρέλαιο, η βιομηχανία πετρελαίου πρέπει προφανώς να προσπαθεί να καλύπτει αυτή την ανάγκη. Εντούτοις, η διατήρηση του υφιστάμενου καθεστώτος δεν θα ήταν η ενδεδειγμένη αντίδραση της βιομηχανίας πετρελαίου. Σε πολλούς τομείς η παγκόσμια βιομηχανία πετρελαίου μπορεί και πρέπει να αναμένεται να συνδράμει στη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλής έντασης άνθρακα:

- Αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα προσανατολισμού της παγκόσμιας οικονομίας προς μια φθίνουσα χρήση ορυκτού πετρελαίου τις επόμενες δεκαετίες και προσαρμόζοντας τη συλλογιστική, τον σχεδιασμό και τις συμπεριφορές αναλόγως.
- Συνεχίζοντας τη βελτίωση των επιδόσεων της στον τομέα του άνθρακα καθώς και τη βελτίωση των δραστηριοτήτων της.
- Υποκαθιστώντας τη χρήση ορυκτών καυσίμων στα προϊόντα της με βιομάζα ή άλλους πόρους ουδέτερου ισοζυγίου άνθρακα όπου αυτό είναι εφικτό και αειφόρο.
- Χρησιμοποιώντας την τεράστια τεχνογνωσία και οικονομική ισχύ της, ώστε να ενισχυθούν άλλες πτυχές της μετάβασης, και εξελίσσοντας και χρησιμοποιώντας το ταχύτερο δυνατόν την τεχνολογία δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα.
- Συνεργαζόμενη στενά με την αυτοκινητοβιομηχανία, ώστε να επιταχυνθεί η μετάβαση προς οχήματα χαμηλών ή μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

6.2 Από την πλευρά τους, η Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη και άλλες κυβερνήσεις θα πρέπει να διατηρούν έναν εντατικό διάλογο με την παγκόσμια βιομηχανία πετρελαίου με σκοπό να διαμορφωθεί μια κοινή αντίληψη της πορείας που πρέπει να χαραχθεί για τη μείωση της χρήσης πετρελαίου και να παρασχεθούν τα κατάλληλα κίνητρα που θα ενθαρρύνουν (ή εάν χρειαστεί θα αναγκάσουν) τη βιομηχανία να κινηθεί σε αυτές τις πέντε καίριες κατευθύνσεις.

6.3 Στον τομέα των επενδύσεων, η ΕΟΚΕ προσδοκά από τη βιομηχανία να καταβάλει μεγαλύτερες προσπάθειες για τη μετάβαση σε έναν κόσμο χαμηλής ζήτησης πετρελαίου στο μέλλον και λιγότερες προσπάθειες για την ανάπτυξη περισσότερο περιθωριακών πετρελαϊκών πόρων, ιδιαίτερα όταν πρόκειται να πλήξουν σοβαρά το περιβάλλον.

6.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι υπάρχει περιθώριο ανάπτυξης των βιοκαυσίμων (και ιδιαίτερα μεγαλύτερης χρήσης της βιομάζας), αλλά ότι θα πρέπει να εφαρμόζονται κριτήρια αειφορίας και ενδέχεται να περιοριστεί το πεδίο εφαρμογής αυτής της τεχνολογίας. Ελπιδοφόρα φαίνεται η πυρόλυση βιομάζας για την παραγωγή ξυλάνθρακα που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο έδαφος ως βελτιωτικό του εδάφους, δρώντας ως παράγοντας παρακράτησης του άνθρακα στο έδαφος. Στον τομέα των μεταφορών, περισσότερο ελπιδοφόρες ως μακροπρόθεσμες λύσεις φαίνεται να είναι η ηλεκτρική ενέργεια και το υδρογόνο. Εντατικές συζητήσεις με τους συναφείς κλάδους της βιομηχανίας πρέπει να στοχεύουν στη χάραξη της βέλτιστης πορείας για τη μετάβαση.

6.5 Δεδομένου ότι η τιμή του πετρελαίου έχει αυξηθεί, η βιομηχανία διαθέτει ήδη ισχυρό οικονομικό κίνητρο για να βελτιώσει την αποδοτικότητα της εξόρυξης και διύλισης και να ελαχιστοποιήσει το κόστος μεταφοράς. Η οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων θα παράσχει ένα επιπλέον χρήσιμο κίνητρο προς αυτή την κατεύθυνση, παρέχοντας παράλληλα κίνητρα για την εισαγωγή των βιοκαυσίμων.

6.6 Η φορολόγηση των προϊόντων πετρελαίου αποφέρει ήδη υψηλά έσοδα στις κυβερνήσεις, έσοδα που ενδέχεται να αυξηθούν περαιτέρω όταν αρχίσουν να πωλούνται ευρύτερα άδειες εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Μέρος των εσόδων θα πρέπει να διοχετευθεί στην ανάπτυξη των νέων απαιτούμενων ενεργειακών τεχνολογιών. Ένα ενδεχόμενο προς εξέταση είναι επίσης η παροχή κινήτρων στη βιομηχανία πετρελαίου ώστε να διαδραματίσει η ίδια σημαντικότερο ρόλο στη μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλής έντασης άνθρακα, με την παροχή φορολογικών ελαφρύνσεων ή επιδοτήσεων για τις αναγκαίες επενδύσεις.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα»

COM(2008) 412 τελικό.

(2009/C 182/14)

Εισηγητής: **κ. REGNER**
Συνεισηγητής: **κ. PEZZINI**

Στις 2 Ιουλίου 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 262 της ΣΕΚ, να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα

COM(2008) 412 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Δεκεμβρίου 2008 με βάση την έκθεση της εισηγήτριας κ. REGNER και του συνεισηγητή κ. PEZZINI.

Κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειας της 14^{ης} και 15^{ης} Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 162 ψήφους υπέρ, 21 ψήφους κατά και 25 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την ανακοίνωση της Επιτροπής για την ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα και θεωρεί ότι η ανακοίνωση αυτή, σε συνδυασμό με άλλες τρέχουσες πρωτοβουλίες στον κοινωνικό τομέα, συνιστά ένα ορθό βήμα προς τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κράτους πρόνοιας, με έμφαση στην παροχή βοήθειας και δυνατοτήτων στους πολίτες για να αναπτύξουν πλήρως το δυναμικό τους, αλλά και την ενίσχυση του κοινωνικού προσώπου της Ε.Ε.

1.2 Ενόψει της τρέχουσας, παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, οι προσπάθειες της Ε.Ε. για την προβολή μιας ισχυρής κοινωνικής και ανταγωνιστικής Ευρώπης είναι ακόμη περισσότερο σημαντικές. Για το λόγο αυτό και πέραν της ανανεωμένης κοινωνικής ατζέντας, η ΕΟΚΕ τάσσεται ρητώς υπέρ της θέσπισης ενός κοινωνικοπολιτικού προγράμματος δράσης.

1.3 Η ανακοίνωση της Επιτροπής επικεντρώνεται κατά το μάλλον σε μια προσπάθεια ανταπόκρισης στα νέα δεδομένα. Πρόκειται κυρίως για την προσαρμογή της κοινωνικής πολιτικής στις κοινωνικές εξελίξεις, αλλά κυρίως στις αλλαγές που συντελούνται στο χώρο της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Η Ευρώπη χρειάζεται επείγοντως σύγχρονες πολιτικές για την αγορά εργασίας και βιώσιμα, φιλικά προς το περιβάλλον συστήματα κοινωνικής προστασίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την επιφυλακτική στάση που τηρεί η Επιτροπή σε ό,τι αφορά στην περαιτέρω εξέλιξη των βασικών προτύπων στο χώρο της εργατικής νομοθεσίας, τα οποία στο παρελθόν αποτελούσαν τη σπονδυλική στήλη της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής και της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, λόγω για τους οποίους θα πρέπει και στο μέλλον να αποτελούν μέρος κάθε κοινωνικής ατζέντας, όπου αυτό είναι απαραίτητο και σκόπιμο.

1.5 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι ο κοινωνικός διάλογος εξακολουθεί πάντα να είναι ένας από τους βασικότερους πυλώνες του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής εξέλιξης, γι' αυτό και πρέπει να συμμετέχουν στην κατάρτιση, την εφαρμογή και την αξιολόγηση όλων των μέτρων της ανανεωμένης κοινωνικής ατζέντας. Ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών θα συνεχίσει και στο μέλλον να έχει θεμελιώδη σημασία.

1.6 Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού πρέπει να ενισχυθεί. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά την ενίσχυση της συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και την υποχρεωτική συνεκτίμηση των κοινωνικών στόχων ή των κατευθυντήριων γραμμών που ισχύουν για τις δημόσιες συμβάσεις.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την υποστήριξη των κρατών μελών εκ μέρους της Ένωσης — σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους — κατά την εφαρμογή, την εναρμόνιση και την παρακολούθηση των κοινών βασικών αρχών του συστήματος ευελιξία με ασφάλεια. Για το λόγο αυτό, ζητά να υπάρξει μια στενότερη διασύνδεση της συζήτησης για το σύστημα της ευελιξίας με ασφάλεια και της ανάπτυξης του κοινωνικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα, αλλά και των διαπραγματεύσεων για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας στα εκάστοτε επίπεδα.

1.8 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι κοινωνικές δράσεις για την προώθηση της εξίσωσης, την παροχή βοήθειας σε άτομα με ειδικές ανάγκες, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την προαγωγή της ενεργού ένταξης πρέπει να πλαισιωθούν από ενισχυμένα πολιτικά μέτρα, τα οποία πρέπει να είναι προσαρμοσμένα και στην απασχόληση των ηλικιωμένων, των μειονεκτικών πληθυσμιακών ομάδων και των ανέργων. Στις προτεραιότητες πρέπει να περιλαμβάνεται και η καταπολέμηση της φτώχειας.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να υπάρξει η κατάλληλη ανταπόκριση στις πρόσφατες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων και τη λήψη συνδικαλιστικών μέτρων. Το βήμα συζήτησης που προβλέπεται από την Επιτροπή είναι μια πρώτη προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση. Πρέπει κυρίως να επισημανθούν διάφορες εναλλακτικές λύσεις για τη ρύθμιση της έντασης που υφίσταται μεταξύ των ελευθεριών της εσωτερικής αγοράς και των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Εφόσον είναι απαραίτητο και ενδεδειγμένο, πρέπει να ληφθούν το συντομότερο δυνατά ειδικά και συγκεκριμένα μέτρα που να καθιστούν σαφές ότι οι οικονομικές ελευθερίες και οι κανόνες περί ανταγωνισμού δεν έχουν προτεραιότητα έναντι των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων.

1.10 Ενόψει των φόβων που επικρατούν σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ευρώπης ότι σε 20 χρόνια δεν θα είναι πλέον εξασφαλισμένη η πρόσβαση σε μian υγειονομική προστασία υψηλού επιπέδου (1), πρέπει να οριστούν σαφείς και διαφανείς στόχοι και η προσπάθεια για την υλοποίηση αυτών πρέπει να συνοδεύεται από το κατάλληλο σύστημα παρακολούθησης και ενημέρωσης του κοινού.

1.11 Εκτός, από τη δημιουργία νέων ευκαιριών και την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, η μετανάστευση έχει και ορισμένες σκοτεινές πλευρές. Η Επιτροπή πρέπει στο μέλλον να ασχοληθεί και με αυτές τις αρνητικές πλευρές του φαινομένου και να λάβει μέτρα για την αποφυγή τους.

1.12 Όπως η Επιτροπή, έτσι και η ΕΟΚΕ αποδίδει μεγάλη σημασία στην εφαρμογή και την προώθηση των ισχυουσών νομοθετικών διατάξεων. Οι απλές εκκλήσεις στα κράτη μέλη δεν επαρκούν στην περίπτωση αυτή, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στην οδηγία για την απόσπαση εργαζομένων. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην υλοποίηση αποτελεσματικών μέτρων για την επίλυση διασυνοριακών διαφορών. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ιδιαίτερα την έκκληση της Επιτροπής προς όλα τα κράτη μέλη να δώσουν το παράδειγμα επικυρώνοντας και θέτοντας σε εφαρμογή τις συμβάσεις της ΔΟΕ όπως έχουν ταξινομηθεί από τη ΔΟΕ μέχρι σήμερα.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε στις 2 Ιουλίου 2008 ανακοίνωση σχετικά με μια ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα (2). Στην ανακοίνωση αυτή διαπιστώνεται ότι η νέα κοινωνική πραγματικότητα απαιτεί νέες απαντήσεις. Ο ρυθμός των αλλαγών είναι ταχύς. Η πολιτική πρέπει να μείνει στο ύψος των περιστάσεων και να αντιδρά με καινοφανείς και ευέλικτες μεθόδους στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης, της τεχνολογικής προόδου και της δημογραφικής εξέλιξης.

2.2 Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το δυνητικό πεδίο δράσης είναι ιδιαίτερα εκτεταμένο, πράγμα που επιβαρύνει τον ορισμό προτεραιοτήτων. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η ατζέντα αναφέρεται σε περισσότερους βασικούς τομείς, στους οποίους τα

μέτρα της Ε.Ε. αποφέρουν σαφή προστιθέμενη αξία και δεν θίγουν σε καμία περίπτωση τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Πρόκειται για τα ακόλουθα θέματα:

- Παιδιά και νέοι — η Ευρώπη του αύριο.
- Επενδύσεις σε άτομα, σε περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και σε νέες δεξιότητες.
- Κινητικότητα.
- Υγιέστερη και μεγαλύτερη σε διάρκεια ζωή.
- Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Καταπολέμηση των διακρίσεων
- Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην παγκόσμια σκηνή.

2.3 Τα μέτρα που θεσπίζονται σε όλους αυτούς τους τομείς συμβάλλουν στην υλοποίηση των τριών στόχων της ατζέντας που είναι η δημιουργία ευκαιριών, η εξασφάλιση πρόσβασης και η επίδειξη αλληλεγγύης.

2.4 Σύμφωνα με την Επιτροπή, η καταγραφή της κοινωνικής πραγματικότητας επιβεβαιώνει ότι οι πολίτες και γενικά οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες προσδοκούν από την Ε.Ε. την προσφορά μιας ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας στο χώρο της κοινωνικής ανάπτυξης.

2.5 Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να συνεχίσει να χρησιμοποιεί τα εργαλεία που προσφέρει η ΣΕΚ (θέσπιση νομοθετικών διατάξεων, κοινωνικός διάλογος, κοινοτική μέθοδος, ανοιχτή μέθοδος συντονισμού, κοινοτική χρηματοδότηση, συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών), συνδυάζοντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και ένα «έξυπνο» μείγμα πολιτικών μέτρων, εξαντλώντας το δυναμικό συνέργειας που υφίσταται μεταξύ αυτών των μέσων. Στο πεδίο αυτό, σημαντικός είναι και ο ρόλος του συντονισμού και της παρακολούθησης της οικονομικής και της δημοσιονομικής πολιτικής.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η Επιτροπή ισχυρίζεται στην ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα ότι η πολιτική της Ε.Ε. περιέχει ήδη μια ισχυρή κοινωνική διάσταση και έχει θετικό κοινωνικό αντίκτυπο. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί και θεωρεί ότι αυτό πρέπει να συμβαίνει, ιδιαίτερα σε μια περίοδο που το «παγκόσμιο χωριό» διέρχεται χρηματοπιστωτική κρίση. Η κρίση αυτή εγκυμονεί και μια οικονομική κρίση, και διαπιστώνεται ήδη ότι στα κράτη μέλη της Ε.Ε. παρουσιάζονται σημεία ύφεσης. Αυτό με τη σειρά του συνεπάγεται δυσχέρειες για τις επιχειρήσεις και χαλεπούς καιρούς για τους εργαζόμενους αλλά και ολόκληρη την κοινωνία. Παρά το γεγονός ότι η κοινωνική πολιτική υπάγεται κατά το μεγαλύτερο μέρος στην αρμοδιότητα των κυβερνήσεων των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής από το 2007 με την καταγραφή της κοινωνικής πραγματικότητας και ακόμη περισσότερο με την πρόταση της ανανεωμένης κοινωνικής ατζέντας, και θεωρεί ότι η χάραξη κοινής στρατηγικής θα βοηθήσει στην αποδυνάμωση των φόβων που επικρατούν σχετικά με τη μελλοντική εξέλιξη του βιοτικού επιπέδου. Όμως, οι ευρωπαίοι πολίτες χρειάζονται ένα ισχυρότερο κοινωνικό μήνυμα.

(1) Βλ «Expectations of European citizens regarding the social reality in 20 years' time», Αναλυτική έκθεση, Μάιος 2008, Σημείο 2.9.; Flash Eurobarometer Series #227;.

(2) COM(2008) 412 τελικό Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Αναανεωμένη κοινωνική ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα.

3.2 Θετική εντύπωση προξενεί το γεγονός ότι η ατζέντα δεν περιορίζεται στους κλασικούς τομείς της κοινωνικής πολιτικής, αλλά καλύπτει και τομείς όπως η εκπαίδευση, υγεία και ο διαπολιτιστικός διάλογος.

3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί όμως ότι, στη σημερινή κατάσταση, δεν επαρκεί η ανάληψη μιας «παραδοσιακής» κοινοτικής πρωτοβουλίας, ακόμη και αν αυτή είναι ανανεωμένη και επεκτείνεται σε άλλους τομείς. Δεν πρέπει να παραμεριστεί το ερώτημα του θεμελιώδους σημασίας προσανατολισμού της μακροοικονομικής πολιτικής. Διαφορετικά, υπάρχει κίνδυνος σημαντικά θεμέλια του ευρωπαϊκού οικοδομήματος να στερούνται κοινωνικής διάστασης.

3.4 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η κοινωνική διάσταση της Ευρώπης πρέπει, μεταξύ άλλων, να εκφραστεί σε ένα πραγματικά κοινωνικό πρόγραμμα δράσης. Δεν επαρκεί η ανανέωση της κοινωνικής ατζέντας. Το πρόγραμμα δράσης πρέπει να βασίζεται στην εποικοδομητική συνεργασία των κρατών μελών και όχι σε έναν ανταγωνιστικό «μειοδοτικό αγώνα δρόμου» όσον αφορά τα κοινωνικά δικαιώματα, την κοινωνική προστασία και τις συνθήκες εργασίας⁽³⁾. Πρέπει να επικεντρώνεται στις πτυχές που τελεσφορούν σε ό,τι αφορά στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, την ενίσχυση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και από την άποψη της βιωσιμότητας τους, να επιδρά θετικά στην απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα, την ικανότητα προσαρμογής των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, καθώς και στην δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

3.5 Επιβάλλεται μια δραστήρια προώθηση των κοινωνικών στόχων. Δεν επαρκεί η τήρηση παθητικής στάσης με βάση την οποία θεωρείται ότι η αποστολή της κοινωνικής πολιτικής είναι να αντιδρά στις αλλαγές και να προσαρμόζει τους ανθρώπους στις νέες προκλήσεις της οικονομίας. Οι άνθρωποι και η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό πρέπει να ευρίσκονται στο επίκεντρο των προσπαθειών, ο στόχος πρέπει να είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, και η σπονδυλική στήλη μιας ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής πρέπει να είναι μια σειρά αποτελεσματικών και δεσμευτικών μέτρων.

3.6 Ιδιαίτερα ενόψει της τρέχουσας κρίσης, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η συλλογική κοινωνική ευθύνη για την ευημερία κάθε μεμονωμένου ατόμου. Αυτό προϋποθέτει κυρίως δίκαιη κατανομή εισοδημάτων, επαρκείς δυνατότητες απασχόλησης σε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, κοινωνική εξασφάλιση έναντι κινδύνων όπως οι ασθένειες, οι αναπηρίες, η ανεργία και το γήρας, την υποστήριξη των οικογενειών, την παροχή εκπαιδευτικών δυνατοτήτων σε όλους, την εξασφάλιση από τη φτώχεια και την παροχή κοινωφελών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε προσιτές τιμές.

3.7 Η σχέση μεταξύ δυναμικής οικονομίας και κοινωνικής προόδου δεν είναι αντιθετική αλλά συμπληρωματική. Η κοινωνική οικονομία της αγοράς συνδέει την ανταγωνιστικότητα με την κοινωνική δικαιοσύνη. Γι' αυτό και είναι σημαντική η εξίσωση του κοινωνικού στοιχείου με την οικονομία και το περιβάλλον.

(3) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», Εισηγητής: ο κ. OLSSON (ΕΕ C 27 της 3.2.2009), σημείο 4.1, σ. 99.

4. Στόχοι και προτεραιότητες

4.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο και απαραίτητο τα κράτη μέλη και η Ε.Ε. — σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους — να στηρίξουν την εφαρμογή, την εναρμόνιση και την παρακολούθηση των κοινών αρχών του συστήματος της ευελιξίας με ασφάλεια. Επίκεντρο της προσπάθειας αυτής πρέπει να είναι η υποστήριξη των ανθρώπων και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί σε θέματα κοινωνικής φύσεως. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν να προωθήσουν σε όλα τα επίπεδα τη συζήτηση σχετικά με πιθανές μεταρρυθμίσεις, με την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό των εργασιακών σχέσεων. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά να υπάρξει μια στενότερη διασύνδεση της συζήτησης για το σύστημα της ευελιξίας με ασφάλεια και της ανάπτυξης του κοινωνικού διαλόγου σε όλα τα επίπεδα, αλλά και των εκάστοτε διαπραγματεύσεων για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Η έννοια της ευέλικτης ασφάλειας θα πρέπει να ενισχύσει την ευελιξία και την ασφάλεια με ισόρροπο τρόπο. Η έννοια της ευέλικτης ασφάλειας δεν σημαίνει την μονομερή και αθέμιτη συρρίκνωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων, μια ιδέα την οποία απορρίπτει η ΕΟΚΕ⁽⁴⁾.

4.2 Ιδιαίτερες δυσχέρειες για την ανεύρεση απασχόλησης αντιμετωπίζουν κυρίως οι νέοι. Η υποδοχή της «γενιάς των ασκουμένων» στην αγορά εργασίας συχνά γίνεται με άτυπες μορφές απασχόλησης, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να καταλήξουν σε επισφαλείς εργασιακές σχέσεις⁽⁵⁾. Επιδιοκιμάζεται ρητώς η θέσπιση μέτρων για την ενεργό ένταξη και την υποστήριξη της δια βίου μάθησης. Η ανεύρεση ποιοτικών και ασφαλών θέσεων εργασίας προϋποθέτει σε μεγάλο βαθμό καλή και ευρεία κατάρτιση. Η Ε.Ε. και ιδιαίτερος τα κράτη μέλη πρέπει όμως να αναπτύξουν ένα μίγμα πολιτικής για τον καλύτερο συνδυασμό των δεξιοτήτων και των προσόντων με τις απαιτήσεις των επιχειρήσεων. Πρέπει να εξασφαλιστεί η βελτίωση της «απασχολησιμότητας» των πτυχιούχων και να βελτιωθούν οι γενικές συνθήκες που απαιτούνται στις επιχειρήσεις για την δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Πέραν αυτών, πρέπει να θεσπιστούν μέτρα για την αποφυγή των επισφαλών εργασιακών σχέσεων. Την παραμονή της αξιολόγησης του ευρωπαϊκού συμφώνου για τη νεολαία (2005) θα ήταν χρήσιμο να γίνουν επιτέλους κάποια βήματα.

4.3 Σκόπιμη θα ήταν επίσης η ανάληψη κοινοτικής πρωτοβουλίας για την προαγωγή της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας για τους νέους. Η πρωτοβουλία αυτή πρέπει να έχει ως στόχο να προάγει, με την ενεργό υποστήριξη των κοινωνικών εταίρων, την ποιότητα των προσόντων και τις επιδόσεις των πτυχιούχων, με τη βοήθεια ενός νέου γραφείου επαφής που θα δημιουργηθεί στα πλαίσια του προγράμματος μικροπιστώσεων JASMINE⁽⁶⁾.

4.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό το αίτημα των εμπορικών επιχειρήσεων για την προαγωγή των επιχειρηματικών δεξιοτήτων και τη στήριξη της εκπαίδευσης στον χρηματοοικονομικό κλάδο στην Ε.Ε.

(4) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ευέλικτη ασφάλεια (διάσταση εσωτερικής ευελιξίας — συλλογικές διαπραγματεύσεις και ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου ως μέσα ρύθμισης και μεταρρύθμισης της αγοράς εργασίας», εισηγητής: ο κ. JANSON, ΕΕ C 256, 27.10.2007, σημείο 1.4, σ. 108.

(5) Βλ. Τη δέση σχετικών μέτρων που προτείνει η ΕΟΚΕ για να δώσει στους νέους μελλοντικές προοπτικές πέρα από επισφαλείς εργασιακές σχέσεις. Ειδικότερα βλ. Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας «Απασχόληση των κατηγοριών προτεραιότητας», της 12^{ης} Ιουλίου 2007, εισηγητής ο κ. GREIF- κεφάλαιο 5: Αποτελεσματική καταπολέμηση της ανεργίας των νέων, ΕΕ C 256 της 27ης Οκτωβρίου 2007, σ. 93.

(6) Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μικροπιστώσεις», εισηγητής: ο κ. PEZZINI, ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 23.

Στην Ατζέντα της Λισαβόνας πρέπει να υπογραμμιστεί το επιχειρηματικό πνεύμα, με την ευρύτερη έννοιά του, δεδομένου ότι τούτο μπορεί να υποκινήσει και να ενθαρρύνει καινοτόμες και δημιουργικές νοοτροπίες, αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία για τη δημιουργία περισσότερης ανάπτυξης και καλύτερης απασχόλησης και μπορεί να επιτύχει την κοινωνική συνοχή και να καταπολεμήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό (7).

4.5 Στα πλαίσια της στρατηγικής για την απασχόληση και της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού, πρέπει να οριστούν περισσότερο φιλόδοξοι, αποδοτικοί και μετρήσιμοι στόχοι και να εκχωρηθούν περισσότερες εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Χρειάζεται και πάλι μια συγκέντρωση του ενδιαφέροντος σε ποιοτικούς ευρωπαϊκούς στόχους, ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορά στην δραστηριοποίηση, την εκπαίδευση, τη δια βίου μάθηση και την απασχόληση των νέων, την πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας υγειονομική προστασία και την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών (8).

4.6 Στα πλαίσια της προσπάθειας για την υποστήριξη της δια βίου μάθησης, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο εκπαιδευτικό παράδοξο, δηλαδή την περίπτωση στην οποία τα άτομα με χαμηλότερη κατάρτιση περιέρχονται σε μειονεκτική θέση σε ό,τι αφορά στην επιμόρφωση.

4.7 Πρέπει να επιδιωχθεί η καταπολέμηση της μακρόχρονης ανεργίας και της ανεργίας των νέων, η προαγωγή της εξίσωσης των δύο φύλων και η αύξηση του ποσοστού των εργαζομένων γυναικών, η ενίσχυση του κοινοτικού προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη — Progress 2007-2013 (9) — ιδιαιτέρως μέσω της αύξησης του δυναμικού των σημαντικότερων δικτύων της Ένωσης για την προώθηση και την στήριξη των κοινοτικών πολιτικών και με την καθιέρωση προοδευτικών μέσων για την εξέταση των αναγκών και των προοπτικών (Foresight) με συμμετοχικές διαδικασίες και σύμφωνα με τη μέθοδο «από τη βάση προς την κορυφή».

4.8 Πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες για τον κοινωνικό διάλογο. Σε σχέση με αυτό, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δεν έχει δημιουργηθεί ακόμη ένα πλαίσιο για τη διενέργεια διεθνικών διαπραγματεύσεων για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας στα πλαίσια της Ατζέντας κοινωνικής πολιτικής 2005 (10).

4.9 Η ΕΟΚΕ συμπεριφέρει την άποψη της Επιτροπής ότι έχει μεγάλη σημασία να επιτευχθεί σύντομα συναίνεση επί της πρότασης οδηγίας για το χρόνο εργασίας (11) και για την προσωρινή απασχόληση (12). Από την άποψη αυτή, χαιρετίζει την υιοθέτηση της οδηγίας για την προσωρινή εργασία εκ μέρους Συμβουλίου.

(7) Βλ. γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ, με θέμα «Επιχειρηματικό πνεύμα και Ατζέντα της Λισαβόνας», Εισηγήτρια: η κυρία SHARMA, συνεισηγήτης: ο κ. OLSSON, ΕΕ C 44 της 16-2-2008, σημείο 1.1, σ. 84.

(8) Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα Κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης: Εισηγήτης: ο κ. GREIF, ΕΕ C 162 της 25.6. 2008, σημείο 2.1, σ. 92.

(9) Απόφαση αριθ. 1672/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2006, για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη — Progress (ΕΕ L 315 της 15-11-2006).

(10) Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής» 9-2-2005, COM(2005) 33 τελικό.

(11) Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας COM(2005) 246 τελικό.

(12) Τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των όρων εργασίας των προσωρινά απασχολούμενων μέσω εταιρείας προσωρινής απασχόλησης COM(2002) 701 endg.

4.10 Πολλές πρόσφατες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (υπόθεση Laval (13), Viking (14) και Ruffert (15)) κατέδειξαν με εμφανή τρόπο την ένταση που υφίσταται μεταξύ των δικαιωμάτων που απορρέουν από την εσωτερική αγορά και των θεμελιωδών δικαιωμάτων (ιδιαιτέρως των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων) και έδωσαν θεμελιώδη ερωτήματα. Από αυτό προκύπτει στο ανάγκη να αναληφθούν πρωτοβουλίες. Το βήμα συζήτησης που προβλέπεται από την Επιτροπή είναι μια πρώτη προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Τώρα, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τον αντίκτυπο που έχει η εσωτερική αγορά στα δικαιώματα των εργαζομένων και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητο, πρέπει να ληφθούν το συντομότερο δυνατό συγκεκριμένα και εύστοχα μέτρα για την προστασία των εργαζομένων τα οποία να καθιστούν σαφές ότι οι οικονομικές ελευθερίες και οι κανόνες περί ανταγωνισμού δεν έχουν προτεραιότητα έναντι των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων.

4.11 Η κυκλοφορία προσώπων προσφέρει πολλαπλές ευκαιρίες και συμβάλλει στην αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Πέραν από αυτές τις θετικές πτυχές, η ΕΟΚΕ θεωρεί πως είναι απαραίτητο να φωτιστούν και οι αρνητικές πλευρές της κινητικότητας, ιδιαιτέρως σε σχέση με την αύξηση των μεταναστευτικών κυμάτων. Η παρατήρηση αυτή αναφέρεται ιδιαιτέρως στις κοινωνικές επιπτώσεις του φαινομένου, όπως η κοινωνική και οικογενειακή κατάσταση των μεταναστών και των συγγενών τους, το κοινωνικό ντάμπινγκ κυρίως σε σχέση με την παράνομη απασχόληση, οι συνθήκες στέγασης των μεταναστών, καθώς και οι πιθανές επιπτώσεις για την αγορά εργασίας. Πέραν αυτών, πρέπει να φωτιστούν και οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις για το εκπαιδευτικό σύστημα των χωρών προέλευσης, καθώς και της «αφαίμαξης εγκεφάλων» (16). Τα πορίσματα θα πρέπει στη συνέχεια να αποτελέσουν τη βάση για την θέσπιση μέτρων που θα αποσκοπούν στην αναχαίτιση παρόμοιων επιπτώσεων.

4.12 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόθεση της Επιτροπής να προωθήσει την ανάπτυξη ποιοτικών, ευπρόστιτων και βιώσιμων κοινωνικών υπηρεσιών. Εκφράζει δε ρητώς την άποψη της ότι το στοιχείο που πρέπει να συνεχίσει να έχει προτεραιότητα στην περίπτωση αυτών των υπηρεσιών είναι το κοινό συμφέρον και όχι οι κανόνες της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού. Σε κάθε περίπτωση, χρειάζεται διασαφήνιση των αντίστοιχων εννοιών και ρυθμίσεων. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει μια πολυδιάστατη, προοδευτική μέθοδο, η οποία συνδέει τομεακά και θεματικά στοιχεία. Αυτό πρέπει να οδηγήσει στην έκδοση νομοθετικών πράξεων, όπου χρειάζεται, και/ή στην προσαρμογή αυτών των αρχών και όρων στους διάφορους ενδιαφεραμένους κλάδους (οριζόντια μέθοδος με ειδικό τομεακό προσανατολισμό) (17).

4.13 Ενόψει των φόβων που διακατέχουν μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ευρώπης ότι σε 20 χρόνια δεν θα είναι πλέον εξασφαλισμένη η πρόσβαση σε μίαν υγειονομική προστασία υψηλού

(13) ΔΕΚ, υπόθεση C-341/05: Laval un Partneri Ltd/Svenska Byggnadsarbetareförbundet (σοσηδικό σωματείο οικοδόμων).

(14) ΔΕΚ, υπόθεση C-438/05: International Transport Workers' Federation κα./ Viking Line ABP κα.

(15) ΔΕΚ, υπόθεση C-346/06: Συνήγορος ο Dr. Dirk Ruffert ως σύνδικος για την περίπτωση της Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG κατά του κρατιδίου της Κάτω Σαξωνίας.

(16) Μετανάστευση υψηλά καταρτισμένων ή ταλαντούχων ανθρώπων από μία χώρα.

(17) Βλ. γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα. Εισηγητής ο κ. Cassidy, συνεισηγητές οι κ. Hencks και Cappellini, σημεία 1.13 1.15. (ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 15)

επιπέδου ⁽¹⁸⁾, πρέπει να οριστούν σαφείς και διαφανείς στόχοι, και η προσπάθεια για την υλοποίηση αυτών πρέπει να συνοδεύεται από το κατάλληλο σύστημα παρακολούθησης και ενημέρωσης του κοινού.

4.14 Εάν ληφθεί υπόψη η απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση Ruffert, η αναφορά σε ένα «ισχυρό κοινωνικό ανταντακλαστικό» ⁽¹⁹⁾ στην περίπτωση της νομοθεσίας περί δημόσιων συμβάσεων αποτελεί θαρραλέα πράξη. Επίσης, δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι οι ευρωπαϊκές οδηγίες περί δημοσίων συμβάσεων είναι ως επί το πλείστον προσανατολισμένες στις οικονομικές πτυχές, ενώ αυτό ισχύει σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα για την πρακτική που τηρείται σε ό,τι αφορά στην ανάθεση δημοσίων συμβάσεων. Για να μπορούν να συνεκτιμώνται κατά τον δέοντα τρόπο οι κοινωνικές πτυχές, οι αρχές που είναι αρμόδιες για την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων χρειάζονται σαφείς και δεσμευτικούς όρους. Οι δημόσιες συμβάσεις θα αποκτήσουν κοινωνικό πρόσωπο από τη στιγμή που ορισμένες κοινωνικές πτυχές όχι μόνο θα λαμβάνονται υπόψη, αλλά θα έχουν και δεσμευτικό χαρακτήρα. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να στρέψει η Επιτροπή την προσοχή της προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να προσεγγίζονται οι δημόσιες συμβάσεις με βάση τις ευρωπαϊκές οδηγίες, ώστε να αξιοποιούνται καλύτερα οι δυνατότητες που προσφέρει η ανοικτή μέθοδος συντονισμού.

4.15 Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε με θέμα την οδηγία για το χρόνο εργασίας ⁽²⁰⁾, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η Ε.Ε. θα έχανε μια ευκαιρία, εάν δεν συνεκτιμούσε το θέμα του συνδυασμού του ιδιωτικού με τον επαγγελματικό βίο. Έτσι, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα πορίσματα των διαβουλεύσεων που πραγματοποίησε η Επιτροπή με τους κοινωνικούς εταίρους γύρω από το θέμα του συνδυασμού του ιδιωτικού με τον επαγγελματικό βίο, τη δημοσίευση προτάσεων για τη βελτίωση των συνθηκών στην περίπτωση της άδειας μητρότητας ⁽²¹⁾ και την αύξηση των δικαιωμάτων των γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα ⁽²²⁾. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης την αναθεώρηση της οδηγίας για την γονική άδεια εκ μέρους των κοινωνικών εταίρων στην Ευρώπη.

4.16 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι κοινωνικές δράσεις για την προώθηση της εξίσωσης, την παροχή βοήθειας σε άτομα με ειδικές ανάγκες, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την προαγωγή της ενεργού ένταξης, πρέπει να πλαισιωθούν από ενισχυμένα πολιτικά μέτρα, προσανατολισμένα και στην απασχόληση των ηλικιωμένων, των μειονεκτικών πληθυσμιακών ομάδων και των ανέργων. Στις προτεραιότητες πρέπει να περιλαμβάνεται και η καταπολέμηση της φτώχειας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις γυναίκες και τους μόνους γονείς. Ταυτόχρονα, πρέπει να επιδιωχθεί η ενίσχυση των μέτρων για την ισορροπημένη ένταξη των μεταναστών. Η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει ενεργά στις αναλύσεις αυτές μέσω του παρατηρητηρίου της αγοράς εργασίας.

⁽¹⁸⁾ Βλ «Expectations of European citizens regarding the social reality in 20 years' time», Αναλυτική έκθεση, Μάιος 2008, Σημείο 2.9.; Flash Eurobarometer Series #227.

⁽¹⁹⁾ COM(2008) 412 τελικό, σημείο 5.6.

⁽²⁰⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας», εισηγήτρια: η κυρία ENGELEN-KEFER (ΕΕ C 267, 27-10-2005, σ. 16).

⁽²¹⁾ Πρόταση τροποποίησης της οδηγίας 92/85/ΕΟΚΕ, της 3^{ης} Οκτωβρίου 2008, COM(2008)600/4.

⁽²²⁾ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που ασκούν αυτοτελή επαγγελματική δραστηριότητα και την κατάργηση της οδηγίας 86/613/ΕΟΚ 2008, ΚΟΜ(2008) 636 τελικό.

5. Μέσα

5.1 Τις τελευταίες δεκαετίες, η Ε.Ε. έχει θεσπίσει βασικά νομικά πρότυπα σε ό,τι αφορά στην εξίσωση των δύο φύλων και την καταπολέμηση των διακρίσεων, καθώς και σε ορισμένους τομείς που αφορούν στις συνθήκες εργασίας και τη συλλογική τήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Οι εν λόγω νομοθετικές διατάξεις συνιστούν ουσιαστικό τμήμα της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Παρόλο που έχουν γίνει ορισμένα θετικά βήματα, υπάρχουν ακόμη πολλά περιθώρια βελτίωσης.

5.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι πρέπει να αξιοποιηθεί το σύνολο των κοινωνικοπολιτικών μέσων (νομοθετικές διατάξεις, ανοικτή μέθοδος συντονισμού, αυτόνομες συμφωνίες των κοινωνικών εταίρων) και να χρησιμοποιηθεί αυτό που είναι καταλληλότερο για κάθε περίπτωση. Είναι γεγονός ότι ορισμένα ζητήματα — όπως η συνέχεια της χορήγησης αποζημίωσης σε περίπτωση ασθένειας, ο προσδιορισμός της ιδιότητας του εργαζόμενου ή η προστασία που παρέχεται σε περίπτωση μετάθεσης — δεν έχουν ακόμη εξετασθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αντίθετα, άλλοι τομείς καλύπτονται μόνο εν μέρει, όπως συμβαίνει με το συνδυασμό του εργασιακού με τον οικογενειακό βίο και την προστασία κατά της απόλυσης.

5.3 Είναι αναμφισβήτητο ότι αυτό που έχει σημασία είναι η αποτελεσματική ενσωμάτωση, εφαρμογή και τήρηση των ισχυουσών νομοθετικών διατάξεων. Στο σημείο αυτό η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η τήρηση των βασικών προτύπων, που πρέπει να λειτουργεί ως εφελθτήριο για την πραγματική βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης και όχι ως σημείο κατάληξης της όλης εξέλιξης. Για να εφαρμοστούν με ορθό τρόπο οι διατάξεις αυτές χρειάζονται αποτελεσματικά και προσαρμοσμένα εργαλεία, καθώς και υποστήριξη, κυρίως στην περίπτωση διасυνοριακών καταστάσεων. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στην περίπτωση της χρήσης και της εφαρμογής της οδηγίας για την απόσπαση εργαζομένων ⁽²³⁾. Αυτό που χρειάζεται δεν είναι μια απλή έκκληση συνεργασίας, αλλά η θέσπιση δεσμευτικών όρων σε όλη την Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην υλοποίηση αποτελεσματικών μέτρων για την επίλυση διасυνοριακών διαφορών

5.4 Ο διεπαγγελματικός, τομεακός και διεθνικός κοινωνικός διάλογος παραμένει ένας από τους βασικούς πυλώνες του κοινωνικού προτύπου στα κράτη μέλη αλλά και σε επίπεδο Ε.Ε.. Οι εργοδότες και οι συνδικαλιστικές ενώσεις διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, δεδομένου ότι αποτελούν ισχυρές κινητήριες δυνάμεις οικονομικής και κοινωνικής προόδου ⁽²⁴⁾.

5.5 Ο διάλογος των πολιτών-ο οποίος πρέπει να διακριθεί σαφώς από τον κοινωνικό διάλογο— θα είναι άλλος ένας βασικός πυλώνας στο μέλλον. Η εξασφάλιση της συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεών τους σε όλα τα επίπεδα για την οικοδόμηση μιας κοινωνικής Ευρώπης θα αποτελέσει πραγματική πρόκληση ⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ Οδηγία 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την απόσπαση εργαζομένων στα πλαίσια της παροχής υπηρεσιών ΕΕ L 18, 21-1-1997.

⁽²⁴⁾ Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, 9-7-2008 με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», Εισηγήτης: ο κ. Ν (ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 99) σημείο 5.6.

⁽²⁵⁾ Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, 9-7-2008 με θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραμμα κοινωνικής δράσης», Εισηγήτης: ο κ. Ν (ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 99) σημείο 5.7.

5.6 Η ΕΟΚΕ συµµερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το δυναµικό που προσφέρει η ανοιχτή µέθοδος συντονισµού (ΑΜΣ) και ότι στα πλαίσια αυτά πρέπει να ορισθούν ποσοτικοί αλλά και ποιοτικοί στόχοι. Τονίζει δε ότι η ανοιχτή µέθοδος συντονισµού πρέπει να εφαρµόζεται περισσότερο σε τοπικό επίπεδο, έτσι ώστε να αντανακλά µια συµµετοχική διαδικασία από τη βάση προς την κορυφή και να διασφαλίζει τον απαραίτητο συντονισµό των εταίρων και των πολιτικών µέτρων που θεσπίζονται ⁽²⁶⁾. Πέραν αυτού

όµως, συνιστάται η ενίσχυση της συµµετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην ΑΜΣ. Έτσι θα μπορούσε να ενισχυθεί η δηµοκρατική νοµιµότητα της µεθόδου αυτής.

5.7 Επιδιοκίµάζεται η ανάπτυξη στόχων που αποβλέπουν στην ευηµερία των πολιτών και υπερβαίνουν τον συνηθισµένο δείκτη του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ. Αυτό θα μπορούσε να συµβάλει στον περιορισµό της κατά βάση οικονοµιστικής θεώρησης των επιδόσεων των εθνικών οικονοµιών ⁽²⁷⁾.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονοµικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Βλ γνωµοδότηση ΕΟΚΕ, 9-7-2008 µε θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραµµα κοινωνικής δράσης», Εισηγητής: ο κ. Ν (ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 99) σηµείο 7.9.3.

⁽²⁷⁾ Βλ γνωµοδότηση ΕΟΚΕ, 9-7-2008 µε θέμα «Ένα νέο ευρωπαϊκό πρόγραµµα κοινωνικής δράσης», Εισηγητής: ο κ. Ν (ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 99) σηµείο 7.9.2.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Ένα ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας»

COM(2008) 800 τελικό

(2009/C 182/15)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. DELAPINA**

Στις 26 Νοεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το θέμα:

«Ένα ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας»

COM(2008) 800 τελικό.

Το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η ΕΟΚΕ κατά την 450ή σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 14 και 15 Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 15^{ης} Ιανουαρίου 2009) όρισε τον κ. DELAPINA ως γενικό εισηγητή και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 179 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 3 αποχές:

1. Σύνοψη και συμπεράσματα

1.1 Με το παγκόσμιο πρόγραμμα για τη σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε όλες τις επιμέρους εθνικές του παραλλαγές, η διεθνής κοινότητα έστειλε ένα σαφές μήνυμα: η οικονομική πολιτική έχει αναλάβει εμφανώς ευθύνη για την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα. Με το ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιδείξει πλέον με σαφή τρόπο την ετοιμότητά της να αντιμετωπίσει αποφασιστικά την κρίση με όλα τα διαθέσιμα μέσα.

1.2 Ο ψυχολογικός αντίκτυπος αυτού του σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας είναι εξίσου σημαντικός με τον αντίκτυπο των χρηματικών ποσών που επενδύονται για την αντιμετώπιση της κρίσης. Αυτά τα μηνύματα της οικονομικής πολιτικής μπορούν να έχουν σημαντική σταθεροποιητική επίδραση στην εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επενδυτών. Ωστόσο, πρέπει να αναληφθούν άμεσα δράσεις από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς — ιδίως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη, ώστε να μην επιβεβαιωθούν οι απαισιόδοξες προσδοκίες.

1.3 Οι ενέργειες για την αναζωογόνηση της πραγματικής οικονομίας μπορούν να έχουν την επιθυμητή τους επίδραση μόνον όταν αποκατασταθεί πλήρως η λειτουργικότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Για τον σκοπό αυτό, εκτός από τις διάφορες δέσμες μέτρων διάσωσης, χρειάζεται αναδιοργάνωση και ένα νέο σύστημα ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών αγορών σε όλα τα επίπεδα.

1.4 Οι ευρωπαϊκοί φορείς της οικονομικής πολιτικής αναγνώρισαν την ανάγκη μιας ενεργούς αντικυκλικής μακροοικονομικής πολιτικής που θα συμπληρώσει τον μέχρι σήμερα προσανατολισμό της οικονομικής πολιτικής σε μέτρα που εστιάζονται στην προσφορά. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τη δέσμευση για την καλύτερη προστασία των πιο ευάλωτων μελών της κοινωνίας και τον αποτελεσματικότερο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής. Εντούτοις, η κλίμακα του ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας είναι σχετικά μικρή σε σύγκριση με δέσμες μέτρων που υιοθετήθηκαν σε άλλες περιοχές του κόσμου.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι θέμα ζωτικής σημασίας τα προγράμματα δημόσιων επενδύσεων και δημοσιονομικών κινήτρων που υποβλήθηκαν για την ανάκαμψη της οικονομίας να συμβάλουν επίσης και στην

προσπάθεια μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα που καθίσταται απαραίτητη για το μέλλον. Καλεί δε την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διαμορφώσουν αναλόγως τα σχετικά σχέδια και προγράμματα ανάκαμψης της ευρωπαϊκής οικονομίας.

2. Από την κρίση των ενυπόθηκων δανείων υψηλού κινδύνου στην παγκόσμια ύφεση

2.1 Οι αιτίες της σημερινής χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης είναι πολλές και διάφορες. Στη δήλωσή τους μετά τη σύνοδο κορυφής της 15^{ης} Νοεμβρίου, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων προσδιόρισαν τις εξής: νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές που οδήγησαν σε υπερβολική ρευστότητα, ανύπαρκτη ή ανεπαρκής ρύθμιση συγκεκριμένων τομέων ή παραγόντων, η επιδίωξη εξωπραγματικά υψηλών αποδόσεων σε συνδυασμό με ανεπαρκή αξιολόγηση ή κατανόηση των κινδύνων από τους παράγοντες της αγοράς, καθώς και από τα εποπτικά και ρυθμιστικά όργανα, υπέρμετρη μόχλευση, ανεπαρκής συντονισμός των μακροοικονομικών πολιτικών, καθώς και έλλειψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Αυτές οι αιτίες οδήγησαν σε δυσμενείς εξελίξεις, οι οποίες κατέστησαν σαφή την ανάγκη αναθεώρησης των κανόνων που ισχύουν για τους παράγοντες, τα προϊόντα και τις αγορές.

2.2 Στα μέσα Μαρτίου του 2007 κατέρρευσε στις ΗΠΑ η πυραμίδα των στεγαστικών δανείων, όταν σταμάτησε πλέον η αύξηση των τιμών των ακινήτων. Σε μια υπερθερμασμένη αγορά ακινήτων με ανεδαφικά φιλόδοξες προσδοκίες χορηγήθηκαν δάνεια σε δανειολήπτες χαμηλής φερεγγυότητας, τα οποία, στη συνέχεια, τιτλοποιήθηκαν και πωλήθηκαν περαιτέρω. Δημιουργήθηκαν νέα κερδοσκοπικά και αδιαφανή χρηματοπιστωτικά προϊόντα, τα οποία δεν υποβάλλονταν σε καμία μορφή εποπτείας ή ρύθμισης. Πολλοί από τους εμπλεκόμενους δεν κατανόησαν το μέγεθος του κινδύνου.

2.3 Το σκάσιμο της φούσκας των ακινήτων στις ΗΠΑ, αλλά και σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, επέφερε την κατάρρευση αμοιβαίων κεφαλαίων υψηλού κινδύνου, επενδυτικών και εμπορικών τραπεζών, καθώς και ασφαλιστικών εταιρειών. Η τιτλοποίηση των κινδύνων επέφερε ισχυρότατους κραδασμούς στον παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό τομέα. Η αβεβαιότητα και η δυσπιστία μεταξύ ακόμη και υγιεινών χρηματοπιστωτικών οργανισμών οδήγησαν σε καθήλωση του διατραπεζικού δανεισμού, και σε συρρίκνωση της διατραπεζικής αγοράς.

2.4 Η χρηματοπιστωτική κρίση μεταδόθηκε τελικά μέσω διαφόρων διαύλων και στην πραγματική οικονομία. Στις συνέπειες συγκαταλέγονται η εξάντληση των πιστώσεων, η αύξηση του κόστους χρηματοδότησης, οι αρνητικές συνέπειες της κατάρρευσης των τιμών των μετοχών στα περιουσιακά στοιχεία, η υποχώρηση των εξαγωγικών αγορών, η απώλεια εμπιστοσύνης, καθώς και απομειώσεις και κίνδυνο διαγραφών στους ισολογισμούς. Είναι πλέον σαφές, ότι στις αρχές του 2009 όλες οι χώρες του ΟΟΣΑ βρίσκονται σε ύφεση, η διάρκεια και το βάθος της οποίας δεν μπορούν να εκτιμηθούν με βεβαιότητα ούτε από τους εμπειρογνώμονες.

3. Οι πιο επείγουσες προκλήσεις

3.1 Το πρώτο βήμα ήταν να αναχαιτισθεί η αλυσιδωτή αντίδραση στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Οι κεντρικές τράπεζες, ιδίως η ΕΚΤ, διοχέτευσαν ρευστότητα στις αγορές, για να διασφαλίσουν την περαιτέρω λειτουργία τους. Σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο καταρτίστηκαν διάφορα σχέδια διάσωσης, τα οποία περιελάμβαναν μέτρα όπως κεφαλαιακές ενισχύσεις και συμμετοχές έως και την κρατικοποίηση χρηματοπιστωτικών οργανισμών που κατέρρευσαν, κρατικές εγγυήσεις, καλύτερη προστασία των αποταμιευτικών καταθέσεων, κλπ. Αυτά τα μέτρα βοήθησαν ως ένα βαθμό τις τράπεζες να ξαναβρούν τον κανονικό ρυθμό τους.

3.2 Το δεύτερο σημαντικό βήμα συνίσταται στην ενδυνάμωση της πραγματικής οικονομίας. Πρέπει να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επενδυτών. Για τον σκοπό αυτό χρειάζονται μέτρα για την τόνωση της εσωτερικής ζήτησης και τη σταθεροποίηση των αγορών εργασίας. Πρέπει να ενισχυθούν κυρίως οι ομάδες ατόμων χαμηλού εισοδήματος, διότι αυτές πλήττονται σε μεγάλο βαθμό από τις επιπτώσεις της κρίσης, αλλά και επειδή ασκούν την μεγαλύτερη επιρροή στην εσωτερική κατανάλωση.

3.3 Παράλληλα, πρέπει να δημιουργηθεί το πλαίσιο που θα απορροφήσει τις επιπτώσεις στον τομέα των επιχειρήσεων οι οποίες, με την ιδιότητά τους ως παραγωγοί, επενδυτές, εξαγωγείς, καθώς και με τις ερευνητικές και αναπτυξιακές τους δραστηριότητες, μπορεί να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην αναζωογόνηση της οικονομίας, και να συμβάλουν αποφασιστικά στη δημιουργία θέσεων εργασίας και, ως εκ τούτου, στην οικοδόμηση της εσωτερικής αγοράς. Ωστόσο, πέρα από τις συγκυριακές πτυχές, δεν πρέπει να παραβλεφθούν θέματα βιωσιμότητας και διαρθρωτικές πτυχές.

3.4 Επιπλέον, χρειάζεται η αναδιάρθρωση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής αρχιτεκτονικής και αποτελεσματικότερη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Επίσης, πρέπει να τροποποιηθούν οι κανόνες που εφαρμόζονται στις εποπτικές αρχές και στο συντονισμό τους, στους οργανισμούς πιστοληπτικής αξιολόγησης και στη λογιστική, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η αποφυγή παρόμοιων κρίσεων στο μέλλον.

4. Ο ρόλος της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής

4.1 Ακόμη και αν η κρίση ξεκίνησε στις ΗΠΑ, η ευρωπαϊκή οικονομία συμπαρασύρθηκε λόγω της παγκόσμιας δικτύωσης. Το ευρώ αποδείχθηκε ότι αποτελεί άγκυρα σταθερότητας. Χωρίς το κοινό νόμισμα οι επιπτώσεις στις εθνικές οικονομίες θα ήταν πολύ σοβαρότερες. Μια διεθνής κρίση χρειάζεται διεθνείς απαντήσεις. Η ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική χρειάζεται την ανάληψη δράσεων σε ευρεία κλίμακα. Οι προκλήσεις που περιγράφηκαν στην ενότητα 3 απαιτούν τη λήψη άμεσων, αποφασιστικών, μαζικών, στοχευμένων, συντονισμένων και ενεργητικών μέτρων, πολλά από τα οποία έχουν προσωρινό χαρακτήρα.

4.2 Ταυτόχρονα, πρέπει να διδαχθούμε από το παρελθόν. Όταν, στην αρχή της δεκαετίας, μετά το σκάσιμο της κερδοσκοπικής

«φούσκα» στον τομέα των τεχνολογιών πληροφοριών και τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ, όλες οι σημαντικές περιοχές του κόσμου παρουσίασαν σοβαρή οικονομική ύφεση, η Ευρώπη ήταν η μόνη που δεν επέλεξε να εφαρμόσει μια ενεργό δημοσιονομική και νομισματική πολιτική για την τόνωση της οικονομίας σε συνδυασμό με την ενίσχυση της ζήτησης. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους χρειάστηκαν τέσσερα χρόνια για να μπορέσει να ξεπεραστεί η κρίση, ενώ μεγάλο μέρος της Ευρώπης εξακολουθεί να πάσχει μέχρι σήμερα από αδύναμη εσωτερική ζήτηση, γεγονός που ενίσχυσε την ευάλωτη οικονομική κατάσταση αυτών των περιοχών λόγω της διεθνούς πτώσης της ζήτησης.

4.3 Η σοβαρότητα της τρέχουσας κρίσης αναγνωρίστηκε πολύ αργά από τα όργανα που είναι αρμόδια όργανα για τη χάραξη της οικονομικής πολιτικής. Έως και τον Σεπτέμβριο οι Υπουργοί Οικονομίας και Οικονομικών του Συμβουλίου ECOFIN ήταν επιφυλακτικοί όσον αφορά την ανάγκη εφαρμογής ενός σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας. Παρόλο που η οικονομία της ευρωζώνης συρρικνώθηκε ήδη κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2008, το καλοκαίρι, η ΕΚΤ αύξησε για άλλη μια φορά το βασικό επιτόκιο. Επίσης, ασυμφωνία των αρχηγών κυβερνήσεων στη σύνοδο κορυφής του Παρισιού για την χρηματοπιστωτική κρίση εξανέμιε τις ελπίδες για ταχεία ανάληψη κοινής δράσης. Εκτός αυτού, τα μονομερή εθνικά μέτρα για τη βελτίωση της προστασίας των αποταμιεύσεων δεν έδωσαν την εντύπωση συντονισμένης δράσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από αυτό συμπεραίνεται ότι απλώς και μόνο η ανάληψη δράσης δεν αρκεί. Πρέπει να προωθηθεί ο καλύτερος συντονισμός των προγραμμάτων και των δεσμών μέτρων, κυρίως σε εθνικό επίπεδο.

5. Το ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας

5.1 Ενόψει των προαναφερθέντων, είναι πολύ ευχάριστο το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταδείξει πλέον κατηγορηματικά τη βούληση και την ετοιμότητά της να αναλάβει αποφασιστική και συντονισμένη δράση. Η στρατηγική της για την αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης αποσκοπεί στην επίλυση των ευρύτερων προβλημάτων της οικονομίας και στην ανάληψη ηγετικού ρόλου από την Ευρώπη στην παγκόσμια αντίδραση απέναντι στην χρηματοπιστωτική κρίση. Επιπροσθέτως, η Επιτροπή κλήθηκε από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων να καταρτίσει προτάσεις για την ανάληψη συντονισμένης δράσης, οι οποίες υποβλήθηκαν προς συζήτηση στη σύνοδο του Δεκεμβρίου. Αυτές οι προτάσεις υποβλήθηκαν στα τέλη Νοεμβρίου υπό τη μορφή ενός «ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας», το οποίο πρέπει να είναι έγκαιρο, συγκεκριμένο, προσωρινό και συντονισμένο. Στη συνέχεια, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 11^{ης} και 12^{ης} Δεκεμβρίου 2008 που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες ενέκρινε ένα σχέδιο σύμφωνα με αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές.

5.2 Συγκεκριμένα, προτείνεται η παροχή φορολογικών κινήτρων που αντιστοιχούν στο 1,5 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ, δηλαδή 200 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2009-2010. Τα 170 δισεκατομμύρια θα προέλθουν από τα κράτη μέλη και τα 30 δισεκατομμύρια θα διατεθούν από τον κοιντικό προϋπολογισμό και από την ΕΤΕ.

5.3 Πέρα από την ενίσχυση των δραστηριοτήτων της ΕΤΕ, ιδίως σε ό,τι αφορά τις ΜΜΕ, επιδιώκεται η απλούστευση και η επιτάχυνση των διαδικασιών για την έγκαιρη διάθεση πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, καθώς και από το Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα χρηματοδοτηθούν μέτρα για την προώθηση της απασχόλησης, ιδίως υπέρ των περισσότερο ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, ενώ επιδιώκεται βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση. Επίσης, προβλέπονται ειδικές συνθήκες για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων και μέτρα για την επιτάχυνση των διαδικασιών σύνταξης δημοσίων συμβάσεων.

5.4 Τα μέτρα που υιοθετούν τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμοστούν στο πλαίσιο της αυξημένης ευελιξίας του αναθεωρημένου συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης πέραν της επίδρασης των αυτόματων σταθεροποιητών, για την τόνωση της ζήτησης μέσω κρατικών δαπανών ή/και μείωσης της φορολογίας· η Επιτροπή παραθέτει συγκεκριμένα παραδείγματα στην πρότασή της. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται η προσωρινή αύξηση των επιδομάτων προς τους ανέργους ή στα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, οι δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές και στην κατάρτιση, η ενίσχυση των ΜΜΕ (όπως λόγου χάρι δάνεια ή επιμερισμός των κινδύνων), μέτρα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, μείωση των φόρων και των κοινωνικών εισφορών για εργοδότες και εργαζομένους, καθώς και προσωρινές μειώσεις του κανονικού συντελεστή ΦΠΑ. Η διάρκεια των μέτρων πρέπει να εξασφαλίσει ότι το σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας δεν θα υπονομεύσει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

5.5 Τα μέτρα των κρατών μελών πρέπει να είναι συντονισμένα, καθότι η κατάσταση εκκίνησης και τα περιθώρια ανάληψης δράσης των επιμέρους κρατών μελών διαφέρουν. Πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένα, δεδομένου ότι πρέπει να συνυπολογιστούν οι μεσοπρόθεσμοι δημοσιονομικοί στόχοι. Αυτά τα μέτρα πρέπει να υποστηριχθούν με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην καλύτερη λειτουργία των αγορών και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

5.6 Στόχο αποτελεί ο στενός συντονισμός του σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας με τους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση (άνθρωποι, επιχειρήσεις, υποδομές και ενέργεια, έρευνα και καινοτομία). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μια δέσμη μέτρων για την εφαρμογή του ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας και την ενίσχυση της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η υιοθέτηση των κεφαλαίων ανά χώρα, στα οποία αξιολογείται η πρόοδος των κρατών μελών όσον αφορά την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβώνας θα πραγματοποιηθεί το νέο έτος⁽¹⁾. Το σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας συμπεριλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα μέτρων και κάθε κυβέρνηση καλείται να επιλέξει τα κατάλληλα γι' αυτήν μέτρα.

5.7 Ένας άλλος σημαντικός άξονας του σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας εστιάζεται στην «πράσινη» οικονομία, δηλαδή, σε έξυπνα προϊόντα για μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Σε αυτά συγκαταλέγονται επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση, στο περιβάλλον και στην προστασία του κλίματος. Επίσης, τα μέτρα στήριξης τομέων που επλήγησαν σοβαρά από την κρίση, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία και ο κατασκευαστικός κλάδος, πρέπει να συνδυαστούν με τους στόχους για το περιβάλλον και την εξοικονόμηση ενέργειας.

5.8 Τέλος, στο εν λόγω σχέδιο τονίζεται η ανάγκη για μια παγκόσμια συντονισμένη προσέγγιση με τη συμμετοχή των αναδυόμενων οικονομιών, προκειμένου να αποκατασταθεί η οικονομική ανάπτυξη.

6. Μια πρώτη εκτίμηση της ΕΟΚΕ

6.1 Ποιοτική αξιολόγηση

6.1.1 Το έγγραφο της Επιτροπής εντοπίζει ορθά τις υφιστάμενες προκλήσεις, τις ανάγκες και τις απαιτήσεις για την ανάληψη δράσης. Η Ευρώπη πρέπει να προβεί άμεσα σε τολμηρές, φιλόδοξες και καλά

στοχευμένες ενέργειες. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να συνειδητοποιήσει τη σημασία της και να εστιάσει την προσοχή της στις διεθνείς προσπάθειες.

6.1.2 Απαιτείται να ενισχυθούν η εμπιστοσύνη και η ζήτηση, προκειμένου να διακοπεί αυτή η καθοδική σπείρα. Κυρίως οι αρνητικές συνέπειες της κρίσης στην αγορά εργασίας και στα πιο ευάλωτα μέλη της κοινωνίας πρέπει να καταπολεμηθούν σφοδρά. Το μίγμα μακροοικονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε μέχρι σήμερα δεν παρείχε κατάλληλες απαντήσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, διότι παραβλέφθηκε η σημασία της εσωτερικής ζήτησης για τον οικονομικό κύκλο. Η Επιτροπή λαμβάνει τώρα υπόψη, αν και σχετικά καθυστερημένα, την ανάγκη να διαδραματίσει η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική ενεργό ρόλο στην ενίσχυση της ζήτησης, μια θέση που υποστήριζε επί χρόνια η ΕΟΚΕ, παράλληλα με την εφαρμογή μέτρων από πλευράς προσφοράς για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αναγνώρισαν επιτέλους ότι στη δημοσιονομική πολιτική πρέπει να εφαρμοστούν επεκτατικά μέτρα, δεδομένου ότι η επίδραση των μέτρων νομισματικής πολιτικής είναι εξαιρετικά περιορισμένη υπό τις δεδομένες συνθήκες.

6.1.3 Από αυτή την άποψη εξαιρετικά ενδιαφέρουσα είναι η αναφορά της Επιτροπής στην ενίσχυση της ευελιξίας του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης μετά τη μεταρρύθμιση του 2005. Αυτή η ευελιξία πρέπει να αξιοποιηθεί στην τρέχουσα κατάσταση, γεγονός που σημαίνει ότι, υπό τις σημερινές συνθήκες ταυτόχρονης εμφάνισης της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της ύφεσης, κρίνεται σκόπιμο να επιτραπεί προσωρινή υπέρβαση του ορίου του 3 % του δημοσιονομικού ελλείμματος.

6.1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη βαρύτητα που αποδίδει η Επιτροπή στον θετικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ΕΚΤ στη στήριξη της πραγματικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή κάνει αναφορά στη σημαντική συμβολή της ΕΚΤ όσον αφορά τη σταθεροποίηση των αγορών με τη χορήγηση δανείων σε τράπεζες και με την προσφορά ρευστότητας καθώς επίσης σε ό,τι αφορά τα περιθώρια μείωσης των επιτοκίων.

6.1.5 Είναι προφανές, ότι αφότου ξεπεραστεί η κρίση και επανέλθει η οικονομική άνοδος, πρέπει να τηρηθούν για άλλη μια φορά οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής για να μην τεθεί σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην επέλθουν νέες πολλαπλές επιβαρύνσεις του συντελεστή εργασία και να μην επιβληθούν απαράδεκτοι περιορισμοί όσον αφορά τις δαπάνες. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να αναπτυχθούν ήδη σήμερα προσεγγίσεις, οι οποίες θα επιτρέπουν την αξιοποίηση νέων πηγών εσόδων. Πέραν τούτου, πρέπει, μεταξύ άλλων, να συνυπολογιστεί ότι η αποκατάσταση των κυβερνητικών δαπανών στα προ της κρίσης επίπεδα δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Εάν ληφθούν υπόψη η γήρανση του πληθυσμού και οι υψηλές κοινωνικές προδιαγραφές, όπως απαιτεί το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, η αύξηση του επιπέδου των κρατικών δαπανών δεν είναι οπωσδήποτε κάτι κακό. Εν τέλει, ακόμη και στα κράτη που επαινούνται για τις επιτυχημένες στρατηγικές τους στον τομέα της ευελιξίας με ασφάλεια, το ποσοστό των κρατικών δαπανών υπερβαίνει τον μέσο όρο.

6.1.6 Απαιτείται όχι μόνο η συμπλήρωση των εθνικών μέτρων με ευρωπαϊκά, αλλά και ο συντονισμός τους. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να προκύψουν θετικές διασυννοριακές επιδράσεις και να αποφευχθεί το πρόβλημα των «λαθρεπιβατών». Τα κράτη που δεν στηρίζουν το σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας μπορεί να αμβλύνουν την επίδραση των μέτρων. Αντίθετα, οι χώρες που επιδιώκουν ενεργά τη σταθεροποίηση της οικονομικής ανάκαμψης μπορεί να στηριχθούν για τα ελλείμματά τους. Από μια σφαιρική σκοπιά, αναλογεί ιδιαίτερη ευθύνη στα κράτη μέλη που, λόγω του μεγέθους τους, μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά της συνολική εξέλιξη και διαθέτουν σχετικά εκτενή περιθώρια για φορολογικές διευκολύνσεις.

(1) Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη δέσμη μέτρων πρβλ. την ανακοίνωση τύπου «Αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με τη στρατηγική της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση» (IP/08/1987).

6.1.7 Ένα επίσης θετικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι, όσον αφορά την τόνωση της ανάπτυξης, αφενός δεν παραβλέφθηκαν οι στόχοι όσον αφορά το περιβάλλον, την αλλαγή του κλίματος και την ενέργεια, και, αφετέρου, το έγγραφο δεν περιορίζεται αποκλειστικά στις μεγάλες βιομηχανοποιημένες χώρες. Από μια παγκόσμια προοπτική, είναι επίσης ζωτικής σημασίας η αντίθεση στην υιοθέτηση αδικαιολόγητων προστατευτικών μέτρων.

6.2 Ποσοτική αξιολόγηση

6.2.1 Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εστιάσει το ενδιαφέρον της κυρίως στη γενική μακροοικονομική εκτίμηση. Σκοπεύει ωστόσο να συνεχίσει τις εργασίες της και θα εξετάσει και θα αξιολογήσει λεπτομερώς τις προτάσεις και τις αποφάσεις. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να συζητηθούν επίσης οι αναγκαίες τροποποιήσεις στη νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων, καθώς και οι αλλαγές στους κανόνες του Ταμείου Παγκοσμιοποίησης. Ορισμένα μέτρα από την πλούσια «εργαλειοθήκη» της Επιτροπής πρέπει να εξεταστούν μεθοδικά. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η αμφιλεγόμενη μείωση των κοινωνικών εισφορών και του ΦΠΑ για τις υπηρεσίες υψηλής έντασης εργατικού δυναμικού. Επίσης, στο πλαίσιο αυτό πρέπει να αξιολογηθεί η συμβατότητα των επιδοτήσεων και των μέτρων στήριξης με την ανταγωνιστικότητα.

6.2.2 Καθότι η δέσμη δημοσιονομικών κινήτρων για την ανάκαμψη της οικονομίας θα συνοδευθεί από διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, πρέπει να δοθεί προσοχή, ώστε οι τελευταίες να μην υπονομεύσουν τον στόχο της αναζωογόνησης της ζήτησης. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να σχεδιαστούν κατά τρόπο ώστε να είναι κοινωνικά αποδεκτές και να προάγουν την ανάπτυξη και την απασχόληση.

6.2.3 Εντούτοις, ένα άλλο σημείο για το οποίο εκφράζεται κριτική είναι ότι το ποσό των 200 δισεκατομμυρίων ευρώ για δύο έτη φαίνεται πολύ υψηλότερο απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα. Τα «νέα κονδύλια» είναι σαφώς λιγότερα. Η χρηματοδότηση που θα προέλθει από πόρους του κοινοτικού προϋπολογισμού και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων αφορά την επίσπευση ήδη προβλεπόμενων πληρωμών. Στην περίπτωση της εθνικής χρηματοδότησης δεν πρόκειται για νέες, πρόσθετες πρωτοβουλίες, αλλά για έναν κατάλογο μέτρων που είχαν ήδη προγραμματιστεί ή ακόμη και εγκριθεί από τις εθνικές κυβερνήσεις, ανεξάρτητα από το ευρωπαϊκό σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας.

7. Αναδιοργάνωση των χρηματοπιστωτικών αγορών

7.1 Δύο διαδοχικές σοβαρές κρίσεις αποτελούν επαρκή λόγο για μια νέα ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, δηλαδή των

εμπορικών συναλλαγών, των προϊόντων, των παραγόντων που συμμετέχουν, της εποπτείας, των οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης, κλπ., τόσο στην ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να αποκατασταθεί όσο το δυνατόν γρηγορότερα η εμπιστοσύνη στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, μεταξύ των οργανισμών, καθώς και μεταξύ των επενδυτών και των καταναλωτών. Η μεταρρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών και η ταχεία αποκατάσταση της αποτελεσματικής τους λειτουργίας είναι καθοριστικής σημασίας προκειμένου αυτές να είναι σε θέση να εκπληρώσουν και πάλι τον υποστηρικτικό τους ρόλο για την πραγματική οικονομία και έτσι να διασφαλίσουν την επιτυχία των μέτρων για την ανάκαμψη της οικονομίας.

7.2 Η Ευρώπη υιοθέτησε άκριτα πολλές από τις εξελίξεις που προέρχονται από τις ΗΠΑ, από την εισαγωγή των λεγόμενων καινοτόμων χρηματοπιστωτικών προϊόντων, τη χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων έως και τους λογιστικούς κανόνες — με τα γνωστά αρνητικά αποτελέσματα. Επομένως, στο μέλλον πρέπει να δοθεί εκ νέου μεγαλύτερη σημασία στις ευρωπαϊκές αντιλήψεις, στα ισχυρά σημεία, στις εμπειρίες και στις παραδόσεις της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται ειδικές μορφές επιχειρηματικής οργάνωσης, όπως οι συνεταιρισμοί. Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να αξιοποιηθεί περισσότερο η «κρίσιμη μάζα» της ευρωζώνης, η οποία αυξήθηκε με τις διευρύνσεις. Η σύνοδος κορυφής της G-20 (Ομάδα των 20) που πραγματοποιήθηκε στην Ουάσινγκτον έστειλε ελπιδοφόρα μηνύματα και τα επιτεύγματα αυτής της διάσκεψης πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω ενόψει της επικείμενης συνόδου κορυφής της G-20 στις 2 Απριλίου 2009 στο Λονδίνο.

7.3 Η αναγκαία αναδιοργάνωση και νέα ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών δεν εξετάζονται στο σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας που προτείνει η Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι αυτό δεν οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι η Επιτροπή προτιμάται να αναπτύξει πρωτοβουλία σχετικά με την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών αγορών της ΕΕ, η οποία προβλέπεται να εγκριθεί τον Ιούλιο του 2009. Στην αναδιοργάνωση του ρυθμιστικού πλαισίου πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη οι επιστημονικές μελέτες που καταδεικνύουν ότι οι κερδοσκοπικές αγορές παρουσιάζουν σε συστηματική βάση ακραίες διακυμάνσεις και προς τις δύο κατευθύνσεις, οι οποίες λαμβάνουν τη μορφή αγελαίας συμπεριφοράς, κυρίως λόγω των συστημάτων συναλλαγών και λήψης αποφάσεων που βασίζονται σε υπολογιστικά πρότυπα και τα οποία χρησιμοποιούν οι μείζονες παράγοντες της αγοράς. Η ΕΟΚΕ επιφυλάσσει να υποβάλει σε μεταγενέστερη χρονική στιγμή τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της για το εν λόγω θέμα και εφιστά, στο πλαίσιο αυτό, την προσοχή στο συνέδριο που διοργανώνει στις Βρυξέλλες στις 22 και 23 Ιανουαρίου 2009 με θέμα «Rien ne va plus — Τρόποι ανοικοδόμησης της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς μετά την κατάρρευση του τυχολογικού καπιταλισμού».

Βρυξέλλες 15 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 98/8/ΕΚ για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά όσον αφορά την παράταση ορισμένων προθεσμιών»

COM(2008) 618 τελικό — 2008/0188 (COD)

(2009/C 182/16)

Στις 5 Δεκεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 98/8/ΕΚ για τη διάθεση βιοκτόνων στην αγορά όσον αφορά την παράταση ορισμένων προθεσμιών»

COM(2008) 618 τελικό — 2008/0188 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14ης και 15ης Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14ης Ιανουαρίου 2009) απεφάσισε, με 192 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά των γεωργικών και δασικών τροχοφόρων ελκυστήρων» (κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2008) 690 τελικό — 2008/0213 (COD)

(2009/C 182/17)

Στις 8 Δεκεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά των γεωργικών και δασικών τροχοφόρων ελκυστήρων»

(κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2008) 690 τελικό — 2008/0213 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14^{ης} και 15^{ης} Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιανουαρίου 2009) απεφάσισε, με 186 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 7 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών (κωδικοποιημένη έκδοση)»

COM(2008) 691 τελικό — 2008/0206 (CNS)

(2009/C 182/18)

Στις 19 Νοεμβρίου 2008, και σύμφωνα με το άρθρο 94 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών (κωδικοποιημένη έκδοση)»

COM(2008) 691 τελικό — 2008/0206 (CNS).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 450^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 14^{ης} και 15^{ης} Ιανουαρίου 2009 (συνεδρίαση της 14^{ης} Ιανουαρίου 2009) απεφάσισε, με 180 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 14 Ιανουαρίου 2009

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Τιμή συνδρομής 2009 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 000 EUR ετησίως (*)
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	100 EUR μηνιαίως (*)
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	700 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	70 EUR μηνιαίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	400 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	40 EUR μηνιαίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	500 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, CD-ROM, δύο εκδόσεις την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	360 EUR ετησίως (= 30 EUR μηνιαίως)
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(ες) ανάλογα με το διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

(*) Πώληση ανά τεύχος: — έως 32 σελίδες: 6 EUR
— από 33 έως 64 σελίδες: 12 EUR
— περισσότερες από 64 σελίδες: η τιμή ορίζεται κατά περίπτωση.

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα* L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάξουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η *Επίσημη Εφημερίδα* στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της *Επίσημης Εφημερίδας* (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο CD-ROM.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της *Επίσημης Εφημερίδας*. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Πωλήσεις και συνδρομές

Οι προς πώληση εκδόσεις της Υπηρεσίας Εκδόσεων διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δικαίωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις παραρτηματικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

